

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Chronologiae Veteris Testamenti Accvratvm Examen
Augustißimæ, Invictissimæq[ue] Domui Austriacæ
Dicatvm**

Philippi, Henricus

Coloniae Agrippinae, 1637

Notæ Et Qvæstiones Chronologicae, In Libros Tobiaë, Ivdith, Esther. Nec
non Prophetas Maiores Et Minores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64340)

NOTÆ ET QVÆSTIONES

CHRONO-
LOGICAE,
IN LIBROS

TOBIÆ, IVDITH, ESTHER

Nec non

PROPHETAS
MAIORES ET MINORES.

Auctore

R. P. HENRICO PHILIPPI, GALLO-
BELGA, S. HVBERTENSI, E SOCIETATE
IESV, SS. THEOLOGIÆ DOCTORE, OLIM
in Archigymnasio Viennensi sacrarum litera-
rum Interprete.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud IOANNEM KINCHIVM, sub Monocerote,

Anno M. DC. XXXVII.

Permissu Superiorum, & Privilegio.

P.
H. Phil

Phron
vet: Tes

A 1
17

SERENISSIMO

AC

REVERENDISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO,

D. ño LEOPOLDO

GVILIELMO ARCHIDVCI

AVSTRIÆ, &c. ARCHIEPISCOPO

Magdeburgensi, Primate Germaniæ, Archiepis-

copo item Bremensi, Episcopo Argentinensi,

Passauensi, Halberstadiensi, &c.

DOMINO SVO CLEMENTISSIMO:

Nemo celeberrimis illis veterum Regum
Vatumque temporibus, aurum & gem-
mas commode, nisi ad Salomonem Re-
gem deferebat: nec ego hodie preciosissi-
mam gazam, thesauros athereos in alium, quam
Tuum, Ser.^{mc} Archidux, opum & diuitiarum tali-
um amantem sinum commodius intulero. Tum
quod emenso feliciter Artium liberaliũ ac Philoso-
phia stadio, Augustissimis Casare Parente, & Rege
Eratre Tuo, quantum etiam in hoc Chronologico
ã 2 digno

ippi

ologia
zamenti

V

a.

EPISTOLA

digno Principe studio profeceris, palam demer-
 ris: tum quod superioribus annis, in Pentateuco
 Moysis editas temporum & ararum notas, in
 stitissimo & pientissimo Imperatori FERDINANDI
 Parenti Tuo, Domino Nostro Clementissimo
 cauerim: ipseq; etiam ad omnia summa natu-
 FERDINANDVS III. Frater Tuus, Regum atq; Prin-
 dicum Quaestiones Chronologicas suo sibi in-
 dicarit, quippe quem iudicium & iustitia
 quitatis & regni, cum primis exornant. Super
 Prophetae Veritatis testes, supersunt fortissimi
 chabai principes, qui suas animas pro patria
 cro sanctis legibus, pulcherrima morte super
 uerunt. Hac tanta antiquitatis sidera, tanti
 duces aurem mihi vellicant, ut Tua eos in
 ducali umbra, Tuo in sinu & clientela reponi
 pari cum Moysse & Patriarchis, Regibus
 dicibus, familia & tecto recipiantur, & qui
 sanctissima sunt originis & auctoritatis, ter-
 randum similiorum Augusta prosapia &
 tis Archiducum consequantur hospitium.
 non fastuose: etenim semper in aternitate
 diuinorum Vatum ara, aris Regijs frater-
 dam vinculo connectuntur, & eadem statu-

12.

H. Phil

sirot
 et: Jes

A
 17

DEDICATORIA.

arte, sed natura & Deo diribitore conquiescunt. Id-
eo ha in Reges & Prophetas, non nisi gemina fratru
lumina, & orbis terraru decora ambiunt, & veluti
sermet complectuntur. Sine igitur, Ser.^{mc} Archidux,
optato Tuo diuini Vates & Machabai, velut fra-
terno Reges & Indices domicilio commorentur.
Non diffido Te, Archidux Ser.^{mc} eadem qua Au-
gustissimus Parens, nec non Rex Clementissimus
humanitate & benignitate oblatas à me, cum
omni animi submissione *Questiones Chronologi-*
cas, admissurum. Deus Opt. Max. qui in-
clutam serenitatis Tuae Domum ad suprema honorum
fastigia destinauit, Ser.^{um} atq; Reuerend.^{um} Archi-
ducem Imperio, totique Reip. orthodoxa, animo, vi-
ribusque corporis integerrimum, quam diutissime
tueatur. Ita voveo. Vienna 6. Januarij, die Tuo Na-
tali. Anno Dom. 1635.

Ser.^{tis} Tuæ

humillimus seruus

HENRICVS PHILIPPI.

P.
H. Phil

Chron
vet. Tes

A 1
17

OBLATIO EIDEM
SERENISSIMO PRINCIPI

SERENISSIME PRINCEPS, REVERENDISSIME
PRÆSVL, DOMINE CLEMENTISSIME:

Tsi diuini Vates, atque Machabæi
ratâ R. Patris Henrici Philippi Chron
rediuuii serius in lucem & Archiducal
mum Tuam veniant, cum citius in viam
destinati, non sunt tamen mordaciori
parœmiæ sale aspergendi, aut salutandi,
unt Phryges: neq; enim in tardiore hoc eor
uentu vel ignauia intercurrit, neque mal
blicum bonum retardauit, sed omnino sol
riusq; Fortunæ dominatus velocitatē huius
sufflaminauit. Nam cum gnauus impiger
Chronologiæ Autor duobus antè annis op
um elucubrasset, Tuoque Augustissimo
SERENISSIME PRINCEPS, dedicasset, partim
expeditionibus, cum Serenissimo Fratre
FERDINANDO ERNESTO, tunc Hungariæ,
miæq; Rege, nunc etiâ Augustissimo Imp
nostro, abstractus detentusque, partim ali
tialium temporum difficultatibus præpedi
tius rem suam typis mandare non potuit,

DEDICATORIA.

nam primum paulò ante obitum bonis omnibus
Musis lamentabilem effectui mancipauit. non est
igitur foetus hic omnino Posthumus, sed uiuo et-
iam Parente suo in lucem fuit datus, tatum ex hoc
forte haberi potest infelicissimus, quod oculis vul-
tuque Progenitoris sui recreari, defendiq; nõ po-
tuit. Quod vtrumq; cum cognoscat, in Tuo se si-
nu abundantissimè consecuturum, Patre viduus,
matre genitus, Orphanus hic liber Chronolo-
gus ad TE SEREN.^{mc} LEOPOLDE GVILIELME tanto
securius cõfugit, quanto certius ex *Austriaca* vir-
tute tua sibi & offerenti Bibliopola mihi famulo-
rum Tuorum infimo fauorem beneuolentiamq;
adpromittit. Quã dum vterq; sperat ac præstola-
tur, oēs quotquot hic sunt diuini Vates, quotquot
fortes Machabæorum Heroës atque Pontifices,
Tibi suarum è cælo acceptarum gratiarũ gazas o-
pesque vniuersas, omnes etiam humanæ felicita-
tis suæ annos mecum deuotissimè adprecantur.
Coloniae Agrippinæ, pridie Kalend. April. Anni
Verbi incarnati M. DG. XXXVII.

Serenitatis Tuæ

Deuotissimus Cliens & seruus

IOANNES KINCHIVS,
Ciuis & Bibliopola Colon.

Agrippi

Chronologia
lamentanti

V

a.

P.
H. Phil

Siron
et: Jes
A 1
17

Decorative border with repeating floral and geometric motifs.

APPROBATIO
R. P. PROVINCIALIS

Go Michaël Sumereker, Societatis
Austriam Praepositus Prouincialis,
state ad id mihi factâ, à Reuerendo
dum P. N. Mutio Vitellesco Generali Praepo-
mitto, ut Notæ, & Quæstiones Chronolog
libros Tobix, Iudith, Esther, Prophetas ma-
minores, & libros Machabæorum: à P. H.
Philippi, Societatis nostræ Theologo conscrip-
grauium virorum eiusdem Societatis iudici-
bata typis mandentur. In cuius rei fidem,
monium Auctori manu propria subscriptum
ficij mei Sigillo munitum dedi. Vienna 16
Anno M. DC. XXXVI.

Michaël Sumereker

13.
H. Phil

Iron
T. Jes
A 1
17

ui 4. Reg. 19. Quæ omnia, nulla ratione 45. dierum angustia
queunt: imò Torniellus, Genebrardus ac alij nonnulli, Sennacherib
annos regnasse autumant. Ioannes Lucidus decennium.

Neq; à ca
sis per An
gelum Af
lyrii.

2. Neque isti 45. dies à plaga quam Angelus exercitui Assyriorum
commodè numerari possunt: post eam enim cladem Sennacherib
reuersus est Ninuen, cumq; multos occideret ex filiis Israël, Tobias spoliatus
rum. Tob. i. v. 21. Quod eum aliquanto tempore factitasse, prius
spoliatus ad necem quæreretur, verisimile est.

Sed ex quo
Tobias la
tabas.

3. Quare existimo impium regem à nefarijs filijs interfectum
quam Tobias latitare cœperat. Cum enim hoc loco, sacer auditor
Tobiæ latebris historiam pertrinxisset; mox Tyranni eadem
Tornielli & Sahiani ad an. m. 3335. Peraiij lib. 10. cap. 14.

IN CAP. VIII.
QVÆSTIO II.

Quantum temporis Tobias iunior in suam
nationem impenderit.

Scriptura
ad hanc q.
spectantia
loca.

1. **H** Vc spectat, quod legimus cap. 8. v. 23. Et adiurauit Raguel
hebdomadas moraretur apud se. Qua de re Tobias ad Angelum
quomodo adiurauit me Raguel, cuius adiuramentum sperare non possum
v. 5. Et cap. 11. v. 1. Cumq; reuerterentur, peruenerunt in Charan, que est in
contra Ninuen, undecimo die. Et ibidem v. 18. Ingressa est etiam post septem
uxor filij eius, & omnis familia sana.

1. opinio
sex hebdo
madas po
nis.

2. Quibus ex locis Serarius in cap. 8. Tobia, q. 4. colligit, hoc
hebdomadarum aut circiter. Nam in reditu ab Ecbatani, ubi Raguel
bat, usque Haran, consumpti sunt dies undecim: hinc usque Ninuen
rarius expeditis pedibus, tres dies satis esse. Totum igitur tempus
rit 14 dierum. Eundo totidem ferme dies Raphael & Tobias conueni
untur. Itaque itio & reditio simul sumpta 28. circiter dies tenentur.
10ræ apud Raguel duæ hebdomades siue dies 14. Sic interueni
gantur dies 42. hebdomades videlicet sex, quibus si accedat septem
quibus expectata est Sara, rectè incider in quinquagesimam diem
hebdomadis initium, de qua cap. 11. extremo: & per septem dies
illam quidem, sed prima fronte valde obscurum S. Augustini

Corollarium

cum gaudio magno gauisi sunt. Vnde concludit ista supputacione illud
illum quidem, sed prima fronte valde obscurum S. Augustini

contra Faustum cap. 87. In Canticu Canticorum sponsa illa Ecclesia est, que vocatur
piscina aque vite, & huius putei septuaginta numeri nomen, in Spiritu sancti significatione
significatur, propter rationem Pentecostes, quo die de celo missus Spiritus sanctus venit. De
quibus enim constare eundem festum diem, Tobie quoque Scriptura testatur.

3. Hæc opinio mihi non multum arridet, cum merito possimus ambigere, Non free-
runt sex
hebdoma-
das
a Tobia expedito tantum temporis inter Charan, & domicilium Ra-
paelis insumptum fuerit eundo, quantum cum familia & impedimentis re-
cedendo, Sanctum Augustinum crediderim respexisse ad textum Græcum, qui
cap. v. 2. sic habet: In Pentecoste festiuitate, que est sancta septem hebdomadarum, fa-
ciunt prædium bonum.

4. Torriellus ad annum m. 3329. nu. 3. ianiorum Tobiam 38. circiter dierum
spatio iter istud absoluisse contendit: nimirum octiduo ab vrbe Ninive, ad
Regem peruenisse, ibi dies 15. moratum, inde vndecim diebus reuertentem
per dimidium viæ cum familia confecisse, reliquum autem cum Angelo die-
bus quatuor. Salianus ad an. mundi 3335. num. 51. peregrinationem istam 34.
dierum interuallo concludit. Ninive Charras triduum supputat, tantundem
Charris Ecbatana; siquidem Charræ dicantur in medio itinere fuisse, Tob.
v. 1. itaque Tobias sexto die, quam à parentibus discesserat, peruenit ad Ra-
paellem, apud quem dierum 13. moram traxit. In reditu cum impedimentis
vique Charras vndecim dies impendit: inde tandem domum triduo attingit, die
vique 4. quam profectus erat.

5. Hæc duæ postremæ supputationes, hoc fundamento nituntur, quod to-
bis istius itineris dimidium, in Charan constituatur: ex vsu autem Scripturæ,
in medio esse dicitur, quod inter extrema interiacer, quamuis dispari inter-
uallo hinc inde à terminis remotum sit. Imò Ioannes Mariana Tob. 11. v. 1. ait
Haran esse in medio itinere, hoc est, interiectum quidem inter Ecbatana, &
Ninuen, sed distantia inæquali. Hinc in Græco, nulla medij itineris facta men-
tione, dicitur: & ibat, quousque appropinquarent ipsi in Ninuen. Sic Tyrus, licet
non procal à littore distet, scribitur tamen de ea Ezech. 27. v. 32. obmutuit in me-
dio mari. Simile est illud 1. Reg. 17. v. 34. tollebat arietem de medio gregis. & 4. Reg.
14. v. 13. in medio populi mei habito.

6. Valde nihilominus probabile est, Ninuen Charris tridui, aut quatruidui
tantum abfuisse. Si Tobias in reditu hoc interuallum quatruiduo transmisit; Sa-
ras, quæ 7. diebus tardius aduenit, idem spatium diebus xi. confecit, quot nimi-
rum Ecbatana Charras venerat. Sic autem Haran pari spatio inter Ecbatana,
& Ninuen intercederet, diciq; posset Tobias à domo paterna 37. aut 38. die-
bus abfuisse. Sin autem Tobias triduo Charris domum peruenit, fatendum erit
eum in reditu dies 14. posuisse: nimirum à Soceri digressu vsque Haran xi. tum
vsque

Non free-
runt sex
hebdoma-
das

2. opinio
dies 38.
dies.

3. opinio
dies 34.
supputat.

Explicat
tur 2. & 3.
opin.

Conclusio.

ippi

ologia
zamenti

V

eth, anno 19. Nabuchodonosoris incunte, ab enthronismo Sedecia duodecimo vel instante, vel iam incepto, vt suo loco declarauit. Vnde S. Hieronymus de exilio regno Israel, vsq; ad casum Templi enumerat annos 135. nempe in caluæ; ego 133. terminis vtrimque exclusis.

4. Non est ratio cur textus Hebræus reijciatur, dum indicat, à deposita apud Gabelum pecunia, vsque ad iunioris Tobia peregrinationem annos 20. eluxisse. Hoc autem admissio, duplex institui potest de annis Tobia senioris computatio, altera è Latino, altera è Græco textu desumpta. E Latino expressè habemus eum excecatum exacto ætatis suæ anno 56. cæcitatem eius, quadriennium tenuisse, visum recuperasse, cum esset annorum 60. inde vixisse annos 42. vniuersè vitæ ad annû 102. prorogasse. Per ratiocinationem vero, Hebræo textu opitulante colligimus eum abductum cum esset circiter 29. annorum, & captiuitate annos 63. vixisse.

5. Græcus verò textus disertè significat ei cæcitatem accidisse, cum esset annorum 58. cæcum mansisse annos 8. vixisse vniuersè 158. Per discursum venio, accedente Hebræi textus adminiculo deducimus eum venisse in captiuitatem annos natum circiter 37. in ea transegit annos 12. visum recuperasse, cum esset 66. annorum, tum in viuis egisse annos 92.

6. Sed quæstio est, vter textus numeros verius repræsentet, Græcusne an Latinus? Hanc q. in vtramque partem succinctè discutit Serarius, & primas Latino defert. 1. quia sæpius in Græcorum numeris. alibi erratum videmus, quam Latinorum. 2. Minor constantia & maior varietas reperitur in Græcis Codicibus quam Latinis. 3. In annis cæcitatæ Tobia Hebræi à Græcis non tantum à Latinis discrepant. 4. Valde prouectæ ætatis fuissent ij, qui Tobia seniori supstitites fuisse leguntur, nempe vxor eius Anna, Raguel & Sara ipsius filia, quæ priusquam Tobia iuniori in manum veniret, septimum iam matrimonium contraxerat. Idem sentit Mariana in hoc cap. Consentiant Torniel. & Sallanus, dum non nisi centum & duos Tobia senioris in Annales referunt.

7. Petauus lib. 10. cum dixisset Latinis tantum codicibus catholice tribui auctoritatè, ac in simplici eorû narratione se acquiescere, addit ad calcè cap. 4. Tobiam patre natum anno circiter 3965. Periodi Iulianæ (ante Christû 749.) abductum in seruitutem anno Periodi 3994. (ante Chr. 721.) anno ætatis circa 30. cum biennio antè natus esset ei Tobias iunior, captû oculis anno Periodi 4020. (antè Chr. 694. cum ageret annum 56. visum recuperasse anno Periodi 4024. (ante Chr. 690.) deniq; mortuum anno Periodi 4066. (ante Chr. 648.) Ego natalem eius refero, ad annum ante Christi epocham circiter 732. transportationem ad 723. excecationem 696. visus recuperationem 692. mortem 610. ita vt si de annis Vrbs conditæ tollatur vnitas, annus à natali Tobia senioris ferè habeatur.

Supputatio ex Hebræo & Latino.

Textus Latinus Græco præponitur.

Chronotaxis vitæ senioris Tobia.

Uppi

ologia
lamenti

V

13.
H. Phil

Siron
vet. Tes

A 1
17

ET completis annis nonaginta noxem, in timore Domini, cum gaudio
eum. Ita Latinus: Hebraeus vero v. 15. mortuus est annorum 127.

QVÆSTIO IV.

De annis Tobia iunioris.

Tobias iunior natus ante captiuitatem 10. tribus.

1. CVM Salmanasar anno sexto Ezechia, exciso Israelis regno, abduceret, Tobias iunior iam natus fuisse videtur: Tobias dicitur per captiuitatem cum vxore sua & filio in cuitatem deuenisse. Tob. 1. v. 11. licet enim suspicari quis posset, Tobiasi parentem quod prius in captiuitate fuisse, quam ei filius nasceretur, & cum se transferret: planior tamen est sensus, quo plerique intelligunt. Niniuen transportatum, vt nusquam alibi prius domicillum figere perueniret. Itaque si Tobias iunior non nisi 59. annos in viuis fuisse Iosia vicissimum non pergit: quandoquidem ab anno sexto Ezechia vsque ad mortem eiusdem, sunt anni 24. quibus si 55. Manasse, Annus ex annis Iosia 18. addideris, conficies 99. Quanto vero ante annum Ezechia natalem iunioris Tobia posueris, tanto citius ante annum Iosia illius tibi signandus erit, si Latinum textum, de tota vita Tobia. Sin est autem vt Graeco fidem habeamus, mors Tobia iunioris, in latinitate differenda erit, nempe ad tertium circiter annum Sedeciae Iuda, vt ex quaest. praecedenti colligere licet.

mortuus ante 20. annum Iosia.

Vixit annos 99. aut 127.

2. Nonnulli, vt Serarius hic, q. 8. annos istos 99. textu Latino expressius iunioris Tobia sepultura euocant, rati iuniorem Tobiam, quando natus traxit fuisse 23 aut 24. annorum, vixisse cum parente annos 65. aut 66. vita functo 99. in totum 164. aut 165. Quae interpretatio detestatur Petauio videtur. Cum enim Scriptura hoc capite omnes annos Tobia vniam in summam contulerit, idem de iunioris aetate Latini fecisse videtur. Nec apparet ratio, cur potius a morte patris hi 99. annos putentur Tobia iuniori, quam ab obitu matris, aut locerum eius mentio proximè antecedit: idem enim incommodum sequeretur, si falsum esse in Graecis numerum 127. annorum Tobia iunioris ab sententia discedere esset animus, inquit Petauius, mallem 99. istos annos trimonij numerare. Nimirum et atis anno 28. dicerem in Mesopotamiam discessum iuniorem Tobiam, ac deinde 99. annos vixisse. Ita Graecis suffragantibus pleret. Hæc ille, nec sine ratione. Sic enim tacitè Latinus de annis Tobia insinuat, quod disertè Graecus affirmat, nec adeo mirum foret, si quintam generationem filios filiorum suorum c. 14. v. 15. & audiuisset, quod perditionem Ninives, vt ibidem in Graeco memoratur.

Obscuritas & difficultas huius Chronographiæ ex eo potissimum capite
 notatur, quod in Græcis codicibus Tobias antequam moreretur, dicatur audiuisse
 suæ patriæ siue interitum Niniues, quam, inquitur, *ἡ γὰρ καὶ λήθητις, captiuatus Nabu-*
chodonosor & Assyros. Nabuchodonosor enim regnum adijt anno 4. Ioakim, cū
 captiuitate vtriusq; Tobias anni centum & quatuor circiter effluxissent, vt ex
 dictis facile est intelligere. Ergo Tobias iunior prius obiit, quam de euerfa Ni-
 niue certior fieret, si nonaginta solum & nouem annos in viuis fuit. Cui obscu-
 rati pleriq; auctores vt lucem aliquā afferant Ninum sepius expugnatā notāt.
 4. Torniellus ad an. m. 3371. n. 3. monet primò, Niniuen à Medis destructam
 regnante Semiramide, vt tradit Diodorus Siculus lib. 3. de Antiquorum gestis.
 Secundò sub Sardanapalo euerfam ab Arbace Medorum Duce, & Belofo Baby-
 loniorum Satrapa, vt refert idem Diodorus, Iustinus lib. 1. Euseb. in Chronico,
 Orosius lib. 1. c. 19. & lib. 2. c. 2. S. Hieron. initio Com. in Amos, Beda de 6. æra-
 tionis &c. Terrid, captam à Merodach anno regis Asarhadon vltimo, regnante
 in Ierusalem Ezechia. Quam sententiā ait esse Iosephi lib. 10. Antiq. c. 3. Gene-
 rardi lib. 1. Chron. Quarta, deletam rursus à Ben-Merodach, tēpore Manassē.
 Quinta, deniq; subuersam ab illo Nabuchodonosore, qui an. 4. Ioakim regnare
 cepit, quod etiā tradunt S. Hieron. & Rupertus Nahum 2. Theodoret. ibidem
 Prologo. Hebræi in Seder cap. 14. Addit Torniellus Ninum etiam destru-
 ctam fuisse à Perseo Iouis & Danis filio, rursusq; à Cyaxare Medo, ex Hero-
 doro, & Eusebio, quibus alij plerique assentiuntur.
 5. Petauus lib. 10. cap. 3. ait Niniuen sepius quidem bello captam, & in ho-
 num potestatem redactam; euerfam tamen & dirutam bis tantummodo sus-
 ceptam, quatenus ex sacræ prophetiæq; historiæ comparatione colligi potest:
 primum eius excidium contigisse potito rerū Arbace, quando teste Diodoro,
 ferro & incendio vastata est; posterius à Cyaxare vel Nabuchodonosore illatū.
 6. At quam ex his Niniues vastationē præsensit Tobias senior & iunior ante
 suum obitū audiuit: Responder Torniellus illo an. m. 3371. n. 5. non posse auctore
 Niniues interitus Niniues alium probabilius poni, quā Ben-Merodach. Id autem
 Petauus explodit, & ait illorum Annalium historiā multis cōmentis ac diuina-
 tionibus refertā esse, nullo authore fingi, Ninū à Merodach Babylonis rege ex-
 pugnatā, & Assyriorū imperio potitū. Imò Assyrios per illud tēpus dominatos
 Chaldeis, tantū abesse, vt Chaldeis parerēt Assyrij. Enimvero ex ijs quæ suis lo-
 cis de Nabopolassar, & Nabuchodonosore in medium artuli, existimo satis
 liquere Merodach & Ben-Merodach, à Mardokempado, & cæteris in Cano-
 ne Mathematico recensitis non distingui.
 7. Responder 2. Salius ad ann. m. 3377. nu. 19. Assuerum illum, qui Nini-
 uen expugnasse dicitur fuisse Phraortem Cyaxaris parentem: ego verò non
 video, qua ratione id probari possit. Nam præterquam quod cum temporibus
 hæc

Græcus
mones dif-
ficulatem
Latino.

Quidam
putant Nē-
num quin-
quies de-
structam,
1.
2.
3.
4.
5.
6.

Quidam
sapius ca-
ptam, bis
dirutam.

Ben Me-
rodach
eam non
euerit
tempore
Tobias.

Neq; Phra-
ortem.

ippi

ologia
lamenti

V

12. Iosephus illo lib. 10. cap. 3. cum de morbo & curatione regis Ezechiaæ a-
gret. circa, inquit, eadem ferme tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui conti-
git, de quo dicemus alibi. Capite autem sexto, aucturus de pugna, qua Iosias vulne-
ratus occubuit, Nechatos, ait, Aegypti rex, magnis delectibus habitis, copias ad Euphra-
tem duxit, contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant. Quibus
verbis nonnulli existimant, Iosephum ad Diodori historiam respexisse, qui Ni-
niven ab Arbace, & Belofo Babylonio expugnatam tradit, ante annos ferè 150.
quam Ezechias regnaret, ut vult Petavius, & simul ad Cyaxarem alluisse, qui
cum Nabuchodonosore, eandem Niniven utcumque restauratam simili cala-
mitate attriuit: sed Iosephum vnam è duabus cladem conflasse, ac magnum
proinde parochronisum admisisse. Quicquid sit, non videtur Ezechiaæ tẽpo-
re Assyriorum imperium à Medis & Babylonijs euersum: fieri tamen potuit,
ut regnante Iosia prius à Cyaxare & Babylonijs vincerentur Assyrij, quam po-
sterius ab Nabuchodonosore extremam cladem sentirent Ninivita. Sicut enim
scribo sub initium lib. 16. narrat, post euerfos (ab Arbace) Syros, Ninum exemplo de-
struxit, ita tempore Cyaxaris, citius ijdem Assyrij iustus de principatus fastigio
destruati potuerunt, quam rediuiua Ninus penitus deleteretur.

13. Si Nabuchodonosor circa annum 24. regni sui Niniven evertit, id in-
quire nõ potuit iunior Tobias, siue 99. tantum, siue 127. annos inter mortales
vixit: neque enim tunc Cyaxares, sed filius eius Astyages Medis imperitabat,
Cyaxare iam pridem mortuo.

14. Quæ omnia ut clarius pateant, aliquid lucis ex Herodoto, de Medo-
rum regibus petendum est. Is autem libro 1. tradit Phraortem, cum Niniven
obli deret, ibi cum magna copiarum parte obrutum interiisse, Cyaxarem pater-
nam cladem vltorum bello Assyrios petiisse, ij que ingenti prælio superatis,
munitas Ninum ob sidione cinxisse, sed à Scythis longè late que effusis, oppressum
deuictum fuisse, tum post annos duodeciginta, quibus Scythæ Asiam im-
petio presserant, pristinum recuperaisse principatum, Niniven vastasse, Asiam
que vniuersam præter Babylonem, in suam potestatem rede gisse.

15. Vnde pater bis caelos à Cyaxare Assyrios. 1. quando ab illo necem pater-
nam vltiscente, superati sunt, eo ferè tempore, quo Scythæ Asiam inuaserunt,
regnante apud Babylonios Nabuchodonosore ieniore. 2. quãdo post 28. annos
pater ex Asia Scythis, Cyaxares Niniven vastauit, cum Magnus Nabuchodo-
nosor Nabopolassarõ successisset, & fortè Astyages à parente suo in imperij
confortium adscitus esset. Quo respexisse videtur S. Hieronymus præfatione in
Ieremiam, dum ait. Et reuera, quantum ad historias tam Hebræas, quam Græcas
pertinet, & maximè Herodotum, legimus Niniven regnante apud Hebræos
Iosia, & Astyage rege Medorum fuisse subuersam. Ex quo intelligimus primo

Castigat
sur Iose-
phum.

Anno 24.
Nabuchod-
onosoris
in obitibus
Tobias 100
niore

Assyrij à
Cyaxara
viciati.

Quo-
modo ab
Astyage
Ninus
capta di-
catur.

Uppi

ologia
lamenti

V

Quæst. Chron. P. 3.

rem-

tempore ad Ionæ prædicationem, a cæta pœnitentia, Ninivitas venientes: postea verò in pristinis vitijs perseverantes, Dei in se provocati-
tiam. Hæc ille. Quæ sic accipi possunt, ut Ionia regnante subverti cœperit
niuita à Cyaxare, adeo ut licet Cyaxares cum Scythis per annos 12
tur: Assyrij tamen vires suas non restauraverint, sed tandem elapsis
Astyage vel pro, vel cum parente rem gerente, Magnoque Nabuchodon
re, auxiliante, Ninus evertetur.

*Eclipsis so-
lis notat
bis.*

16. Nec abs re fuerit, oculum ad eam Solis eclipsin convertere, quæ
lere prænunciata, sub Cyaxare visa est, anno 6. belli inter ipsum &
Lydium Cræsi parentem gesti. Dicitur ea Solis defectio repente in
ductione, tantum terrorem cœpijs dimicantibus iniectisse, ut à pugna
rent, pacem inirent, fœdusque nova regiarum nuptiarum adfirmare
Ariene Aliatis filia, Astyagi Cyaxaris filio nuptui data, idque apud
Cilicis, & Labinitij Babylonij, siue Nabuchodonosoris, ut patet
Magni, sed necdum imperantis. Hanc eclipsin magna solertia veterum
stri temporis Mathematici, ut præter alios latè explicat Petavius lib. 2.
Vbi bene notat primo, hoc (aut simile) Solis deliquium à Plinio lib. 2.
ferri quidem ad annum 4. Olymp. 48. Urbis verò 170. eos tamen
nisi ex parte inter se congruere: siquidem desinente isto anno 4. Olymp.
iniit annus Urbis 170. ut nostræ tabulæ ostendunt. Quo tempore
tuo Cyaxare regnabat Astyages. Notat secundò, vitium irrepositum
Chronicon ad Olymp. 48. & 49. vbi prius Solis defectio, deinde
Aliatten & Cyaxarem diuerso anno signantur, cum tamen eclipsin
nam diremerit.

*Quoto an-
no ante
Christum
acciderit.*

17. Omisissis autem cæteris, quæ accuratè ex varijs authoribus refer-
minat ibidem Petavius, probabilis mihi videtur ipsius calculatio, quæ
larem defectum reuocat ad annum ante aram Christi 597. Iulij
anni 4. Olymp. 45. Tunc enim & Cyaxares Medis, & Aliattes Lydijs
Cyaxari successit Astyages post triennium, anno ante Chr. 594.
35. ante primordia Cyri.

*Caluissus
resutat.*

18. Caluissus in prima editione hanc eclipsin notat, sub initio
lymp. 43. die 30 Iulij, feria 4. fluente anno ante Christi epocham 607.
editione deterius calculos reposuit, dum eodem anno, quo vltima
defectio, ait aram Olympiadem 43. Iulij 26. feria 7. Nam in
quamlibet Olympiadem semper incidere in cyclum Solis, vel 2. vel
14. vel 18. vel 22. vel 26. Ista vero eclipsin facta est corrente cyclo Solis
itaque præcedenti Olympias 43. celebrata est cyclo Solis 28. quo
in feriam 6. incurrit, anno ante Christum 608.

19. Ex hac porro eclipsi solum colligimus circa hæc tempora, Cyaxarem fortasse, & cladem, quam teste Herodoto idem Cyaxares ante Scytharum in Asiam irruptionem Assyrijs intulit, potuisse à iuniore Tobia inaudiri, quamvis et illius Periodus 99. annis circumscripta fuerit,

20. Quod autem nostra hæc tempestate, annus quo Sardanapalus interire non habeatur compertus; mirum non est, cum ante tot sæcula visus fuerit Antiocholeas dubitare, num reuera casus ille, qui de Sardanapalo memoratur, etiam contigerit. Sic enim de eo scripsit 5. Polit. 10. *Videns quidem Sardanapalium inter mulieres pensa diuidentem; si modo hac fabula vera fuit. Et si non in illo, attamen in alio verum esset.*

21. Denique, ut quæ hætenus late disputata sunt, in pauca conferam; *Arbitror primo*, fieri potuisse ut Tobias iunior ante suum obitum audiret etiam victoriam, quam Cyaxares de Assyrijs tetulit sub Iosia ante irruptionem Scytharum in Asiam, quamvis ipse Tobias non nisi annos 99. vixerit, & hæc victoriam dici posse interitum Niniues inchoatè, ut aduertit Cornelius Nepos 2. & iam dicebam num. 15. Itaque probabile est, quod Serarius, Sallustius, Petavius docent, videri Tobiam istum, biennio ante captiuitatem 10. triennio hæc anno 4. Ezechiae natum; obiisse circa annum Iosiae 16. aut 17. putant Serarius & Sallustius. Sic natalis huius Tobiae mihi incidere circa annum 726. ante æram Christi, obitus circa 627. Petavius eum natum arbitratur anno Periodi Iulianæ 3991. qui fuit ante Christum 723. mortuum anno Periodi 4092. tempore ante Christum 622. Opinor *secundo* etiam probabile esse 99. annos textum Latino collectos supputari, à nuptijs Tobiae, quas celebrauerit annos 28. natus, & audire potuisse interitum Niniues, non tantum inceptum, sed etiam completum ante annum octauum Sedeciae. Qua ratione textus Latinus cum Græco, salua vtriusque veritate conciliatur. Sed tunc ortum Tobiae referrem ad annum circiter 730. mortem ad 603. Vtra harum opinionum alteri præferenda sit, Lectoris iudicio relinquo.

Vide quaestiones in Prophetiam Iona.

*Quando
Cyaxares
florauit.*

*De Sardanapalo à
Sallustio &
Petauio A.
ristotele.*

*Chrono-
saxie vite
Iunioris
Tobiae.*

ippi

ologia
tamenti

V

6. Phraortes	24	3. Sofarmus	30
7. Cyaxares	32	4. Artycas	30
8. Astyages	38	5. Deioeces	32
Summa	259	6. Aphradartes	51
E Graecis excerptis.		7. Cyaxares	32
1. Arbaces	28	8. Astyages. Sici dentur	35
2. Mandaucis	20		

conferget summa an. 258.

Quando singuli regnare coeperint.

Cum autem suo loco probatum sit, Cyrum euerlo Astyage regnare coe-
 pisse anno 1. Olymp. 55. hoc est, ante Christi epocham 560. vel iuxta eam, quam
 probabilior existimo sententiam anno 559. facile est deducere ex Herodoti
 historia, Deioecem apud Medos regnum adijisse anno ante Chr. circiter 209.
 Phraortem 656. Cyaxarem 634. Astyagem 594. Ex sententia vero Ctesiae &
 Diodori, regnare coepit Deioeces anno ante Chr. fere 696. Phraortes 656.
 Cyaxares 634. Astyages 594. Ex Eusebij Chronico, initium principatus Deio-
 ecis inscribendum esset anno ante Chr. propè 707. Phraortis 653. Astyagis
 594. E Graecis excerptis Deioeces regnum inijsset anno ante Chr. 709. Phraortes
 677. Cyaxares 626. Astyages 594.

QVÆSTIO II.

Quis fuerit iste Arphaxad.

Non fuit Arbaces Medorum princeps, quicquid velit Carion. Nam ut
 Diodorus lib. 2. & alij tradunt, Arbaces vicit Sardanapalum, & Niniuen
 expugnauit: hic autem Arphaxad à Nabuchodonosore rege Assyriorum qui
 habitabat in Niniue, superatus est, Iudith 1. v. 5. Arbaces ante Cyrum adeptus
 est principatum annis fere 317. ex Diodori & Ctesiae ratiocinijs, ex Eusebij &
 Gregorij Monachi circiter 258. multo autem tardius floruit Iuditha, & ipsi
 coeuius Eliacim summus sacerdos.

Non fuit Arbaces.

2. Hugo in hunc locum, & Bellarminus, tum in Chronologia, tum lib. 1. de
 verbo Dei, cap. 12. hunc Arphaxad Dioclem nominant, alij Deioecem Medo-
 rum regem, ut Petauius lib. 12. cap. 26. Salianus ad annum m. 3345. num 4. Hoc
 difficile est cum prophana historia conciliare: Deioeces etenim si Herodoti &
 Excerptorum Graecorum rationibus credimus, principatum inijs anno ante
 Chr. 709. si Diodori & Ctesiae computum accipimus anno ante Christi epo-
 cham 696. Hoc autè modo Hugonis doctrina sibi non constat, dum hoc cap.
 hic ait Nabuchodonosorem illum, qui hunc Arphaxadum vicit, fuisse Cam-
 bysen, cum dubium non sit, quin Deioeci, ordine successerint, Phraortes, Cy-
 axares, Astyages, Cyrus, Cambyses.

Non Deioeces.

Prob. 1.

3. Ex eorum autem sensu, qui sub Manasse Holofernem à Iuditha peremptum

Prob. 2.

ippi

ologia
lamenti

V

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

adstruunt, vix apparet, quomodo hic Arphaxad idem fuerit, cum Deo do, cuius res gestæ, à priscis auctoribus celebrantur. Nam in primis num. 6. ait, Arphaxad ex facta Scriptura videri illo anno, hoc est, anno æram 709. occisum, quo Deioeces ex Herodoti, & Gregorij Morano tatione, regni gubernacula suscepit: ex Eusebij verò, Ctesia, Diodori graphia necdum regnabat. Hoc autem inde provenit, quod Salustianus dio Ierolymitano, vsque ad annum primum Monarchiæ Cypri, computet, quo intervallo non nisi 52. contineri, alibi probatum est.

Prob. 3.

4. Iuxta Bellarmini & Petavij opinionem, Manasses tam aliquando regnaverat, quando Deioeces apud Medos regnum adiit, & hunc regnum nasse fatentur. Hoc autem modo, vsque ad Iosiam regnasset Deioeces, si noster Arphaxad à Nabuchodonosore occisus videatur, postquam Iosiam occisisset Iuditha, ut habet textus Græcus hic cap. 1. v. 1. dicit Serarius in hunc locum, q. 5. & concludit 1. Si Deioeces, inquit, tempore nassen inchoaretur, itemque Pharaonis, vel cerè pauciores anni Deioeces inter hos, vltimumque Cyaxarem plures cum Ctesia collocarentur, coram fore Arphaxadum. 2. Vterlibet fuerit, eum vocatum Arbaxem, quod non assequor, quam ratione Deioeces ita Manasse percipere potest, ut longæ paci, quæ mottem Holofernis secuta est, locum daret, ut Iosiam relinqueretur, aut aliqui de annis qui Deioeces imperante, quis tribuuntur, spreta omnium prætorum auctoritate præterferri.

Conclusio.

5. Probabilius esse puto sub Xerxe hanc historiam contigisse, quod hunc Arphaxadum fuisse tyrannum aliquem, aut regem, qui Ecbatane regnum restauraverit, & suum dilatauerit principatum. Est Suidæ V. lib. 1. hanc sententiam Iulio Africano refert acceptam, Ribera in cap. 1. lib. 1. Hyllæ Tornielli ad an. m. 3573. & 3572. Quæ opinio hisce coniecturis præferri potest. Primò. Regnante Xerxe, Pontifex Ierolymitanus Cyaxares filius Iesu teste Iosepho, lib. 11. Antiq. capit. 5. qui etiam tacet, id est, non temerè ex libris Esdræ colligi potest. Nam Eliasib Ioachimi successor Sacerdos Magnus Nehem. 3. v. 1. nempe sub Artaxerxe Longimanus tempore genuit Ioachim, & Ioachim genuit Eliasib. Nehem. 12. vers. 10. Nec quia quin Iosue summo sacerdoti functus sit, sub Dario Hyllæ filio, quod potest intermedio, nimirum Xerxe imperante, Summus Pontifex esse, quod filius Iosue, pater Eliasib, ut bene declarat Tornieillus ad annum 3573. lib. 2. mer. 3. nec video, quo iure id negari possit. 2. Stabili & durabili regni dazi sub Xerxe, & post Xerxem frui sunt, ut inter omnes pro coniectura præsumitur. 3. Xerxis temporibus apprimè conveniunt, quæ narrat Arphaxadum

P.
H. Phil

Siron
et. Jes

A
1
17

vers. 22. Et ante hos annos &c. exterminati sunt praelijs, à multis nationibus, & plurimi
 erant abduci sunt in terram non suam: nuper autem conuersi sunt ad Dominum Deum
 suum, ex dispersione, qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt mon-
 tana hac omnia, & iterum possident Ierusalem, vbi sunt sancta eorum.
 Græcus habet, & habitauerunt in montana, quoniam erant deserta. Quæ
 si ad tempora Manassæ accommodentur, dicendum erit, eos qui
 tum in montanis, tum Ierosolymis habitabant, cum Manassæ ab-
 ductos fuisse, & postliminio reuersos iterum Urbem possidisse, & ad
 montana, quæ deseruerant, rediisse, antequam Holofernes Bethu-
 lam obsideret. Mirum autem foret; huius tam notabilis Iudæo-
 rum dispersionis, nullum in libris Regum, aut Paralipomenis extare
 vestigium. In Græco Achior ait, eos non solum captiuitatis in-
 commoda subiuisse, sed & templum Dei ipsorum, inquit, fa-
 ctum est in pavementum, & ciuitates eorum captæ sunt ab aduer-

6. Ex quibus, sine temeritate in eam opinionem induci possumus, vt hunc
 Arphaxad, atque adeo ipsam Iudithæ historiam, non nisi post Iudæorum è
 captiuitate Babylonica reditum fuisse arbitremur. Quod autem hæc, non
 Cyro, non Cambysis, non vllius alterius regum Persarum temporibus conue-
 nerant, præterquam Xerxis, infra disputabitur, q. 5. num. 5. & 6. Xerxe autem im-
 perante, tanta Iudæam incolebat populi multitudo, vt spe bona in Deum con-
 sperna. Holoferni sese opponere potuerit. Nam Cyrus initio sui imperij, in pa-
 triam remisit Iudæorum, quadraginta duo millia trecentos sexaginta, exceptis seruis eo-
 rum & ancillis, qui erant septem millia trecenti triginta septem. i. Esdræ 2. v. 65. ex qui-
 bus sine dubio numerosa creuit soboles, per 50. & amplius annos, qui à reditu
 in Cyro, vsque ad 6. circiter annum Xerxis effluerunt. Anno deinde 2. Da-
 niel in Hythalpis, teste Iosepho illo lib. 11. cap. 4. redierunt pubertatem egresso-
 rum, quater mille millia & sexcenta viginti octo millia, ex tribu Iuda dun-
 azar & Beniamin, præter alia aliquot millia promiscuæ multitudinis pue-
 ritura, mulierum &c. quæ ibi numerat Iosephus. Et hi spatio 40. circi-
 tarum annorum prolem susceperant: quod Deus promiserat per Isaiam cap.
 49. vers. 2. Seminabo domum Israel, & domum Iuda. Et Baruch 2. vers. 34. Reuo-
 cabo eos in terram, quam iuravi patribus eorum Abraham, Isaac, & Iacob,
 & dominabuntur eis, & multiplicabo eos, & non minorabuntur. Nec improbable
 est, quod monet Ribera, Xerxe cum Græcis occupato, aliquarum nationum
 reges siue gubernatores, de imperio inter se dimicasse, cum tradat Iusti-
 nus lib. 3. Xerxem cum sæpe à Græcis victus esset, cepisse suis esse con-
 temptui. Potuit igitur fieri, vt Arphaxad in Media, Nabuchodonosor

Quando
 Iuditha
 floruerit.

ippi

ologia
 tamenti

V

in Assyria iugum absentis Imperatoris excutere, & vterque regnum
tare præsumeret, donec occiso Holoferne, eiusque copijs diffusa
Medos & Assyrios rursus ad officium compelleret, & longè propo-
cis fundamenta locaret.

IN CAP. I. v. 5.

Græcu-
lino conci-
liatur.

ANno igitur duodecimo regni sui, Nabuchodonosor rex Assyrium, quibus
nue ciuitate magna, pugnavit contra Arpaxad, & obruit eum. Græci
v. 1. huius belli initium refert ad annum 12. Nabuchodonosoris, qui
tem anno 17. commissam tradit. Verum hæc ita accipi possunt, ut
regnandi initijs cõputentur anni, vel Latina editio Græcæ ante postquam
doquidem Latina singularem habet ab Ecclesiæ auctoritate præcipue

QVÆSTIO III.

Quis iste Nabuchodonosor.

Non fuit
anerfor le-
rosolyma.

1. **N**ON fuit Magnus ille, qui capto Sedecia, Ierusalem evertit. Quia
Nabuchodonosoris annus 13. fere in 6. Sedecia omnium Iudeo-
rum fuit. Sedecia annus 13. huius Nabuchodonosoris, occisus est Holoferne
multorum annorum pace frui cœperunt. Quod Sedecia tempore
conuenit.

Neque
Nabopo-
lassar.

2. Neque Nabopolassar, siue Nabuchodonosor senior, est iste
disputamus, ob eandem ratione: quia Nabopolassar, Iosia tempore
vnde oriri non potuit pax illa diuturna, quæ à cæde Holofernis inchoat

Non Me-
rodach.

3. *Supponimus*, inquit Salianus an. m. 3344. n. 9. cum Bellarmus
Iuditham ad Manassem referat, hunc Nabuchodonosorem esse eundem
Babylonis. Huic dat ann. regni 52. cum Genebrardo, Gordono, Tur-
merio, Mercatore. Funccio item & Buntingo, & addit hunc esse Mo-
padum, eumque debellato Assarhaddone, Vrbe Nino, & Assyriam
potitum. Quod latius explicat ad an. m. 3333. num. 3 & 4. Probat
bylonium, quia nomen ipsum Nabuchodonosor, id præ se ferre videtur
de, quia eius principes dicuntur cepisse Manassen, & vinctum
compedibus duxisse Babylonem. 2. Paralip. 33. v. 11.

Non fuit
Merodach
prob. Iasius

4. Contra hanc opinionem occurrit mihi 1. annum primæ
padi esse 27. Nabonassari, & inijsse anno ante Christi epocham
omnes fatentur Chronographi, testibus etiam Astronomorum
Lunæ defectionem a Ptolemæo relatam, ac an. primo Marchi
scriptam, anno illo 711. representant. Annus autem 12. Marchi
ritur anno ante Christum 710. nec pluribus annis regnavit, ut

13.
H. Phil

Chron
vet. Jes.

A 1
17

ritum varietate indicat Canon Mathematicus apud Ptolemæum, quem
scripsi 4. Reg. q. 17. Occurrit 2. quod non omnes qui Iuditham ad Manaf-
ren reducunt, ad stipulentur dicentibus hunc Nabuchodonosorem fuisse Me-
rodachum: illud enim aiunt Serarius & Petavius; hoc negant, arbitantes pro-
bilis esse, Nabuchodonosorem istum, vnum fuisse ex posteris Assarhaddo-
nos, cuius iussa, aut saltem dissimulatione rex Babylonius Assyrio adhuc subie-
tus Manassen in potestatem redactum Babylonem abduxerit. Neque verò
nomen Nabuchodonosor ita Babylonij proprium fuit, quin cum alterius et-
iam conditionis principibus communicari potuerit.

5. Merodachus siue Mardokempadus regnum inijt, vt reor, circa annum
ezechie 9. eique successit Arcianus anno Nabonassari 29. Ezechie 21. ante
Christo 709. Arciano Canon Mathematicus annos 5, impertit, tum interiecto A-
narchie biennio, subrogat Belithum, per tres annos, Belitho Apronadium &c.
non sit facile vllum è Babylonij regibus inuenire, cuius duodecimus annus
789, aut decimum Manassæ incurterit. Si hæc de Holoferne tragædia sub
Manasse peracta est; bene de hoc Nabuchodonosore, meo iudicio philoso-
phatur Serarius & Petavius, dum contendunt eum non Babylonium, sed As-
sarium fuisse.

6. At verò iuxta dicta q. præcedente num. 5. Darius Hystaspis circa annum
perij sui 30. huic Nabuchodonosori administrationem in Assyria indulerit,
sæpe abusus circa annum 6. Xerxis, suæ verò gubernationis anno 13.
Holoferne copias amiserit, nec multo post in ordinem redactus fuerit.
Hæc licet veteres in prophanis historijs non memorant: ita nec inficiantur.

IN CAP. II. v. 1.

Anno tertiodecimo Nabuchodonosori regis, vigesima & secunda die mensis primi. In
Græco notatur annus decimus octauus, eo sensu, quo supra de anno 12.
notui, cap. 1. v. 5. Hunc autem primum mensẽ, Nisan interpretor, cum Sera-
rio, Mariana, Sa, &c.

Græcus est
Latino cõ-
ciliatur.

IN CAPVT IV. v. 2. & 5.

Vers. 2. Tremor & horror inuasit sensus eorum, ne hoc faceret Ierusalem & templo
Domini, quod fecerat ceteris ciuitatibus, & templis earum. Hinc bene colligunt
interpretes, & Chronologi, hæc gesta, quando templum stabat Ieroly-
mitate tempore autem Cyri & Cambylis nullum erat.

Stans est
p'lo fuit
Iudith.

Vers. 5. Sacerdos Eliacim etiam scripsit ad vniuersos, qui erant contra Esdrelon.

Quæst. Chron. P. 3.

QVÆ

ippi

ologia
lamenti

V

P.
H. Phil

Chron
v. 7. Jes

A 1
17

QVÆSTIO IV.
Quis hic Eliacim.

Fuit Sum-
mus Pon-
tiffex.

1. **V**ocatur Sacerdos Domini hoc cap. v. 7. Sacerdos Domini magis
Pontifex. cap. 15. v. 9. In Græco constanter auditur *Isaia* & *Isaia*
Eliacim idem censeatur, qui Ioakim summo Pontificatu insignitus.

An filius
Helcia.

2. Post captiuitatem Babylonicam tempore Xerxis Ioakim
Ierofolymis summum gerebat Pontificatum, vt q. 2. num. 5. dicitur.
3. Fuit & alius virtute clatus Eliacim, de quo 4. Reg. 18. v. 8. & 19.
lius Helcia ibidem v. 37. & *Isaia* 22. v. 20. Non fuit tamen filius Helcia
qui in Catalogo Pontificum proximè Saraiam antecedit. Hic enim
regnante Iofia Pontifex erat, ille autem Eliacim sub Ezechia clatus
præpositus Domus, siue vt habent 70. œconomus.

Quidam
aiunt.

4. De hoc Eliacimo œconomus sermonem esse in libro *Iudithæ*
græues auctores censent, voluntque Manassa temporibus, sed ille post
istum, cuius mentio fit *Isa.* 22. v. 15. & ante Helciam illum, qui sub
instrauit Pontificatum, ita Bellarminus, Serarins, Salius, quibus
tra V. Vitakerum bene probat Sobnam, & qui ei successit Eliacim
fuisse Scribam solum, aut Cancellarium regium, sed reuera fecerunt
ex D. Cyrillo in illum *Isaia* locum, cui assentitur Cornelius à lapide
ex ipso *Isaia* vaticinio, quo Propheta Sobnam alloquens: *Et dabo
meum Eliacim filium Helcia, & induam eum tunica tua, & circumdabo
& potestatem tuam dabo in manu eius, & erit quasi pater habitans in
domui Iuda.* In Græco, stola & corona Sobna dicitur ad Eliacim
quæ sine dubio, sacerdotum insignia sunt. Etsi verd, cum ista prædicitur
Sobna necdum esset Pontifex, ij tamen qui Iuditham ad Manassam
hunc Sobnam postea, ac deinde Eliacim, supremi Sacerdotis graui-
citos asserunt, probantque auctoritate Nicephori Const. quoniam
logia inter Pontifices connumerat illos. His patrocinari videtur Sa-
mus *Isa.* 22. vbi de Sobna locutus: *transferet. inquit, Dominus secretum
paulo post: qui quondam habebas coronam Pontificis, & sanctificationem
mina, in qua scriptum erat nomen Dei, coronaberis tribulatione & angustia.*

Ordo Pon-
tificum ex
Iosepho.

5. Vt hic tutius procedamus, hæc præmitto. Iosephus lib. 10.
inter Summos Pontifices, qui in templo Salomonis suas habuerunt
hos vltimo loco recenset: Neream, Odeam, Saldunum, Helciam,
Iosadochum, qui Babylonem captiuus pertractus est. Hi enim
per manus traditum Sacerdotium, filij parentum successores habuerunt, cum

Alj vt Serarius ad calcem lib. 4. Regum, hos Pontifices, ordine proponit: Neream, Odeam, Sellum, Helciam, Saraiam, Iofedech. At verò Nicephorus Const. trip. Chron. p. 2. cap. 16. sic recenset Pontifices. 10. Azarias, qui prohibuit Oziam ingressu in loca sacra, 11. Vrias fidelis Isaia: 12. Somnas prauus & libidiniosus tempore Ezechia: regis, 13. Eliazim, Sellum F. 14. Chelcias sub Iofia rege optimo. 15. Sareas & c. Hic etiam consideranda est genealogiam Pontificum, quae textitur 1. Paralip. 6. v. 12. Achitob genuit Sadoc, Sadoc genuit Sellum, Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit Azariam, Azarias genuit Saraiam & Saraiam genuit Iofedech.

6. Hæc animo complexus existimo in primis Catalogum illum Pontificum quem nobis exhibet Nicephorus, non esse magni momenti, cum sit valde cumulus, & præter alios omittat Sellum, siue Saldunum, qui Helciam præcessit. Deinde Nicephorus suum Eliazim vocat Sallumi filium; Eliacim autem, de quo in Isaia fuit Helcia: filius. S. Hieronymus sensu literali, Sobnam vocat quæritorem & dispensatorem thesaurorum domus Dei: allegoricè per Sobnam intelligit Synagogam incredulam; per Eliacim, Ecclesiam, cuius caput Christus est, ad quem gloria Sacerdotij transferenda erat. Sic S. Hieronymus neque Sobnæ, neque Eliacimo summum arrogat Sacerdotium. Quare antote via mihi incedere videntur, qui Eliacimum summum Sacerdotem suum Iofue, tempore Xerxis ad Iuditham deditur, quàm alij, qui hinc in tenebris deprehensi, probabili quidem, sed non illustri coniectura, Sobnam & Eliacim sub Manasse casu extraordinario factos Pontifices putarunt, horumque posteriorem ad nostram Heroinam venisse suspi-

Nicephorus explicatur.

Conclusio.

ippi

ologia
tamenti

V
a.

QVÆSTIO V.

Quo tempore claruerit Iuditha.

¶ Si ex dictis ferè pateat huius quæstionis resolutio: perspicuitatis nihilominus gratia, discretè ponitur: de qua plerique omnes notant duas esse generales sententias, dum aliqui Iudithæ historiam Babylonicæ captiuitati præponunt; postponunt alij. Præponunt, & Manassæ temporibus imputant Salomon sub finem tom. 16. Peterius lib. 1. in Daniele, Bellarminus in Chronologia, & lib. 1. de Verbo Dei, cap. 12. Gretserus in defensione eiusdem loci, Serarius Iudith 1. q. 2. Gordon. cap. 10. Chron. nam. 33. Petauus lib. 12. cap. 26. Salianus ad an. m. 33. 44. num. 7. laudatque in hanc sententiam Turfellinum, & monet ex opinione Genebrardi Iuditham floruisse regnante Sedecia: Ioannis vero Benedicti, Codomanni, Verronij, Ziegleri, sub Iofia.

Quidam putant ante captiuitatem Babylonicam.

6 2

2. Hanc

Quidam
post eam.

2. Hanc historiam, eo tempore, quo Cyri successores in Persia
bant accidisse censent S. Augustinus, lib. 18. de ciuit. cap. 26. Eusebius
nico, Beda de 6. ætatib. Sulpitius lib. 2. sacra historia, Hngo, Historia
stica, Carthusianus Iudith 1. Lyranus ibidem & Tobiaz vltimo. De
Eccl. Scrip. lib. 1. cap. 2. p. 2. lib. 3. cap. 5. p. 3. Mercator in sua Chron.
Compendio, quos fideliter citat, & sequitur Tornielus ad an. m. 1000.
His in communi assentiuntur Glycas 2. p. Annal. Otho Frisingensis
15. Suidas cum Africano V. Iudith. Ribera in cap. 2. Nahum. Tamerlanus
est, non omnes auctores iam recensitos inter se conuenire, de paruo
farum rege, sub quo Iuditha heroicum suum facinus in Holoferne
3. Temporibus vel Sedecia vel Iosia, Holoferne à Iuditha occisa
non arbitror: erat enim ista Heroïna tunc ætate adhuc vigente, vixit
105. In omni autem spatio vitæ eius, non fuit, qui perturbaret Israél. & post mortem
nis multis, Iudith 16. v. 30. Iosias non nisi 31. annos regnauit: cum gra-
bra calamitas in Iudæos incubuit, vt sacra pandunt historiae. Multo
nus sub Sedecia Iudæis pace longa gaudere licuit, secuto mox Babilonia
excidio, & Babilonica transmigratiōe.

Non sub
Iosia aut
Sedecia.

4. Et si verò Iuditha dicatur puella, cap. 12. v. 12. ac sapiens à pulchra
lauderetur; non inde tamen colligo eam tunc 20. aut 30. solom. annos
se, cum non tam natura, quam singulari Dei munere, eum splendore
ciem consecuta videatur. cap. 10. v. 4. Nihilominus credibile est, eam
summum quinquagenariam aut circiter quando sustulit Holoferne
vixisse, annis prope 55. Si inde addantur multi anni quibus post mortem
Iudæi hostiles incurfus non senserunt, colligentur à cælo Holoferne
finem Iudaicæ pacis, anni fermè 60. vt quod minimum est, in dubio
plū stabat, & Eliacim munere Pontificio fungebatur. Quorum tamen
dubio latebat S. Augustinum, Eusebium, Bedam, ac proinde multo
nō possum, eos Iuditham ad Cyrum vel Cambysen retulisse. Eusebius
ad Olymp. 62. sic de Cambyle scribit: istum aient ab Hebrais secundum
nosorem vocari, sub quo Iudith historia conscribitur. Eadem transcribit Beda
3431. S. Augustinus loco citato: per idem tempus, inquit, etiam illa scripta
scripta sunt in libro Iudith. Vbi rō illud tempus, latè accipit, pro eo factum
Iudæorum captiuitate regnabat apud Persas Cyrus & Darius, quos
meminit. Itaque probabile est, hos auctores nihil aliud voluisse, quam

Non sub
Cyro, aut
Cambys.

5. Ad Cambysen istam historiam trahunt nonnulli, vt Lyranus
Glycas, Frisingensis, Driedo, Mariana; Sedenim neque ad Cyrum, neque
Cambysen reuocari potest. Siquidē istis imperantibus, nec tempore
liacim Pontifex Ierosolymis; Holoferne autem in Iudæam intrare
plū stabat, & Eliacim munere Pontificio fungebatur. Quorum tamen
dubio latebat S. Augustinum, Eusebium, Bedam, ac proinde multo
nō possum, eos Iuditham ad Cyrum vel Cambysen retulisse. Eusebius
ad Olymp. 62. sic de Cambyle scribit: istum aient ab Hebrais secundum
nosorem vocari, sub quo Iudith historia conscribitur. Eadem transcribit Beda
3431. S. Augustinus loco citato: per idem tempus, inquit, etiam illa scripta
scripta sunt in libro Iudith. Vbi rō illud tempus, latè accipit, pro eo factum
Iudæorum captiuitate regnabat apud Persas Cyrus & Darius, quos
meminit. Itaque probabile est, hos auctores nihil aliud voluisse, quam

13.
H. Phil

Iron
Tese

A 1
17

sub regibus Persarum floruisse, & Hebræos errare, si (quod nonnulli asserunt) Cambysen purant eundem fuisse cum eo Nabuchodonosore, cuius Ducem Holofernem Iuditha peremit.

6. Neque gesta hoc libro contenta ad Dariū Hystaspis remittuntur: quia reges illas, quæ hic inuasæ dicuntur, pacificè tegebatur, vt ex primo Esdræ, & Herodoti lib. 3. colligere licet, & eo imperante Pōtifex erat Iosue. Nec est, quod Salpūto assentiamur, arbitranti, hæc sub Ocho contigisse: hoc enim imperante neque Eliacim Pontifex erat, neque Iudæis tanta pax esse potuit, quantam historia Iudith fuisse declarat.

7. Dæ sunt residua opiniones meo iudicio probabiles, quarum altera sub Manasse, altera sub Xerxe, hæc contigisse putat. In hanc posteriorem pronior sum, auctores & rationes, q. 2. num. 6. secutus. Certum est enim per id tempus, & Pontificem fuisse Eliacim, & pacem diurnam Iudæis concessam. Solum in hac parte mirum cuiquam videri posset, quod Arphaxad & Nabuchodonosor tantos motus ciere, tantas vires colligere potuerint, quantæ hoc libro narrantur. Xerxe ad imperij clauum residente, priscis auctoribus alium hac de re fidentibus. Verum incredibile non est, tum Xerxem ad alia distractum, aut non potuisse, aut certis de causis noluisse, duorum istorum principum dissidia impedire. Auctores profani, vt præclarum Iudithæ factum, aliaque multa; ita & hæc sine mendacio prætermiserunt.

8. Sed nec minores difficultates occurrunt ijs, qui hæc Manassis temporibus inscribunt: aut enim Deioces, quem isti Arphaxadum fuisse putant occisum esse Nabuchodonosore; aut non: si prius dixeris, falsæ erunt omnes omnino antiquorum de annis Deioceæ supputationes, vt patet ex q. 1. & 2. si posterius; tunc 70. hic falsus erit, aut ita obscurus, vt interpretatione minimè consueta indigeat. Idem est de Templo, quod Græcus ante hanc tragædiam euersum fuisse commemorat. Duodecim argumentis, quæ nobis obijciuntur, commode satisficit Torniellus ad an. m. 3372. & ex dictis haud difficile responderi potest.

Neque sub Dariō Hystaspis.

Sub Xerxe floruisse videtur Iuditha.

Vix sub Manasse.

Uppi

ologia
tamenti

V

IN CAP. V. v. 7. & 9.

Vers. 7. Hic primum in Mesopotamia habitauit. Græcus habet: & fugerunt in Mesopotamiam, & incoluerunt ibi dies multos. Hinc aliqui colligere volunt, Abrahamum quinquennio Charris habitasse: sed malo hos dies multos ad illos 20. annos applicare, quibus Iacob cum vxoribus, & paulatim succrescente familia apud Labanum mansit, vt suo loco annotaui.

Iacob 20³ annis habitauit in Mesopotamia.

Vers. 9. Descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, &c. Ista habitatio fuit 430. annorum, qui completi (non inchoati) fuerunt in Aegypto.

Habitatio Hebræorū in Aegypto.

in Ægypto, vbi à descensu Iacobi, vsque ad Exodum Hebræi non vltra nos morati sunt, iuxta notas in Exodi cap. 12. ver. 40. Vt utrumque ab uno mero rotundo 400. neglectis 30. annis, quia hi parum ad rem proficere ferebant. Simili phrasi vsus est Iephthe ludicum 11. v. 16. si trecenno nos, à possessione terræ Amorrhæorum ad sua tempora numerantur, summæ decrant circiter 34. anni.

IN CAP. XVI. v. 8.

*Luditha
etas fuit
105. ann.*

Mansit autem in domo viri sui annos 105. In Græco: & seruit in domo nos centum quinque. Non est lentus, quod hos omnes annos post obitum in eius domo transegerit; sed quod ibi vsque ad annum vitæ mimum quintum permanferit. Ita hunc locum explicat Serarius q. 1. lib. 12. cap. 26. beneque addit, hanc loquendi rationem in sacris litteris frequentem esse. Simili modo S. Augustinus lib. 16. de ciu. cap. 14. dicitur de annis 205, quos Thare patrem Abrahami in Haran vixisse computat Gen. 11. v. 32. Non sic, inquit S. Doctor, accipiendum est, quod omnes dies ibi egerit: sed quia omnes dies vitæ suæ, qui fuerunt annorum quinque ibi compleuerit. Eandem doctrinam repetit eodem lib. cap. 24. sequuntur Menochius & Bonferius Gen. 15. ver. 13. Cornelius in verborum rem. 25. v. 11. Bellarminus lib. 1. de Verbo Dei cap. 12. Salianus ad annum. 3. Quam interpretationem approbant, qui Ludithæ vitam annorum 105. Sulpitius lib. 2. hist. Athanasius in Synopsi, Zonaras lib. 1. Annot. bene colligit Serarius hallucinari in primis Wittakerum, dum scripturae vite ultimo, legimus Luditham vixisse supra annos 105. deinde apud S. Augustinum quidem hanc vixisse annos 150. sed Scriptoris errore, qui pro 105. pro 150. scripsit.

IN CAP. XVI. v. 30.

*Quomodo
hac sint
intelligen-
da.*

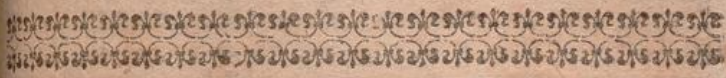
In omni autem spatio vitæ eius, non fuit, qui perturbaret Israël, & postea multis annis. Fieri quidem potuit, vt quoad Luditha vixit, tranquillum Perfarum regibus durauerit: non existimo tamen hanc sententiam rigido accipiendam esse. Qui enim sub Manasse Holofernis inuadunt, haud facillè id concesserint, cum anno 14. Ezechias, Sennacheriborum Iudæos exercuerit: inde regnavit Ezechias annos 13. Manasses 2. Iosias 31. quo occiso, sublata est Iudæorum tranquillitas, anno fere 10. in Iudæam Sennacheribus irruperat. Taceo regem Manassen interuentur, non sine regni turbatione Babylonem abductum fuisse. Postquam omnis apud Iudæos vexationis expers, toto illo tempore viguit, quæ historiâ, Luditha in viuis fuit, & diu post obitum illius, eo seruit, quæ apud Danitas idolum Michæ dicitur, omni tempore, quo fuit hanc.

H. Phil

Siron
v. 17. Jes.

A 1
17

Id. 18. v. 31. ubi dem explicauit, ita ut, qui post Iudithæ triumphum 80. circiter annos pacis computauerit, is eam non ampliori temporis spatio, quam ferat horum verborum complexio, definite videatur.

NOTÆ ET QVÆST. CHRONOL.

IN LIBRVM ESTHER

CAPVT I. VJ.

In diebus Assueri, qui regnauit ab India vsque AEthiopian.

QVÆSTIO

Quisnam hic Assuerus.

CRO hac de re opiniones circumferuntur, quarum duæ priores istum Assuerum atque adeo totam Estheris historiam liberationi Babylonicæ præponunt, reliquæ postponunt. 1. Assuerum hunc Astyagem fuisse autumat. 2. Darium Medum. 3. Cambysem. 4. Dariũ Hyastaspis. 5. Xerxem. 6. Artaxerxem Mnemonem. 7. Ochum. 8. Longimanum. 2. Primæ opinioni adhaerens Mercator, istum Assuerum eundem cum Astyage fuisse asserit, sed sine ratione: nam Astyages Medus fuit. Assuerus autem cap. 16. ver. 10. ait: Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo alienusque à Persarum sanguine, & pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus à nobis susceptus est. Quibus verbis se Persam ostendit, ut bene Bellarminus & Petauius, adque ex tota huius libri serie constare asserunt. Hinc idem Assuerus cap. ultimo, v. 14. suum regnum absolute Persarum, & suos subditos vocat eos, qui fideliter Persis obediunt, ver. 23. Quibus loquendi formulis, Medi cum rerum potirentur, ut commodè non poterant. Deinde Astyages imperium suum ab India vsque AEthiopiam non extendit, quod fecit Assuerus Estheris, qui & Artaxerxes dicitur, initio cap. 12. 13. 16. Hoc autem nomen Persarum esse proprium, nonnulli asserunt, ac monent eos minimè audiendos, qui dicunt regem Medorum Græcè Artaxerxem vocari, Tob. 1. v. 15. ubi enim expressè nomen Assueri retinetur, in editione Sixtina ἀσού, & in alijs quibusdam ἀσούρ.

Varia opiniones.

Non fuit Astyages.

3. Haec

ippi

ologia
tamenti

V

Neque Darius Medus.

3. Hæ rationes æquè probant, Dario Medo non nupisse Esther, tamen putavit Zonaras, cui ex parte subscribit Canus de locis Theophrasti cap. 6. Argum. 9. dum ait, Darium Medum, aut Astyagem Estherem fuisse.

Mardocheum vel avum eius transportatum.

4. Dices Mardocheus cum Iechonia transportatus fuit, Esther autem post Astyagis & Darij Medi tempora vixisset, ob senium ea negare non potuisset, quæ sub Assuero expediuisse legitur. Resp. illo cap. 2. hinc Mardocheus filius Iair, filij Semei, filij Cis, de stirpe Iemini, qui translatus fuit in Babel, eo tempore, quo Iechoniam regem Iuda, Nabuchodonosor rex Babyloniarum, consentientibus inter se Latino, Hebræo, Græco. Quæ duobus modis dici possunt. i. ut non Mardocheus ipse, sed eius proavus Cis, cum Iechonia transportatus dicatur. Ita Petavius lib. 12. cap. 30. Gordonus cap. 14. fuit. ut Mardocheus translatus dicatur, non in se, sed in avo, aut proavo, in captivitate genitus est, ut habet Bellarminus lib. 1. de verbo Dei cap. 1. lianus an. m. 3591. n. 3. Torniellus an. m. 3650. n. 5. cum Caietano, Cameracensi, Rabbi Paulo, quos sequitur Menochius, Esther. 2. v. 6. Hoc modo Zorobabel & Iosue dicuntur in Ierusalem à captivitate reuersi, cum in Ierusalem ipsi nunquam antè fuissent, nisi in progenitoribus suis. Sed plerumque nobis imputantur, quæ à maioribus nostris patrata sunt.

Hebræi putant fuisse Cambysen.

5. Tertia opinione imbuti Hebræi, in suo Seder, assentiente Gesnero, Estherem Cambysen dant in manum, rati in primis, non nisi tres Persarum reges fuisse, Cyrum, Assuerum siue Cambysen, & Darium: quod probatur primo, ex Dan. 11. v. 2. ubi post Darium Medum tres in Persarum regni prædicuntur, & mox v. 3. vaticinium de Alexandro Magno subterfugit, verò Rex fortis &c. Secundo ex Nehemia 12. v. 10. Iosue autem genuit Iosabab, genuit Eliasib, & Eliasib genuit Ioiada, & Ioiada genuit Ionathan, & Ionathan genuit Iosabab. Horum primus Iosue, sub Cyro; vltimus Iosabab, sub Alexandro regnavit. Vnde colligunt, Nehemiam haud multis annis ante Alexandrum regnasse, vixisse, totamque Estheris historiam non ad Cyrum vel Darium, sed ad Cambysen reuocant.

Sed eos errare probat.

6. Enim verò id nulla ratione admittendum est. Plures reges Persarum regnasse, palam faciunt historici non solum Græci & Latini, sed etiam ipsæ natione & religione Hebræus. Imò Daniel & Esdras suis conuersionibus: nam illo cap. 11. Danielis, post ea verba: ecce adhuc tres reges regnabunt super regnum Persarum, continuo additur, & quartus diribitur opibus nimis super omnes, & in diuitijs suis, concitabit omnes aduersus regnum Græcorum. Vbi gratia, quod Xerxes, qui cum innumeris propè copijs in Græciam traiecit. Quædam reges post Cyrum Persis imperasse, Cambysen, Smerdim, Darium.

P.
H. Phil

Siron
Tesi

A 1
17

antiquis diserte monet in eum locum S. Hieronymus, his verbis: Et notandum, quod quatuor post Cyrum regibus Persarum enumeratis, novem praterierit, & transfretum, ad Alexandrum: non enim cura fuit spir. tui prophetae hystoria ordinem sequi, sed praedicta quaeque perstringere. Novem porro, quos Daniel praterij: faere, Artabanus, Longimanus, Xerxes II. Sogdianus, Darius Nothus, Mnemon, Ochus, Arses, Darius vltimus.

7. Cambysen denique Estheris maritum non fuisse, probant Bellarminus, *Prob. xi.* Soterius, Salianus, quia Assuerus Estheris, 12. vt minimum annos regnavit, cap. 7. Cambyses octauum non attigit. Nec Iudaei possunt ad plures annos Cyri & Cambysii communes recurrere, cum non nisi triennium Cyri imperio concedant. Assuerus iste cap. 16. v. 16. fateatur Iudaeos esse filios Dei semper vinctis eiusque beneficio patribus suis, & sibi regnum esse traditum, atque ad haec tempora conseruatum, quod Cambysii non satis conuenit: cauit enim ne templum repararetur Ierosolymis, id sine dubio concessurus, si Estherem thori cambysensem habuisset, in cuius gratiam Iudaeis tam amplam hostes suos vlciscendi potestatem indulisit.

8. Quarta opinio est Ioannis Benedicti in annot. Feuarentij in Commentario huius libri, Samerij in Chronologia, Carionis, Funcij, Buntingi, qui Estherem Dario Hystaspis tribuunt: quia in Iudaeos benignus fuit, Suis habitauit, duas vxores habuit. Verum hoc matrimonium non probant aliarum scripturarum fautores. Quod Darius Hystaspis bene in Iudaeos affectus fuerit, regum Suis, & alteram vxorem habuerit, non est satis vt Estheris maritus censeatur. Haec ei, cum pluribus alijs Persarum regibus communia fuere. Argumentum vero quod ab vxoribus Darij sumitur, Estherem ab eius connubio penitus excludit. Scribit enim Herodotus lib. 3. Darium istum quatuor vxores habuisse, quarum Atossa, & Artystona erat Cyri filia, tertia Parmis, eiusdem ex filio neptis, quarta Phaedina, filia Othanis, vnius e septem, qui Smerdium regni inuasorem sustulerant. His quintam Darij coniugem idem Herodotus lib. 7. nomine Phratagunam: nec vllam repudiauit, cui succederet Esther.

9. Veniant quinto loco nonnulli, qui Xerxi Estherem attribuunt, ita vt Scalliger a uadact pronunciet, neque de eo dubitare posse, nisi qui nullo ingenio sit, neque negare, nisi malignum. Quod duplici argumento ex ipsis nominum visceribus deprompto, suadere nititur. *1. Argum.* Primum quia Assuerus dicitur Hebraice Assaueros; quam vocem in Ozyarem siue Xerxem vertendam asserit a deo confidenter, vt sacros interpretes hanc translationem non secutos redarguit, imo plumbeos, asinos, accerritos, esse dicat, qui alium regem, quam Xerxem, hoc nomine ariolantur. *2. Argum.* Secundo, quia Xerxis vxor Herodoto vocatur.

ippi

ologia
tamenti

V
a

*Maritus
Estheris
non fuit
Darius
Hystaspis.*

*Verum
Xerxes.*

1. Argum.

2. Argum.

Ami-

Quaest. Chronol. 3. P.

P.
H. Phil

Siron
vet. Jesu

A 1
17

Amistris, siue Amestris, quasi Cham Esther Hebraicè diceretur. Nihil
Xerxem anno tertio imperij sui, cum de expeditione in Græciam ad
retulisset, eos splendidissimo opulo 180. dierum excepisse, reuerfisse
Estherem duxisse, mense decimo, sub finem anni 7. denique anno
mensis Adar, supplicium de Amano sumpfisse. Hoc latius referunt
ex Ctesia & Herodoto referant Petauus lib. 12. cap. 26. Saltaus l.c.

Non fuit
Xerxes.
Ad 1.
Ad 2.

10. Vtraque ratio Scaligeri ludit in euanido literarum sono, cum
longe inter se distent, ac proinde modesta & simplici negatione
Esther Artaxerxis ab Amestri Xerxis, origine, religione, moribus
quantum distinguitur. Amestris Persis fuit, filia Othanis, vel ut habet
Onophæ, qui in belli apparatu, inter duces Persarum ab Herodoto
cenfetur, vbi etiam eadem Amestris dicitur cum iam proechele
bù septem illustrium Persarum liberos defodisse, ad referendam pro se gratiam
sub terra esse fertur. Amestris longè ante annum septimum Xerxi
rerat ei Darium, cui Dario nupsit Mafistæ filia, idque agente Xerxi,
Æus è Græcia Sardeis se recepisset, antequam Stufas reuertetur. Ant
delis erat, quippe quæ innocentem Mafistæ vxorem accitis felle
prehendit, mammillas ei præcidit, canibusq; obiecit, naribus, auribus
labijs truncatam ad maritima remisit. Vtrumque narrat Herodotus
lib. 9. Ctesias etiam impudicam mulierem fuisse tradit. Quare non
nam ratione hæc cum Esthere nostra confundi possit, nec facile cadit
det aut Scaliger, aut alius quiuis, cur ea flagitia in Estherem confem
cemur.

Contra
Scaligerii.

11. Habet quidem Scaliger de Estheris marito suffragores,
lum è sectarijs Caluissium, Alstedium, Iunium, Behmium, sed etiam
licis nonnullos, vt Genebrardum, qui putat Longimanum Xerxi
nitum: at contra eidem Scaligero aduertantur tum plerique
rum, tum Buntingus, Funccius, Carion, maxime verò Carion
mun, 352. vbi cum Scaligeri de Salaminia pugna anachronism
darguisset; vt vel hinc colligas, inquit, quam fallaci sint illius Per
que procul à veri regione errat, eam contendit Xerxem esse Affuerum
nitum.

Quidam
putant fu
isse Artax
erxi mo
nomen.

12. Sexta classis est eorum, qui Estherem Artaxerxi Mnemonij
arbitrantur. Ita centent Eusebins in Chronico, ad Olymp. 94. Be
bus: sub hoc rege, ait, videtur Esther historia completa: ipse quippe est, qui ab He
rus, à 70. interpretibus Artaxerxes vocatur. Consentit Iulidoras, h
mus in cap. 4. Ezechielis, dum scribit: Artaxerxes cognomento Mnemon
rsatisis filius regnat annos 40. qui ab Hebrais Affuerus appellatur, sub quo

Esther narratur histori. Idem sentit Pererius lib. 13. in Daniele cap. 11. Sigonius in Sulpitium, & Sulpitius ipse, ut mox ostendam. Torniellus ad annum m. 4631. numero 1. ait sibi videri hanc historiam sub nullo alio rege convenientius poni posse, quam Longimano, vel Mnemone: deinde malle se Mnemonis temporibus adscribere, quam Longimani. Quia Longimanus initio sui principatus, non videtur 127. provincias sub potestate habuisse, præsertim si Iudicæ historiam ad Xerxem reducimus, quando multæ provinciæ, ab imperio Persarum defecuerunt, Media ab Arphaxad, Assyria à Nabuchodonosore occupata fuit. Adhæc mortuo Xerxe, inter filios eius, gravis orta est de regno contentio, neque cum Artabano difficultas. Quare, ait, non esse credendum, quod potuerit intra duos primos regni sui annos recuperare tot & tantas provincias, quæ tum à patre, tum à se defecerant, & regnare ab India usque ad Æthiopiam, quemadmodum de marito Esther dicitur traditur huius libri exordio, præsertim cum Aegyptij à Persis defecissent, contra quos & Græcos, qui suppetias ijs ferebant, Longimanus bellam gerere coactus sit. Denique tempore Longimani Esdras & Nehemias claruerunt: mirum autem esset, eos Esther tam illustris Lemine, nullam suis actis mentionem inseruisse, si eiusdem regis consiliarius fuisset. Ergo verisimile est, Estherem post Longimanum reginam fuisse.

13. Huius opinionis assertorem, quicquid aliqui dicant, existimo fuisse Sulpitium: hic enim lib. 2. sacræ hist. sic scribit: *Artaxerxes regnavit annos unum & quadraginta, Xerxes duobus mensibus, postque eum Suidanus septem mensibus fuit. Darius deinde, sub quo templum est restitutum, regnum adeptus est, cui Ochus tunc nomen erat.* (Alij hunc Nothum indignant.) Et paucis interiectis: *Per idem tempus Esdra scriba legis, post 20. fere annos, quam templum fuerat consummatum, deponit iam Dario, qui unum de viginti annis rerum fuerat potitus, permissu Artaxerxis secundi, non illius, qui inter duos Xerxes fuit, sed cuius qui Dario Ocho (Notho) successerat, Babylonia profectus, multaque eum secuti Ierosolymam pervenere. Tum res gestas Esdræ ac Nehemias. Verbisque Ierosolymitanæ instaurationem prosecutus, quæstionem de tempore Esther ponit, & tandem ait, sibi videri historiam hanc adscribendam ei Artaxerxi, sub quo Ierosolyma est restituta. Atqui hanc restitutam putat, sub illo Artaxerxe, qui Darium Nothum annos 19. regno potitum excepit, qui omnium iudicio fuit Artaxerxes Mnemon. Ille verò Artaxerxes, quem inter duos Xerxes mediū constituit, Sulpitius, & sub quo negat Esdram venisse Ierosolymam, fuit Longimanus, filius Xerxis I. parens secundi. Rursus ex opinione Sulpitij*

d 2 mari

ippi

ologia
tamenti

V

a

Idem sentit Sulpitius.

marito Estheris successit Artaxerxes Ochus, per annos 23. cuius rebus Iudithæ historiam applicat. Ochum autem Mnemoni libellus fatentur. Itaque meritò Serarius & Petavius Sulpitiu[m] qui Mnemoni Estherem connubio iungunt, quicquid aliqui in contumantur.

Sed duplici ratione confusantur.

14. Duo tamen obstant, quo minus ijs assistam, qui Mnemoni Estherem despondere volunt, quæ bene ponderant Bellarminus, Salianus. 1. Quod hoc modo liber Esther apud Hebræos non esse veniant. Scribit enim Iosephus lib. 1. contra Appionem, Hebræos authenticos, eorum quinque à Moysè conscriptos. A morte vero usque ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, Prophetæ res gestas conscripserunt, in tredecim libris. Reliqui verò quatuor, humana præcepta noscuntur continere. Ab Artaxerxe verò usque ad nos præcepta quædam quidem conscripta, non tamen priori fide simili sunt habita, certa successio Prophetarum. In illis autem 22. libris recentioribus, quæ ab Hebræis, tum à sancto Hieronymo, in Prologo Galeato, tum Longimano tribuat: ego verò causam idoneam non reperio, cuius vitæ error Iosepho impingatur. Præterea Mnemon, cuius uxorem primùm habuit Statiram Idermis Persæ filiam, sibi iunctam, ut etiam ex Ctesia teste oculato monet Serarius, Statira vixit, nunquam ab Aula, aut regio thoro exclusa fuit, ficio tandem extincta est, cum adhuc regina esset, rege admodum ægrè ferente. Duæ reliquæ Mnemonis vxores, Vasthi, et Esther, ac proinde apud eum nec Vasthi reginæ, nec Estheris peritur.

Ad rationes eorum Resp. 1.

15. Argumentis pro hac opinione allatis satisfaciens, qui Græcis occupato, Nabuchodonosorem victo Arphaxado Medos qua saltè ex parte sibi subiecisse; occiso verò à Iuditha Holoferne, dissipatis, facile in ordinem ab ipso Xerxe redactum fuisse, tum quæque prouincias, qua vi, qua terrore prius à Nabuchodonosore, sine magno molimine ad supremi sui principis obsequium vero, suscitata ab Ægyptijs rebellio obstabat, quo minus Artaxerxes eos imperium, ius, ac pristinos titulos retineret. Idem est, quæ tunc iugum Persicum excutere molebantur. Quis enim Salianus, Reges etiam amissorum regnorum titulos retinere, hære contendunt? Sic Rex Anglia se Regem Françie appellat, et

12.
H. Phil

hiron
Tesi

A 1
17

...m Navarra, Dux Lotharingia regem Ierosolymorum. Sed neque Scriptura tradit. Resb. 20
...mox ab initio sui imperij pacificè omnes eas prouincias obtinuisse
...dibus Assueri, inquit, qui regnavit ab India, vsque Aethiopia super centum viginti
...prouincias: quando sedit in solio regni sui; Susa civitas regni eius exordium fuit.
...vera esse possunt, licet Assuerus, non ad sui principatus initium, sed po-
...regiones istas sibi habuerit obsequentes.

16. Eldras denique & Nehemias iure merito de Esthere & Mardocheo Resb. 30
...suis libris siluerunt, quia abundè ad perpetuam vtriusque memoriam poste-
...tradendam, satis erat, quod singulari volumine virtus eorum celebraretur.
...in libro Iudicum nulla habetur mentio Ruthæ, nec in libris Regum To-
...licet hic Ezechia; illa temporibus Iudicum vixerit, quia proprijs volumi-
...vtriusque historia continetur.

17. Septimo loco occurrunt, qui Artaxerxi Ocho, pro Vasthi, Estherem
...regionem offerunt. Serarius cap. 1. q. 3. Gordonus ann. m. 3643. & sub finem cap.
...Mithochomius ann. m. 3544. Quod probat Serarius 1. ex ipso nomine Af-
...erit libro Iudicum, quod à Græcis interpretibus Artaxerxes verti solet; quod etsi fateatur
...Longimano & Mneimoni aptè conuenire, ad neutrum tamen res ipsas, quæ
...narrantur, quadrare, & eam ob rem ad Ochum tandem recurrendum exi-
...mat. Probat 2. ex huius lib. cap. 16. v. 14. vbi Assuerus ait, Amanem cogitasse,
...regnum Persarum transferret ad Macedonas. Vnde coniecit Serarius Estheris hi-
...Macedoniam, Macedonum Monarchiæ, siue Alexandri temporibus fuisse proximi-
...Macedonum vires Persarum regibus iam erant suspectæ. Con-
...firmat ex Iosepho, qui post narrationem de Esthere, vsque ad Alexandri tem-
...pora vix quicquam tradit, quod ad Iudæorum rempublicam pertineat. Idem
...videmus in Gorionidis editione tam Basileensi, quam Cracouiensi. Mirum
...foret, in gente Iudæorum, tot annis nihil memoratu dignum accidisse.

18. Hæc Chronographia non videtur congruere, cum ea doctrina, quam
...tradit S. Augustinus lib. 18. ciuit. cap. 36. vbi, post hos tres Prophetas, ait, Aggeum,
...Zachariam, Malachiam, per idem tempus liberationis populi ex Babylonica seruitute, scri-
...etiam Estheras, qui magis rerum gestarum scriptor est habitus, quam Propheta, sicuti est
...qui appellatur Hester, cuius res gesta in laudem Dei, non longè ab his temporibus in-
...entur. Nam Eldras Ierosolymam venit, anno 7. Artaxerxis Longimani, vnde
...que ad annum 12. Ochi, quo huius opinionis Assertores Amanem extremo
...supplicio affectum voluit, anni plures 100. abierunt: ab anno autem secundo
...Danij, quo Zacharia & Aggæo vaticinantibus templum restauratum est, vsque
...ad eundem annum Ochi 12. sunt anni ferè 170. Ex eo etiam capite minus placet
...hæc opinio, quod paucorum recentiorum placito nixa, antiquorum patrocinio
...destituta sit.

Resb. 20

Resb. 30

Quid præ-
tant Ochus
fuisse.
Arg. 1.

Arg. 2.

Confirmat

Non fuit
Ochus.

ippi

ologia
tamenti

V

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

P.
H. Phil

...siron
...Tesi

A 1
17

Ad 1.
Ad 2.

Conclusio.
Fuit Longimanus.

Corollaria

Obiectio 1.

Obiect. 2.
Obiect. 3.

19. Primam rationem Serarij, non esse efficacem paulo post
resoluentur ea, quibus Estherem à Longimano abstrahere con-
dam responder Salianus num. 7. Assuerum illo cap. 16. non indicat
fuisse Macedonum potentiam, vt cum Persis de impetio conuen-
tra potius, voluisse Amanem, gentem suam tam obicuram, & igno-
lato imperio nobilitare, sicut Cyrus translata à Medis ad se Mon-
illustrat. Petauus autem censet hinc nomen Macedonum late sine
grinis & occidentalibus, sicut vulgo apud Indos nomen Hispano-
libet Christianos, & apud nos Indi vocabulum, ad eos populos que-
sunt de Indorum numero transfundi solet. Denique mirum quod
temporis spatio, nihil singulare de Iudæis antiquos in scripta refer-
idcirco falsa sunt, quæ à pluribus, tum priscis, tum huius æui scriptoribus
Estheris & Longimani connubio celebrantur.

20. Vltima opinio, quam vt probabiliorem ceteris antepo-
Longimano adiudicat. Est quorundam antiquorum apud Eusebium
sephi lib. 11. Antiq. cap. 6. Nicephori Const. in Chron. Bellarmini
lib. 1. cap. 7. Sabellici Enn. 3. lib. 3. Ludouici Viues in lib. 18. de cir-
dæ, & vt Serarius sibi videri fatetur Ruperti de Victoria verbi De-
quibus subscribunt Petauus l. c. Menochius hinc, Salianus an. m. 2.
& 8. Nam & nomen, inquit, conuenit, & beneuolentia in Iudæis, & nomen
regni amplitudo, & commoratio in Perside, & regni diuinitas, & similia
si que sunt alia, quæ vt singula singulis ferè conueniunt, hinc conueniunt

21. Hinc ratio facile redditur 1. cur Nehemias pincerna reg-
rit, ope nimirum Estheris reginæ atque Mardochei, qui & Eleazar
præfectus erat, 2. quomodo liber Esther inter Canonicos ab Hebræis
tur: quia Esdræ, & Nehemiæ tempore conscriptus est, iuxta ea quæ
14. notabam. Non est enim quod Iosephum vtroque loco habuisse
mus, vbi de authentice Iudæorum libris contra Appionem & de
pore in Antiquitatibus egit.

22. Obijciunt nonnulli 1. Si Longimano imperante, Esther
quàm fieri potuit, vt hostes Iudæorum Esdræ & Nehemiæ con-
sterent, vrbisque restoratione impedirent non ignari quanta
quanta in auctoritate apud regem esset Mardocheus, quorum
gina millia hominum de Iudæorum inimicis occisa fuerant, Esthe-
dz facultatem à Longimano petijt? 3. Longimanus miris ad-
mens erat, adeo vt legum quarundam de principum noxis aspectu
ma castigatione leniret. Ex ca. cuius corpus verberandum est, quæ

lari, cuius radendus capillus, huic tiaram solum deponi iubebat. Assuerus
 re contem
 on indicat
 contem
 & ignob
 d se Mon
 om late
 H horat
 opales
 um eue
 riptea
 s au
 anrepon
 d Enico
 llarum
 8. de
 ve
 s au
 3. & n
 & sim
 venio
 cer
 & He
 cos ab
 uxa
 co hall
 em & d
 re, Est
 nemie
 g
 quoru
 canc
 Est
 mas V
 is ad
 is as
 m cler

Estheris quam facile in totius Hebrae gentis internecionem consensit?
 am prompte Amanum principem sibi familiarissimum patibulo addixit
 am lubico in Persarum suorum sanguinem & fortunis potestatem Iudeis concessit
 argumentatur Serarius. 4. Eusebius in Chronico agens de Artaxerxe Longi-
 ca, inquit, qua de Esther & Mardocheo scripta sunt, quidam affirmant, sub hoc
 gilla, quod ego non puto. Nunquam enim Esdras de Esther siluisset, qui scribit hoc
 Esdras, & Nehemiam reuersos ex Babylone.

Hæc & alia id genus argumenta bene soluit Salianus. Sicuti neque
 am Estheris, neque Mardochei auctoritatem ignorabant hostes vicini lu-
 xum, ita nec eos latebat Esdras edictum, Nehemiam epistolas ad Duces re-
 mans sumen, ab rege obtinuisse, quibus non solum Vrbe reparandæ pote-
 as sedat, sed etiam opportunum ad id subsidium præbebat. 2. Esdræ 2. v. 7.
 nihilominus remoram iniiciebant operi, ita tamen, vt ex præsumpta regis
 urate, id facere viderentur, causam sui facti prætendentes, famam, qua lu-
 rebellionem cude te ferebantur, & Nehemias regiam affectare dignitatem.
 Esdræ 6. v. 6. Sic neque regis mandato, neque reginæ aut Mardochei votis,
 cui specie tenus resistere se profitebantur.

Ad 2.
 24. At neque causæ deerant, cur Nehemias de Vrbe reparanda Regi sup-
 caret, vna esse poterat, vt Esther & Mardocheus prius per Nehemiam regis
 am pertentarent, deinde vero idoneas rationes inirent, quibus tanti mo-
 mentum negotium ritè conficeretur. Certè reginam huius rei consciam fuisse, in-
 hat Nehemias cap. 2. v. 6. dum hæc refert: dixitq, mihi rex & regina qua sedebat
 xam: vsque ad quod tempus erit iter tuum

Ad 3.
 25. Ad tertiam objectionem respondet Salianus, omnes Persarum prin-
 pes ferè austeriores fuisse natura, etiam vsque ad mulieres; nec tamen deesse
 a Artaxerxe seueritatis exempla, nec in Assuero mansuetudinis. Longimanus,
 reor, in istam gentis Hebrae necem consensit quidem, sed circumuentus
 amanu technis, quibus persuaferat gentem illam sceleratam & imperio noxiã
 se. Fraude detecta iustas in Amanum iras concepit, & pœnas decreuit, etsi
 præter fas & morem suum, eas in filios eius extenderit. Credibile autem
 Mardocheum & Estherem dedisse operam, vt Iudæi ita in suos hostes ar-
 ma conuerterent, vt nullum innocentem peterent, sicut ab omnium fortunis
 manum abstinerunt, idque regi futurum persuasisse, aliàs tantam cladem non
 permisso. Denique Eusebium alia opinione imbutum fuisse non inficior:

Ad 4.
 quam verò ponderis sit ratio, quam adducit, ex iam dictis
 rum. 16. colligi potest.

* *

ESTHER

ippi

ologia
 tamenti

V

a

ESTHER I. v. 3.

Tertio igitur anno imperij sui fecit grande conuiuium.

Sethus Caluissius in sua Chronologia i. edit. anno 3. Xerxis, anno Epocham 483. cyclo Solis 3. Lunæ 13. hoc conuiuium celebratum. tertia verò editio anno vno citius. Cuius doctrinæ non assensum Estherem ad Xerxis imperium referrem. Hunc enim existimo paruisse anno ante Christi æram 485. anno verò 483. aperiri tertium Xerxi 271. & 2. Olymp. 74. Errat ergo in 3. editione, primo quod initium Xerxi num ante Christi æram 486. reuocet, *secundò*, quod anno ante Epocham 484. cyclo Solis 2. Xerxis tertium, Urbis 269. auspicietur. Ego non hoc conuiuium habitum arbitror, anno ante Christ. 461. Olymp. Petauius anno præcedenti, idque probabile est.

Error Caluissii.

Quando exhibitum hoc conuiuium.

ESTHER II. v. 16.

Quando id gestum.

1. *Di*ta est itaque ad cubiculum regis Assueri mense decimo, qui vocatur septimo regni eius. Hoc incidit in annum ante Christi epocham notat Petauius lib. 12. cap. 39. & Salius ann. m. 3596. num. 42. initium mensis Tebeth initium, qui iniit, ut puto, circa diem 28. nostri Decembris fortè acciderit, ut annus iste Iudæis esset Embolymæus.

2. Caluissius in i. editione hoc inscribit anno suo ante Christi tertia vero, anno 480. Esther, inquit, in thalamum regis Xerxis recessit se 10. siue mense Tebeth, qui incipit die 24. Decembris feria 6. mensis 7. regni Xerxis. Hi sunt characteres anni ante Christi æram 480. cyclo Solis 14. Lunæ 4. Ex quibus apparet huius auctoris inconstantiæ eandè diuersis annis adscribit. Nec est, quod dicat saniora esse posteriora: annus enim ille quem in tertia editione septimum vocat, non dicitur, ut ex serie Chronologiæ ipsius apparet, nec rationem ullam afferre potest, cur annum tertium, quo celebratum est conuiuium, illi mense quo decreta fuit Iudæorum cædes à morte Darij; septimum autem mensis nuptijs festiuum ab altiori principio deducat. Taceo eum dicitur in gistro suo Scaligero, qui hoc coniugium differt ad finem anni septimum.

Græcus textus cū Latino cõsiliatur.

3. Habent hoc loco Græca exemplaria Estherem ad cubiculum regis Assueri mense decimo, quia nimirum ad regem mense decimo cubina venerat, ut habent Latina & Hebræa: mense autem 11. ut patet, ut est in Græco. Quod bene aduertit Serarius hic q. 4. & indicat lib. 11. Antiq. cap. 6. dum scribit: perducta vero Esthere, delectatione consuetudine, & amore correptus legitimam coniugem sibi adiungit.

P.
H. Phil.

Chron
v. 16. Test

1
17

celebrauit, anno regni sui septimo, mense duodecimo, qui Adar dicitur. Huius autem mensis Neomenia non procul à 24. Februarij abfuit, ann. ante Chr. 457.

ESTHER III. v. 7. 12. 13.

Verf. 7. Mense primo, (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri missa est fors in urnam, quae Hebraice dicitur phur, coram Aman, quo die & quo mense genti iudeorum deberet interfici, & exiit mensis duodecimus, qui vocatur Adar. Anno ante Chr. 453. habente aperitur mihi annus duodecimus Longimani, quo dicitur ad eundem annum duodecimum spectet mensis Nisan, qui inijt antecedenti, nempe ante Chr. 4. 2. iuxta ea, quae ad cap. 1. & 2. Nehemiae notantur. Inque primus iste mensis coepit anno ante Christi aetate 452. sub finem Martij, aut Aprilis initium, cyclo Solis ac Lunae 6. mensis autem duodecimus cuius hic fit mentio, incidit in annum ante Chr. 451. circa 18. Febr.

Verf. 12. Vocatq; sunt scribe regis, mense primo Nisan, tertia decima die eiusdem mensis scriptum est, ut dixerat Aman. Ita habent Latina, Hebraica, Graeca: dies autem Nisan haud longe aberat, à 12. Aprilis ann. ante Chr. 452.

Verf. 13. Vno die, hoc est, tertio decimo mensis duodecimi. Hebraeus cum Latino Graecus autem nullam diei 13. mentionem facit. Mensis iste 12. illuxit circa diem 18. Februarij, anno ante Chr. 451. sic tertia decima eiusdem accedebat ad secundam Martij Iuliani illis temporibus accommodati.

ESTHER VIII. v. 9. & 12.

Verf. 9. Accititq; scribae & librarij regis, serat autem tempus tertij mensis, qui appellatur Sivan) vigesima & tertia die illius, scriptae sunt epistola, ut Mardocheus voluerat. Ita habent cum Latinis, Hebraea, & Chaldaica, anno nempe ante Chr. 452. quando tertius mensis Iudaicus oriebatur circa diem 29. Maij, & vicesima tertia Sivan, parum aut nihil à 20. Iunij remota erat. Graeca hic pro tertio mense primum exhibent: an quia mense primo primi cursores, in prouincias remotiores, vltimi vero in viciniores tertio tandem mense expediti fuerunt: Hoc nempe negotium primo mense inchoatum tertio expeditum est, ut insinuat Serapianus Esthet 9. q. 29. Salianus an. m. 3601. num. 48.

Verf. 12. Et constituta est per omnes prouincias vna vltionis dies, id est, tertia decima mensis duodecimi Adar. Consentiant Hebraea & Graeca. Vltio haec iuxta mea rationem, definabatur in annum ante Chr. 451. quo 1. dies Adar praeter propter à 18. Februarij incurrebat.

Quaest. Chronol. P. 3.

ESTHER

pppi

ologia
ament

V

12.
H. Philo

Chron
v. 17

A 1
17

ESTHER XI. v. 1. & 2.

Philome-
tore.

Verf. 1. Anno quarto regnantibus Ptolemao & Cleopatra. Cùm regna-
lemo Philometori & Euergete, sed etiam Epiphani, vxor
patra fuerit, merito quispiam dubitauerit, quomam istorum trans-
telligendus sit? Philometorem regem Egypti ab Alexandro Ma-
interpretatur Pererius lib. 13 in Dan. quem laudat & sequitur Sali-
3602. numer. 13. idque probabiliter ex Iosepho colligunt, quibus
pionem, Philometor, ait, Ptolemæus, & eius vxor Cleopatra, omne regnum
Iudais, & duces totius ferè militia Onias & Dositheus Iudai &c. Annus
Philometoris Saliانو incidit in annum ante Christi æram 177.

Verf. 2. Anno secundo regnante Artaxerxe maximo, prima die Nisan,
Mardocheus. Idem habent Græca cap. 1. v. 1. Hæc autem contigerunt
bitror ante Christ. 462. circa diem 22. Martij quæ tunc in festam
Solis 24. lit. Dom. F. cyclo Lunæ 15. Epacta 9.

ESTHER XIII. v. 6.

Quia in
diem 13.
causæ erat
designata.

Nullusque eorum misereatur quarta decima die duodecimi mensis die
tis. Hanc 14. diem exprimunt Græca, dum hanc Regis ep
runt cap. 3. at alibi passim in hoc libro, dies 13. Iudæorum nec
in Latinis, Hebraicis, Græcis, Chaldaicis, & apud Ioseph. 11. Artax
Artaxerxis e dictum recenser. Quod ita explicat Serarius cap. 3. 9.
tur: nullus misereatur eorum 14. die, hoc est, ita pridie cæsi funditus
vt cuius misereri liceat, nullus die 14. superfit, quam explicat
Salianus ann. m. 3601. num. 9.

Decorative separator line

NOTE ET QVÆST. CHRONOL.
IN PROPHETIAM ISAIAE

CAPVT I. v. 1.

Viso Isaiæ filij Amos, quam vidit super Iudam & Ierusalem, in diebus
Achaz, & Ezechia regum Iuda.

Q V A E S T I O I.

Quamdiu vaticinatus sit Isaias.

Zias, qui & Azarias, regnare cepit, vt teor, a^{no} ante xram Chri-
sti 812. regnauitque annos Chronologicos 52. Ioatham 16. Achaz 15.
Ezechias 29. ex quibus colliguntur anni 112. qui si tollantur de 812.
relinquent annum ante Christi Epocham 700. quando ex meis ra-
tione Manasses Ezechiae successit. Non toto tamen annorum 112. interuallo
vaticinatus est Isaias: siquidem ab enthronismo Oziae, suas prophetias non est
vaticinatus, vt inter omnes constat. sed queri solet, quoto anno regni Oziae id fe-

Statu q.
explicatur

1. Bellarmin. de Script. Eccl. in Isaiam ex S. Hieronymo in cap. 1. Osee, & Eu-
sebio in Chronico, in communi notat. Osee ante Isaiam prophetaisse, sub Ozia,
proinde Isaiam non cepisse ab initio regni Oziae prophetiae munus exercere:
Cornelius vero in Harmonia Chronologica, quam commentarijs in Isaiam
praenotat, in specie haec notat. *Isaias, si credimus Eusebio, praecise cepit prophetare ann. 17.*
2. Quod tamen in dubium reuocat Caspar Sanctius, negatque id aperte ex
Eusebio, vel aliunde constare. Eusebius enim, dum Osee, & Isaiam in illum an-
num 17. conijcit, nihil aliud forte intendit, quam illos tempore Oziae claruisse,
vtrumque ex illis a liquem prophetiae initium dedisse: id autem omnium primo
Osee tribuere, & initio suae prophetiae indicasse videtur, cum cecinit: *Principiu*
loquendi Domino in Osee. Neque occurrit ratio, cur Osee ante illum annum 17.
vaticinatus non fuerit, aut eodem anno plures prophetas vaticinari coepisse
dicamus. Imo cum Oseas se vaticinatum sub Ieroboam regem Israel moneat; hu-
ius autem regis nulla apud Isaiam fiat mentio: suspicari possumus, Oseam eo
tempore oracula edidisse, quo Ozias Iudaeis, Ieroboam Israelitis imperabat,
Isaiam vero regnante quidem Ozia, sed Ieroboamo iam vita functo ad pro-
phetandum accessisse, vt insinuat Bellarminus, diserteque asserit Torniellus ad
ann. 3253. num. 2. Salianus an. 3255. num. 1. ad annum Oziae trigesimum.

Quando
cepit Isaias
prophetare
vixit opi-
nionis.

3. Imò Gordonus ad annum vltimum Oziae, prima Isaias vaticinia differ-
re videtur, vbi: *Isaias, ait, propheta hinc, vsque ad Manassen, à quo serra dissectus est,*
& clarus Caspar Sanctius Isaias 6. numer. 29. & 30. tradit Isaiam primum pro-
phetaisse, non quidem Ozia mortuo, sed eo anno, quo Ozias excessit, adeo, vt
in temporis ordinem spectes, initium prophetiarum Isaias, ab ea visione, quae
cap. 6. describitur sumendum sit: ea vero, quae primis quinque capitulis conti-
nentur, post illustrem illam visionem praedicta fuerint. Cuius interpretationis
patronos laudat S. Hieron. & Carthusianus, affertq; rationem, quia Isaias cap. 1.
Optimates Hebraeorum, vocat Sodomorum principes. Deinde alia quae ante c. 6.

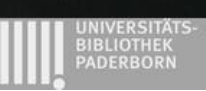
e 2 notata

ppi

ologia
tamenti

V

au

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

P.
H. Phil

Hieron
vet. Test

A 1
17

norata sunt, prophetiæ libertatis plena, ab alijs quam inflammatione videntur oriri potuisse.

*Pulchra
supputatio
S. Hieron.*

4. Verum, ut ab ultimo incipiam, si auctoritate S. Hieronymi oracula quinque primis capitibus consignata ad Ozia tempora referantur, sic autem Dei excelso in folio residentis, ad loatham: licentiam S. Hieron. lib. 3. in Isaiam scribit: sub quatuor regibus prophetasse Isaiam super Iudam, primæ visionis titulo demonstratum est, id est, sub Ozia, loatham, Achaz & Manasse. Mortuo ergo Ozia, sub quo dicta sunt universa, que supra expressimus, scilicet loatham, qui regnavit annis 16. & fecit rectum in conspectu Domini, & edificavit excelsam. Quo imperante vidit Isaias sedentem Dominum super thronum & elevatum ut habitum regnantis ostenderet. Eadem inculcat ad quem sequitur Hector Pintus Isaiæ 7. & Toriellus ad ann. m. 737. tradunt Isaiam regnante Ozia, ea prophetasse, quæ primis quinque prophetiæ eius conscripta sunt: quæ vero sexto capite traduntur, non loatham: quæ cap. 7. ac etiam fortè octavo, in diebus Achaz, ceterum finem prophetiæ, temporibus Ezechie prænunciata esse.

*Unde tãtus
feruor in
Isaiam.*

5. Libertas & verborum energia, quæ primo capite se prodere videntur. Neque verò calculus iste ori illius adinonebatur, quod in prophetiâ infunderetur; ut expiaretur id, quod tacendo admittitur. Cant illa verba: Ecce tetigi hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & tuum mundabitur. Isa. 6. v. 7. id est, mundaberis à peccato, ut ibi dicitur interpretatur.

*Non capit
à cap. 6.*

6. Existimo itaque primò, visionem cap. 7. describam, non omnia illa, quæ præcedentibus capitibus habentur. Huius aliter habeo non solum paulo ante laudatos S. Hieronymum, Bellarminum, Gordonum, Toriellum, Salianum, & Cornelium in Harmoniâ chronologica: sed etiam S. Gregorium hom. 14. in Ezechielem vbi dicitur: Ozias rex superbus moritur, Dominus videtur: quia cum mundi huius clarior mentis occiditur, tunc ipsa mens Dei gloriam contemplatur. Vide nota in v. 1. num. 3.

*Nep. ante
27. Ozia.*

7. Existimo 2. Isaiam ante annum 17. Ozia non edidisse, non sit ratio, quæ id suadeat; imo hoc concessio, vita longior habenda foret. Siquidem ab anno 17. Ozia, vsque ad primò, anni circiter 96. numerantur. Quoto autem Ozia anno cœperit regni, ambigo; etsi valde probabile mihi videatur, cum non nisi regno boamo cœpisse. Vltimum autem annum regni & vitæ Jeroboam, Ozia compono.

Obiectio.

8. Dices: quomodo temporibus Ozia, quando Iudei nihil aduersi patiebantur, conuenire possunt oburgationes quibus in eos primis capitibus Vates inuenitur: qualis est ista cap. 1. ver. 5. 6. 7. Super quo percutiam vos ultra addentes figuratorem? omne caput languidum, & omne cor mærens. A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas: vulnus & liuor, & plaga tumens non est circumligata nec curata medicamine, nec fota oleo. Terra vestra deserta, ciuitates vestrae succensæ igni, &c. Resp. his prophetam alludere ad Ioas & Amasia tempora, quorum ille auus; hic Iosia patens fuit, vterque impius, & idolatriæ vitio infamis, & à suis interfectus. Sub Ioaso, per Syros populo Iudæo plaga graues inflictae sunt, 4 Reg. 12. v. 17. & 20. Sub Amasia vulneribus eorum sanatis noua vulnera addiderunt Israelitæ, vt latè describitur 4. Reg. 12. v. 12. Percussusque est Iuda coram Israel, & fugerunt vnusquisque in tabernaculo suo, Amasia vero regem Iuda filium Ioas. filij Ochozia cepit Ioas rex Israel in Bethsames apud Iuda, & adduxit eum in Ierusalem, & interrupit murum Ierusalem, à porta Ebraam, vsque ad portam anguli, quadringentis cubitis. Tulitque omne aurum & argentum, & vniuersa vasa, qua inuentæ sunt in domo Domini, & in thesauro regis, & oblatæ & reuersus est in Samariam. Et infra de Amasia rege Iuda, v. 19. Factaque est conuulsio cum conuulsio in Ierusalem, at ille fugit in Lachis. Miseruntque in Lachis, & interfecerunt ibi.

Resp. ad Ioas & Amasia alludit. cap. 1.

Calamitates regni Iuda.

9. Regnante Ozia, cum mortuus esset Ieroboam rex Israel, non nisi inter duo annorum circiter 12. intervallo, successit Ieroboamo parenti suo Zacharias, quem sex menses regno positum interfecit Sellum filius Iabes. Hunc regni inualidum, post mensem dierum trucidat Manahem, qui inter cætera regum parricidijs anne Eli solita tunc percussit Thapsam & omnes qui erant in ea, & terminos eius de Thersa: noluerunt enim aperire ei, & interfecit omnes pregnantæ eius, & scidit eas. 4. Reg. 15. v. 16. Idem ad regnum sibi stabilendum aduocauit Phul Assyriam, ingenti totius Israelitidis damno. ibid. v. 19. & 20. Exacto regni decennio, filium quidem hæredem principatus reliquit, sed hunc post biennium regno & vita spoliavit Phacee, anno 52. Ozia. Quæ tempestas vicinum Iudæ regnum afflavit, cuius vulnera si curata fuissent, Ozias tot occasiones decem tribus ad sceptrum Dauidicum reducendi minimè neglexisset. Vide si placet alias illius loci interpretationes apud Cornelium Isa. 1. v. 5. & alios ibidem rex quibus intellecto facile est, ea quæ Iudæis à Propheta obijciuntur, vltimis Ozia annis non incommodè occini potuisse.

Miser statu Israel & Iuda sub Ozia.

10. Solet quidem Scriptura diuina maximè in Prophetis temporis ordinem negligere, ita vt Prophetia, quæ prius contigit, posterius describatur, & e contrario, vt monet S. Hieronymus ad cap. 25. Ieremiæ, initio: non enim inquit, curauerat Prophetia tempora conseruare, quæ historia leges desiderant, sed scribere vt cumque

Notanda de ordine temporis.

audi-

ppii

ologia
amanti

V

ou

P.
H. Phil

Chron
vet. Test

A 1
17

audientibus, atque lecturis vile noverant. Vnde & in psalterio male quidem
historia psalmorum requirunt ordinem. Hanc regulam disertè approbat
retus in cap. 21. Ieremiæ, cuius verba ibidem referam. Et in Ezechiel
ad illa verba: Et factum est, in vndecimo anno. Hoc loquendi genus, ut
miam quoque Prophetam reperitur: etenim ille sparsim apponit
priori loco positus, quæ regnante Sedecia gesta sunt, qui postea
rursum quæ ad Ioakim pertinēt recenset. Consentit Hugo & Lyranus
25. Castrus Ilagoge in Ierem, cap. 3. Dionysius Ierem. 25. Cornelius
nus ad annum m. 3140. num. 27. & alij passim. Prolepses tamen, pro
arbitrio, non sunt excogitandæ, neque absque efficaci probatione
dum audiui) concesserim prima quinque Iſaiæ capita, cum omnibus
bus, ordine temporis sexto capiti postponenda. Esto nonnullæ particu
tan inferantur, quæ ad Achaz vel Ezechia tempora spectent. Solam
planiorem videri eorum interpretationem, qui hunc Evangelicum
tam, annis saltem pauculis sub Ozia propheta esse autumant.

Isaias sub
Manasse
ferra dis
solutus.

11. Iſaiam vsque ad Manassæ regnum vitam prodixisse, illiusque
emprum, constans est auctorum sententia, quam adstruit Macrobius
Rom. quo pridie Nonas Iulij hæc pronunciantur: In Iudæa S. Iſaias
sub Manasse rege scelus in duas partes occubuit. S. Hieronymus tom alibi, in
cem lib. 15. in Iſaiam asserit, hanc esse certissimam apud Hebræos tradit
atque à plurimis Christianorum receptam. Idem tradit Tertullianus
tra Marcionem, S. Epiphanius tom 9. 2. de vita & morte Prophetarum
rus de vita & morte Sanctorum, cap. 57. S. Augustinus lib. 18. civit. cap.
sti Siculi & alij veteres, quibus magno consensu subscribunt recentiores
Bellarminus, Gordonus, Tornjellus, Sanctius, Cornelius, &c.

12. Cur igitur huius prophetiæ exordium Manassæ nomen recitetur,
rex sceleratus exprimi non meruit? An quia exiguo, & quasi nullo tempore
illo prophetavit Iſaias? Hæ causæ graues mihi non videntur, nam & Iſaias
hic nominatur, fuit robustæ improbitatis, & nonnulli auctores Iſaiam
tantum Ozia anno vaticinatum putant. Quamobrem, crediderunt
suppressum Manassæ nomen, quod nullum eorum, quæ in volumine
ta sunt, oraculum sub Manasse Vates ediderit: licet nec populi
guere, nec regem ipsum officij commonefacere destiterit.

Liber eius
ultra 96.
annos non
occurrit.

13. Ex dictis colligo 1. Prophetias hoc Iſaiæ libro contentas, non
ultra 96. annos: plures enim à decimo septimo Ozia, vsque ad Manassæ
parum non effluerunt. 2. Ex eorum ratiocinijs, qui has prophetias
postremo Azaria deducunt, non produci vltra annos 61. quorum pars
nit, partim Ozia, partim Ioatham. 3. Si rationes ad calculos evadant

Non constat quomodo diu prophetas.

tar, non constare, quot annorum vaticinia hic liber complectatur: cum dubium sit, quoto anno regni Ozias primum, quoto Ezechias ultimum fuerit pronunciatum. Illud certum atque indubium est Isaiam diu vixisse, eiusque tempore, admiranda quaedam in Orbe contigisse, quae ad annos expansos Ozias breuiter annotaui.

ISAIAE VI. v. 1.

IN anno quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & Aleuatum &c. & clamabant alter ad alterum: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum.

QVÆSTIO II.

Vtrum viuo Ozia hoc vaticinium editum fuerit.

1. Tsi Chaldaeus hic insinuet, & Rabbi Salomon apud Lyranum asserat hæc accidisse eo anno, quo Ozias quasi ciuilitate mortuus, ob lepram à communi hominum consortio separatus est: communis tamen & vera interpretatio hunc locum exponit de morte naturali, quam obiit Ozias anno regni sui 52. ante æram Christi, vt supputo 760. ab Orbe creato 3281. à diluuiio 1625. Nati Abrahæ 1243. ab Exodo 738. Templi fundati 259. Regni Israel 222. Olymp. 5. anno 1. instante vel ineunte Vrbe necdum condita, Cornelius verò ex ea tabula, quam vt probabilem Genesi præfixit, inscribit hoc vaticinium anno m. 316. ante Chr. 314. Torniellus anno m. 3278. à diluuiio 1622. à Templo fundato 256. Regni Israelis 219. Olymp. 1. anno 1. Salianus vnico anno Torniellum præuertit, additque hunc annum fuisse ante æram Christi 777.

Non quædo in leprâ incidit.

2. Superstite adhuc Ozia, hanc visionem S. Vati obigisse putat Sanctius vt q. præced. monebam, cuius sententiam approbare videtur Salianus an. m. 3277. num. 3. incertum esse ait Cornelius hic v. 1. Quod verum esto. Si Scripturæ verba pensemus, quibus Latine, Hebraicè, Græcè, simpliciter hæc visio tribuitur anno quo mortuus est rex Ozias.

An sub Ozia.

3. M. lo tamen eorum sententiæ subscribere, qui post Ozias mortem hoc vaticinium differunt: quod aperte docet S. Hieronymus q. præc. num. 4. relatus, & epist. 142. ad Damasum. Leproso rege, ait, & quantum in se est, sacerdotium disfructante, Isaias visionem videre non potuit. In eandem interpretationem conspirant S. Chrysostomus, Procopius, Glossa Ordinaria in hunc locum, Origenes hom. 1. in cap. 2. Iudicum, Pintus, Torniellus locis paulo antè indicatis. Accedit Salianus, an. m. 3290. n. 1. qui disertè affirmat totum caput sextum Isaiæ ad Ioatham pertinere, nec posse omnia, quæ primis quinq; capitibus Isaias conscripsit, ad

Conclusio sub I. a. tham.

ppi
ologia
amanti

V

P.
H. Phil

Chron
Test

A 1
17

ad vltimum Ozia annu referri. Siquidem anno Ozia, p. tum. de pace, quâ tunc Iudæi fruebantur hæc subne dit: Sed eam p. dantiam, vt affolet, multa magna que p. a comit abantur. Itaque tempore, mortuo iam teroboamo, Isaiam Prophetam omnibus peccata populi grauisima oratione castigaret. Audire cæli, & auribus peccata si hæc Visio sub Ozia accidit, nescio quid in hoc libro assignari potest Ioatham ab Isaiâ prædictum.

4. At neque antiqui patres docent, toto tempore regni Ozia racuisse; sed solum ex quo Sacerdotij munus sibi arrogans in lepra ciderat, vt exprimit S. Hieronymus: non enim ignorabant ceteri, quibri exordio tradit Isaias. Neque dicendum est, nihil in regno Ioatham natum fuisse Isaiam: hoc enim, non bene consentit, cum primus vltimus propheta esse scribitur sub Ozia, Ioatham, Achaz, Ezechia, vt ait Sanctus Hiero-

Quamdiu
fluerit
Isaias.

ISAIÆ VII. v. 1.

1. ET factum est in diebus Achaz, filij Ioatham, filij Ozia regis Iudæ, ad Syria, & Phacee filius Romelie rex Israel in Ierusalem ad præliandum non potuerunt debellare eam. Achaz Ioatham parenti successit, cum iam decimo septimo in Israel iude imperaret, 4. Reg. 16. v. 1. anno Christi æram 744. quo inijt primus Olymp 9 & 18. hæc, quæ ob datus est, anno 20. quàm Ioatham regnare ceperat, 4. Reg. 15. v. 32. no 4. Achaz, vt suis locis indicauit.

Initiũ reg
ni Achaz.

Quando
Rasin &
Phacee
conspirarũt.

2. Videtur hæc conspiratio Rasin & Phacee contra Iudæam sub Ioatham coaluisse sub Achaz verò inualuisse. Dicitur enim 4. Reg. diebus illis cæ: et Dominus mittere in Iudam Rasin Regem Syria & Phacee Mox subiicitur obitus Ioatham, & statim initio cap. 16. enthoronismo ac deinceps eiusdem improbitas: rum v. 5. Tunc ascendit Rasin rex Syria filius Romelie rex Israel in Ierusalem ad præliandum: cumque obsiderent Achaz runc superare eum.

Corollari-
um 1.

Corollar. 2
Quando
euerfuit
Israelis
regnum.

3. Hinc colligo primo ab ea visione, quæ cap. 6. referretur, vltimè de scribuntur, præterijtse annos vt minimum 16. quibus inter Oziam regnauit Ioatham; vt summum autem 20 computari possit: quæ primo ab enthoronismo Ioatham Phacee interijt. Secundo, hæc ge 2. aut 3. aut denique 4. Achaz non absoluto: tunc enim Phacee occidit

ISAIÆ VII. v. 8.

Et adhuc sexaginta & quinque anni & desinet Ephraim esse populus

Vnde hi 65. anni computandi sint.

Nomine Ephraim intelligitur regnum Israel, siue 10. tribus, quæ relicto Roboamo Salomonis filio, primum regem sibi elegerunt Ieroboam de tribu Ephraim. Euersum est autem hoc regnum anno 6. Ezechiae, quo capta est Samaria, & transfusa rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocauitque eos in Hala & Habor &c. 4. Reg. 18. v. 10. & 11. Tunc Ephraim desijt esse populus, vt fert communis sententia. Quod longè ante Isaiam prædixerat Amos cap. 5. vers. 27. Migrare vos castram trans Damascum. Et cap. 7. v. 11. Hæc dicit Amos: In gladio morietur Iero-

salum, & Israel captiuus migrabit de terra sua. In lacto hoc fundamento, erigi nequit istorum 65. annorum Epochæ eo tempore, quo hæc loquebatur Isaias, regnante in Iudæa Achazo: hic enim non nisi ad annum regni 16. peruenit: ad sexcentium Ezechiae, mox ab Achazi obitu consecutum & confient 22. Itaque licet hoc Isaiæ vaticinium, ad annum, Achaz referatur; inde tamen vsque ad excidium regni Israelis non ultra 22. annos colligemus.

3. S. Hieronymus in hunc Isaiæ locum, ex Hebræorum traditione hos annos accersit à vaticinio Amos, quo regni Israelis euerfionem denunciauit, q. d. eo tempore, quo Amos 10. tribuum abductionem prædixit, vsque ad rei denunciatæ euentû, sunt 65. anni, quibus euolutis desinet Ephraim esse populus. hoc est, eueretur Israelis regnum, ab Ieroboamo Ephraimita quondam erectum. Volens autem inquit S. Hieronymus, fuisse vigesimum quintum Ozia, quando hæc accidit, (nempe quoad prædictionem Amos) cuius reliqui anni sunt 27. Ozias enim regnauit annos quinquaginta duos, post eum regnauit Ioathã filius eius annis 16. & huius filius Achaz annis alijs 16. post quem regnauit Ezechias, cuius sexto imperij anno capta Samaria est, atque ita effici simul annos sexaginta quinque. Quam computationem cum non refutet S. Doctor nec aliam afferat; approbare videtur. sicut approbant, Haymo, S. Thomas, Procopius, Hugo, Cornelius: quibus assentior. Siquidem anno ante Christum 724. apertio sextum Ezechiae. Adde 64. exarget annus ante Christum 788. in quem incidit annus 2. Ozie. Si regnum Israel expirante anno 6. Ezechiae interijt, hi 65. anni à vigesimo quinto Ozia exclusiue computabuntur: si inuenit; inclusiue. Sic ab hac supputatione non recedit Lyranus hic, dũ hunc annorum numerum à 26. Ozia deducit, nempe terminis vtriusque inclusiuis.

4. Qui Achazo pauciores annos, quam 13. Chronologicos attribunt, vel inter regnum post Oziam non nisi vndeim annis definiunt, difficile ad communes rationes suos calculos reuocant, sicut & Torniellus, qui ad an. m. 3248. horum 65. annorum Epocham ad calcem anni 23. Ozia constituit. Salianus

Quest. Chron. P. 3.

f

vero

Non ab hoc vaticinio.

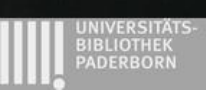
Sed ab anno 2. Ozia, quo hoc Amos prædixit.

Quorumdam ratio in incerta.

ppi

ologia
amenti

V

13.
H. Phila

Iron
Test

A 1
17

vero ad an. m. 3250. num. 13. ait, non constare quidem ad quam
saia hīce 65. annis deducendis respexerit, nec traditio nem. Hec
re fidem: nostram nihilominus sententiam esse communem.

Interpre-
tatio San-
ctij.

5. Sanctius in cap. 7. Hīc num. 18. censet Vatem non tam
qui à prophetia Amos vsque ad Samariæ excidium decurrere, quā
ab eadem prophetia, ad illum vsque articulum transacti sunt, quo
nebat, quasi diceret: *cadet Samaria. sicut 65. ab hinc annis predictum*
nempe ut ipse putat cap. 4. *Audite verbum hoc vacca pingues, quæ egredietur*
ria, & c. Ecce dies venient super vos, & leuabunt in conis, & reliquias
tibus. Summam autem 65. annorum hac ratione colligit: de anno Ozi-
dos ait 38. aut etiam 40. & complures, tum 16. regni Iotham, qui
sunt 54. reliquos ex Achazi, & Ezechiæ temporibus decerpit.

Interpre-
tatio Cer-
melij aprior

6. Hæc supputatio duriuscula mihi videtur: aptior autem est
muni sententia profert Cornelius, dum huius oraculi eum sensum
d. Ego Isaias repeto, & confirmo prophetiam Amos, quæ vulgo nota ac trita est
ab eius vaticinio inchoando, post 65. annos vastabitur Samaria. Deinde
Oziæ sumatur 38. oportebit post mortem Oziæ alios 27. addere
quod dici nequit. Nam à morte Oziæ, vsque ad occidit Phacee, 11.
rantur nisi 20. anni, 4. Reg. 15. v. 30. Cùm autem hæc demerenda
bat Phacee, & cum Rasin in Iudæam sæuiebat. Ad hæc de anno Achazi
4. anni vt summum, (vel vt puto biennium) sumi possunt: his adde
exurgent 20. & vt habeatur summa 65. annorum, accipiendi erunt
Oziæ: quibus à 52. deductis remanebit annus Oziæ septimus, quæ
acto Amos prophetauerit, quod est contra commune in auctoritate
negant aut Amos aut Osee, ante annum 17. Oziæ prophetale.

Computus
quorundā
falsus.

7. Vatablus & Forerius ab anno 17. Ieroboam, vsque ad Sennacherib
hos 65. annos producant, hoc modo. Manahem regnavit 10. annos
Osee 9. vniuersè 41. quibus adijciunt ex annis Ieroboam 24. vt colligitur
remaneat annus 17. Ieroboami, qui annos 41. regnavit. Sed & de
tum alij merito facessere iudent. Nam vt in libris Regum notatur
Israeliride regnum adijt, anno 15. Amasia: huic successit Oziæ, anno
27. ex quo Ieroboam cum patre regnare cœperat: sed circiter 16. et
boam post patris sui obitum imperarat. Sic rex iste cùm annos 41. regna-
tinctus est anno 27. Oziæ, vt clarè indicant tabulæ: nostra expulsa
num ante Christum 786. quibus inspectis, sine mora, sine labore
cula remouentur, quæ horum temporum Chronographia à quibus
ciuntur.

Obijciat

8. Obijciat, cum Saliano an. m. 3250. numer. 13. Amos notat

mus contra Israel: sed multo ante eum Ahas Silonites sub Ieroboamo I. 3. Reg. 14. v. 15. Dominus euellit Israel de terra bona, quam dedit patribus eorum, & ven-

Resp.

9. Obijcies. Hebræi tradunt Oziam lepra aspersum, anno 27. regni sui, quando terræ motus fuit, biennio post vaticinium Amos: hoc autem secundum communem sententiam admitti posse non videtur. Nam Ioathamus annos 25. regnare cepit, 2. Paralip. 27. v. 1. antea vero idem rexerat domum regis & ab eo populum terra. Ibid. cap. 26. vers. 27. quando scilicet Oziam lepra tenebat. Tolle 25. annos Ioathami regnum defuncto patre aduentis, de 25. remanebunt 27. anni regni Ozia ante natum Ioathamum: quomodo ergo tunc loco parentis leprosi Aulam ipsius regere, & populum iudicare poterit?

Oli. dicit.

10. Ut commoda responsio detur, aduertendum primò, quatuor ab Hebræis tradi. 1. Amos Israelis ruinam prædixisse anno 25. Ozia, 2. inde numerari annos 65. quorum hic meminit Isaias, 3. terræ motum contigisse anno 27. Ozia, 4. tunc Oziam lepra infectum. Secundò. Amos reuera prophetasse, ante 65. annos terra motus, Amos 1. v. 1.

Quadam notanda.

11. His animaduersis responderi potest 1. licet Hebræi in quarto puncto errasse hallucinentur; id tamen non obstat, quo minus de tribus alijs traditis fides eis adhibeatur, accedente eorum Christianorum testimonio, quos num. 3. recensui: præsertim cum nulla idonea ratio sese offerat, qua refutentur. Vtile enim per inutile vitari non debet. Hinc Salianus numer. 3. traditionem de terræ motu recipit, de lepra falsam putat.

Ad ob. iud. resp. a.

12. Responderi potest 2. Ioathamum duplex habuisse regnandi initium, 1. parente lepra contrahente, & tunc fuisse 25. annorum. 2. Ozia mortuo, & hinc annos 16. imperasse. Ozias enim 16. annorum erat cum regnare cepisset. 4. Reg. 15. v. 2. potuit ergo anno 27. regni sui habere filium 25. annos natum. Sic Ioatham viuo adhuc parente, 25. circiter annos, mortuo 16. principatum administrasset; in vitiis 66. egisset.

201

13. Respondet Cornelius 3. aliquos fortè dicturos; Optimates pro Ozia & Ioatham puero administrasse regnum, donec Ioathamus ad ætatem rebus gerendis idoneam perueniret. Tornicellus & Salianus terræ motum anno 25. Ozia inscribunt: quod si ita est; Amos anno 23. de 10. tribubus trans flumen abducendis, prophetauerit. Mea verò opinione commoda ea prophetia anno 25. Ozia tribuitur, indeque æra istorum 65. annorum deriuatur.

301

Opinio quorundam.

1331

ologia
amenti

V

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quando edita hæc propheta.

Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. hoc oraculum vno è quatuor primis annis Achaz factum est: antea circiter 743. ante Christi Epocham, quo mihi exoritur annus 2. Achazius hoc vaticinium tribuit anno 4. Achaz ante Christum 742. id est, garem Christi æram 744. tabula enim qua ille vitur, biennio hæc uerit. Toruellus anno 2. Achaz. Olymp. 5. pariter 2. cui suffragatur & hunc annum vocat ante Christum 758. hoc est, ante æram eruditorum tauius annum 2. Achaz cum anno ante Christi Epocham 740. comp

adgestum mortuo Achaz sub Ezechia.

1. IN anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud: ne letorio Hieronimus hanc prophetiam anno 1. Ezechia: editam. Propheta insinuat Palæstinos Achazo mortuo lætatos, dum contra Philistæa. Idem tradit Lyranus, & Cornelius in hunc locum. Quæ confirmare voluit Deus Hebræorum animos, & existare ad bene noui regis ar spicatisimo regno, inquit Sanctius.

Quoto anno ante Chr.

2. Hoc vaticinium, atque adeo annum primum Ezechia: Caroli anno ante Christum 742. hoc est, ante æram eiusdem 744. Salutaris tauius 727. enthronismum Ezechia: notat: ego 728. aut 729.

Praclara ex S. Hieronymo.

3. S. Hieronymus in hunc locum sic scribit: Quatuor reges hæc Prophetæ legimus esse præpositos Oziam, Ioatham Achaz & Ezechia: sibi ordine & sobole succedentes: quorum Oziam mortuum Hieronimus, referente Isaiâ, anno quo mortuus est rex Ozias, vidi Demianum saluatum excelsum & eleuatum. Ex quo intelligimus & visionem sedentis in ea quæ præcipiuntur Prophetæ, vsque ad eum locum vbi scriptum est: bini hus, & sicut querus, quæ expandit ramos suos. semen sanctorum eius germinabit in me. 6. capitis) sub Ioatham rege prophetata. Tertius successit Achaz, Ioatham filij Ozia: regis Iuda, sub quo ascendit Rasin rex Syria, & Romelia: rex Israel in Ierusalem ad praeliandum contra eam, & res scriptura commemorat. Igitur sub Achaz, vsque ad præsentem locum nunc exponere nitimur, omnia quæ in medio posita sunt, & cognoscimus: quo mortuo, quartus, id est, vltimus successit Ezechias, sub quo omnis vsque ad finem reuertitur liber.

13.
H. Phil

Iron
Test

A 1
17

ISAIAE XVI. v. 14.

In tribus annis, quasi anni mercenarij, auferetur gloria Moab. Huius loci adeo incerta & obscura est intelligentia, ut vix quicquam lucis à Chronologia possit accipere. Rabbi Salomon apud Lyranum, putat Moabitas vastatos, partim quod contra filios Israel in deserto Balaam mercede conduxerint, partim quod Assyrio tres annos Samariam obsidenti auxiliares copias submiserint. At verò hoc posterius incertum est: nec verisimile videtur, Deum pœnas Ezechiae temporibus à Moabitis ezeigisse, ob culpam ab eorum progenitoribus admissam.

Varia huius loci interpretationes.
1. Expositio

2. Secunda interpretatio esse potest, ut sicut operarius labore finito mox suam mercedem accipere solet, ita post tres annos, ab exactis 10. tribubus, Moabitas ad exiguum numerum redegerint Assyrij. Hanc & alias duas explanationes breuiter affert S. Hieronymus, & subnectit: Potest & de Babylonica captiuitate prædici, quod post captam Ierusalem & transitis annorum trium mensuris, Moab à Chaldaeis vastanda sit: siue quod in trium annorum spatio, nulla eis danda sit requies. Similia habet Lyranus, quibus subscribit Cornelius, Hugone, Prato, Leone Castrio, in hanc sententiam laudatis, ita ut inter Ierusalem excidium, & vastationem Moab triennium intercesserit teste Iosepho: aut certè ut triennij spatio Nabuchodonosor Moabitidem vexauerit. Hanc vltimam interpretationem maximè probat Sanctius hic num. 34. ad Menochium, vel positum esse numerum definitum pro indefinito; q. d. non multo post. Tornellus ann. m. 3451. num. 6. ait nihil certi hac de re affirmari posse, cum fieri potuerit, ut prius ab Assyriorum, tum à Babylonijs rege, Moabitis subuersi fuerint. Ex omnibus allatam S. Hieronymi expositionem de captiuitate Babylonica maximè probo.

2. Expositio.

3. Expositio

4. Expositio.

Conclusio.

ISAIAE XX. v. 1.

In anno, quo ingressus est Tharthan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum.

QUESTIO IV.
Quando hac contigerint.

1. Sanctio non valde verisimile videtur, hunc Sargon fuisse Sennacherib, qui Anno 14. Ezechiae Iudæam inuasit: quia ipsi non apparet, quando hic Azotum oppugnare potuerit. Post suum ex Aegypto reditum id fecisse non videtur. Tum quia cæsis ab Angelo 185000. ex suis mox trepidus in patriam cum

Quidam opinantur sub Salmanasare.

ppp

Chronologia
amentia

V

cum reliquis exercitus refugit, tum quia hoc loco S. Vares non tantum de clade Ægyptijs illata, quã vaticinium de inferenda pronunciat. Immo gnatam verò Ægyptum, Sennacherib rectã in Iudæam venit, Anno ad mare mediterraneum relicta, Quare putat verisimilius esse hæc in Iudæa gesta ante annum sextum Ezechie, quando Assyrius Iudæam calamitatem inuexit.

Alij melius sub Sennacherib.

2. Communis aliorum sententia est, sub Sennacheribo, Assur Tharthan in Assyriorum potestatem venisse. S. Hieronymi, Lyrani, Mariæ, Sa, Menochij in hunc textum, Tornielli ad annum m. 3322. num. 4. S. Iulian. an. 3323. num. 6. quibus assentior. Nam certum est Tharthan fuisse Ducibus Sennacherib aliquem 4. Reg. 18. v. 17. si quidem habemus, quo eundem, aut eiusdem nominis alium sub Salmanassarum regem obiuisse conijciamus. Fieri quidem potuit, vt Tharthan in alio diuerso tempore seruiret. Nam Abner Dux fuit primum Saulis, postea filij eius. Rursus Abner sub Dauide & Salomone ductauit ordines. Si Tharthan asseret, viderit quo argumento ducatur.

Non post inuasionem Ægyptum

3. Post inuasionem Ægyptum, hæc gesta non arbitror: quia Isaias discalceatus hic prædicat, futuram Ægyptiorum & Æthiopum captiuitatem. Sic minabitur rex Assyriorum captiuitatem Ægypti, v. 4. Sennacheribis in Ægypto remeans iam captiuorum greges agebat. Deinde v. 3. dicitur: *Signum & portentum erit super Ægyptum & Æthiopiam.* Hoc agebat, cum Sennacherib ex Ægypto rediret.

Sed aduentu Sennacherib in Iudæam.

4. Itaque hæc ad primum Sennacheribi in Iudæam aduentum pertinet, anno 14. Ezechie vel instante, vel ineunte. Non enim ignoramus Ezechiam ab Ægypto sperare subsidium, ac proinde in Ægypto ca vicina in suam redegit potestatem, quo facilius hosti occurrere, & in Iudæam aditum intercipere posset. Tunc Isaias nudus & discalceatus eadem Ægyptijs ac Æthiopibus imminentem, vt Ezechias populum daicus intelligeret, nulla iam suppetere ab hominibus auxilium, quod exposcendam.

ISAIAE XX. v. 3.

Varia opinionones.

1. **T**rium annorum signum & portentum erit super Ægyptum & Æthiopiam hæc putant referri posse ad Assarhaddon filium Sennacheribis potius ad Nabuchodonosorem, qui post triennium ab euectione Sennacheribis in Ægyptum & Æthiopiam, vt quidam aurumant, valde in Ægyptum bio proponit Torniell, an. m. 3322. num. 4. Sed obstant ea, quæ iam prædicata sunt. Alij putant, his verbis prædici post tres annos ab hoc vaticinio futuram calamitatem, quam ista Prophetæ nuditas portendebat. Quod non improbabile videtur.

2. Alij denique melius censent, genuinum horum verborum sensum esse, hanc calamitatem Aegyptiorum & Aethiopum tres annos duraturam. Ita Sanctius, Menochius & Cornelius laudato S. Hieronymo, qui ait præ-nunciata Aethiopia trium annorum mala passuros. Quæ expositio apprimè congruit cum ijs, quæ annotabam 4. Reg. 19. ver. 29. de tribus annis, quibus messis ad ludæos impedita fuit: Hic enim anni, ab eo tempore numerandi sunt, quo Tharaca rex Aethiopiæ, vires Assyrias à ludæa diuertit. 4. Reg. 19. ver. 9. docent auctores iam relati. Non quod putem hoc triennium fuisse inter-
 tum, cum anno tertio serere & metere licuerit, sed quod Angelus stragem illam Assyriorum ediderit, eosq; in patriam repulerit, anno tertio ciuilitè com-
 parato, ex quo regi Aethiopum occurrerant, & crudeli bello Aegyptios fini-
 timque Aethiopes cœperant infestare, ex probabili saltè quorundam opi-
 nione. Vide aliam explicationem Isa. 37. v. 30.

Conclusio

Hinc sequitur Isaiam nudum & discalceatum, non tribus annis, sed forte triduo incessisse: siquidem anno 14. Ezechia cœperunt impleri quæ paulo ante minaci hoc vaticinio denunciata fuerant, vt docent auctores q. præced. tom. 2. laudati.

Isaiam non incessit nisi 3 annis.

ISAIÆ XXI. v. 16.

Hæc in vno anno, quasi in anno mercenarij, & auferetur omnis gloria Cedar. Qui-
 dam hæc referunt ad Assyrios, quasi hi post vnum annum vastationis lu-
 dice sub Ezechia, Saracenos persecuti fuerint, vt monet S. Hieronymus &
 Sanctius hîc. At communior, & vt puto, probabilior interpretatio hæc ad
 Chaldaeos accommodat, quibus Arabes anno vno post euerfa à Nabuchodo-
 nosore Ierosolyma, in prædam dati sunt, iuxta vaticinium Ieremiæ cap. 49.
 ver. 28. Ita S. Hieronymus, Lyranus, Sanctius, Cornelius, Mariana, Menochius.
 Addunt aliqui fortè hic tempus definitum, pro breui indefinito positum. Sic
 huius loci idem sensus esse videtur, qui supra cap. 16. v. 14.

Hæc refe-
 rantur nō
 ad Assyrios
 sed ad
 Chaldaeos.

ISAIÆ XXIII. v. 15.

In obliuione eris ð Tyre, septuaginta annis.

Q V Æ S T I O V.

De initio & fine horum annorum.

Certum est Tyrum fuisse aliquando à Chaldæis oppugnata, vt hoc
 cap. Isaias, & clariùs Ezechiel cap. 26. palam faciunt. Id autem non
 conti-

Tyris
 vastata
 à Chal-

Isai
 ologia
 amenti

V

*dais nō an-
te 11. annū
transmig.
Iechonice,
sed neque
post 27.*

*Conclusio
in genere.*

*Obiitio ex
Iosepho.*

Resp. 1.

contigit ante annum 11. transmigrationis Iechonice : siquidem
iri, prædicit eodem capite & anno Ezechiel. Neque ultra annum
septimum eiusdem transmigrationis differri potest Tyri expugnatio
anno 27. idem Ezechiel cap. 29. v. 18. hæc à Deo accepta: Fili hominis
nos rex Babyloni servire fecit exercitum suum servitute magna aduersus
caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est, & mercis non est redita
citui eius, de Tyro, pro servitute, qua servivit mihi aduersus eam &c. Item
rat oppugnata.

2. Si ab eo tempore isti 70. anni originem ducerent, vsque ad
staspis propagarentur: sed affirmare non ausim, hanc esse loci huius
tiam. Eam in opinionem magis propendo, vt suspicer, ab ista illam
rum servitute, obscure denunciari, quam postea Ieremias aperte
est, cap. 25. Quæ ratione Tyrus dicitur in obliuione futura annis 70.
postea totos illos annos obliuio tenuerit, sed terminari. Vide Gea.
cum notis ibi appolitis.

3. Dices: Iosephus lib. 1. contra Appionem circa medium, et
hiltorijs refert, Ithobalo Tyri regnante, eam à Nabuchodonosoro
fuisse, per annos 13. post hunc regnasse Baal annos 10. tum Iudices
Ecnibalum menses duos, Chelbin menses 10. Albarum Pontificum
nos, Mittonum & Gerastum Iudices sexcentium, Balatum regem
num, Merbalum Babylone accitum, quatuor annos, denique frum
mum, annos 20. Vnde colligit annos 54. & tres menses, monesque
donosorem anno regni sui septimo cepisse Tyrum obsidere, Cyrum
no 14. Iromi Persarum tenuisse principatum. Ergo Tyrus obsidione
ne nisi 53. annis, qui ab initio obsidionis illius, vsque ad Cyrum elapsi
toto illo tempore videtur eius memoria viguisse, quippe, que
partim Iudices habuerit.

4. Respondetur 1. si annos istos 54. ab initio obsidionis Tyri
annum decimumquartum Iromi completum, & decimumquartum
rentem supputemus, includendi erunt termini, quibus si addas
Nabuchodonosoris obsidionem præcedentes, exurgent ab eodem
buchodonosoris, vsque ad Cyrum, anni solum 60. aut 61. qui
qua ratione possit approbari. Quamobrem iure possit quispiam
cem ex hoc numero excidisse (sicut alibi apud Iosephum 7. pro
tur) & Nabuchodonosorem anno regni sui 17. expleto, obsidione
spicatum, eaque Vrbe tandem circa annum regni 31. positum
citer elapso, Ægyptum Chaldæis in mercedem fuisse datam. Sic
buchodonosoris, vsque ad initium Monarchiæ Cyri excludat

13.
H. Phil

Iron
Test

A 1
17

ani 70. quibus in obliuione Tyrus futura prædicitur, eo sensu, quem iam
um. 2. afferbam. Vide infra Ezechielis 25. 26. 29. de annis 70. Babylonicæ ser-
uitutis notata & disputata.

5. Responderet 2. Et si Tyrus tunc iudices & reges habebat, seruitutem
hilominus sub iugo Babylonico seruiebat, ita depressa, vt nullum pristinae
gloriae signum appareret, nihil esset, quod antiqui splendoris memoriam foue-
ret, ac proinde quoad magnificentiam qua antea præcillebat, obliuione sepul-
ta videbatur, vt notant S. Hieronymus, Sa, Mariana &c.

6. Respondent aliqui 3. vt videre est, apud Cornelium Ezech. 29. v. 17. qui
Josephum & Berosum interpretantes, aiunt, Nabuchodonosorem, Tyrum eiusq, re-
gem Chobalim cepisse obsidere anno regni sui 7. (inchoante) computando annos regni eius
expugnata Ierusalem. Quod responsum non probo: Etenim Chaldeus sub fi-
nem anni regni sui 18. Ierolimam cepit, decimo nono ineunte flammis dedit.
Vnde igitur pauculas septimanas anni 18. finientis pro anno integro sumpsit,
non tamen ante 24. regni illius ad septimum 7 bis expugnatae peruenies. Hoc
etiamque computo, annus 24. Nabuchodonosoris esset primus Tyriæ obsidio-
nis, & 36. illius regis, esset decimus tertius huius obsidionis: eam autem anno-
rum connexionem neque alius vllus, neque Cornelius facile admisit, cum hic
senserit velit Tyrum anno 35. Nabuchodonosoris expugnatam. Adhæc confe-
ret hoc bello Tyrio, subacta est Aegyptus, & alia a Nabuchodonosore gesta
sunt, quæ plus temporis requirunt, quam, quod ab anno regni eius 35. absolu-
to, neque adeius obitum intercessit: præsertim, cum ex probabiliori sententia
regis 41. annos non regnauerit, vt suo loco dictum.

7. Dices iterum: quomodo hæc Tyri calamitas 70. annis definitur, cum ei
dicatur: non aedificaberis ultra? Ezech. 26. v. 14. præsertim cum constet, eam post
Nabuchodonosorem restauratam fuisse, & rursus ab Alexandro Magno ex-
pugnatam? Imo tempore Nehemias Tyrij Ierolimis nonnulla domicilia ha-
bebant, & sabbatis pisces aliaque venum exponebant. 2. Esdræ 13. v. 16. Corne-
lius triplici responso istius loci sensum aperit. lex Leone Castrio, qui Ezechielis
oraculum idcirco verum esse censet, quod post annos 70. non eadem, sed alia
alio loco Tyri aedificata sit. Vnde priorem Palatium idem antiquam Ty-
rum appellatam esse indicat. Id tamen iure suspectum est Cornelio, quia tam
Tyrius, quam Palatium ante Nabuchodonosorem sub Salmanasare traditur
extitisse, libro 9. Antiq. extremo. 2. quia Tyri instaurata, non fuit in ea gloria
& splendore, quo antea fulgebat, cum esset regina populorum, vt exponit S. Hie-
ronymus, Ezech. 26. Sa & Mariana ibid. Sanctius hic num. 29. Terid vt ultra sit
idem, quod ad longum tempus, quale est 70. aut etiam 40. annorum. Ita Cor-
nelius, Menochius. Quem in sensum Philistæi non ultra in terminos Israel ve-
nisse

Quest. Chron. P. 3.

g

nisse

pppi

ologia
amenti

V

a.

Resp. 5

Resp. 3

Obis. 1

Resp.

nisse dicuntur 1. Reg. 7. v. 13. & Deus ait, se non daturum ultra Hebraeorum in gentibus, Joel 2. v. 19.

Notabile dogma S. Hieron.

8. Addit S. Hieronymus in illud cap. 26. Ezechielis, eos bonos esse pere curandos qui Græcis & Phœnicum, maximeq; Nicolai Damasceni barbarorum, aiunt se, quæ hanc historia contradicunt, legisse historias, & nihil in ratione à Chaldeis inuenisse Tyria civitatis: cum probare possumus, multa dicuntur illa, quæ in Græcis voluminibus non inveniuntur.

Quando Tyrus obsessa à Nabuch.

9. Fateor equidem, nec finem, nec initium obsidionis Tyriae compertum esse: opinor tamen Nabuchodonosorem circa annum 21. vel 17. parte aliqua suarum copiarum, vel potius circa annum 21. Tyre gere cœpisse: post annos 13. in suam potestatem redegit, & camæque portionem eius non exiguam, ita solo æquasse, ut vi nuper magis habebant palatia, sicarentur retia piscatorum. Exinde Tyriorum gloria in obliuionis fouea obrutam latuisse, donec completa multarum gentium muni seruitute, imperium Babylonicum, & sensim pressis iugo Babylonicis annos 70. provincijs sua redderetur libertas, initio à Iudæis cœpit, & post exactione facta, ac denique successu temporis redituam Tyrum campum floreret. Porro de obsidione & posterioribus Tyri regibus et ceteris disputat Petauius, lib. 9. cap. 65.

Errat hic Hebraei.

10. Ex dictis sequitur, erroneam esse Chronologiam Hebraeorum Tyrum captam tradit anno 13. Nabuchodonosoris: siquidem Ezechielis anno 18. Nabuchodonosoris de futura eius expugnatione vaticinatus.

Quamdiu Tyrus obsessa.

rononymum Pradum in cap. 26. Ezech. vitiosis Iosephi codicibus vitiis apud Iosephum scribit Philostratus Nabuchodonosorem obsidisse Tyrum annis 10. Nam sicut lib. 1. contra Appionem habentur anni 11. ita lib. 10. de calcem cap. 11. eundem numerum ex Philostrato, tam in Phœnicis Indorum historijs retinet Græcus textus & interpretatio Gelenij, ad hanc fini versio Pradum fortè circumuenit.

ISAIAE XXXII. v. 10.

Varia interpretationes.

Post dies enim & annum vos conturbabimini confidentes: consummata est demia. In Hebræo est, iamim al Ichana, dies super annum: in Græco, ἐνιαυτός dies anni; quibus verbis quidam annos aliquot interpretantur, ut Sa. Alij annum 8: aliquot dies, ut Foreira & Pagninus, alij modum, ut Hugo, Adamus. Alij longum tempus intelligunt. At verò Sa. anno 5. Ezechia dicta putat, q. d. post dies, quibus impleri potest, ut fatis sint, ad annum complendum conturbabimini, quando nimirum Ezechia Samaria euerteretur. Ego verò nihil aliud significari auctorem

Conclusio.

13.
H. Philo

Hieron
vet. Test

A 1
17

venturum aliquando tempus, quo conturbentur, & duram vindictam experiantur sui excidij, quod spectata notione verborum, modo ad breue, modo ad longum tempus applicari potest. Præfens vaticinium S. Hieronymus, de captiuitate, quam Iudæi post Christum subierunt intelligit. Dicit, inquit, vindictam consummatam, & post vltimam vastitatem, quæ sub Vespasiano & Tito, Hadrianoque accidit, nequaquam aliam captiuitatem esse venturam, nec remansuros botros in populis, qui deinceps colligendi sint. S. Hieronymo subscribunt Cornelius, Menochius.

ISAIAE XXXVI. v. 1.

Factum est. in quartodecimo anno regis Ezechia, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes ciuitates Iudæa munitas & cepit eas. Id Cornelius inscribit anno m. 322. ante Christum 717. hoc est, ante vulgarem Christi Epocham 719. Cornelius & Sallianus anno m. 322. Olymp. 12. primo, ante Christum, vt computat Sallianus 731. id est, ante Christi æram 732. Ego anno m. 325. ante æram Christi 76. quo acta est Olympias decima sexta.

Quota æra
m. 322.
ante Chr.

ISAIAE XXXVII. v. 30.

Tibi autem hoc erit signum: comede hoc anno, qua sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere, in anno autem tertio, seminare & metite. Valde probabile est hostes tres annos ab autumnali mense Tisri accersendos esse. quia ad sementem & metem spectant, sicut anni Sabbatici & Iubilæi, vt alibi latius expono. Annos vero illos tres, de quibus Isaia 20. ver. 3. egimus, arbitror aliquanto post cladem Chaldæis ab Angelo illatam protendi: Sennacherib enim sine dubio præfida in debellatis provincijs reliquerat, quibus, victi Aethiopes & Aegyptij, tanquam victoribus & heris parere cogebantur, donec post tres annos iugum excreterent, cum putandum non sit, percussis ab Angelo Assyrijs, eorum potentiam quali momento penitus euanuisse, siquidem Asarhaddon successor Sennacheribi in agros Iudææ vicinos colonias deduxit.

ISAIAE XXXVIII.

Verbi. In diebus illis agrotauit Ezechias. Anno 14. regni sui desinente, aut iam transacto, quo fere tempore Sennacherib vel per Iudæam grassabatur, vel contra Tharacam arma verterat, vt docet hic Sanctius cum Abulensi, Cornelio &c. Huc spectant, miraculosa morbi illius depulsio, carmen illud Eucharisticum: Ego dixi in dimidio dierum meorum. admirabilis regressus vmbra per decem lineas, in horologio Achaz, denique liberalis illa

Morbus
Ezechias

ppi

ologia
amenti

V

obierit, certissimè indicant, quæ cap. 43. v. 8. & toto cap. 44. huius libri config-
nata sunt: quot autem annos in Aegypto vixerit, incertum est. Baruch suum li-
bellum legit anno quinto ab Urbis & Templi euerfione: vnde plerique colli-
gunt, Ieremiam iam tunc lapidibus fuisse obrutum, sic quadriennio vt summū
egerit in Aegypto, & in totum 45. annis prophetauerit. Creditur functionem
propheticam auspiciatus, circa annum ætatis decimum quintum: quod si ita est,
martyrij palmam ferè sexagenarius consecutus fuerit, vt bene aduertit Corne-
lius. Alij tamen, vt Torniellus & Salianus anno m. 3448. probabilius esse pu-
tant, Ieremiam occubuisse, anno primo, necdum exacto, quàm cum Iudaici
populi reliquijs in Aegyptum descenderat. Itaque Ieremiæ vaticinia hoc volumi-
ne comprehensa, ad annum vt minimum 42. vt summum ad 45. extendun-
tur.

Conclusio

IEREMIAE I. v. 2. & 3.

Verf. 2. Quod factum est verbum Domini ad eum, in diebus Iosia, filij Amon, regis Iu-
da, in tertio decimo anno regni eius. Hunc annum 13. Iosia Cornelius in Harm.
Chronol. putat incidisse in annum ante aram Christi 634. Salianus in 647.
ergo in 631. quoad priorem sui partem. Tunc Ieremias sua vaticinia exorsus est,
aut anno 630. ante aram Christi, cum necdum decimus tertius Iosia effluxisset:
nisi forte id anno præcedente contigerit.

Quoto an-
no ante
Chr.

Verf. 3. Et factum est in diebus Ioakim filij Iosia regis Iudæ, vsque ad consummationem
vaticinii anni Sedecia filij Iosia regis Iudæ, vsque ad transmigrationem Ierusalem in mense
quinto. His verbis indicat Propheta, se constanter in Iudæa Vatis officio fun-
ctum, vsque ad eum annum, quo Sedecia vndecimus complebatur, imò vsque
ad illū quintum mensem, quo templum & ciuitas conflagrauit. Non negat au-
tem quin idem postea in Aegypto præstiterit. Vide 4. Reg. q. 22. Tres autem
reges exprimit, quorum temporibus prophetauit: omisso Ioachaz & Iechonia,
propter breuitatem regni vtriusque, vt notat Sanctius hic, & Salianus an. m.
3497.

Hac intel-
lige de ora-
culis in
Iudæa factis.

QVÆSTIO II.

De Chronotaxi eorum, quæ hoc libro conti-
nentur.

Errum est, in hoc libro, non eodem semper ordine vaticinia Ieremiæ &
res gestas oraculis admixtas describi, quo acciderunt. Nam ex. gr. quæ cap.
21. habentur, perspicuè ad Sedecia tempora referuntur: Verbum quod factum est poris
ad Ieremiam à Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Fassur filium Melchis. verf. 1.

Hic nota
seruatur
ordo tem-
porum.

pppi

ologia
amenti

V

OL

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæ verò cap. 22. v. 18. subnectuntur, ad Ioakimi principatum spectant. *Et ait Dominus ad Ioakim filium Iosie regem Iuda. non plangent eum &c.* Rullianus 44. ea legimus, quæ post excidium Ierusalem dicta & facta sunt. Quæ 52. quæ excidium istud partim præcesserunt, partim comitata sunt. Quæ non exiguam pariat difficultatem, prudenter Abulenſis subditum Chronotaxim harum prophetiarum, quasi Pharam aliquando lucem hisce vaticinijs præferret. Abulenſem imitati Christophorus & Cornelius à Lapide, ordine temporis Ieremiæ prophetias digressi commentarijs præfixere; eo qui sequitur modo.

CHRONOTAXIS,

Sive coordinatio prophetiarum Ieremiæ, secundum tempus, quo sunt elocute. Phoro Castrio breuius subinde vobis illustrata.

SVB IOSIA REGE.

*Sub Iosia
anno 13.
regni illius*

Cap. 1. Anno 13. exorditur suas prophetias, de suo munere ratiocinans, & totius operis argumentum præmittens, sub virge vespertinæ succinæ similitudine. Ex cap. 1. Vulgati & Septuaginta.

Cap. 2. contendit iudicio cum plebe Iudaica, ingrati animi arguens, quod plurimis, uti sponsa, deuincta beneficijs, spem in Deo collocasset; idcirco non mirum videri debet, si plurimis malis circumlocutus sit. Ex cap. 2. Vulg. & Septuag.

Cap. 3. Arguit Iudam idololatria, & ad reconciliationem animi, que per Christum docet. Ex cap. 3. Vulg. & Sept.

Cap. 4. Hortatur populum ad resipiscenciam, nisi velit experiri excidium, per Nabuchodonosorem. Ex cap. 4. Vulg. & Sept.

Cap. 5. Ostendit merito extremè puniendum populum, in quo inueniatur vir probus, cuius respectu Deus parceret multitudinibus. Ex cap. 5. Vulg. & Septuag.

Cap. 6. Declarata Chaldæorum feritate, varijs modis ad resipiscenciam hortatur: sed nihil obtinet à Iudæis, quod reprobi sunt. Ex cap. 6. Vulg. & Septuag.

Cap. 7. Perstat in recensenda imminente calamitate, neque ob templi sanctitatem, neque ob sacrificiorum frequentiam, sed ob peccata. Ex cap. 7. Vulg. & Septuag.

Cap. 8. Exaggerat stragem futuram, quo eodiam exciderit populum, iam inducere. Ex cap. 8. Vulg. & Sept.

Cap. 9. Lamentatur populi flagitia, & extremam pœnam, qua propter
 afficiendus est. Ex cap. 9. Vulg. & Sept. *Castris & Cornelio assentior, dum ea
 nouem primis capitibus habet S. Ieremias, ad Iosia tempora spectare censent.*

Cap. 10. Ostendit iisdem pœnis obnoxios filios, quibus olim patres, ob irri-
 legis fœdus, & minatur ciuibus Anathoth extremam cladem, quod vene-
 ro voluissent enecare Ieremiam. Ex cap. 11. Vulg. & Sept.

Cap. 11. Litem mouet Deo, de sorte dinerfa proborum & improborum, cui
 fit, ac excidium comminatur Iudæis, & vicinis gentibus, salute promissa, si
 Dei parent, cap. 12. Vulg. & Sept.

Cap. 12. Sterilitatem & famem obsidionis tempore futuram denunciat;
 causam malorum reijcit in Pseudopphetas, idcirco perituros. Rogat Deum,
 vixit relapsis misericorditer. Ex cap. 14. Vulg. & Sept.

Cap. 13. Dolet sortem suam, quod non audiat, in datus videatur ad
 nuncianda, & odium omnium concitandum. Ex cap. 15. Vulg. & Sept.

Cap. 14. Ostendit stragem futuram Iudæis & gentibus, ob idololatriam,
 quam reditum pollicetur à Babylone feclicioem, quam olim ex Aegypto.
 Ex cap. 16. Vulg. & Sept.

SVB IOAKIM REGE.

Cap. 15. Anno 1. mortuo Iosia, & amoto Ioachaz filio eius, fletu durate mit-
 tur Ieremias ad domum regis Ioakim, hortaturus eum ne fletet Iosiam, sed
 regis Ioachaz, non rediturum ex Aegypto, & seipsum qui infepultus esset re-
 querendus. Ex cap. 22. Vulgati, à v. 1. ad 23. & Sept. *Idem censent Cornelius, Savi-
 Salanus, quibus assentior magis, quam Ijs, qui hæc de Sedecia interpretantur.*

Cap. 16. Anno 1. in principio regni Ioakim, in atrio templi denunciat Vi-
 templique vastitatem, comprehensus reus mortis accusatur, sed à senioribus
 defensus ab Ahicam eripitur, ne plebi traderetur occidendus. Iubetur deinde
 earenas, tempore Sedecia mittendas gentibus finitimis. Ex cap. 26. &
 27. à v. 1. ad 4. Vulgati & 33. Sept. *que vulgatus habet cap. 26. certum est contigisse initio
 regni Ioakim: qua verò cap. 27. habentur à versu 2. inclusiue, ea ad annum 4. Sedecia refero,
 Hieronymo, Rabano, Lyrano, Hugone, Dionysio, Maldonato, Sa, Tornello, Saliano,
 Gualerio. Vide cap. 27. q. 2.*

Cap. 17. Anno 3. ostendit peccatum Iuda indelebile, quod suppetijs Ae-
 gypti confusus, nollet se subijcere Babylonio iam se ad bellum paranti. Ex cap.
 17. Vulg. & Septuaginta.

Cap. 18. Anno 4. ineunte, qui à 13. Iosia erat vigesimus tertius, & primus
 Nabuchodonosoris, prænuñciat cladem futuram omnibus gentibus calice
 pinato, & post 70. annos liberationem. Ex cap. 25. Vulg. & 25. ac 32. Sept. *Hæc
 4. Ioakim tribuo quidem: sed lubenti, non incuncti.*

Cap.

Ipsi

ologia
amentiV
a.

Cap.19. Anno 4. capta Ierusalem, & regem Ioakim ducto Babyloniae Danièle 1. & 2. Paralip. 36. v. 6. Nabuchodonosor regem Aegypti currentem Chareamis pro tuendo regno Ioakim cum exercitu suo prophetiam Ieremiæ. Ex cap. 46. a. v. 1. ad 12. Vulg. & 26. Sept. *Præterea* 46. Ieremiæ, anno 4. Ioakim edictum fuisse opinor cum Castrio, Cornelio, Tannio. *Qua vero hic affert Castrius de capta Ierusalem, & abducto Ioakimo, abducentem*

Cap.20. Anno 4. eodem simul prophetat Aegyptum subiogantem Nabuchodonosore. Ex cap. 46. à v. 13. vulgati & 51. Sept. *Consentit Lysanias & Ego.*

Cap.21. Anno 4. iubetur Ieremias scribere quæcumque prophetaverit superiores viginti tres annos, ut ijs lectis populus converteretur. *Metuenti incolunitatem pollicetur.* Ex cap. 36. a. v. 1. ad 4. & cap. 47. ex cap. 36. & 51. Sept. *Omnino hæc anno 4. Ioakimi conueniunt.*

Cap.22. Anno 5. post reditum Ioakimi à Babylone sub statis comibus, iussit Barucho Ieremias, ut librum legeret populo, in die solæ mente Nouembri, tum etiam regi, qui cum librum combussisset, propheta iterum scribere, grauioribus minis adiectis. Ex cap. 36. a. v. 3. 1. Sept. *Assentior Castrio.*

Cap.23. Anno 6. cum Rechabitarum metu Nabuchodonosoris, anno quarto Ioakim (imò tertio) & venturus propediem ferebatur, venit octauo anno ex 4. Reg. 24. ex agris sese recepissent in Ierusalem, missus Ieremias, illorum prompta obedientia, inobedientiam increpauit. Ex cap. 35. vulg. & 43. Sept. *Hæc Ioakimo regnante gesta sunt; at quarto anno regnum est.* Vide notas Ierem. 35. v. 1.

Cap.24. Anno 6. vel 9. iubetur cœmere Iambale lineum & ferrum, ut rem: Iaguncula quoque significare, hostis iram, & futuram calamitatem. Ex cap. 13. à v. 1. ad 17. vulg. & 13. Sept. *Malo hæc ad Ioakimi tempora referre, quam cum quibusdam ad Sedeciam.*

SVB REGE IECHONIA.

Cap.25. Anno 1. minatur Iechoniam ducendum esse Babyloniae, quam rediturum. Ex cap. 22. à v. 24. ad finem & 22. Sept. *Idem probabile est.*

Cap.26. Anno 1. inuehitur in regum negligentiam, quæ ducit in exilium Babylonicum, polliceturque nouam Reip. formam per Legatos & Apostolos. Ex cap. 23. Vulg. & Sept. *Hoc quoque probabile est.*

SVB REGE SEDECIA.

Cap.27. Anno 1. Iechonia translato Babyloniae, sub viso dicitur Ieremias, significauit transmigrantium sortem, & miseriam Ierusalem. Ex cap. 24. Vulg. & Sept. *Idem opinor & Cornelius.*

19.
H. Phil

Chron
vet. Test

A 1
17

Cap. 28. Anno 1. post egressum Iechoniam cum regina, & alijs, misit Ieremias epistolam transmigratis, per Legatos Sedecia, in qua eos admonet, de mora 70. annorum, ne crederent Pseudopphetis celerio rem reditum promittentibus. Ex cap. 29. Vulg. & 36. Sept. *Assentior, cum Cornelio, Tornello, Saliano.*

Cap. 29. Anno 1. prädicit felicitatem post captiuitatem, tam temporalem, quam spiritualem per Christum. Ex cap. 30. Vulg. & 37. Sept. *Aliquo è primis anni Sedecia, editum hoc vaticinium autumo: quod ad primum annum probabiliter Castrius & Cornelius reuocant.*

Cap. 30. Anno 1. ad solatium captiuorum, promittit reditum ad legem Evangelicam, cuius bona connumerat. Ex cap. 31. Vulg. & 38. Sept. *Id valde probabile arbitror.*

Cap. 31. Anno 1. apud figulum ostendit Prophetæ Deus, facile sibi esse reficere & restituere populum pristina libertati, etsi ob animum eius obfirmatum, extremum malum illi comminatur. Ex cap. 18. Vulg. & Sept.

Cap. 32. Anno 1. epistolam misit Ieremias transmigratis, admonens eos, vt cernerent Idololatriam. Ex cap. 10. Vulg. & Sept. *Idem probabiliter censent, Lyranus, Hieronimus, Cornelius: quamuis incertum sit, vtrum hæc denunciata sint, vivo adhuc Iosia, aut postea Ioaquimo.*

Cap. 33. Anno 1. vel 2. in principio regni iubetur mittere catenas gentibus finitimis, admonens, vt se subijciant Babylonis, si saluæ esse velint: quod ipsum Iudas Sedecia. Ex cap. 27. à v. 2. vsque ad finem & 28. v. 1. Vulg. & 34. Sept. *Hæc anno 4. Sedecia probabiliter tribuunt auctores quos iam laudabam ad cap. 16. huius Chronici.*

Cap. 34. Anno 2. vel 3. in principio regni Sedecia, prophetat Moab destruendum à Nabuchodonosore. Ex ca. 48. Vulg. & 31. Sept. *Hæc fortè ad annum octauum vel vltimum Sedecis spectant. Vide infra q. 11. num. 4. & q. 12. num. 3.*

Cap. 35. Anno 2. Idipsum prophetat contra Ammonitas, Ex cap. 49. Vulg. & 30. Sept. *Probabilis est hæc coniectura; non certa.*

Cap. 36. Anno 2. Idem contra Idumæam. Ex cap. 49. Vulg. & 29. Septuag.

Cap. 37. Anno 2. Idipsum contra Damascum, Cedarenos & Aelamitas. Ex cap. 49. Vulg. & 25. ac 30. Sept.

Cap. 38. Anno 4. Laguncula fractione ostendit, populum per Chaldeos conterendum; in attio templi. Ex cap. 19. Vulg. & Sept. *Hoc fortasse ad tempora Ioaquimi regis pessimi spectat. Vide notas Ierem. 17. fortasse inquam, rem enim in medio relinquo.*

Cap. 39. Anno 4. propterea conijcitur in carcerem & educitur. Minatur interitum Phassur, & dolet sortem suam, quod iam tæderet viuere. Ex cap. 20. Vulg. & Sept.

Quæst. Chronol. 3. P.

b

Cap.

ppi

ologia
amenti

V

P.
H. Philo

Chroni
vet. Test

A 1.
17

Cap. 40. Anno 4. Babylonem prophetat subuertendam, per Cyran-
rium ob suam crudelitatem. Ex cap. 50. Vulg. & 27. Sept. *Sic sentiat
Sanctius, Tornellus, Sallianus.*

Cap. 41. Anno 4. varijs similitudinibus idem prosequitur, & in
phetiam in libro, per Saraiam, cum Sedecia Babylonem proficere
ijciat in Euphratem, in signum Babylonis excindendæ. Ex cap. 37. Vulg.
Sept. *Ita est, quod ipsum notant auctores iam nominati.*

Cap. 42. Anno 4. mense quinto, contendit cum Hanania, de emen-
tiarum, quem probat illius interitu. Ex cap. 28. Vulg. & 35. Sept. *Sum-
tio. Vide Ierem. 28. q. 4. num. 8.*

Cap. 43. Anno 8. mittitur Ieremias ad Sedeciam rebellantem Naba-
nosori, & ad dominatricem, denunciaturus regni destructionem, re-
tent, ut dicitur 4. Reg. 24. v. 29. & in Iosepho lib. 10. Antiq. cap. 10. *Ex
v. 18. Vulg. & Sept. id quidem probabile est, ad Iechoniam tamen & matrem
S. Hieronymus, Rabanus, S. Thomas, Hugo, Dionysius. Sa, V. as abli.*

Cap. 44. Anno 8. denunciat Sedeciam Babylonem ducendum per
chodonosorem, tunc obsidentem Ierusalem, qui recessit contra Aegy-
ptos, & ad opem Iudæis, post fœdus cum Deo renovatum, quod cum
fregisset Rex, Babylonij reditum denunciat. Ex cap. 13. Vulg. & 11. Sept.
ad annum 9. Sedecia reuocant, Lyra, Tornellus, Sallianus; at vero
partim ad 9. partim ad 10. Aliqui ad 11. d. fferant. Vide Ierem. 34. q. 6.

Cap. 45. Anno 8. mittitur ad Sedeciam, ut hortetur ad respicien-
berari velit: alioquin Ierusalem destruendam. Ex cap. 22. à v. 1. ad 9. *1.
Sept. Incertus est annus Sedecia.*

Cap. 46. Anno 9. prophetat Palæstinos destruendos per Nabu-
chodonosorem. Ex cap. 47. Vulg. & 29. Sept. *Tunc Nabuchodonosor obsidit Ierusalem
nam intermiserat. Vide Ierem. 34. q. 6. & cap. 47. q. 11. num. 4.*

Cap. 47. Anno 9. Sedecia mittenti ut pro se oraret, respondit Ieremias
diturum Chaldæum, ad obsidionem relictam, & urbem vastaturum, ut
egrederetur in Anathoth captus, detrusus est in carcerem. Ex cap. 37. *1.
44. Septuag. De anno res est incerta, prout iam notabam ad cap. 41. *taxeos.**

Cap. 48. Anno 10. cum cœpisset iterum Nabuchodonosor obside-
Ierusalem, à decimo die mensis decimi, ex 4. Reg. 25. v. 1. Ierem. 39. v. 1.
mittenti, ut pro hostis discessu oraret, respondit Ieremias non recedens
nisi ad eum confugeret, pereundum. Ex cap. 21. Vulg. & Sept. *Obsidit
9. 4. Reg. 25. v. 1.*

Cap. 49. Anno 10. iubet Dominus Ieremias, emere agrum parat-

esset adhuc in carcere, quo spem populus conciperet reditus, & agrorum re-
 stitutions. Ex cap. 32. Vulgati & 39. Septuaginta interpretum. *Erat omnino annus*
10. Sedecia. V. de notas in cap. 32. Ieremia.

Cap. 50. Anno 10. clausus adhuc promittit felicitatem, post tempus captiui-
 tatis. Ex cap. 33. Vulg. & 40. Sept. *Consentiunt Cornelius & Salianus; Torniellus vero,*
non tunc fuisse annum 11. Sedecia autumat.

Cap. 51. Anno 11. conijcitur in lacum, quod prædicaret transfugis salutem,
 & interitum reuertentibus. sed eductus ab Aethiopo, & dato regi consilio mansit
 in vestibulo carceris. Ex cap. 38. Vulg. & 45. Sept. *Affentior cum Cornelio, Sali-*
no, &c.

Cap. 52. Anno 11. promittit Abimelecho Aethiopi incolumitatem, ob se, &
 liberatum, dum ciuitas irrumperetur. Ex cap. 39. à v. 15. & Sept. *Affentior.*

Cap. 53. Anno 11. mense quarto, completur toties denunciata prophetia,
 Nam capitur ciuitas, & Sedecias è fuga reducit ad Nabuchodonosorem,
 qui illius oculis eruis, & filijs prius occisis, cum reliqua plebe misit regem Ba-
 bylonem. Ex cap. 39. ad v. 12. Vulg. & 46. Sept. *Hunc annum fuisse 11. Sedecia sacra*
pagina dubitare verat.

Cap. 54. Anno 11. commendat Nabuzardan cum reliquis principibus Ie-
 remiam Godoliam, constituto principi reliquiarum. Ex cap. 40. Vulg. & 47.
 Sept. *Sic se res habet.*

Cap. 55. Anno 11. liber iam Ieremias videtur scripisse epistolam ad abdu-
 ctos Babylonem, continentem monita de vero Deo colendo, quæ habetur
 cap. 6. Baruch. Idem sentio, cum Torniello, Saliano, Cornelio, Menochio. Vrbe diruta vi-
 ditur composuisse suas Lamentationes. Idem arbitror, vide in Threnos q. 1.

Cap. 56. Anno 11. mense septimo, Intrael occidit Godoliam, & Iohanna col-
 legit reliquias cum Ieremia, vt fugeret in Aegyptum. Ex cap. 41. Vulg. & 48.
 Sept. *Puto iam fuisse tunc annum ineuntem ab Sedecia enthronismo.*

Cap. 57. Anno 11. mense eodem, rogant Ieremiam vt pro se oret: ille horta-
 tur ne fugiant, nisi velint capi à Nabuchodonosore in Aegypto. Ex cap. 42.
 Vulg. & 49. Sept. *Iam vt opinor annus 12. fuebât.*

Cap. 58. Anno 12. qui erat vigesimus Nabuchodonosoris, viri superbi no-
 lentes habere fidem verbis Ieremiae, compulerunt omnes Iudæos ire in Aegyp-
 tum vbi in Taphnis propheta Ieremias vastandam Aegyptum per Nabucho-
 donosorem. Ex cap. 43. Vulg. & 50. Sept. *Existimo cum Torniello & Saliano, Iudæos*
in Aegyptum profugisse anno 19. Nabuchodonosoris.

Cap. 59. Anno 13. qui erat vigesimus primus Nabuchodonosoris commina-
 tur Propheta Iudæis existentibus in Aegypto captiuitatem, & regem Aegypti
 Ephre capiendum, vt captus est Sedecias. Ex cap. 44. Vulgati & 51. Sept. Hac

ppi

ologia
 amenti

V

occasione videtur lapidibus obrutus Ieremias. Quoniam anno huiusmodi incinium ediderit Ieremias, incertum puto, ut monui initio huiusmodi.

Anno 15. qui erat vigesimus tertius Nabuchodonosoris inuadentis Cœlesyriam, Ammonitas, & Moabitas, & alias gentes, ut propheta Ieremias. Ex Iosepho lib. 10. Antiq. cap. 11. Anno 15. transfugati sunt Ieremias cum 22. Nabuchodonosoris decurrebat.

Anno 15. eodem Nabuchodonosor ingressus Aegyptum rege Vafico Amasin constituit, repositoque ibi Iudæos 745. ut habetur Ieremias 30. captiuos duxit Babylonem. Ex Iosepho, eo loco, inter quos dicitur Ieremias. Nam Ieremias iam putatur interfectus. Quoto anno Nabuchodonosor ingressus fuerit Aegyptus, Vide Ezech. 29.

Anno 16. & 24. Nabuchodonosoris, qui erat quintus captiuus, in quinta mensis quinti, librum scriptum à se legit Baruch Babylone coram rege & populo vniuerso, ad flumen Sodi. Baruch 1. Hunc annum quinquagesimum esse supputandum arbitror, quo Ierusalem incenderant Chaldaei, ut censent Theodoretus Lyranus, & alij multi à me recensiti Baruch 1. q. 2. num. 2. Tum circa mensis septembris erat annus 23. Nabuchodonosoris, qui serè totus cum anno 16. transfugati sunt in Aegyptum.

IEREMIAE II. III. &c.

Asentior Christophoro à Castro & Cornelio, qui docent ea, quae sequentibus vsque ad 23. inclusiuè continentur, ad Iosias reponere: nec memini vllum auctorem id inficiari.

I E R E M I A E X.

Varia sententia
huius loci
interpretationes.

1. QVæ hoc capite texuntur, ad initium Sedeciae referenda censent Isidorus, Castrius, Cornelius, eo quod hæc admonitio ad eos, quibus Idololatriæ periculum imminerebat, quales erant Iij, qui cum Ieremias ducti fuerant: hinc versiculus vnde decimus est Chaldaicus, Fanes Chaldaei raphrahis, quæ ait hic esse exemplar epistolæ, quam misit Ieremias ad reliquos seniores transfugationis, qui erant Babylone. Quæ Chronologia probabilis est: tamen quispiam dubitare possit, vtrum hæc lectio sit, eos, qui iam anno 3. Ioakim cum Daniele & socijs eius translati fuerant in Babylonem.

2. Imò hæc generalius accipi possunt, tanquam regula, quæ liceret, vel Idolis insectandis, ut interpretatur S. Hieronymus, Theodoretus, Rabanus: vel respondendo gentilibus Deos suos magis adorantes dicantibus, ut S. Thomas, Hugo, Dionysius exponunt. In hæc genera

explicationem magis propendet Sanctius hic numer. 13. quam qui sequi volet, facile negabit hæc tradita fuisse post mortem Iosæ, aut transmigrationem Iechoniam, vel Danielis. Ghislerus aliqua transmigratis tribuenda concedit: non autem omnia, quæ hoc loco memorantur: siquidem in posteriori parte capitis, Propheta cum ciuibus Ierusalem agere videtur. Vnde concludit, tam ea quæ hoc capite, quam quæ præcedentibus habentur, dirigi ad ciues Ierusalem, quos Ieremias præsens alloquebatur. Itaque hæc ad Iosæ tempora probabiliter accommodari possunt.

IEREMIAE XI. XII.

Stelligimus, inquit S. Hieronymus, vel priori prophetia & tempore hac esse iungen- *Sub Iosæ*
 dum, vel certe post aliquod temporis intervallum prioris prophetia, hunc Domini ad Pro-
 phetam factum esse sermonem. Præcedentia autem Iosæ temporibus imputat.
 Consentiant Rabanus & Hugo: Castrius autem & Cornelius, licet antece-
 dentia Sedecia ad iudicent, hæc tamen Iosæ malunt attribuire. Ad hunc igitur
 hæc duo capita reuocanda sunt.

IEREMIAE XIII. à v. I. ad 17.

1. Quæ ab initio huius cap. vsque ad vers. 17. inclusiuè habentur, ea sub vlti- *1. Inter-*
 ma Sedecia tempora contigisse refert S. Hieronymus, & hanc de lum- *pretatio.*
 baria actionem non nisi imaginariam fuisse ait, cui Lyranus & Vatablus assen-
 tiantur.

2. Alij verò, iuxta communem sacrae scripturae exponenda rationem, quæ *2. Inter-*
 hic de lumbari narratur, reapse gesta putant: siquidem nihil obstat, quo mi- *pretatio*
 nus verba huius narrationis propriè, vt sonant, intelligantur. Ita Theodoretus, *verior.*
 S. Thomas, Isidorus, Dionysius, Maldonatus, Castrius, Sanctius, Cornelius in
 hoc cap. S. Iulianus anno m. 3432. Ioakimi 7. Vnde colligimus hanc prophetiam
 vltimis Sedecia temporibus non esse tribuendam: tunc enim si Ieremias, vsque
 in Anathoth ire non licebat, multo minus vsque ad Euphratem semel ac iterum
 peregrinandi potestatem habebat.

3. Quocirca vaticinium hoc, per cingulum putrefactum, & lagunculam *Hæc sub*
 inebriantem, sub Ioakimo factum viderur, quando & ad Euphratem turum *Ioakimo*
 iter patebat, & plures è stirpe Dauidica reges erant, nempe Ioakimus & Iecho- *facta sunt.*
 nias in regni consortium à patre assumptus, vt alibi annotaui, & insinuat Iere-
 mias hic ver. 13. Hæc dicit Dominus: ecce implebo omnes habitatores terra huius, & reges,
 qui sedent de stirpe Dauid, super thronum eius. Nullum autem regni socium habuit
 Sedecias, Sanctius hic post numer. 32. putat S. Hieronymum suam de lumbari

h 3

senten-

Ipsi
 ologia
 amenti

V
 a

sententiam mutasse, & existimasse Ieremiam reuera Babylonem inibi lumbarē ipsius computruisse, cū in commentarijs huius cap. re videatur, & pleraque eorum, quæ in procemio ad Oseam locis corrigat, vbi de illis rebus accuratius aut scripsit, aut cogitauit, in procemio, negat Isaiam nudum incessisse, quod tamen ad illi

IEREMIÆ XIII. v. 18.

Quidā hic Iechoniam & matrē eius intel- ligunt.

1. Dic regi & Dominatrici: id est, Iechonia & matri eius Nebuchadnezar. Hieronymus hic, Rabanus, S. Thomas, Hugo, Dionysius Sa, Vari- nim regijs ornamentis spoliati, Babylonem deportati sunt, v. 15. vbi de Nabuchodonosore dicitur: transtulit quoque Iochoniam & matrē eius.

Alij Sedeciam & uxore eius probabili- sim.

2. Alij hæc ad Sedeciam & uxorem eius reginam applicent, quæ Dominatrice Babylonem abductus est, vt tunc ciuitates Iudææ, quæ tribuum comparatione, australes erant, clauderentur, & perfectio, vt Vates minabatur v. 19. Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est translata est omnis Iuda, transmigratione perfecta. Ita Chaldaei, Chel- strius, Cornelius.

Alij hæc dubij.

3. Alij denique de huius vaticinij tempore, dubij hærent, vt S. diserte ait, nihil sibi certum, neque ad illud tempus cognoscenda vllam coniecturam esse: Maldonatus, Mariana, Menochius tamē allatas opiniones recensent, & rem in medio relinquunt.

IEREM. XVII. XVIII. XIX. XX.

Dubia sūt hic vaticines temporū.

Christophorus à Castro cap. 17. Jeremiæ conijcit in annum 3. J. put autem 18. ad annum primum Sedeciz. Idem Castrius Chronotaxeos, ea quæ Jeremias cap. 19. & 20. suæ prophetiæ Sedeciz attribuit: at verò in argumento cap. 19. Jeremiæ monet illam tationem esse Abulenſis 4. Reg. q. vlt. quia Josias, qui contumaciter non permisisset Jeremiam tam diu male tractari, neque in necem tum subiungit: sed quia peculiari ratione ductus fuerit, vt ad hoc tempus Jeremiam, non reculerit, non video. Vnde patet Castrii de huius vaticinij dubium fuisse. Sed nec ego ausim vni potius horum duorum regum teri imputare.

IEREM. XXI.

Tēpus huius propheta in cōmuni.

Sedecia regnante, & Chaldæis Ierusalem oppugnantes, hæc idem indubitatam facit v. 2. & 3. Ad annum Sedeciz 10. referunt Cornelius: Theodoretus autem hoc monitum generale iugiter

13.
H. Phil

Hieroni
vet. Test

A 1
17

prophetia non ex ordine posita esse. Hoc enim loco, prophetiam rexit eorum, qua re-
ante Sedecia gesta sunt: paulo post autem, qua temporibus Ioakim & Iechonia accide-
ant, qui regnarunt ante Sedeciam. Hoc ipsum monent Cornelius, Mariana, Me-
ochius, ac bene addunt, prophetiam huius capituli diu post praecedentes edi-
tam esse. Illae enim diu Chaldaeorum aduentum antecesserunt: haec istis urbem
oppugnantibus edita est.

IEREM. XXII. XXIII.

Prophetiam cap. 22. à ver. 1. ad 9. nonnulli de Sedecia interpretantur, vt S.
Hieronymus, Rabanus, Isidor, Hugo, Dionysius, Maldonatus, Castrius;
ad Ioakimum autem plerique remittunt, quae à ver. 9. vsque ad 24. referuntur:
quia quae hic conscripta sunt, ita connexa apparent, vt vnum ex alio fluere vi-
deatur. Est Castrij, Cornelij, Sanctij, Saliani anno m. 3425. númer. 25. quibus as-
seritur. Quod enim sub initium regni Ioakim haec denunciata sint, subindi-
cant versiculi 10. & 11. vbi Iudaeis dicitur, vt plangent non Josiam haud ita
ipsum mortuum, sed Joachazum siue Sellum, qui in Aegyptum abductus e-
rat. Et ratio additur: quia non reuertetur vltra, nec videbit terram natiuitatis
suae. Et vers. 18. Haec dicit Dominus ad Ioakim filium Iosia regem Iuda: non plangent
super fratrem, & sororem &c. Sepultura a simi sepelietur. Hic enim de re futura est ser-
mo, quae Sedecia ad regni gubernacula residente, iam praeterierat.

Hac no ad
Sedeciam
sed ad Ioa-
kim refe-
runtur.

ppi

ologia
amenti

V

Cap. 22. vers. 24. Si fuerit Iechonias filius Ioakim regis Iuda, annulus in manu &c.
Hae & ea quae cap. seq. attextuntur, Iechoniae post parentis interitum regnan-
tium, Ieremiam putant. Castrius, Cornelius, quod est valde probabile,
non tamen certum: potuit enim S. Vates, haec iacula viuo adhuc Ioakimo in
Iechoniam contorquere.

IEREM. XXIV. v. 1.

Stendit mihi Dominus, & ecce duo calathi, pleni ficis, positi ante templum
Domini. Hanc visionem Ieremiae diuinitus oblatam, Sedecia regnan-
te, abducto Babylonem Iechonia, sacer textus dubitare vetat, dum istos cala-
thos Propheta ostensos ait, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis
Iechoniam filium Ioakim regem Iuda. Vnde bene Sanctus Hieronymus: simpli-
tem, inquit, & veram sequamur historiam, quod bonorum ficorum calathum di-
xerat Iechoniam, qui se Ieremia consilio & imperio Dei tradiderat regi Babylonio, cui
& prospera Dominus pollicetur: malorum autem Sedeciam, qui contradicens senten-
tia Dei captus sit. Quod ipsum sacra pagina clarè pandit, & sacri interpretes
admonent.

Hac ad
Sedeciam.

2. Hanc

Tertiodecimo anno Iosia regis, qui regnavit in Jerusalem annos triginta & vno, Jeremias propheta exorsus est, & prophetauit sub eo annos decem & novem, cui successit in regnum filius eius Joachaz, quo statim ducto in captivitatem, a Nechao rege Aegyptiorum regnum obtinuit Joakim frater eius, in cuius regni quarto anno, iste ad Jeremiam fit sermo Domini: ac per hoc vigesimustertius annus erat Jeremiae prophetae. Eundem numerum exhibet Maldonatus, Menochius Mariana hic Sanctius Jeremiae 36. numer. 1. non tamen sine errore graphico, vbi 11. pro 13. & 10. pro 12. ponuntur. Si annis Iosia 13. aliquid demeretur, non esset legitima ista computatio: multo vero minus approbari poterit illa, qua idem S. Doctor in cap. 4. Ezechielis, a subuersa Samaria usque ad exordium Ierosolymitanum, annos 135. enumerat.

Verf. 1. Et erit vniuersa terra hac in solitudinem & in stuporem: & seruient omnes gentes ista regi Babylonis septuaginta annis. Non est sensus, quod Iudaea deserta omniumque ac singularum gentium paulo ante recensitaram seruitus totos 70. annos; sed quod usque ad annum septuagesimum seruitutis Babylonicae, duratura sit. Quaedam enim gentes annos 70. Chaldaeis seruiert, aliae vero tardius quidem seruire coeperant, sed iugum usque ad finem horum septuaginta annorum pertulerunt, vt hic notat Cornelius, & illustrat similibus loquendi formulis, ex Exodi 12. v. 40. Iudith 16. v. 28. Quae latius deduxi 2. Paralip. q. 4. & sequentibus.

Verf. 12. Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, & super gentem illam. Id est, sicut Ierusalem post 70. annos recipiet pristinos habitatores: sic imperium Babylonicum, Medis, Persisque venientibus, destruetur, vt explicat S. Hieronymus. Hinc factum, vt eodem tempore, & Iudaeorum liberaretur captiuitas, & Chaldaeorum frangeretur potentia, nempe anno 1. Cyri Babylone imperantis.

Anni 70.
seruitutis
Babylonicae.

Eodem tempore
captiuitas
Babylonica
&
imperium
Chaldaeorum
franguntur.

ppi

ologia
amenti

V
a.

IEREM. XXVI. & XXVII.

Quae cap. 26. comprehensa sunt, sub exordium regni Ioakim contigisse ipse Vates clare docet v. 1. De cap. autem 27. difficultas est.

Q V A E S T I O III.

Quando contigerint, qua tradit Jeremias cap. 27.

1. Prima interpretatio est eorum, qui haec in Ioakimi primordia conijciunt, vt Christophori a Castro, & Cornelij. Probatum primò: quia nullus est, inquit Castrus, qui non incipiat cap. 27. ab illis verbis: In principio regni Ioakim. Quae Chron. P. 3. Sic

12.
H. Philo

Chrono
log. Test.

A 1.
17

Arg. 2.

Sic enim exordiantur 70. Chaldaeus Paraphraſtes, Vulgatus, cum interpretibus. Probatuſecondo. Non ſolet alibi Scriptura poſitum interpretationem, quanta cap. præcedenti, de Michæa, & Vria conſuetudine, quod initio præmiſſum fuerat. Ergo verba iſta; *in principio regni Ioakim* referuntur ad præcedentia, ſed ad ea, quæ hoc 27. capite ſcripta ſunt. Tertio iſtud, *dicendo*, ſiue *dicens* connectit præcedentia cum ſequentibus, ut per verborum complexione. *Fac tibi vincula & catenas.*

Arg. 3.

Obiis hic adhibenda.

2. Hæc opinio probabilis eſt: quam qui ſequi volet, ſiue primuſ huius capituli verſiculum, nec in translatione 70. Sixti, nec editione Francofurtenſi extare; ſed maiorem eſſe Latini & Hebræorum ſtoritatem, qui eum verſiculum repræſentant. Deinde aſſeret, præcedendi catenas datum Ieremiæ, ſub Ioakim; executionem verò perfectam decia abſolutam. Denique Prophetam ipſos 14. annos, aut per interea continenter portaffe catenas, donec legati, de quibus hic eſt ſermo, ciam venirent.

2. Opinio magis expedita.

3. Altera verò ſententia, quæ mihi magis expedita videtur, præcedentis incipit ab illis verbis: *Hæc dicit Dominus ad me: ſas tibi vincula & catenas.* autem primuſ huius capituli, ad præcedens vaticiniuſ remittit. S. Hieronymus, Rabanus, Lyranus, Hugo, Dionyſius, Maldonatus, & alii riuſ in hunc locum, Torneuſ ad ann. m. 3439. numer. 4. Saluſtius ad num. 21. ann. 3439. num. 11. quibus aſſentior, referentibus hoc ad annuſ decia: quia hæc explicatio ad vulgatam editionem magis accommodatur, nec ab Hebræo fonte, nec à translatione 70. recedit. Sic enim Prophetam alloquitur: *Fac tibi vincula & catenas, & pones eas in collo tuo, & regem Edom &c. in manu nunciorum, qui venerunt Ieruſalem, ad Sedeciam.*

Prob. 1.

In Hebræo & Græco eſt, *veniensium*. Ergo nuncij iam venerant, vel reſponderent nonnulli, hoc loco præteritum *venerant*, pro futuro poſitum, ut plerumq; apud Prophetas contingit. Verum huius ſententiam, nescio quam afferre poſſint: ſed pro conſeſſo accipiunt, quod nomen vocatur. Alibi id fieri certum eſt; ſed tunc ſolum, quando contextus phraſis, aut orationis contextus exigit: hic autem nihil eſt, quod eſt portis enallagen inſinuet. Vide notas Aggæi 2. v. 1.

Prob. 2.

4. Ad hæc, ſi regnante Ioakim, Deus hæc mandata dedit Ieremiæ, etiam revelauit Sedeciam regem futurum: quod qui aſſerit, probaturo ſibi imponit. Denique ſi quæratuſ, quare meliores codices 70. quales ſunt Sixtini, hoc loco, quartuſ annum Ioakimi non exprimit, ſed præterit præteritiſ ſententiæ parroni, eos codices, ſicut & illum, quo & Hebræo utebatur, fuiſſe diminutos & erroribus reſertos, ut ſcribit Callinus. Atque

partis propugnatores suavius dicunt potuisse quidem Septuaginta particu-
lam istam de anno 4. Ioakim attexere : iure tamen omisisse, tanquam mi-
nus necessariam, quandoquidem ea prius apposita fuerat, eaque omissa ni-
hil de claritate, nihil de vero Scripturae sensu detrahitur. Confirmat Sali-
anus ex initio capit. sequentis, ubi legimus : *Et factum est in anno illo, in prin-*
cipio regni Sedecia regis Iuda, quo in loco ait annum illum vocari, eundem ipsum
annum in quo praeceptum datum est, de arenis conficiendis, & portandis.

5. Ad primam rationem prioris sententiae dici potest. 1. in quibusdam
exemplaribus illum versiculum non haberi, nempe in Septuaginta Sixti &
Graecis Francofurtensibus. 2. Etiam si omnes codices caput 27. illis verbis
agere: id tamen non obstat, quo minus quartum illum Ioakimi an-
num ad praecedentis capituli prophetiam reducere possimus, idque ex usu Scri-
pturae. Nam initium cap. 12. Genesios ex grauissimorum auctorum sententia,
pertinet ad narrationem de discessu Thare & Abraham ex Chaldaea, capite 11.
praemissam. Imo apud Ieremiam idem cernere est cap. 51. vers. 59. qui sic
habet: *Verbum quod praecipit Ieremias Propheta Sariae, filio Neria filij Maasia, cum*
egressus esset cum Sedecia in Babylonem in anno quarto eius. Hunc enim versiculum et-
iam prioris opinionis a seclae ad ea quae cap. 50. describuntur, spectare docent.
Itaque minimè absurdum eis videri debet, quod versiculum primus cap. 27. ad
praecedentis capituli oraculum reuocetur. Vnde patet secundam rationem, non
esse efficacem.

6. Adhaec, quod initio capituli 27. quaedam reperantur, quae in exordio
capituli 26. praemissa fuerant, non pugnat cum usu & consuetudine sacrorum e-
loquiorum. Nam Iud. 18. versiculum primus hanc sententiam exhibet: *In diebus*
illis non erat rex in Israel. Quae sententia reperitur initio cap. 19. in Hebraeis co-
dicibus: in alijs ad calcem cap. 18. Imo Castrius, verba illa, & *factum est in an-*
no illo, quibus Latinus & Hebraeus cap. 28. aggreditur, retrahit ad id, quod
cap. 27. praecelarat. Prima item verba capituli 31. ad caput praecedens plerique
referunt, ut ibidem annotabo; ac proinde negari non potest, quin alicuius capi-
tuli principium ad praecedens referri possit: nec aliud praetendunt auctores
secundae sententiae.

7. Quod tertio argumento proponebatur, iure negari potest: neque e-
nim verbum illud *lenior, dicendo,* siue ad dicendum cum praeccepto de vinculis & ul-
terius coniungitur. Nam haec verba intercedunt: *Hac dicit Dominus ad me.* Quae ver-
ba, subsequens de vinculis mandatum respiciunt: verbum autem *lenior, dicen-*
do, praecedentia in memoriam reuocat, & ad annum 4. Ioakim spectat. Vi-
detur quidem Saliano, illo num. 21. hoc negotium, vnius voeis commutatione
poni posse, si videlicet pro Ioakim, substituatur Sedecias, hoc modo: *In prin-*

ppi

ologia
amenti

V

Ad 1. & 2.
prima opo
nissa.

Regula
notanda.

Ad 3.

cipio regni Sedecia regis Iuda. Ego verò nullam hic mutationem addere censeo.

Quamdiu
Ieremias
ceperit
gestare ca-
senas.

8. Castrius ad cap. 2 i. vers. 1. §. Ad tertiam, dum respondet arguenda sententiæ, ait Ieremiam veras catenas portasse, ab initio regni totos undecim annos & plures, vsque ad id tempus, quo venerunt legati ad Balthasarem, vel cum spiritus adiebat. Attamen eiusdem capituli commentum concludit: Cæpit ergo Ieremias gestare vincula & catenam, anno 1. Sedecia, ad reges, per legatos, & gestavit vsque ad annum 4. quo sunt confracta ab Ieremio iudicio probabilis hæc omnia ad annum 4. Sedecia, ab ætate cunda sententiæ reuocantur.

IEREM. XXVII. v. 7.

Nabuch.
& filio &
nepoti.

1. Et seruient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius. Eorum non probo, qui vt Castrius hunc locum explicat, volunt primum hæc Nabuchodonosorem illum, quem Ptolemæus Nabopolassarum vocatum Euilmerodach, tertium Baltassarum. Nam vt alibi ex ipso Ptolelijque monui, Nabopolassar, non peruenit ad annum regni primum, imò tantum 21. annos ei tribuit Berofus: parens autem Euilmerodach minimum 43. annos imperauit.

Diuersifuerunt
Euilmerodach &
Baltassar.

2. Nec ijs assentior, qui Euilmerodach à Baltasare non distinctum enim communis auctorum sensus non patitur, vt patet ex ijs quæ successoribus Nabuchodonosoris afferam in Proph. Danielis. Hæc aduerto 1. Prophetam denunciare Nabuchodonosoris imperium non perpetuum, vt notat S. Hieronymus, nec fortè his verbis aliud intenderit, quod refertur 2. Paralip. 36. v. 20. Si quis euaserat gladium ductum in Babylonia regi & filijs eius, donec imperaret rex Persarum, & completum seruum dicitur Ieremia. Aduerto secundo, cum satis strictè hæc verba interpretauerim, nihil aliud ijs significari, quam fore, vt imperium Babylonicum tantum ad Nabuchodonosoris filium, sed etiam ad aliquè nepotum perueniret, siue postea hic tertius hæres, siue alius successor, à Cyro hæretur.

IEREM. XXVIII. v. 1.

ET factum est in anno illo, in principio regni Sedecia regis Iuda, in anno mense quinto, dixit ad me Hananias filius Azur, &c. Ita Lactius & Septuaginta vero Seniores cap. 37. ita hunc locum transtulerunt: In quarto anno Sedecia regis Iuda, in mense quinto, dixit mihi Hananias filius Azur, &c. ad prophetam.

Quando hac disceptatio inter Ieremiam & Hananiam acciderit.

Controversiae praesentis cardo in eo vertitur, quod non appareat, quomodo hoc verbum dicatur factum in principio regni Sedeciae, & simul in anno quarto. Qua de re quatuor opiniones reperio. Prima est hanc prophetiam contigisse, anno primo, siue initio regni Sedeciae, eundem annum fuisse quartum anni hebdomadae, siue ab anno Sabbatico, quem Hebraei quartum Semite appellant. Probatio sumitur ex Chronologia, quae annum primum Sedeciae, cum quarto Semitae componit, suffragante antiqua Hebraeorum traditione, qua aduersus ad anni Sabbatici finem refertur, ut patet ex sequenti laterculo.

Status
quasi.
Opinio 1.
Probatur.

Anni Sedeciae. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
Anni Semitae. 4. 5. 6. 7. I. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
Hunc locum interpretatur Varabius, Scaliger, Capellus; probatque ex Sedeciae Olam, ubi Ioakim in medio *tubilai*, migrasse dicitur: putat tamen Capellus, 3400. legendum in medio *hebdomadis*. Consentit Sethus, dum hoc Ieremiam cum Hanania certamen, anno 1. Sedeciae adscribit. Quam interpretationem nonnulli ex Orthodoxis admittunt, ut Cornelius, qui aliorum supputationem refert, asserentium annum 15. Ezechiae fuisse Sabbaticum, inde usque ad primum Sedeciae fluxisse annos 116, qui per 7. diuisi, dant 16. annorum hebdomadas & annos 4.

2. Verum haec opinio potentes habet aduersarios, nempe omnes sequentium interpretationum asseclas, cum Lyrano, ac in primis ipsos 70. Interpretes, qui dilerte tradunt Hananiam, ea quae hoc capite narratur, anno 4. Sedeciae locutam ad Ieremiam. Enimvero, licet annus primus Sedeciae fuerit quartus Semitae: non tamen idcirco haec propheta ad annum primum Sedeciae debet applicari, obfistente 70. Seniorum auctoritate, qua id quod in Hebraeo obscurum erat, sic illustrarunt, ut clare testarentur, hanc Ieremiae cum Hanania disceptationem, anno 4. Sedeciae habitam.

Contrar.
opinionem.

3. Supputatio quam ex alijs refert Cornelius, vitio non caret, vndecumque tandem id proueniat. Si enim annus decimusquintus Ezechiae fuit sabbaticus, debet ab illo 116. annorum numero excludi: sic autem reliqui erunt, anni Ezechiae 14. Manassae 55. Amon 2. Iosiae 31. Ioakim 11. Sedeciae 1. ex quibus non nisi 114. colliguntur; qui si in 7. distribuuntur, dabunt 16. annorum hebdomadas, & annos 2. Itaque si annus 15. Ezechiae fuit Sabbaticus; primus Sedeciae erit alter, non quartus à Sabbatico.

Contra
supputa-
tionem il-
lius.

i 3

4. Mihi

ppi

ologia
amanti

V
a

*Alia sup-
putatio
melior.*

4. Mihi anno ante æram Christi 717. aperitur decimustertius Ebraicus in autumno sabbaticus: anno verò ante eandem æram 601. initium regni Sedecie constituo, & mensè Tisri annum 4. Semitæ ineuntem puro, iuxta doctrinam, quam sub finem libri Deuter. de annis sabbaticis (secundum computationem in eam computationem inductus. Annum secundum Darii templi instauratione nobilitatum, anno ante Christi æram 520. ambo locis animaduerti, vt patet ex notis ad 1. Esdræ 4. v. 24. numer. 1. Annum vsque ad istum annum Darij secundum, Scriptores, auctoritate numero insignes, annos 70. computant, Clemens Alex. Eusebius, Hieronymus, Augustinus, Iulianus Toler. Nicephorus Const. Theodoretus, Beda, Ado, Marianus, Schafnaburgensis, Freculphus, quos laudat Hieronymus 2. Paralip. q. 6. num. 6. Taceo recentiores, Riberam, Carkium, & uersio Ierosolymitana mihi incidit in annum ante Christi Epocham annum vñdecimus Sedecie, & Sabbaticus absoluebatur: atque ita hoc primum Sedecie in quartum semitæ incurrisse. Præfens autem negotium cum Hanania anno 4. Sedecie contigisse, nec Latinus nec Hieronymus, sed potius annuit: Septuaginta verò Seniores, ne dubitandi locum gerat, diserte affirmant.

*Interpre-
satio Au-
thoru.*

5. Quocirca, annum quartum cuius hic mentio habetur, postquam quartum semitæ, siue requietis, licet in primum Sedecie incidit, non primo recipiendam esse 70. Seniorum translationem, Latine & Hebraice non aduersantem, tum quia rationi valde consentaneum est, tum quia Scripturæ expositione, inspicimus in obscuris, quod est verisimilium, vbi fieri consuevit, vt in materia iustitiæ fieri assolet. Plerumque autem, vt semper, notandis prophetijs & factis historijs digerendis, anni reguntur, & in dubijs, 70. interpretum auctoritas minimè contemnenda, autem Semitæ, in diuinis literis, ad certas temporum notaciones adhibeantur. Quod si forte alicubi factum fuerit; huic tamen loco concessum putarem, sicut ea que raro accidunt, non temerè in agendis negotijs computantur: igitur quæstio, quid sibi velit istud: in principio: quod sequentibus explicandum.

*Opinio 2.
valde in-
certa.*

6. Secunda opinio est Rabbi Salomon, cui subscribitur Lyranus, cum, & nonnulli alij, annum quartum Sedecie dici principium regni non tunc primum iniri, sed à rege Babylonie confirmari, quando Salomon inquit, prefecit eum quinque regibus, nempe vt eorum tributum coegerit: interpretatio est valde incerta, cum non constet de tributo ab illis regibus uendo, nec appareat ratio, cur Sedecias rex antea à Chaldeo confirmari tempore confirmari debuerit, aut noua annorum illi æra recudenda.

P.
H. Philo

Chrono-
log. Test.

A 1
17

ait, illam Rabbi Salomonis interpretationem, natam esse à Rabbinorum cerebro, quod in familiare est, cum emergere à difficultate non possunt, aliquid confingere, à quo si rationem exquiras, quid respondeant, nihil promptum habent, nisi fabulam.

7. Tercia opinio est eorum, qui censent prima huius capituli verba: *Et factum est in anno illo, in principio regni Sedeciae regis Iuda, denotare annum 1. Sedeciae & spectare ad præcedentis capituli prophetias: sequentia autem, in anno 4. in mense quinto, esse initium narrationis de Hanania, & intelligenda de anno 4. non lemitæ, sed regni Sedeciae.* Ita Castrius, & ex parte Sanctius. Probant; quia septuaginta, Hieronymus, Theodoretus, Rabanus, nulla de principio regni Sedeciae facta mentione, res cum Hanania gestas, ad annum 4. Sedeciae referunt. At responderi potest, apud 70. in Hieronymi, Rabani, Theodoreti commentariis nullam fieri mentionem principij Sedeciae, quasi ab anno 4. illius distincti, sed omnes huius & duorum præcedentium capitulum prophetias, coniici in annum 4. vel Ioakimi, vel Sedeciae. Sic istorum trium patrum auctoritas tertiam opinionem refutat, quartam propugnat. Deinde si hæc opinio esset vera, textus Latinus & Hebræus corrigendus esset, quia principium regni Sedeciae, & annum 4. eiusdem, vna eademque verborum periodo comprehendit, & cum facinore Hananiae coniungit.

8. Quartam igitur opinionem sequor, quæ retinet inuariatam Hebræi textus & Latini lectionem, prout est apud S. Hieronymum, & in editione vulgata Sati V. hoc modo: *Et factum est in anno illo, in principio regni Sedeciae regis Iuda, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Hananias, ita ut mentio anni quarti, sit modificatio eius, quod præcellerat, in principio regni Sedeciae, q. d. non omnino in principio fuit, erat enim iam annus quartus: sed vocatur principium, quia vicesim annis regnavit.* Ita Mariana hunc versum exponit, asserens hanc interpretationem esse planissimam, cæteras violentas videri. Idem censet Emmanuel Sa, dum hic subaudit particulam *nempe*, ut sensus sit: *in principio regni Sedeciae, nempe anno 4. illius.* Idem est sensus S. Hieronymi, qui tum in textu, tum in commentario, describit primum huius capituli versum, prout illum exhibet Vulgata editio, tum subiungit: *Fis autem sermo Domini sub rege Sedecia, in anno quarto regni eius, & in mense quinto: necdum Propheta Ezechiel vaticinante in Babylone.* Vnde apparet S. Doctorem annum 4. Sedeciae non distrahere ab illo principio, cuius ibi fit mentio. Consentit Hugo, Dionysius, Maldonatus, hic, & Salianus ad annum m. 3439. numer. 17. admittit Tornellus ibidem numer. 4. & Sanctius ad huius capituli initium: nec meliori modo cum editione Vulgata conciliari possunt Septuaginta.

9. Solum

ippi

ologia
amenti

V

Opinio non placet.

Conclusio:

P.
H. Philo

Chrono
vet. Test.

A 1
17

Explicatur conclusio.

9 Solum est difficultas; quomodo annus 4. Sedecia, dici possit regni illius? qua de locutione bene philosophantur Sanctius, Salmasius, qui aduertunt spatia quælibet temporum, solere in tres partes diuisum, medium, finem: quæ tertiam partem totius interualli non erant principium vulgari modo referri. Quintus autem mensis (cuius dicitur Jeremias) anni 4. Sedecia, ad tertiam partem temporis, quo cognatum tingit. Quemadmodum, inquit Sanctius, nemo improbaret hæc locutionem, si octauo Sedecia anno, in fine illius regni contigisse diceret: sic neque quædam dicitur si in principio factum arbitrere, quod post tres annos & menses à principio quædam est. Simili loquendi modo vitur Castrius in Chronotaxi huius libri Anno, inquit, secundo vel tertio in principio regni Sedecia propheta. &c. Si autem Sedecia, principium regni eius vocare licet: non video, cur ad annum delinentem hæc locutio extendi non possit: hic enim non rigore dicitur sed libertate vulgari agimus.

QVÆSTIO V.

Quorsum referatur mensis quintus cuius fit mentio.

Conclus. 1.

1. AD annum sacrum Hebræis vsitatum refero: cum enim alibi Scriptura notati ad annum sacrum referri soleant; non est, quomodo more consueto recedamus. Quare non assentior illis, qui hunc mentem tum à die enthronisini Sedecia computant: sed existimo hunc mentem esse eum, qui Iudæis Ab vocatur, cuius die decima, cunctis Nabuzardan. Ierem. 52. v. 12.

Conclus. 2.

2. Existimo etiam, illam orationis particulam, in illo anno, commo ad ea, quæ præcedenti capite describuntur, q. d. illo anno, quo Iudæis Ieremias vincula & catenas quinque regibus mittendas fecit, ac libi sacra sacra vasa templi Babylonem transferenda prædixit, illo inquam, non procul ab initio regni Sedecia distabat, erat enim quartus mensis, dixit ad Ieremiam Hananias, &c.

Resp. 1.

3. Dices: Sedecias anno 4. regni sui Babylonem profectus est. Ierem. 59. Legati verò quinque regum post eius reditum, Ierosolymam venerunt; & cum Hananias Ieremiam negotium facessit: quomodo post mense anni facti hoc fieri potuit? Resp. 1. Certum est ex loco sacra regiam non prius Ierosolymis mouisse Babylonem, quam annus quartus iniret, nec est valde probabile, post reditum Sedecia Ieremiam istosci præsto fuisse; sed aliquanto post, à suis regibus ablegatus.

Sedeciae regressu constaret. Sic Sedecias exiguo temporis spatio, è Iudæa Baby-

lonem iussit, & negotijs ibidem confectis, domum reuertisset, in eorum sen-
tentia, qui annos Sedeciae a Nisan auspicantur.
4. Respon. 2. Si legati ante Sedeciae dilectissimam adfuerunt, rationes tempo-
rum difficultate carent: sic enim illo ipso mense quinto anni sacri, quo Sede-
cias annum regni quartum inchoabat, (aut forte mense præcedente inchoarat)
Jeremias præsentibus legatis, qui prius aduenerant, vincula induerit. Hananias
eodem confregit. Tum nuncijs per otium expeditis, Sedecias iter suum ador-
nauerit, & confecerit anno regni sui quarto currente. Quæ explicatio mihi cæ-
teris anteponenda videtur.

5. Si post reditum Sedeciae legati aduenerunt, mensis iste quintus annum
quartum Sedeciae clauderebat, vel certe annus iste vsualis dicebatur quartus Sede-
ciae, eo quod priori parte anni vsitati currente, pars vltima anni 4. Sedeciae la-
beatur, posteriori, quintus emergeret, eo ferè modo, quo annus 112. Iulianus,
et Christi 67. Capitone & Rufo Coss. modo tertius decimus, modo deci-
mus quartus Neronis appellatur, quia priori parte anni istius Iuliani fluebat de-
cimus tertius Neronis, posteriore decimus quartus, vt dixi Introd. cap. 18.

Resp. 2.

Resp. 3.

pppi

ologia
amenti

IEREMIAE XXVIII. v. 17.

ET mortuus est Hananias in illo anno, mense septimo. Annum illum intelligo He-
braeis vsitatum, à Nisan inceptum, ac proinde Hananiam interijisse, altero
mense, à morte sibi per Ieremiam denunciata: septimo vero mense anni sacri,
qui appellatur Tisri, sine tunc curreret adhuc annus quartus Sedeciae, siue iam
quintus flueret, iuxta dicta q. præcedenti.

IEREMIAE XXIX. v. 1. & 10.

Ver. 1. Hæc sunt verba libri &c. Hanc epistolam anno 1. Sedeciae scriptam &
missam docent, Castrius & Cornelius in Chronotaxi, Tornielus & Sa-
hanus ad an. m. 3436, ille num. 9. hic 28. quorum sententia subscribo.

Ver. 10. Cum ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo eos. Hos annos
ab enthronismo Magni Nabuchodonosoris auspico, cum nonnullis antiquis,
quorum supprellis nominibus meminit Eusebius in Chronico, Sulpitio, Ido-
ro, Theodoro, Historia Scholastica, Ribera, Barradio, Christophoro à Ca-
stro, Montano, Peratio, Vatablo, Rabbi Salomone, Rabbi Iosue, Dauide
Kimhi, Hebraeis in Seder, vt latè disputauit lib. 2. Paralip. q. 8. Nec aliud censere
possunt, qui à casu templi, vsque ad eius instaurationem annos 70. numerant,
Clemens Alexand. Eusebius, S. Aug. S. Hieron. Iulianus, A. do. Beda, Niceph.
Const. Chronicon Alexand. Marianus, Schafnaburg. Freculphus, & alij, quos
Quaest. Chronol. P. 3. k bono

Vnde hi
anni 70.
originantur.

bono numero laudauit 2. Paralip. q. 2. num. 6. Hos vero 70. annos ex-
bylonica Cyri monarchia, finitos, constat ex 2. Paralip. 36. v. 20. & 1. Esai.

IEREM. XXX. v. 1.

Opinio
quorundam.

Hoc verbum, quod factum est ad Ieremiam à Domino. Nonnulli vt Cornelius hoc verbum anno 1. Sedeciz factum aut vident, vt sententiam S. Hieronymi auctoritatem producant. Nec mirum sentit Sanctius, qui ait: incertum quidem esse, quando hoc Ieremias verisimile tamen videri, hoc post translatum Iechoniam contigit, quod tempore data sunt ad exules Ieremias, & hanc opinionem esse S. Hieronymum hunc in locum ita scribentis: Promittentibus in Babylone pseudoprophetis, qui cum Iechonia captus fuerat reuersurum, & Hanania filii Azur, in Ierusalem dicante, Ieremias Propheta & illud quidem futurum asseruit, non ultra Ieremias mentiebantur: sed finitis septuaginta annis.

Conclusio.

2. Vnde colligo, hæc vaticinia, aliquo è primis annis Sedeciz, vt vtrum autem primo tribuenda sint, incertum esse. Anno Sedeciz quæ naniam suas prophetias effutiuisse, docet Ieremias cap. 28. v. 2. vtrum idem antea præsumpserit, non liquet. Cum verò S. Hieronymus ad hæc denunciasset, Hanania in Ierusalem eadem prædicante, ita potest vt ad idem ferè tempus, licet non ad eundem annum respexisse credatur ibidem, cum dixisset, ea quæ in c. 37. Ezechielis meditantur fuerat, hinc uenire, addit: Præsertim cum eodem tempore, Ezechiel in Babylone & Ieremias in Ierusalem prophetauerint. Nemo autem dubitat, quin Ezechiel, anno de quo Sedeciz & suæ transmigrations vaticinari cæperit. Ezech. 1. v. 2. Hanania & Ieremias sese opposuit, anno 4. Sedeciz. Itaq; ex Cõmentarij S. Hieronymi non video certum annum colligi posse, quo Ieremias hæc prophetia valde probabile sit, isthæc ab eo prædicta anno 1. Sedeciz, quo facta sunt illa quæ duobus præcedentibus capitulis habentur, vt Castrius & alij arbitrantur.

IEREM. XXXI. XXXII.

Cap. 31. v. 1. In tempore illa. Hebræa & Græca hisce verbis caput dantur, quicquid volit Lyranus. Primum autò hunc versiculum sedeciz Hugo, Castrius, Cornelius, ad caput præcedens reuocant, & fuerit Hieronymus, qui huius loci expositione ita contexit, vt ostendat sermonem capiti danti inceptum, vltius tendere, vt aduertit Castrius, cui suffragantur Marius & Mariana, dum notat, hic Prophetam persisterè in a. g. superioris. Vnde confirmantur ea quæ nuper asserbam. q. 1. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

13.
H. Phil.

Chrono
log. Test.

A 1
17

Cap. 32. v. 1. Verbum quod factum est ad Ieremiam à Domino, in anno decimo Sedecia
 regis Iudae: ipse est annus decimus octauus Nabuchodonosoris. Eundem annorum concur-
 sam Hebraeus & Graecus contextus representant. Duobus autem modis annus
 10. Sedeciae cum 18. Nabuchodonosoris componi potest. 1. si dicamus hæc con-
 rigisse anno decimo Sedeciae expirante, & decimo octauo Nabuchodonosoris
 ineante. Ita Torniellus ad ann. m. 3445. num. 8. Salius num. 15. Paludanus in
 Sedecia. 2. si computo civili, censeamus hæc gesta anno illo civili, quo finieba-
 tur annus Sedeciae decimus, & decimus octauus Nabuchodonosoris oriebatur.
 Sic Ieremias dicitur agrum sui patruelis emisit anno 18. Nabuchodonosoris, eo
 sensu quo Principes Apostolorum martyrio coronati putantur anno 14. Nero-
 nis. Fortè etiam non deerit, qui hoc factum referat ad annum 10. Sedeciae cõ-
 putum: Nabuchodonosoris autem 18. currentem: sed malo prædictorum mo-
 dum admiraculo hanc annorum connexionem explicare. Vide quæ de annis
 Iuakim, Sedeciae, Nabuchodonosoris disputabam 4. Reg. q. 16. 20. 22.

Quomodo
 annus 10.
 Sedecia est
 18. Nabu-
 chodonos.
 concurrens.

ppi

ologia
 amenti

IEREM. XXXIII. v. 1.

1. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio
 Carceris. Hoc oraculum eodem ferè tempore, quo præcedens, traditum vi-
 detur, nempe anno 18. Nabuchodonosoris: Sedeciae vel decimo, vt volunt Ca-
 strus, Cornelius, Salius, vel vndecimo exoriente, vt putat Torniellus, ad an.
 m. 3446. num. 1.
 2. Videtur autem S. Vates hoc capite respexisse ad Prophetiam c. 21. Sedeciae
 Dominum per Ieremiam consulenti datam, vt bene aduertit Salius ad an. m.
 3445. num. 18. vbi ex Castrio monet, capitulum hoc ritè subnexum præceden-
 ti, in quo Ieremias factio iplo, nempe agri emptione spem reditus populo capti-
 uo fecerat: eam autem hoc capite verbis solatio plenè confirmat.

Anno 18.
 Nabuchod.

V

IEREM. XXXIV. v. 8.

Verbum quod factum est ad Ieremiam à Domino, postquam percussit rex Sedecias fœdus
 cum omni populo in Ierusalem, prædicans, vt dimitteret vnusquisque seruum suum.

Q V A E S T I O VI.

Quando contigerint, quæ hîc referuntur.

1. De hac in quaestione ponuntur. 1. quoto anno regni Sedeciae. 2. Vtrum
 anno sabbatico hæc acciderint. De priori Christophorus Castrus cen-
 set Ierusalem Sedeciae tēporibus, bis à Chaldeis obsessa fuisse, prius an. octa-
 uo Sedeciae, aut salte nono, ante mensē decimum, tū decimo mense noni,
 vt legi-

Sicutus
 quast.
 Quidam pu-
 tant bis ob-
 sessam à
 Nabucho-
 don. Ieru-
 salem.

k 2

vt legi-
 salem.

13.
H. Phil.

Chrono
vet. Test.

A 1
17

vt legimus 4. Reg. 15. vers. 1. priorem obsidionem fuisse interruptam
Pharaoni obuiam digressis, & tum Ieremiam prædixisse, Chaldaeos
gyptijs redituros, & Ierosolyma potituros, hoc cap. v. 21. & cap. 27.
riorem verò continenter perdurasse, vsq; ad Urbis expugnationem.
sa est ciuitas, atque vallata, vsque ad vndecimum annum regni Sedecie. 4. Reg. 24.
dem tradit Cornelius ad initium huius cap.

*Virum
anno 10.
an. 11. Se-
decie.*

2. Lyranus in huius capituli glossa, Tornielus & Sallianus anno
hæc in annum nonum Sedecie conijciunt, arbitantes tunc solutam
obsidionem, quæ anno eodem mense decimo inchoata fuerat. Penn
anno ante æram Christi 591. scribit vallatam iam Urbem Sedeciam
nono, de seruis in libertatem afferendis mandatum dedisse: anno verò
ti, cum Babyloniorum exercitus, inquit, ab obsidione recessisset, manum
ni sacri religionem, seruos retraxere Iudæi. Scaliger, anno 11. Sedecie
buit, quem sequitur Capellus an. m. 3409. Caluilius ann. 760.

*Res hæc
in dubio.*

2. Etsi vero fateor nullam ex prædictis opinionibus sua probabi-
lere: mihi tamen securior apparet doctrina Sanctij, qui sub initium
tis ait, non constare, quo anno Ieremias hoc verbum accepit. Bellu
quo hic est sermo, triennale fuit, captum anno Sedecie nono, finit
mo: quoto horum trium annorum hæc prophetia obuenit. cogno
se, ne quidem ex huius capituli exordio, eo quod sit veluti proam
varicinij, ostendens, in quo statu fuerint res Iudaicæ, quædo hæc detur

*Ad non est
facti initio
obsidionis.*

3. Negotium istud, de seruorum missione, ac rursus in seruitutem
ne, non autem antepone re mense decimo anni noni Sedecie: tum ne
sidionis sine ratione multiplicem, tum quia de obsidione illa prædixit, quæ
ponit Castrius, alium est apud antiquos silentium, tum quia plures
tribus clarè docent, illam obsidionem cuius meminit liber 4. Reg. cap.
præcessisse causam seruorum à Sedecia tractatam; eamque obsidionem
ruptam fuisse. Lyranus, Sanctius, Torniel. Peraius. Imò Cornelius
his assentitur, vbi correxisse videtur, quæ initio huius capituli annotat
que quando de libertate seruorum agebatur, iam eo miseriarum decur
dara, vt omnes eius ciuitates à Chaldæis essent vel captæ, vel enecæ, et
rosolyma Lachis & Azeca, vt hic monet Propheta v. 7. Minus suum ve
le est, id ante annum nonum Sedecie hanc prophetiam ponere. Vt
AEgyptijs. Chaldæi tribus illis ciuitatibus expugnandis, ad annum
tempus protraxisse non videntur.

4. Castrius & Cornelius, auctoribus præcitatæ assentuntur, quæ
tunc seruos in seruitutem reuocatos, quando intermissa tamper ob
bylonij in AEgyptios mouerant. Quam expeditionem cum breuiter

absolissent, & mox ad obsidionem Ierosolymitanam reuertissent; ciuitas in annum tertium vallata & clausa more vulgari dicitur, non quidem omnino continenter, sed interpolatione tam exigua incidente, vt pro nulla reputeretur. Huiusmodi non aestimantur tres menses, quibus regnauit Iechonias, Ierem. 37. v. 30. Itaque dubium esse reor, vtrum digressio Chaldaeorum ab Ierosolymis, & Ierem. tum ad iugum retractio, ad annum nonum Sedeciae, potius quam ad decimum, aut postremum applicanda sit.

5. Restat de anno Sabbatico non modica difficultas: quam varij varijs modis sperare conantur, Torniellus, Salius, Cornelius, Petauus, Paludanus, contententibus plerisque Sectarijs, anno Sabbatico hanc iniuriam seruis ante manumissis illatam asserunt: sed non iisdem omnes nixi fundamentis. Torniellus & Salius putant annum 9. Sedeciae concurrisse cum 861. ab introitu Ierusalitarum in terram promissionis, qui numerus, si per 7. diuidatur, dabit annum sabbaticum ordine 123. Verum hanc supputationem non proho, ratus ætiam annorum sabbaticorum non ab ingressu in terram, sed sexennio tardius ascendendam. Paulo etiam plures annos illo temporis interuallo inferendos puto, ob rationes allatas de annis Ioram regis Iuda. 4. Reg. 8. q. 1. Denique Salius hanc Ierem. istam in seruos malitiam anno ante vulgarem Christi epocham 610. inscribit, qui nulla sui parte, sabbaticum legalem attingit, vt suo loco probabit, siquod hic auctor putat, ordo sabbaticorum, qui Herodis & Machabæorum ætate vigeat, ad Ierem. tempora, sine interruptione reducat.

6. Cornelius à Lapide ait, secundum rectum & legitimum computum, annum primum Sedeciae fuisse quartum Semitæ, hoc est, hebdomadæ annalis sabbaticorum; istum autem annorum ordinem, multis lustris, aut fortè sæculis neglectum, sed à Sedecia nouo stylo, ita mutatum, vt annus regni illius octauus in sabbaticum incideret. Ast ego, neque in hac interpretatione acquiesco: tum quia neque auctoritatem Scriptorum, neque rationis discursum video, cur nouam sabbaticorum seriem à Sedecia institutam credam, tum quia hoc modum aperiretur, simili mutatione Calendarij sæpius excogitata, Chronologicas quaestiones non tam soluendi quam declinandi.

7. Caluissius ann. m. 3360. asserit Pharaonem, qui videbatur obsessus Iudæis opem allaturus à Chaldæis repulsum, anno vndecimo Sedeciae, curren- te sabbatico, quando seruos iterum mancipari contigit. Huic assentitur quoad annum sabbaticum Capellus: sed rem gestam signat anno ante æram Christi 591. Caluissius 590. Quicquid autem sit, de concursu anni 11. Sedeciae cum sabbatico; in eo Caluissij doctrinam non admitto, quod hinc vsque ad Iudæorum captiuitate Babylonica reditum annos 59. supputet: hunc enim reditum tri-

k 3 buis

Quidam putat Sabbatico anno, non solida ratione

Non est tunc institutus nouus ordo ann. sabbaticar.

Sethus & Capellus eximianantur

ppi

ologia
amienti

V

al

P.
H. Phil.

Chrono
vet. Test.

A 1
17

buit anno sui computi ante Chr. 529. repulsos autem à Nabuchodonosoro gypcios, captumque Sedeciam, putat anno 588. Ego vero Sedeciam eundem quidem annum refero, qui erat ante Christi epocham quatuordecim annis tamen è Babylone, ad annum ante eandem epocham circiter 536. uoco, Capellus ad 536.

*Opinio
Aulhoris.*

8. Porro dum huius controversiæ nodum accuratius veritate faciem caulam cerno, quæ omnino persuadear seruos ad libertatem anno sabbatico retractos: sed solum sacer textus mihi videtur, seruos fuisse manumissos ex legis præscripto (quæ caueo. Hebræorum seruum, anno sabbatico redeunte, inuicem retinere post absentibus Chaldæis retractos. Fac igitur anno v. g. quarto sabbaticæ remissionis Sedeciam egisse cum populo de lege per Moysen Indæi diuinum Numen placarent, & auxilium cælestis obtinere. facere non poterant, nisi illo ipso tempore, ab eo peccato desisterent nos contra legem detinebant. Itaque iam tum seruis libertas extorqueri velle enim eam ad vnum pluresve annos differre, periore fore, et velle tam diu perseuerare, non aliter quam si tyrannus quispianem in carceri mancipatum, aliquanto tempore cognita tua inuocare tineret.

*Explicatio
sue Petauij.*

9. Quod si propter quorundam auctoritatem hæc ad sabbaticum alligare placuerit, proximè ad Petauij calculos mensuram commodabo. Nam vt in Synopsi cap. 14. numer. 9. declarat Christus æram 591. sub autumnum anno sabbatico dedit inuicem ista docuit Petauius. Ab enthronismo Nabuchodonosori, v. g. primus Cyri Babylone regnantis annos 70. computo, Petauius annorum nouem annos Babylonijs imperasse probauit ibidem q. 2. Dicitior Petauio, dum æram Monarchiæ Babylonicæ Cyri, anno ante epocham 538. auspiciatur. At verò de annis Sedeciæ à Petauij epocha rumpere mea computatio discrepat. Ierosolymorum enim excidit in annum ante æram Christi 589. ego in præcedentem, eorumque numerant, vt late explicui 2. Paralip. q. 8. adiuncta antiqua Babyloni traditione. qua Ierosolymitanam cladem anno sabbatico desinitur die 9. Ab in sabbatum incurrente, vt dixi 4. Regum q. 3. numer. 2. eius annum 10. Sedeciæ putat Sabbaticum fuisse; ego vero sabbaticum est discrimen, nec longa altercatione dignum.

IEREM. XXXV. v. 1.

Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in diebus Ioakim filij Iosia regis Iuda. Que hic de Rechabitis narrantur, ea nonnulli circa annum Ioakimi tertium gesta putant, vt Torneilius ad ann. m. 3428. num. 7. alij sexto aut septimo, vt Sallianus ad ann. m. 3431. numer. 1. & Castrius in hunc locum, idque inuenisse volunt Isidorum, cum hanc prophetiam ait 14. annis Ieremiae reuelatam fuisse, ante annum nonum Sedeciae. Alij septimo vel octauo, vt Cornelius in initio huius capitis. Alij denique octauo, vt Hugo. Has opiniones recentiorum autem sit omnium probabilissima, qui volet, sententiam ferat.

De Rechabitis varia supputationes.

11pi

IEREM. XXXVI. v. 1.

Et factum est in anno quarto Ioakim &c. Tolle volumen libri.

QVÆSTIO VII.

Quando scriptus sit hic comminationum liber.

Ratio difficultatis est, quod disertè hæc propheta Ieremiae oblata dicitur anno 4. Ioakim: id autem quam ratione fieri potuerit, nõ est prochie dicta. Hic enim Propheta Chaldaeorum hostilem in Iudæam aduentum prædicit, ac ideò volumen illud rex Ioakim se combussisse aiebat, quod in eo scriptum esset: *festinus veniet rex Babylonis, & vastabit terram hanc, ver. 29.* id autem ante quartum annum Ioakimi contigisse testari videtur Daniel cap. 1. v. 1. *inquit, tertio regni Ioakim regis Iuda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis in Ierusalem & obsedit eam, & tradidit Dominus in manu eius Ioakim regem Iuda.* Vnde Castrius Ieremiae 36. nu. 1. ait graue dubium esse de tempore huius prophetiae.

Scias 4

V

2. Vatablus Dan. 1. vt hunc nodum soluat, asserit Nabuchodonosorem, neque tertio, neque quarto anno peruenisse Ierosolymam, sed sub finem anni tertij, cepisse exercitum confcribere: anno vero quinto, post nonum mensem Ierosolymis potitum, & regem Ioakimum vincam duxisse Babylonem, idque probat 1. quia mense nono anni quinti, indictum est ieiunium, vt hic dicitur ver. 9. non alium in finem, quam vt placatum Dei numen, expeditionem Babyloniorum impediret. 2. Ad hoc obtinendum, ipso ieiunij die Baruch priorum Ieremiae librum recitauit, v. 6. 7. 10. Deinde Babylon ab Ierosolymis adeo distat, vt inde huc veniendo, Esdras quatuor menses impenderit. 1. Esdrae 7. ver. 9. Cum verd Chaldaeus ingentes copias ac plurima impedimenta secum traheret, Vatablo plus temporis in sua profectioe, quam annum spatium insumpsisse videtur.

Optie.

Arg. 1.

Arg. 2.

3. Hanc

ologia
nimenti

P.
H. Phil.

Chrono
vet. Test.

A 1
17

C. nra. opinionem Ad 1. & 2.

3. Hanc opinionem examinat, & merito explodit Castrius cum: clarior est enim Danielis contextus, quam ut primus Nabuchodonosor aduentus in novum mensem anni quinti Ioakim differri possit. Ad tabli probationem bene responder Castrius, idcirco ind. & volumen à Baruch prælectum, ut Deus impetum Chaldeen quo minus secundò redirent, urbem excinderent, Iudæam in solitudinem digerent. Merito enim grauiora timebant Iudæi, quam quæ Babyloni obsidione intulerat. Idem docet Cornelius hic v. 1. dum mox se postquam Ioakimus re cum Nabuchodonosore composita Babylona rediit, securè, quin adhuc Iudæi metuerent Nabuchodonosoris reditum: vult ad nos addixerunt ieiunium. v. 6. Bene etiam docet, quòd huius ieiunii enunciationis lectionem præcesserit: hoc enim legit Baruch ipso ieiunii die. Iam regem & populum huius libri recitatione, ad ieiunium inductos non fuisse, nec ieiunasse ad auertendas minas huiusmodi nisi quatenus eas memoria reperebant, quas antea Ieremias demeruerat.

2. Opini

4. Sanctius in hoc caput, numer. 1. aduertit Ieremiam, per prophetam antequam sua vaticinia literis mandaret: cepit enim anno 13. Iosha; hæc verò scribenda curauit anno quarto Ioakim. Quo modo deducit, quo S. Hieronymus & alij totidem annos illo tempore reperiri docent, ut notauit Ierem. 25. v. 3. & monui errorem gratulamentarium Sanctij irrepisse. Docet præterea Sanctius Propheciam irrepisse, eo anno, quo primò Nabuchodonosor in Iudæam venit, quàm in eam esset ingressus: anno autem 1. regni sui, Ioakim 4. deorum fines irrupisse. Ad hæc Ieremiam cum Daniele (qui cepit Babyloni anno 3. Ioakim inuasisse Iudæam) duobus modis conuenit dicit Ierem. 25. num. 3. & 4. Primò, si dicamus Nabuchodonosorem sui inchoato Ierusalem venisse, quem Ieremias cap. 25. vocat prople completum: Danielem autem neglecta huius anni secundi adventum anno tertio Ioakimi tribuisse, eo quod pars illa, inquit Nabuchodonosor, pars etiam conseatur anni primi. Secundo modo, tractatur expedito, componi inter se hæc duo testimonia posse alteri annum Nabuchodonosoris incurrisse dicamus, partim in tertio iam adultum, partim in quartum inchoatum, aut modice præter optimè, inquit, & quam verisimè dici potest, venisse Nabuchodonosor in anno regni sui, & venisse anno tertio & quarto Ioakim, quia illorum extremum, alterius initium primus ille annus complexus est. Similitudinem dici abductum anno octauo Nabuchodonosoris. 4. Reg. 24. inchoato, eundem annum vocari septimum, Ierem. 52. ver. 28. non esset completus.

5. Castrius dubium initio huius quaestionis propositum, ita dissoluen-
 dum ait, ut Nabuchodonosor anno regni sui primo, qui erat, inquit, tertius com-
 pletus Ioa-
 kim, & quartus inceptus, Ierosolymam venerit, eam ceperit, & regem
 Ioa-
 kim cum regijs adolescentibus duxerit, mox pace cum Chaldaeo inita Ioa-
 kim domum redierit, Ieremias interim librum priorem dictauerit, mense de-
 cimo nono anni quinti Ioa-
 kimo Babylone reuerso volumen lectum fuerit.
 Plenior autem huius rei declarationem ex suis Commentarijs in cap. 22.
 Ieremias petendam monet, ubi inter caetera ait, Nabuchodonosorem sumpto
 imperio decreuisse Syriam confestim recuperare, idque effecisse, ut Daniel. 1.
 vers. 1. narratur anno tertio regis Ioa-
 kim penè completo, & tunc Ioa-
 kim cum caeteris captiuis transtulisse. Quae cum latius explicasset hisce verbis
 concludit: Anno ergo tertio regni sui Ioa-
 kim captus à Nabuchodonosore ductus est Ba-
 bylonem, ubi mansit, vsque ad finem belli facti iuxta Euphratem, anno quarto ipsius
 regni. Nam annus primus Nabuchodonosoris partem vtriusque anni, tertij & quar-
 ti comprehendit. Idem sentire videtur Cornelius Dan. 1. vers. 1. ubi ait annum
 primum Nabuchodonosoris inchoatum fuisse anno tertio Ioa-
 kim, & fini-
 tum anno quarto, ac idcirco ea quae à Nabuchodonosore anno primo ipsius
 gesta sunt, nunc ad annum tertium Ioa-
 kim, nunc ad quartum referri. Cae-
 terum expeditionem, inquit, contra Iudaeos parare anno tertio: eandem perfecit
 anno quarto. Et paulo post disertè affirmat, Ioa-
 kim anno tertio regni sui ca-
 ptum à Chaldaeis.

6. Ego vero arbitror, Nabuchodonosorem Magnum, regnante adhuc
 Ioa-
 kim patente Ierosolymam venisse anno 3. Ioa-
 kimi, Vrbem regemque cepisse,
 tum accepto de morte parentis nuncio, curam captiuorum amicis demandas-
 se, cum paucis per desertam Babylonem contendisse, ac tandem regni admini-
 strationem, quae interim penes Chaldaeorum Magnates fuerat, anno quarto
 Ioa-
 kim iam ad finem prono accepisse, ut ex Beroso, Iosepho, Fastis Siculis re-
 tuli 4. Regum q. 20. num. 3. Vbi annum primum Nabuchodonosoris à quarto
 Ioa-
 kim ita deduxi, ut annus tertius Ioa-
 kim nulla sui parte primum Nabu-
 chodonosoris attingeret, cum auctoribus ibi numer. 7. relatis. Itaque quod ad
 praesentem locum attinet, opinor Ioa-
 kim à Babylonio prius captum, ab-
 ductum, imò forte rebus compositis reuersum, quam propheta de volumine
 scribendo Ieremias offerretur. Quo in articulo sequor Castrium, Cornelium
 in hoc cap. Petauium libr. 9. cap. 61. idemque sentire videtur Torniellus, ad
 ann. m. 3429. numer. 6. Salianus ibid. numer. 26. iuncto 31. clarius verò id asserit
 ann. 1430. num. 4.

7. Anno quarto Ioa-
 kim vastatam à Nabuchodonosore Ierosolymam,
 aut captum Ioa-
 kim in sacris literis diserte legere non memini. Pharaonem
 quidem

3. Opinio

Opinio
 auctoris

Anno 4.
 Ioa-
 kim nō
 est capta
 Ierusalē.

Iopi

logia
 amenti

V

quidem percussit Babylonius ad Euphratem in Charcamis, Ieremias
iam ante ceperat Ioakimum. Hinc Iosephus lib. 10. Antiq. cap. 7. testis
bens: Babylonius, ait, superato Euphrate totam Syriam Pelusium usque
excepta: quia nimirum paulo ante fœdus pepigerat cum Ioakimum
suum Babylone remisso.

*Ieremias
& Daniel
de anno 3.
& 4. Io-
akim con-
ciliantur.*

8. Hac sententia admissa Ieremias & Daniel inter se non dille-
nim tantum narrat Chaldæum anno 3. Ioakimi venisse Ierusalem
que adeo regem Ioakimum in suam potestatem redegit, facta
pellectilem, in Assyrios ex parte transfuisse, quorum nihil negat Ieremias
tantum asserit Nabuchodonosorem regnare cœpisse, anno 4. Ioakimi
num quartum Ioakimi, cum primo Nabuchodonosoris concurrere,
cum hic antequam scepro Babylonico potiretur Ierusalem
& in ea expeditione, victum Ioakimum Babylonem abduxisset. Clarius
asserit Daniel Babylonium anno 3. Ioakim, Iudæos aggressum, vixit
eodem anno, an quarto eiusdem Ioakimi, cetera ad illud bellum
Chaldæus expediuerit, neque ait, neque negat.

A 2. opin.

9. Quocirca illi duo modi, quos Sanctius ad Hieremiam & Daniel
inter se conciliandos proponit, hoc in negotio non vtor, ut dixi Ieremias
num. 2. ijs solum possunt esse vsui, qui Nabuchodonosoris principatum
Ioakimi necdum finito auspicantur. Ego autem huius enthronisationis
parente, vsque ad annum quartum Ioakimi iam desinentem dille-
Quod de anno 7. & 8. Nabuchodonosoris ex 4. Reg. & Ieremias
ctius, id 4. Reg. q. 20. num. 4. expediui. Denique vtrum Ioakimus
ctum in Charcamis Pharaonem Babylone detentus fuerit; non con-
tror eum citius in Iudæam remissum. In reliquis à Castij & Corn-
non abhorreo: fixo tamen ad finem anni 4. Ioakim, enthronisationis
donosoris regni que illius epocha.

A 3. opin.

10. Denique S. Vates illo vers. 29. non loquitur de primo Chaldæi
aduentu, sed de vitimo, quando Nabuchodonosor, anno Sedecie
stavit terram, & cessare fecit ex illa, hominem & iumentum: quod nec
uentu fecerat, nec secundo, quando Ioakimum pendere tributum
que postea, quando Iechoniam abduxit. Ieiunium fuit institutum
eo quod Chaldæus victis ad Euphratem Aegyptijs, (aut saltem bella
parato) potentior in dies euaderet, & eius insolentia merito timenda.

IEREM. XXXVI. v. 9.

Factum est autem in anno quinto Ioakim filij Iosia regis Iudæ, in mensis nono
runt ieiunium, in conspectu Domini, omni populo in Ierusalem, vniuersa
confluxerat de ciuitatibus Iudæ in Ierusalem.

QVÆSTIO VIII.

Quando hoc ieiunium celebratum fuerit.

1. Vidam, vt refert Lyranus, opinati sunt, hoc ieiunium fuisse expiationis, quo Hebræi animas suas affligere iubebantur. Leuit. 23. Qua ratione, non fuisset opus, de nouo ieiunium institueret, sed tantum iubere, vt quod lege cautum erat, seruaretur. Verum licet ieiunium Anomasticè, pro eo sumatur, quo filij Israel die expiationis, ex legis mandato pœnitebant; vt notat Sanctius: de eo tamen hoc capite non agitur. Dies siquidem expiationis erat decima mēsis septimi, siue Tisri. Leuit. 23, v. 27. hoc verò ieiunium, mense nono, qui Casleus appellatur, fuit impositum, vt præsens Scripturæ locus aperte indicat, & bene aduertunt Lyranus, Sanctius, Castrius, Cornelius &c.

Hoc ieiunium non fuit expiationis

2. Sed difficultas est, quænam causa subesse potuerit, quæ mense nono ieiunium suaderet, anno quinto Ioakim. Sanctius hic num. 9. coniecit, eo tempore quo Ieremias, libri scribendi mandatum accepit, necdum obsessam fuisse à Nabuchodonosore Ierosolymam, neque captum Ioakimum. Quod ne accideret, verebantur Iudæi, & vigentem ieiunij causam habebant, vt idem auctor existimat. Quam coniecturam fallacem esse, patet ex ijs, quibus ostendi Babylonem Ierosolymam obsidisse, anno 3. Ioakimi. Aliqui, vt Cornelius, affirmant hoc ieiunium, non esse ad minas & Chaldæos auertendos institutum: sed pœnis in signum publici luctus, eo quod anno præcedenti, Vrbs capta & spolata esset à Chaldæis.

De causa huius.

1. Opin. rejicitur.

2. Opin.

3. Opin.

3. Salianus ad an. m. 3430. num. 4. & 5. censet, hoc tempore nullam timendi Chaldæis fuisse causam, cum Ioakim recens ab eo, liber dimissus esset, & illi pactum tributum persolueret. Itaque Iudæos ad ieiunandum inductos putat vt auerterentur illæ calamitates, quæ regno Iudæ à Prophetis imminere dicebantur, eamque causam his Ieremiæ verbis insinuari: *si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini, & reuertatur vnusquisque à via sua pessima.*

Conclusio.

4. Dicendum tamen arbitror, hoc ieiunium anno quinto Ioakim, mense Casleu fuisse publicatum, vt sacra testatur pagina, & huiusce rei causam legitimam habuisse regem cum Iudaico populo; quam equidem non credo fuisse luctum duraxat publicum, sed etiam timorem, ne Chaldæus nouam in Iudæos expeditionem resumeret, quem timorem, meritò incutiebant comminationes Prophetarum, vt monet Salianus, non illæ quidem à Ieremia scriptæ, sed vitæ vocis oraculo per tres & viginti annos editæ, & vsq; ad annum 4. Ioakimi scriptis inculcate. Quamobrè, ita Hugoni, Lyrano, Castrio & alijs assentior, qui Iudæos hoc tempore ieiunasse credunt, quod alterum Nabuchodonosoris aduentum, nouamque irruptionem metuerent, quicquid reclaimer Torneillus

12 ad

pppi

logia
amenti

V

13.
H. Phil...

Chrono
vet. Test.

A 1
17

ad ann. m. 3429. num. vltimo. Potuit enim Joakimus è captiuitate nihil miterere, veluti iectus piscator sapere, animum non nisi ad ieiunia applicare, Victoris, Nabuchodonosoris ferociam timere, & auertendis periculis, quæ impendere dicebantur, ieiunium instituisse. Quod ipsum faceret Cornelius Tacitus, inquit, hoc ieiunium, ante hanc Ieremia iustionem, idque ad ieiunium & auertendum Chaldæos. Illud autem, quod de tributo hæcennis per Joakim affert, dubium est, vt patet ex ijs, quæ annotabam 4. Reg. 24. v. 1.

Fuit die 7. noni mēsis.

5. Probabile est, hoc ieiunium die septima noni mensis celebratum esse, si, quod Scripturæ textus innuit, ipso ieiunij die, liber Ieremias Joakimo lectus & cultello discissus, in fauillas abiit. Hebræi enim die septimâ sui Chisleu anniuersario ieiunio celebrem fecerunt, ob rem, quæ tunc à Joakimo combustum. Sic censent Tornielius, annuunt. 44. Castrius in hoc cap. num. 3. Cornel. v. 6.

Chronologia rerum huc spectantium.

6. Harum rerum Chronotaxin ita concipio. Anno tertio Joakim chodonosor venerit Jerusalem, eiusque regem Joakimum cepit. Joakimus vel eodem anno, vel quarto iam incepto, cum cæteris captiuum ab ductus fuerit, rebusque ibidem compolis fluente eodem anno regni sui Jerosolyma postliminio redierit. Eodem anno Ieremias propheta scribendi, aduersus Israel & Iudam, mandatum acceperit, Ieremias propheta isto quarto exeunte Ieremias priorem librum dictauerit, Joakim priorum, vel alterius negotij causa Jerosolymam confluentibus: sub Joakim ieiunium decretum, & paulo post, die septima noni mensis, Joakim oriente seruatum fuerit, & volumen combustum. Vnde vultum esse conijcio, annos regni Ioakim vel circa mensem octauum, septimum noni mensis exordium sumere: existimo enim Prophetam, naturamque interposita, vt ei anno 4. Ioakim præceptum fuerat, librum eorum num expediuisse, instante ieiunij indictione: facta verò ieiunij proleptico anno 5. Ioakimi, & mense Casleu ineuntibus Baruch dixisse: Ego nec valeo ingredi domum Domini: ingredi ergo tu, & lege de volumine, quod ex ore meo verba Domini, audiente populo, in die ieiunij. Non est autem dictum Prophetam anno 4. Ioakim iussus fuerit sua vaticinia in volumine referre, vt. 1. huius cap. eodemq; anno dictauerit suo Amanuentis, vt dicitur Reg. 2. v. 1. Denique anno 5. per Baruch recitanda curarit, hic v. 9. & 10.

IEREM. XXXVII. XXXVIII.

Cap. 37. vers. 3. Et misit rex Sedecias Iuchal filium Selemia. &c. Tunc Ierusalem obsidione Chaldæi obuiam recitauerunt.

Iudæis suppetias ferre conanti, vt patet v. 6. & 7. Vbi Pharaon in terram suam, Chaldæi ad obsidionem reuersuri dicuntur.

Verf. 10. *Ergo cum recessisset exercitus Chaldaeorum, egressus est Ieremias de Ierusalem, & in terram Beniamin.* Quo tempore hæc gesta sunt, paulo antè disputauimus q. 6.

Cap. 38. Quæ hic narrantur, in annum XI. Sedeciæ conijciunt Caltrius, & Cornelius in chronotaxi. Salianus an. m. 3446. num. 15. quibus assentior.

IEREM. XXXIX. v. 1. & 2.

Verf. 1. Anno nono Sedeciæ regis Iudæ, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babiloniæ, & omnis exercitus eius ad Ierusalem, & obsidebat eam. Subaudi die decima illius mensis, vt distetè legimus 4. Reg. 25. v. 1. Ierem. 52. v. 4.

Verf. 2. *Vndecimo autem anno Sedeciæ, mense quarto, quinta mensis aperta est ciuitas.*

1. Annos nonum & vndecimum hinc versiculis notatos, non completos omnino, sed currentes puto: menses decimum & quartum, ad annum sacrum spectare arbitror, vt decimus mensis idem sit, qui Tebeth, quartus autem Tammuz. Annum nonum Sedeciæ aperiunt meæ tabulæ anno ante æram Christi 539. cyclo Solis 5. Lunæ 17. Epacta 20. Sic Urbis obsidio circa diem vltimam Decembris cepta videtur.

Quando
urbis obsi-
deri cepit.

2. Petauius biennio tardius annum nonum Sedeciæ orditur cyclo Lunæ 19. & initium mensis decimi in diem 28. Nouemb. confert, ac proinde obsidionem septima Decembris inchoatam autumat, nempe 10. die Tebeth. Tunc erat Epacta 23, quæ Neomeniam non procul ab octaua die Martij abfuisse indicat, & plenilunium ante æquinoctium: idcirco fortè mense integro tardius Nabuchodonosor Ierusalem cinxit, quam notat Petauius. Cætera, quæ huc spectare videntur, annotabam 4. Reg. 25. v. 1. & 2. & latius disputabam ibid. q. 23.

IEREM. XL. XLI.

Quæ cap. 40. narrantur, post capta Ierolyma, ante mensem septimum proximè sequentem acciderunt, tum mense septimo gesta sunt, quæ ca. 41. continentur. A templo exiit, vsque ad eadem Godoliz. Hebræi in Seder, dies penumerant, & anniuersarium ieiunium die tertia Tisri designant, quod tunc Godoliam & socios eius in Masphe cæsos credant. Sequenti die occisos ab impio Imaèle 70. viros, & hanc lanienam septimo mense patratam constat ex 4. Reg. 25. v. 25. Ieremiæ 41. v. 1.

QVÆSTIO IX.

Quorsum referatur versiculus 1. cap. 40.

Sermo, qui factus est ad Ieremiam à Domino, postquam dimissus est, à Nabuzardan, magistro militiae, de Rama. Sunt qui hæc verba referant ad ea quæ proximè sequuntur, prophetias

Num Sed.
tenti ad e.
uentum

ppi
logia
nienti

V

quuntur. q. d. tunc impletus est sermo Domini, quo Ieremias hunc
ferat. Ita Rabanus & Hugo, quibus adheret Sanctius, Non est impletus
Domini, postquam dimissus est Propheta de Rama: sed tunc impletus, quod
addit i. non longè ab hac cogitatione abijisse S. Thomam, cum dicitur
mone reuelatum, quod postea opere narratur expletum. Ad dicit. id confirmat
ne Tigurina quæ pro sermone, reddit actionem, quasi liberatio Ieremias
hic agitur, antea fuerit saltem in communi reuelata.

Non: sed
ad ip. am
reuelatio-
nem.

2. Alij probabilius aduertunt, sermonem hunc ad Ieremiam
non cum dimitteretur, sed postquam dimissus est à Nabuzardan, ut dicitur
ditio, consentiente fonte Hebræo, & 70. Seniorum translatione.
que hic versiculus, ad prophetiam, qua Deus vetuit, ne reliquias Ieremias
Godolix necem in Ægyptum transfugerent, cap. 42. v. 7. Antequam
prophetia apud Ieremiam describeretur, inseritur proluxa digressio
parenthesis, à versu 2. huius capituli, vsque ad 6. capituli 42. In clausula
Maldonatus, Cornelius, hunc locum interpretantur, quorum exemplum
scribo, & versionem Tigurinam hoc loco minus sinceram existimo.
sermo, siue Hebræum *dauar*, hic significaret actionem siue rem, quæ
quentibus narratur, sensus esset: hæc est res, siue actio, quæ de Ieremias
ita est. Itum autem sensum, neque phrasim Hebræa facile admittit.
nus Græcæ voces, *προς τὸν*: planè verò indicant, prophetiam
sed ipsi Ieremias oblatam esse, postquam *achar*, *μετὰ τὸ*, dimisit eum
Rama.

I E R E M. XLII. XLIII. XLIV. XLV.

Cap. 42. v. 7. Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum
Ieremias. Ex quo nempe Ieremias Deum precari cœperat, ut
de profectioe in Ægyptum intelligendam, prout turba Iudæorum
nus petierant, ita Lyranus, Carthusianus, Castrius in hunc versiculum
in Argumento cap. 42. & 43. Salianus ann. m. 3447. num. 63. Facit
tus, dum hæc verba expendens, ait, Prophetam non accepisse responsum
certis diebus transactis.

Res & vaticinia cap. 43. contenta, ad annum 12. transmigratio
tem ex parte referenda arbitror, cum Castrio, cui consentiunt Iacobus
lianus, beneque monent hunc esse annum decimum nonum Nabuchodonosor
44 describitur: & quoniam tempore pronunciatum fuerit, necesse est
nui q. i. in has Ieremias Prophetias.

Cap. 45. vers. 1. Cum scripsisset verba hæc in libro ex ore Ieremias

13.
H. Philo

Chrono
Test.

17

38. Hinc apparet priorem librum Ieremiae scriptum fuisse anno quarto loakim: eum autem anno quinto iam incepto combustum docemur Ierem. 36. v. 9. & 10. Cum enim annus quintus ibi, ex communi interpretum sententia currens intelligatur, non est, quod quartum accipiamus completum, & 5. item annis illo cap. numerandis ambigere locutum suspicemur.

IEREMIAE XLVI. v. 1.

Quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno loakim. Eundem annum exhibet textus Hebraeus hoc loco, & versio 70. cap. 26. v. 2. ubi sic habetur. Ipsi Aegypto super virtutem Pharaonis Nechao regis Aegypti, qui erat ad Euphratem in Charmis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis in anno quarto loakim regis Iuda.

QVÆSTIO X.

Quo tempore gesta sint, quae hic usque ad v. 13. referuntur.

Ad hanc quaestionem soluendam, scite monet Castrius, nosse oportere huius belli historiam, quam hunc in modum narrat Iosephus lib. 10. An. cap. 4. ex versione Gelenij. Anno quarto, ex quo is (loakim) regnare cepit, quidam Nabuchodonosorus, apud Babylonem regno potitus, cum instructissimo exercitu Charcabelam ad Euphratem sitam perijt, bellum inferens Aegypto Nechao, qui tum toti Syriae dominabatur. At ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copijs ad Euphratem se opposuit, & collatis signis cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate totam Syriam, Pelusiumque subegit. Iudaea sola excepta. Hæc Iosephus, qui bene Iudæam excipit, quia hoc anno tertio loakim subegerat Chaldaeus. Dan. 1. v. 2.

Historia huius belli.

2. Anno igitur loakimi quarto, percussus est Nechao, hoc est, victus & in Aegyptum se recipere coactus, ubi eum postea decessisse, & filio suo Samnifico imperium tradidisse narrat Herodotus lib. 2. intellige annis aliquot, postquam, euentu dispari, etiam ad Euphratem pugnaverat, anno ultimo regis, quo victo, & ex vulnere mortuo rex Aegypti Iudæos in suam potestatem redegerat. 4. Reg. 23. à v. 19.

Nechao victus anno 4. loakim.

3. Anno 4. loakim incipiente, victos à Nabuchodonosore Aegyptios tradidit Castrius. Quod si verum est, tunc Nabuchodonosor parenti necdum successerat: hoc enim mortuo, non nisi sub initium quinti mensis, aut saltem circa vel post medium quarti, labente anno 4. loakim, regni administratio Nabuchodonosori magno tradita est, ut suo loco dixi. Sin autem ea pugna anno

ppi
logia
nienti

V

precedenti vaticinio probabiliter anno quarto Ioakimi tribuitur, ita vt occasione vincendi, aut victi Pharaonis ad Euphratem, aliam stragem denunciet Aegyptijs imminentem, quam aliquot annis post Ierosolymorum euersionem Nabuchodonosor intulit, quando Aegyptum longè lateque populatus in suam redegit potestatem. Ad hoc enim tempus, huius oraculi euentum applicant auctores iam laudari, Sanctius hic num. 23. & indicat Theodoretus cum ait, Ieremiam illa quae hic minatur praedixisse Iudaeis, cum descendissent in Aegyptum, quando lapides condidit sub vestibulo palatiorum: quod sine dubio post urbis & Sedeciae casum accidit, vt pater Ierem. 43. v. 9.

2. Dices: Septuaginta cap. suo 26. vers. 13. hanc prophetiam ita ordiuntur: *Qua locutus est Dominus in manu Ieremiae cum veniret Rex Babylonis ad percutiendam Aegyptum.* Haec autem verba videntur indicare, hoc vaticinium eo tempore editum, quo Chaldaeus infestis signis petebat Aegyptum. Resp. ita quidem habere. versionem Latinam Graeco textui annexam: Sed valde obscuro sensu. Ipsi enim Septuaginta, vocem Hebraeam *labo*, reddiderunt. *re* & *la*, quod aliqui vertunt, quod veniret, siue eo quod veniret, alij transferunt de veniendo, vel de eo, quod venturus esset, alij denique vt veniret. Vulgata autem editio optimè ceteros tenet his verbis declarat: *super eo, quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis, & perissetur terram Aegypti*, hoc est, de hostili Nabuchodonosoris aduentu, siue expeditione in Aegyptum, vt bene Castrius hic num. 7. Taceo, ex communi auctorum sensu, videri Ieremiam prius vitâ functum, quam Babylonius, eò moret.

Editio Graecanò pugnat cum Latina.

api

logia
nimenti

IEREM. XLVII. vii.

Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam Prophetam, contra Palaestinos, antequam percuteret Pharao Gazam.

Q V A E S T I O X I

Quando edita haec prophetia: quando completa.

1. Cum S. Vates praemittat, hoc verbum sibi factum, antequam percuteret Pharao Gazam, tempus subindicat, non completæ, sed oblatæ sibi prophetiae, vt monet Castrius, ac proinde Scriptores, vt doceant, quo tempore haec praedixit Ieremias inquirunt, quando Gazam ceperint Aegyptij. Qua de re nobis diuinandum esse affirmat Sanctius: *quia neque ex scriptura sancta, inquit, neque ex probato aliquo auctore, quod ego viderim, aliquid inuenio solidi, cui innitar.*

Edita est Gaza nondum capta.

2. Assignat tamen idem auctor, tria diuersa tempora, quibus Gazam ab Aegyptijs

De Gaza capta 3. Opiniones

V

Aegyptijs percussam suspicari quispiam possit. 1. anno postremo hinc ascendit Pharaon Necho rex Aegypti contra regem Assyriorum, ad Euphratem. 4. Reg. 23. vers. 29. Cum enim vel contra Assyrios Pharaon, aut victor ab Euphrate rediret, cur certis de causis, non potuit expugnare? 2. Anno 4 Ioakim, quo Aegyptij in Charcamis à Nabuchodonosore victi sunt. Jerem. 46. vers. 2. Tunc forsitan in reditu Gazam? 3. Eo tempore, quo rex Aegypti Sedecia Iudaeorum regi à Chaldeis subsidium afferre volebat: siquidem verisimile est, tunc Gazam Iudaeorum venisse potestatem, quando Nabuchodonosor omnes Iudaeas civitates expugnauerat, exceptis Ierosolymis, Lachis, & Azeca. Jerem. 34. Cum igitur Gaza non procul ab Aegypto distaret, potuit eam prius vel posterius expugnasse, quam à Nabuchodonosore victis in Aegyptum regrederetur.

Non est captiva mortua Iosia.

3. Tametsi vero absolute fieri poterit, ut Pharaon Necho, post iterum Gazam diriperet, aut saltem vexaret: nullum tamen signum id ipsa eo tempore contigisse. Imo tunc Pharaonis imperio perierat, atque adeo tota Syria, ut notat Sanctius, qui putat, verisimilius est, eum quartum Ioakim Gazam ab Aegypto percussam, cum hinc ad Euphratem male multatus, & magna Syriae parte perituras, fugere. Tunc enim putat non esse incredibile Gazas Chaldeis potentioribus sese adiunxisse, ac ideo Pharaonem pudore & dolore motum, iram suam in Gazas effudisse. Quam opinionem non solum Sanctius, nec alij, mox laudandi, quia tunc nulla suberat causa, cui se adhaerere Pharaon, quippe, quos Aegypto vicinos, & initio susceptae expeditionis subiectos habebat: nec est verisimile Gazam circumvicinos defecisse, quam Pharaon cum suarum copiarum reliquijs in Aegyptum regrederetur.

Conclusio.

4. Probabilior itaque videtur opinio Hebraeorum, Lyran, Nethusiani, Castrij, Maldonati, Cornelij, Marianae, Menochij, qui ex cladem Gazas illam eo tempore, quo interrupta Ierosolymitanam, Nabuchodonosor, Pharaonem, Iudaeis opem ferre conatum videtur, eum redire compulit. Tunc Gazas Chaldeis se adiunxisse videtur Pharaon, vel antequam caederetur, vel post suorum stragem, potuit arma stringere, Babylonij obsidionem Ierosolymitanam extempore sublevari. Quando autem id acciderit disputavi cap. 34 q. 6.

Quando completa haec propheta.

5. Completa est haec propheta post excidium Ierosolymitanam captam Aegyptum. Prior huius asserti pars inde colligitur, quod Iudaei v. 4. vniuersam terram Philistinorum atque Phoeniciae cladem praedixit.

P.
H. Philij

Chrono
Test.

A 11
17

terco euenit, quod euerſa Ieruſalem inſultauerint, & Iudæos malè tractauerint. Amos 1. v. 9. Ezech. 2. v. 15. & cap. 26. v. 5. Id autem ante vaſtatam à Nabuchodonore Aegyptum accidiffe indicat Iſaias cap. 23. v. 5. Cum auditum fuerit in Aegypto dolebunt, cum audierint de Tyro. Quem locum ſic interpreta- tur S. Hieronymus: cum hoc Aegyptus audierit, ipſa etiam terretur, ſe quoque intelli- git eadem qua Tyrus paſſa eſt, eſſe paſſuram. Contentit Iosephus, quoad priorem par- tem, & tempus adimpleri huius vaticinij clariùs assignat lib. 10. Antiq. cap. 11. Quis inquit poſt excidium Ieroluſymitanum anno, qui fuit regni ipſius Nabuchodonosori regniſſimus terius, magnis copijs inuaſit Cœlen Syriam, (ad quam ſpectat Palæſtina & Tyrus) qua ſubacta bellam geſit contra Ammonitas & Moabitas, & his quoque perdomi- tum Aegyptum hoſtiliter eſt aggreſſus. Ita docent Caſtrius & Sanctius: at vero Salia- mus ad om. m. 34. 51. num. 2. etſi fateatur hanc doctrinam eſſe S. Hieronymi & Io- ſephi, putat nihilominus prius vaſtatam Aegyptum, quam Cœleſyriam. Malo S. Hieronymum ſequi, propter locum Ezechielis iam indicatum. Vide Notas in ca. 29. Ierem. v. 17.

IEREM. XLVIII. v. 1.

Ad Moab: hac dicit Dominus exercituum.

Q V Æ S T I O XII,

De tempore huius prophetia.

1. **D**ubium eſt *Primò*, quando editum ſit hoc vaticinium, vtrum eo tempore, quo contra Palæſtinos denunciata ſunt ea, quæ cap. præcedenti conte- nentur, iuxta communem illam regulam, qua plerique omnes ea oracula qua nullum temporis notam præferunt, ad præcedentis prophetiæ tempus reuocare ſolent: an vero ad initium regni Sedeciæ, quando Ieremias contra Ælam prophetauit, vt cap. ſeq. v. 34. legimus. Omnes enim iſtæ prophetiæ, inter ſe quodammodo connexæ & ad idem tempus ſpectare videntur.

Dubium.
Ratio du-
biandi.

2. Hoc poſterius magis arridet Caſtrio, in huius cap. argumento, vbi opi- natur, has omnes prophetias editas ab Ieremia in principio regni Sedeciæ, quando ad adu- tum Legatorum, à regibus Edom, Moab, Ammon, Tyri, Sidonis, miſſorum. S. Vates ſibi catenas & vincula iniecit, vt latè deſcribit ipſe Ieremias cap. 27. Cum enim tunc tēporis contra Ælam vaticinatus ſit, vt Caſtrius autumat, pari ratione de cæteris gentibus, occasione Legatorum futura ceciniffe videtur. Caſtrio ad- ducit Sanctius, ideoque hoc & ſequens caput 27. putat eſſe ſubnectendum.

Opinio.

Ratio.

3. Hæc tamen ratiocinatio imbecillis eſt: non enim conſtat Iere- miam propheraſſe contra Ælam, quando ſibi fecit catenas & vincula. De- inde illa, quæ ca. 27. habentur, Gentes concernunt, nec tamen ſub initium, ſed

Examina-
tur.

api

logia
menti

P.
H. Philib

Chrono
vet. Test.

A 11
17

porius sub finem regni Sedecia: prodita sunt. Babylonij etiam in gentes
merantur, de quibus Ieremias vaticinia promittit, c. 39. & seq. anno quinquagesimo
Sedecia: ut indicat versiculus 59. cap. 51. Itaque ex eo quod Moabitæ gentes
non idcirco prophetia: in eos directæ primordiis regni Sedecia: indicantur.
Quare probabile est, eodem ferè tempore Ieremiam de Palatiis & de
tatis oracula deprompsisse: quamvis neque id certum sit.

Dubit. 2.

Opinio.

4. Alterum hoc loco dubium oritur, quando re ipsa hoc vaticinium
impletum, & ea calamitas quam Propheta minatur in Moabitas
Lyranus occidit, ea quæ hic denunciantur, partim sub Sennacherib:
Nabuchodonosore accidisse. Nam Isaias ca. 15. & 16. iisdem pene verbis
prædixit, quæ sub istis duobus regibus Moabitæ senserunt. Eiusdem
mus Isai. 14. & 16.

Hic non est

Historia de

præterito

sed Prophe-

tia de fu-

turo.

Idg. cõtra

Moabitas.

5. Aduertendum 1. Ieremiam hoc loco non contexere historiam de
Moabitarum calamitate, sed spiritu prophetico venturam prædicere.
mos in transmigrationem. Veniet prædo: ad omnem urbem. v. 7. & 8. Et cetera
Dominus, & mittam eis ordinatores, & stratores laguncularum, & sternent eos
exhaurient, & lagunculas eorum collident, & confundetur Moab à Chamon. v. 11.

6. Aduertendum 2. Ieremiam non ante annum 13. Iosif vaticinium
cum multis iam retro annis Sennacheribus interisset. Aduertendum
tas non prius fuisse abductos, quam hæc denunciaret Ieremias, ut ipse
cat v. 11. nec transfusus est de vase in vas, in transmigrationem non abiit, hoc est
mutauit habitationem suam, non fuit sedibus suis pulsus, inquit Theodoretus
teris mirianè contradicentibus.

Resp. ad 2.

Au. 2. 1. 1.

7. Hisce animaduersis, cõmuni sententiæ subscribo, quæ hæc prædixit
Sennacheribi tempora spectare negat, sed totam regno Nabuchodonosori
iudicat, quando Moabitis idem vastarunt Chaldæi. Est Theodoretus, Theophrastus,
gontis, Isidori, Cathusiani, Vatabli, quos laudant, & sequuntur, Salsus
nelius hic, Salianus an. m. 3451. num. 19. Quod v. 40. S. Vares N. Moabitis
forem respexerit, fatetur cum cæteris Lyranus; quod autem Ieremias
v. 12. ad Assyrios & Sennacheribi tempora non alludat, ipse verborum
tus palam faciendam tempus futurum designat Lyranus etiam concordantem
vero damna quæ Assyrij Moabitis intulerit, annum Iosif de cõmuni
sua vaticinia exorsus est Ieremias, longo multorum annorum intervallo
cesserunt.

Resp. ad 1.

Opinionē.

8. Nec quicquã officit, quod ea dem fermè verborum cõplexione Ieremias
remias subinde vrantur, v. g. in cunctis capitibus eius caluitium, & cunctis
Isaiæ 15. vers. 2. Omne caput caluitium, & omnis barba rasa erit. Ieremias
Rursus: audiuiimus superbiam Moab: superbus est valde. Isaiæ 16. v. 6. Ieremias

Item: ablata est letitia & exultatio de Carmelo. Isaia 16. v. 10. Ieremiae 48. v. 33. Hoc inquam non obstat, quo minus haec Ieremiae comminatio tota quanta ad Nabuchodonosoris imperium referatur. Si Isaia ad Assyrios respexit, tales ferè cauitas vidit, cur Moabitidis vastata fuerit ab Assyrijs, quales calamitate à Chaldaeis illatam praecesserunt, & Ieremiae innotuerunt. Ex. ca. superbia Moabitatum. Damna etiam, quae prius Assyrijs, tum Babylonij Moabitibus creauerunt, magna ex parte similia fuerunt, vt caluitium, rasio barbæ, ablatio lætitiæ de Carmelo, & cætera huiusmodi, quæ furor bellicus inuehere solet. Vnde mirum non est, si ab utroque Vate similes verborum formæ, de rebus distinctis quidem, sed non disparibus vsaripentur. Denique si non omnia, ac saltem aliqua Isaia de Nabuchodonosore praedixerat, quæ hic inculcat Ieremias. Nam verba illa. *Vix. 16. ver. 3. & 4. Absconde fugientes, & vagos ne prodas: habitabunt apud te profugij Moabitas confugerant: Ierusalem autem non Assyrijs, sed Babylonius expugnabit.* Et illud Isaia ver. 8. *Flagella eius vsque ad Iazec peruenierunt, errauerunt in deserto, propagines eius relictae sunt, transferunt mare, de captiuitate Babylonica ab istis auctoribus accipiuntur.* In expeditione verò Assyriaca, vix intelligi potest, quomodo mare transierint, cum ante Ieremiae tempora sedes non mutauerint Moabitæ. Quare cum Castrio arbitror, Isaia de Chaldaeis potius intelligendum esse, quam Ieremiam de Assyrijs, cum de populanda Moabitide vaticinantur. Esto inter cæteras euerthionis Moabiticæ causas, ea referatur hic. *ver. 27. quod Moab Israellem deriserit, quasi inter fures repertum: hoc enim ad Moabitatum superbiam spectat, in qua cum peristerent, iusto Dei iudicio à Chaldaeis debellati & abducti fuerunt.*

IEREM. XLIX. L. LI.

Cap. 49. ver. 34. *Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam Prophetam aduersus Elam in principio regni Sedecia regis Iuda.* Hoc oraculum de Elam sub initium regni Sedecia prolatum fuisse, clare docet sermo diuinus: inde tamen colligere non licet, id anno primo Sedecia contigisse, cum principij nomen ad priores regni illius annos extendi possit. Ad secundum annum hanc prophetiam applicant Castrius, Cornelijs, quod improbabile non est. Eodem referunt quæ hoc cap. de Ammon, Idumæa, Damasco, Cedar, & regno Azor praedictur. Coniecturæ sunt: nihil in his video, quod ausim asseuerare.

Cap. 51. v. 59. *Verbum, quod praecepit Ieremias: Propheta Saraia filio Neria, cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni eius.* Ex hoc & sequenti versiculo colligunt interpretes omnia mala Babylonijs impendentia, quæ hoc & precedenti cap. continentur, anno quarto Sedecia, edita, descripta, Saraia

Id factum uno è primis annis Sedecia.

Omnia opera Babylonijs descripta anno Sedecia.

api

logia
menti

v

P.
H. Philii

Chrono
Test.

A 11
17

tradita. Ita docent Castrius, Sanctius, Cornelius, in suis commentariis
niellus & Salianus in Annalibus ad an. m. 1439. num. 1. & 7.

IEREM. LII.

Vers. 1. Filius viginti & vnus anni erat Sedecias cum regnare cepisset. Decem
decem disputati, 4. Reg. q. 22.

Vers. 4. In anno nono regni eius in mense decimo, decima mensis, venit Saba-
for. Vide notas 4. Reg. 2. v. 1. & 2.

Vers. 12. In mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonus decimus
donosor regis Babylonis. Vide 4. Reg. q. 20. & in cap. 25. v. 8. notas.

Vers. 28. Iste est populus, quem transtulit Nabu. hodonosor, in anno septimo
millia viginti tres.

QVÆSTIO XIII.

Virum hoc in transmigratione lechonia acc...

*Opinio
id affirmat*

I. Affirmat ex opinione Rabbi Salomon, Lyranus, quem sequitur
Athusianus, Sanctius, Vatablus: quibus si obijcias lechoniam
no Nabuchodonosoris captum fuisse & Babylonem abductam, 4. Reg.
v. 12. respondet Lyranus annum septimum Nabuchodonosoris a
merari, ab illo tempore, quo Ioakim filius Iosia fuit ei subditus, seruum suum
iam Nabuchodonosor vno anno regnasset: in libris autem Regum
octauum ab initio regni illius computari. Hæc tamen responsio non
quia neque ratio, neque Scriptorum auctoritas suadet. Nabuchodonosor
anno regni sui secundo tributum imperasse Ioakimo. Esto verò
set: attamen nullum signum habemus quo suspicemur inde lechoniam
septimum deduxisse, cum annos supputet, ab eo tempore, quo Nabu-
nosor principatum adijt, non quo Ioakim ei seruire ceperat.

*Sed contra
est.*

*Effugium
s. opin. in-
solidum.*

2. Nonnulli, vt Sanctius, aiunt migrationem inci disse in anno
chodonosoris absolutum, vt est apud Ieremiam: octauum hunc
bris Regum legitur. Verum neque hoc responso satis fit questio
do lechoniam transportauit Nabuchodonosor, tunc anno regni
transtulit omnem Ierusalem, & vniuersos principes, & omnes fortis exercitus
in captiuitatem, & omnem artificem & inclusorem, 4. Reg. 24. ver. 17. Anno
mo transtulit Iudæos tria millia & viginti tres, vt scribit Ieremias, & hoc
non agere de ea captiuitate, quæ illo libro quarto Regum delineatur
gni momenti est Lyranus effugium, vbi ait Iudæos tria millia apud
intelligendos esse de tribu Iudæ: de reliquis verò tribubus fuisse lechoniam

& hæc apud Ieremiam omiffa : Liber enim Regum illo cap. 24. verl. 16. narrat Babylonium tranfultiffe cum Iechonia omnes viros robustos feptem millia, & artiffi- cu & inclufores mille, vniuerfè decem millia, vt ver. 15. notatur. Ergo apud Iere- miam non funt omiffa tria millia : fic enim exurgeret numerus vndecim mil- lium, nempe robustorum 7000. artifficum & incluforum 1000. quibus fi ac- cenfantur 3023. à Ieremia numerati, confient 11023. cum tamen libri Regum non nili 10000. repræfentent.

3. Itaque magis affentior Caftrio & Cornelio in hunc locum v. 12. Tor- mello ad ann. 3435. numer. 7. Salliano ann. 3536. numer. 2. qui Ieremiam in- terpretantur, non de transmigracione Iechoniae, & fociorum eius, fed de ea captiuitate, quæ anno vndecimo Ioakimi, Nabuchodonoforis feptimo nec- dum expleto contrigit : quando Babylonius teffe Iofepho libr. 10. Antiq. cap. 8. Ieremiuuentutis Ierofolymitanae, vna cum ipfo rege interfecit, quem etiam in fepulchrum extra mœnia iuffit projici, & pro eo Iechoniam filium regem conftituit, eorum verò qui in aliqua dignitate fuerant, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Ezechiel. Hæc Gelenio interprete Iofephus, qui rotundo trium millium numero contentus, fractio- nem Iudæorum, more Scripturibus non infulenti prætermiffit.

Conclufio negatiua.

4. Annos quorum hoc capite meminit fermo diuinus, omnes fluentes non omnino expletos intelligo, nempe nonum & vndecimum Sedeciz. Nabu- chodonoforis decimum nonum verl. 12. feptimum, verl. 29. vigeftimum tertium, ver. 30. vt dicebam 4. Reg. 9. 20. numer. 4. & in cap. 25. v. 1. & 2. Denique quod hic repetitur de anno trigeftimo feptimo transmigracionis, explicabam illo cap. 25. v. 27. libri 4. Regum.

Hæc anni funt cur- rentes.

NOTÆ ET QVÆST. CHRONOL.

IN THRENOS IEREMIAE.

QVÆSTIO XIV.

Quando Ieremias Threnos ediderit.

Vidam putant mox ab obitu Iofia fuiſſe compoſitos. Ita Rabbi Salomon, quem citat & ſequitur Lyranus Thren. 3. initio. Fauet S. Hieronymus Zach. 12. ſub finem, vbi ait ſuper Iofia lamen- tationes

r. Opin. putat mox ab obitu Iofia.

api
logia
menti

12.
H. Philo
Chrono
vet. Test.
A 11
17

tationes Ieremiam que leguntur in Ecclesiâ. Rabanus, Maldonatus quibus
cinari videtur Iosephus lib. 10. Antiq. cap. 6. Ieremias, inquit, quædam
sua) scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. In hanc
adduci solet primò, illud 2. Paralip. 35. ver. 24. de Iosia: *Vniuersi iudei
luxerunt cum; Ieremias maximè: cuius omnes cantores atque cantatrices
tem diem, lamentationes super Iosiam replicant, & quasi lex obstruit in Iosia
ptum fertur in lamentationibus. Secundo, illud Thren. 4. vers. 10. Iosia
Christus Dominus captus est in peccatis nostris. Quem versiculum nonnulli
interpretantur.*

Refutatur

2. Sed hæc opinio communiore auctorum consensu exploditur
riones paulo post adducendas. Lamentationes illæ de quibus in Ieremi
nis est sermo, iam olim interierunt; siue tempore Ioseph. & S. Hiero
terint, siue non. Illud autem Thren. 4. licet ex Hebræo verti possit, *Ch
mini: Septuaginta tamen interpretes, & Vulgata editio retinenda
bet, Christus Dominus captus est, Iosia non conuenit illud nomen Iosia
in Hebræo sit tetragrammatum, & Iosias nõ sit captus, sed vulneratus
quamuis lætaliter, ut cum Origene notant recentiores in hanc locum
licet obiter, in hisce lamentationibus Iosia mentio fieret, ut patet
Paraphrastes: non tamen inde colligere liceret, eas ante casum Iosia
ciæ calamitatem, à Ieremia, vel voce vel scripto editas fuisse. De
uatore verba illa: *Christus Dominus in peccatis nostris captus est*, opinio
tur. Occasione enim peccatorum, ob quæ Ierusalem à Chaldeis
assurgit S. Vates ad scelera Iudæorum, qui Christo necem machinabantur
excidium sub Tito factum, vel latè ostendunt Castrius & Cornelia
senior) tum plurimorum antiquorum auctoritate, ut Clementis, Iu
stini, Origenis, Tertulliani, Ambrosij, Hieronymi, Theodoretus, et
bus, quibus suadent, non sensu tantum accommodatio, sed Iosia
Christo Redemptore accipienda esse. Si punctorum quæ Iudæi
ratio haberetur, Messias siue Christus esset in statu regiminis, & leg
set *Meschiach adonai, Christus Dominus*: ut maioris momenti est 70. S
toritas, qui in statu absoluto legerunt *Meschiach*, quam lectione
imo ratam esse iubet Latina versio, tum antiqua, tum maxime S. Ier
stius, qui asserunt hunc librum anno quarto Ioaquim esse completum
dem enim esse volunt, cum eo volumine, de quo late Ieremias cap
ira ut primum, secundum & quartum alphabetum harum litterarum
libro, quem Ioaquimus combussit, descripta fuerint: illa tria alphabeta
verò tertium, quod incipit: *Ego vir vidēs paupertatem meam, Tunc**

2. Opinio
anno 4.
Ioaquim.

anno quinto Joakimi. Et hoc putant esse volumen illud, in quod Baruch ea re-
tulit quae in libro combusto prius conscripta fuerant, imò & alia apposuit, de
quibus illo cap. 3. 6. extremo fit mentio.

4. Verum huius doctrinae falsitas velle eo deprehenditur, quod in eo co-
dice, quem Joakimus flammis tradidit, ea consignata fuerint, quae ab Iosiae
temporibus Ieremias à Deo, aduersum Israel & Iudam, & aduersum omnes gentes,
comperat: in hisce autem lamentationibus haec minimè reperiantur. Deinde il-
lo cap. 37. vers. ultimo, Baruch dicitur in posteriori volumine, non solum omnes
sermones libri quem combusserat Ioaqim rex Iuda igni, descripsisse; sed & insuper ad-
ditos sunt sermones multo plures, quam antea fuerant: quae ad librum Threnorum
non quadrant, etiamsi tribus alphabetis prius exaratis aliud postea fuerit ad-
iunctum.

5. Tertia communis & vera sententia est, has lamentationes ab Jere-
mia, post Urbis & templi euerisionem editas fuisse. Hoc disertè asseritur a
cap. Septuaginta in prooemio hisce verbis: *Et factum est, postquam in captiui-
tatem redactus est Israel, & Ierusalem deserta est, sedet Ieremias flens, & lamentatus
est lamentationem hanc super Ierusalem.* Quod testimonium cum ab Ecclesia
susceptum, magnae auctoritatis esse debet, ut bene suggerit Sanctius. Id ipsum
clare ex totius huius libelli contextu manifestum est. *Via Sion lugent, eo quod
non sint, qui veniant ad sollemnitatem: omnes porta eius destructa,* cap. 1. vers. 4.
Suscipite ignem in Sion, & deuorauit fundamenta eius, cap. 4. vers. 11. Similia passim
occurrunt, quae nec ad Iosiae mortem, nec ad annum 4. Joakim ritè possunt ac-
commodari, ut minimè audiendus sit Lyranus, qui hic cap. 3. *Dicendum, inquit,
quod Ieremias vidit destructionem dupliciter: vno modo visione intellectuali, & prophetica,
& sic eam deplorauit scribendo antequam eueniret: alio modo visione corporali quando fuit
completa, & sic eam deplorauit, illud quod prius scripserat, per modum lugubris carminis
reproferendo.* Non est, inquam audiendus: sic enim Ieremiae lachrymas & les-
sum istud, sine sufficienti ratione multiplicat. Deinde si destructionem ciuita-
tis, antequam eueniret, istis Threnis deplorauit, ut ipse loquitur, ergo aliae fue-
runt lamentationes, quibus Propheta Iosiam luxit, quod Lyranus antea nega-
bat. Denique Patres & antiquitate & sanctitate conspicui hosce threnos abso-
lutè ad Urbis excidium & populi transportationem differunt, Origenes in
Commentario huius libri: *Ieremias cum captiuus populus teneretur in Babylone, luget
regionem & Urbis ac populi casum.* Eusebius ait, Ieremiam verbis istis Ierosolymo-
rum & populi qui captiuuserat, miseras lamentatum esse. Similiter, inquit Ca-
sarius, loquitur Athanasius, in Synopsi, in Ieremia, Chrysostomus, Hieronymus, Procopius,
Theodoretus. Prosper quoque Aquitanicus lib. de promissione p. 2. cap. 33. Rabanus, Ru-
pertus, Hugo, S. Thomas, Lyra & Dionysius, alijque recentiores huius libri Commen-
tarij, Chron. P. 3.

Refellitur.

Conclusio
Threni
compositi
post casum
urbis Ie-
rusalem.

api

logia
menti

atores;

Q V A E S T I O I.

Vnde annus iste quintus numeretur.

Vnt, qui ab eo tempore, quo Iechonias Babylonem ductus est, hunc annum quintum, putent numerandum: siquidem vel hinc, vel ab Urbis euerfione fupputari debet. Quo minus autem hoc pofterius afferatur; obftare videtur primo, verficulus 10. huius capituli, quo indicat Baruch fe librum fuum legiffe, quando altare Ierofolymis habebatur: Vrbs autem & templum cum altari à Chaldaeis euerfa fuerant anno 19. Nabuchodonoforis. Secundo, verficulus tertius hoc volumen coram Iechonia lectum fuiffe teftatur, quia nempe Sedecias, necdum transportatus fuerat, Iechonia interfuiffet, idque ipfum Baruch memoriz prodidiffet. Denique ficat Ezechiel annos à capto Iechonia fupputat, ita & Baruch in idem potuit fupputare. Auctores huius opinionis putant hic nihil aliud dici, quam quod Baruch libellum à fe fcriptum legerit ea tempeftate, qua fexcentio deinde tranfacto, Ierufalem à Babylonijis deleta eft.

2. Alij tamen validioribus argumentis contendunt, Epocham huius anni quinti ad Urbis excidium conftituendam, ita vt Baruch librum fuum abfoluerit, & recitauerit anno quinto, ex quo Ierofolymam ceperant, & incendunt Chaldaei. Ita cenfent Theodoretus, Hugo, Lyranus, Caftrius, Cornelius, Sa, Lanffelius, Menochius, in huius verficuli explanationem, Tornielius ad an. m. 451. num. 1. Sallianus ann. 3449. num. 2. Probat. 1. ex quibus colligimus hunc librum eo tempore lectum, quo argentea templi vafa, quæ fecerat Sedecias, Ierofolymam remittebantur: inde autem non prius fportata fuerant, quam Chaldaei eam Urbem expugnaffent anno 11. Sedecia. Hoc ipfum indicatur c. 2. v. 2. & 3. vbi iam adducta dicitur fuper Iudæos magna, vt manducaret homo carnes filij fui, & carnes filia fua. Vtrique in longa illa obfidione, qua Iudæi Ierofolymis à Nabuchodonofore preffi funt. 3. Ibidem à verf. 20. ita de feribuntur Iudæorum, quæ tunc erant calamitates, vt nullis incommodis conueniant, nifi ijs, quæ ipsi poft Urbis & Templi vaftitatem pertulerant.

3. Altare quod in templo fuerat, ignis Chaldaeus fine dubio abfumpferat, fed non deerat aliud minus nobile, in quo populi reliquæ, inter ciuitatis ante quinquennium combuftæ rudera, facrificia offerebant. Sedecias tunc, aut iam fupremum vitæ diem claufurat, aut vinculis & cæcitate arctius stringebatur, quam Iechonias. Hic enim vltro fe Nabuchodonofori dederat, nec vnquam ab eius imperio defciuerat: Sedecias autem fce difragus, nec nifi vi captus fuerat.

Quidam putant à capto Iechonia id. quo 3. arg. 1. Arg.

2. Arg.

3. Arg.

Alij m. lius ab euerfione Ierofolymæ.

Probat. 1.

Prob. 2.

Prob. 3.

Ad tria arg. 1. opin.

Ad 2.

api

logia
menti

Ad 3.

fuerat. Vnde merito Jechonias plus libertatis nactus, non ita stricto-
nebatur, quin Barucho librum suum legenti posset adesse. Demetrius
chiel fecit; ita & Baruch à transmigratione suorum annorum scribere
potuit; hic tamen iustam causam habuit, cur ab eversis Ierosolymitanis
putaret. Quia hæc populi & ciuitatis ruina adeo famosa fuit, vindictam
dæi nouam aram auspicati sunt, quam etiamnum in suis Ephe-
quotannis præfigere solent, sicut & aliam similem à postrema Vbi-
tum euerfione retinent, multis antea retro sæculis usurpatam. Ex
ter rationes prioris opinionis esse minus efficaces. Hæc de anno quæ-
de mense quæstio.

In septimo die mensis, v. 2.

Fortè hic
mēsis, arat
Nisan.

1. Hunc mensem fuisse Nisan existimant Lyranus, Sa, Corneli-
chius, Tornicellus ann. m. 345. num. 1. quia lecto isto libro, pecunia
collecta est, & Ierosolymam perlata, cum die 10. mensis Siban, Ioa-
dos acciperet vasa templi, quæ prius ablata fuerant, vt indicat v. 8. Cuius
mensis Sivan in anno sacro sit ordine tertius, videtur absolutus & lectus
ehi libellus, mense primo, qui Nisan appellatur. Quæ explicatio, quæ
maz notæ patronos habeat, temeritate caret.

Volgari-
Ab.

2. Sed nec improbabilis est interpretatio Castrij in huius loco
rio, & Saliani, ad ann. m. 345. numer. 34. qui diem istam septimam
mensem reuocant: mox enim Baruch hæc subnectit: in tempore quo
Chaldei Ierusalem. & succenderunt eam igni. q. d. in anno quinto, septima
sis quinti, quo Urbem expugnatam flammis absumplerunt Chaldei
4. Reg. 25. v. 8. Mense autem quinto, septima die mensis (ipse est annus, in quo
gis Babylonis) venit Nabuzardan princeps exercitus, seruus regis Babylonis
& succendit domum Domini & domum regis, & domos Ierusalem. Proinde
hunc diem elegit, vt recurrente tam funestæ calamitatis mensis & die
Iudæorum animos, ad dolorem, ieiunia, orationem & cætera id genera-
tia commoueret.

Ad ratio-
nem
Opinio-
nis.

3. Ad rationem prioris opinionis responderi potest, non ita
sam, cur primus mensis hic intelligatur potius, quam secundus, aram
commodatior enim appareret explicatio, si quis diceret die septimo
tij lectum à Barucho volumen, pecuniam mox collectam, & die de-
lone missam, cum Ioakim vasa templi Ierosolymitani reciperet. Re-
Castrius, illo versiculo octauo nihil aliud dici, quàm quod pecunia
fuerit, eo anno, quo mense Sivan Ioakimus vasa templi receperat. Cuius
ea, non ita pridem recepta scirent Iudæi, putarunt (suo officij esse, quæ
poterat, in medium conferre, & in vsum sacrificiorum Ierosolymitanorum

P.
H. Philia

Chrono
vet. Test.

A 11
17

Ex Salliani vero opinione collectio pecuniarum vasorum missionem antecessit, ac proinde putat, mense quinto, anni quinti ab Urbis excidio lectum codicem, vasa autem mense tertio anni sequentis Ierosolymam relata: sed malo Castrii interpretationem sequi. Eadem erit ratio Chronologiae, si ex quorundam opinione, dixeris, non Ioakimum, sed Baruch sacram supellectilem accepisse in Ierosolymam remittendam: nam siue huic, siue illi, ea tradita fuerit, id mense tertio contigisse certum est.

BARUCH I. v. 8.

1. Cum acciperet vasa templi Domini, quae ablata fuerant de templo, reuocare in terram Iuda, decima die mensis Siuan, &c. Graece, *καὶ τὸ λαβῆναι* dicitur, in accipiendo ipsum, quod verti potest, cum acciperet, vel accepisset, ut interpretatur Maldonatus: est enim Hebraismus. Quare probabile est, sacra vasa duobus fere mensibus, ante lectionem libri Baruch fuisse remissa, idque indulgentie Nabuchodonosore, qui cum collectionem etiam pecuniarum ad sacrificia Ierosolymis offerenda permisisset, iure petebant exules, ut Ierosolymorum incolae pro vita illius orarent, cuius permittu nuper vasa Ioakimo tradita fuerant.

Vasa red-
dita ante
lectum li-
brum.

2. Haec ut melius intelligantur, aduertendum est, sacram templi supellectilem aut saltem illius partem, re asportatam fuisse Babylonem. Primo anno tertio Ioakim Dan. i. v. 2. Secundo, in transmigratione Iechoniam, quando suscepit eum rex Babylonis anno octavo regni sui, & protulit inde omnes thesauros domus Domini, & thesauros domus regiae, & considit vniuersa vasa aurea, quae fecerat Salomon rex Israel in templo Domini. 4. Reg. 24. v. 13. 2. Paralip. 36. ver. 10. Horum autem aureorum vasorum loco, Sedecias argentea substituit, quorum hic fit mentio. Tertio ad finem regni Sedeciae, quando Nabuchodonosor Urbem euertit, vniuersaque vasa domus Domini, tam maiora quam minora: & thesauros templi & regis, & principum transtulit in Babylonem. 2. Paralip. 25. ver. 18. & latius refertur 4. Reg. 25. 2. ver. 13, Ierem. 52. 2. v. 17.

Templum
ter sacris
vasis spo-
liatum.

BARUCH VI. v. 1. & 2.

1. Exemplar epistolae, quam misit Ieremias, ad abducendos captiuos in Babylonem. Lyranus legit, ad abductos captiuos in Babylone, & putat hanc epistolam scriptam quidem, post transmigrationem Iechoniam: sed ante captiuitatem generalem, sub Sedecia factam, ac tandem mortuo Ieremia Babylonem allatam, atque a Baruch, captiuo populo praelectam. Lyrano concinit Dionysius, & ex parte Maldonatus, qui credit Ieremiam, haec Iudaeis quidem praedixisse, antequam in captiuitatem ducerentur: sed postea cum essent abducti, in epistolam per Baruch redacta, iisdemque verbis quibus erant praedicta ad captiuos

Varia huius
loci
expositio-
nes.

13.
H. Philij

Chrono
vet. Test.

A 11
17

deuenisse. Hugo eandem retinet lectionem, ratus hanc epistolam ad
iter exilij iam ingressos scriptam, ac proinde tunc fuisse partem
partim abducendos: solum enim vertebant, necdum Babylonem
nerant.

Refutan-
sur.

2. Sunt alij, qui hanc interpretationem solido fundamentum
ficiantur, & autumant, hanc epistolam, non ad abductos, sed ad
exaratum: sic enim legimus in 70. Seniorum translatione. Latina
correcta, Tigurina, Pagnini. Ita etiam legit Tertullianus in Scorpi
ait, Ieremiam hæc scripsisse, ad eos quibus captiuitas imminuit, & ad
allegandi.

Conclusio.

3. Probabilior cæteris eorum supputatio qui censent Ieremiam
per Nabuzardanem Iudæis, in Babylonem iam iam ituram hanc epistolam
quam illi secum deferrent, & ea quasi antidoto aduersus cultum
rum vterentur. Sic enim vera lectio retinetur, & facile intelligi
re Propheta scripsit: *abducemini in Babylonem*: quia nempe etiam
ut abducerentur. Ita Castrius, Cornelius, Menochius hic, secun
rum de promissionis Dei, p. 2. cap. 33. Torneilius ad an. m. 344. 7. m.
lianus ib. num. 31. Miserit igitur S. Vates hæc monita ad captiuos. Sed
tempus, quo Ciuitas conflagrauit, instante, vel ineunte anno decimo
buchodonosoris, ut in suis Annalibus notant duo auctores iam

Verf. 2. Ingressi itaque Babylonem eritis ibi annis plurimis, & tempore
gis, vsque ad generationes septem.

Q V Æ S T I O II

Quomodo septem generationes, cum seruitute
annorum 70. congruant.

Quidam
putant esse
diuisas à
70. annis.

1. I Yranus has septem generationes pluribus quam 70. annis
Lrit, easque à transmigratione Iechonia, vsque ad annum septimum
quo Eldram Babylone Ierosolymam venisse putat, extendit, per annos
tratur 130. vel saltem 120. A depottato Iechonia, vsque ad captiuam
vndecim annos computat: inde vsque ad annum primum Monachorum
hinc ad Cambysem ex Hebræorum computo triennium, aut vt alij
annos 12. Cambylis imperio octennium impendit, tum Assuero a
rio vsque ad profectionem Esdræ septennium, ac tandem concludit
poris interuallo septem generationes cõtineri, quarum singule annos

ut septendecim complectantur, qui secundum naturæ cursum soboli procreandæ sufficient.

2. Mihi verò hæc doctrina minimè probatur. Etenim nulla subest ratio, quæ contra communem doctrinam suadeat hæc generationes diuersas esse ad annis 70. quibus Ieremias cap. 25. & 27. Babylonicam seruitutem designat. Ad hæc effluxerunt quidem à transmigratione Iechoniæ, vsque ad decem casum anni ferme vndecim, & deinceps vsque ad Cyri Monarchiam 51. Sed Cyrus neque tres, neque duodecim; sed vel 7. vel potius, & sub 9. annos imperauit. Eum secutus est Cambyses, & hunc Smerdis per octennium: tum Darius Hytaspis annos triginta sex regnauit, cui successit Xerxes annis 21. Xerxi sublato Artabanus, Artabano Longimanus annis 40. Redijt itaque Esdras cum suis in Iudæam, annis circiter 144. à transmigratione Iechoniæ, qui numerus si in 17. distribuatur, facile octo generationes dabit.

3. Cathusianus duobus modis septem hæc generationes ad 70. computatis annos applicat. 1. generationis nomen accipiendo, pro ætate hominis quatuordecim annorum, quæ ad prolem generandam idonea habetur. Hoc modo, quinque generationes annos quidem septuaginta complebunt, sed Dionysius ait, Ieremiam vsùm tali supputatione, vt terminos extrinsecos, vtrumque complecteretur, & sic numeraret generationem vnam qua 70. annos seruitutis præcesserat, & alteram, quæ secuta est. 2. ait, vocabulo *septem* in scriptura quandoq; complementum & perfectionem denotare, & hoc loco posse pro vitæ humanæ periodo accipi, quæ est ferè 70. annorum, quod enim vltimus excurrit, labor est, & dolor. Psalm. 39. Quas interpretationes duriusculas esse norant Pererius & Castrius: nec immerito. Nam iuxta priorum modum, qui dies quinque ieiunauit, diceret se vsque ad dies septem ieiunasse, nempe ad scitis vtrumque terminis extrinsecis. Sic inter Pascha & Pentecosten liceret nouem hebdomadas computare. Aker autem modus tanquam concessum sumit, quod probandum esset.

4. Pererius libro decimo in Dan. quæst. 3. tres modos hunc nodum explicandi proponit. *Primum*, si vocabulum *septem* pro numero indefinito accipiatur, sic idem quod *multa*. vt Leuit. 26. v. 24. *percutiã vos septies propter peccata vestra.* Et Proverb. 24. v. 16. *Septies in die cadit iustus & resurgit.* Et 1. Reg. 2. v. 5. in Hebræo *donec sterilis peperit septem*: noster autem reddidit: *donec sterilis peperit plurimos.* Sic Ieremias videtur dixisse, solummodo in captiuitatem post septem generationes id est, post multas. *Secundum*, si generatio accipiatur hoc loco, pro ætate, quæ naturaliter valet ad generandum, qualis est, quindecim annorum, & quinque generationes mediæ, sumantur integræ; prima autem & vltima

Resurand
tur.

Dua
pretatione
dura.

Tres modis
has res in-
ter se con-
siliandis.

ppi

logia
menti

19.
H. Philii

Chrono
vet. Test.

A 11
17

non completæ. Porro iuxta hunc modum Pererius supponit
fuisse scriptam, ad Iechoniam, & Iudæos, qui cum ipso erant Babylonia
generationes à transmigracione Iechoniz, vsque ad annum Cyri, quo
captiuitas, extendit, eoque temporis interuallo, vnum & octoginta
cludit. Atque hac ratione, inquit, computatio Baruch non pugnat cum
mie: hic enim loquitur de captiuitate Iudæorum sub rege Sedecia: illi vero sub
tium modum huius difficultatis expediendæ ait esse, si dicamus Baruch
qui, de captiuitate Iudæorum sub Sedecia, sed eam terminasse ante
Artaxerxis Longimani, quando ea pars populi, quæ cum Zorobabel
dierat, duce Esdra in patriam reuersa est. A captiuitate Sedeciz, vsque
sionem Esdræ, numerat annos 170, qui in septem generationes
modè distribui.

1. Modus
explicatur.

5. Primus horum modorum Castrio displicet, arbitranti Prophe
cum indefinitè dixisset, populum Babylone, annis plurimis, & temporibus
tutum, explicandi gratia addidisse, vsque ad generationes septem, quo
finitum, definitet. Verum facile Pererius negaret, hæc vltima verba
dentium explicatiua: quippe quæ ex se obscuriora sunt, quam ut ali
lustrare. Quin potius videntur per idiotissimum Hebraicum inserta, ut
acrius inculcarent, eum alias Ieremias sapius denunciasset huius
ad annum vsque 70. duraturum. Itaque hanc esse commodam
terpretationem autumo.

2. Modus
exploditur.

6. Secundus modus nonnulla innoluit, quæ iure merito nego
supponit enim hanc epistolam, non ad abduccendos, sed ad abduccos
cuius contrarium paulo antè v. 1. declaratum est. Deinde à Iechonia
vsque ad annum primum Cyri, quo finita est Iudæorum captiuitas,
annos 81. hoc autem pugnat cum rationibus & auctoritate priorum
ex quibus à casu Sedeciz, vsque ad annum 2. Darij Hytaspis, non
intercurrisse probabam 2. Paralip. q. 2. præsertim num. 6. Denique
ratione hanc epistolam Baruch tribuit, & istas septem generationes
70. seruitutis Babylonicæ, à Ieremia cap. 25. & 29. prædictis, euellit.

3. Modus
non placet.

7. Sed nec ea probo, quæ tertius modus complectitur: hæc eni
nerationes ab annis 70. seruitutis non separo, & ab enthronismo Nabu
nosoris autpior: finem isti seruituti anno primo Cyri sacra pagina
Esdræ. 1. & alibi. A. Sedeciz casu, vsque ad annum septimum Artaxer
mani annos nõ 170. sed 132. computo. Et sic uti anno primo Cyri imple
la verba Ieremiz 29. v. 10. cum coeperint impleri in Babylone septuaginta
vns. &c. ita valde probabile est, eodem tempore completum, quod
Bola v. 2. scribitur: eritis ibi vsq; ad generationes septem: post hoc autem

Quod Deus fecisse videtur, quando Cyrus edictum de soluta captiuitate
Esdrae. 1. promulgandum curauit.

8. Torriellus ad annum m. 3447. num. 7. modum tertio loco adductum à
Peetio, quoad rem ipsam probat; quoad annorum verò distributionem ab e-
ius computo recedit. Nam 7. istas generationes à capto Sedecia vsque ad an-
num septimum Artaxerxis protendit quidem; sed hoc temporis interuallum
150. annis metitur, non 170. vt fit apud Pererium. Generationis vocabulum pro-
prie viginti annorum accipit, & ad suæ sententiæ confirmationem monet ex
B. Theodoteco in cap. 9. Danielis, Iudæos sicut pluribus vicibus ac valuti per partes in
captiuitatem abducti fuerunt: ita etiam pluries in patriam esse remissos, fidelioet semel à Cyro, &
hæc memorato Artaxerxe, qui plures cum Esdra, deinde alios multos cum Nehemia in Iudæã
remissi. Hæc Torriellus, cui Saliatus adhæret, ad eundem an. nu. 31. Verum neq;
hæc interpretatio omnem exhaurit difficultatem: nam ex antiquorum senten-
tia, vt iam num. 6. dicebam, à capto Sedecia, Vrbeque excisa, vsque ad annum 2.
Darij, non nisi 70. anni fuerunt: his adde reliquos Darij 34. aut 35. tum Xerxis
21. & 7. Longimani, consentit vt summum 133. Sic ad 7. generationes de-
centi septennium, quando quidem, vt ipsi volunt, singulæ generationes annis vi-
ginti abfoluuntur. Deinde Ieremias, cum dixisset, Iudæos vsque ad septem ge-
nerationes Babylone futuros, mox addidit: post hoc autem educam vos inde in pace,
Quibus verbis indicare videtur, post illas generationes, mox futurum captiui-
tatis finem: isti verò auctores hisce generationibus 140. annos attribuunt,
Deum verò Iudæos Babylone annis 150. euolutis reduxisse volunt. Itaque ex
eorum opinione Deus exules non statim post septem generationes, sed insuper,
post 10. annos reduxit. hoc autem affirmare non ausim. Quemadmodum enim
ex communi sententia Ieremias oraculum cap. 25. & 29. sic accipi debet, vt ad-
ueniente vel absoluto anno seruitutis septuagesimo, mox imperium Babyloni-
cum euertendum, & Iudæi postliminio redituri dicantur: ita decursis istis septē
generationibus, statim Deus reditum exulibus promississe videtur: neque enim
appare ratio, cur hic potius, quam ibi decennium abijcere, aut adiungere lice-
at. Præterea Deus per Ieremiam cap. 29. v. 10. clarè prædixerat: *reducam vos ad lo-
cum vestrum*; nempe post 70. annos: ergo Ieremias valde ambigüe locutus est, si in
hac epistola, ista Domini verba: *educam vos inde*, non nisi post 150. annos effectū
sententia denunciat: quod ad fidem diuinis oraculis conciliandam parum val-
let. Denique cum terni fuerint, ex illorum enumeratione, reditus è Babylonia,
quare Ieremias de secundo potius, quam vel de primo, vel de tertio in hac
epistola vaticinatur? Primum igitur modum huic longè præponendum
arbitror.

3 Modum
quidam pro-
pugnans.

Sed non san-
tis bene.

ppi

logia
menti

9. Villalpandus apparatus in Ezechielem p. 7. lib. 3. cap. 2. singulas gene-
Quasi Chron. P. 3. rationes

Alia in:

12.
H. Philij

Chrono
logia
vet. Test.

A 11
170

*Expositio
nis.*

*Explicatio
nis.*

*Alia Ex-
positio.*

*Ex parte
commodi.*

*Alia valde
probabilis.*

*Ieremias
constanter
ait capti-
uitatem fore
70 anno-
rum.*

raciones annis 14. definit, & generationem accipit, non proderit
sed pro genitis siue filijs : tum has generationes ita distribuit, ut
bylonem translata sit, ea cum Babylonem appulisset, filios, hoc est
generationem procreauerit, hæc post annos 14. tertiam : tertiam post
annos, scilicet anno 28. desolationis genuerit quintam ; Hæc tertiam
quæ tandem septimam generationem ediderit anno desolationis
prius ære liberati sunt, inquit ille. Hanc explicationem Cornelius nec
lem, nec incongruam esse asseuerat : ego verò quicquid sit de proba-
lius, eam non probo : quia ut alia taceam, hac ratione finis hanc
num incidere in anuum 2, Darij Hystaspis, contra intentum Villan-
10. Christophorus à Castro, eruditè multis, de generationis, suæ
cabulo præmissis, ait, duobus modis hunc Ieremias locum explanari
singulæ generationes septennio consistit, & sic septem generationes
complectantur, quibus si vnus quasi Iubilæus apponatur, cuius
quot ferè effluxerunt, ab anno xi. Sedeciaz, quo hæc scribebat Ieremias
reddidit Iudæis à Cyro libertatem. 2. ut septem generationes
quam septem annorum decades, hoc est, septuaginta anni, à Sedecia
ad annum secundum Darij, Hystaspis computandi, quasi dixerit
eritis ibi, vsque ad annos 70. postea inde vos educam in pacem.

11. Verum ego hisce duobus modis non penitus acquiesco
tentia quam & sequitur Castrus, & cæteris antepono, ex eo tempore
decias captus est, & hæc epistola scripta, vsque ad annum primum
neque 50. sed 52. anni supputantur, ut alibi probaui. Sic prior
exorbitat ab accurata horum annorum computatione. Alter
capite mihi non aridet quod has generationes ab Sedeciaz calamitate
ut ex dictis manifestum est.

12. Cornelius tradit septem generationes esse 70. annos captiuitatis
valde probabile existimo. Hos annos inchoat ab vndecimo Iohannis
Monarchiz Cyri concludit ab anno vndecimo Sedeciaz, vsque ad
Cyri numerat annos 59. ego aliam Chronologiam securus septuaginta
rum seruitutem anno primo Nabuchodonosoris iniisse, & annos
desisse credo, & alibi probare conatus sum.

13. Auditis tandem prædictorum auctorum hæc de se præ-
luce aliqua ad illustrandam præsentis controversiæ obsecro
opinion in primis Ieremiam hoc loco, cap. 25. & cap. 29. de
duratione non dixisse tum hoc, tum illud : sed constanter de
mosæ captiuitatis vbique locutum. Huius opinionis patros
nyfium, quamvis duriusculam adhibeat interpretationem, ut

dicebam, Maldonatum in hoc caput vers. 2. Manifestum est, inquit, Ieremiam
mississe dicere, Iudaeos per 70. annos in captivitate futuros esse, quemadmodum praedixerat
cap. 25. vers. 11. 12. & cap. 29. vers. 10. Cornelium hic s. septem ergo. ubi di-
ferre monet, Baruch discipulum & scribam Ieremiae in hac epistola referte
ad cap. 25. v. 11. Villalpandum l. c. Perierim in primo modo, quo hunc locum
explicari posse faterur.

14. Duplex autem est modus, quo Baruch hoc loco, ad ea, quae Ieremias
cap. 25. & 29. praedixerat respexisse potuerit. 1. indefinitè. q. d. non nisi
longo tempore, & ut dici solet, post septem, hoc est, non paucas generatio-
nes Deus vos inde reducet. Et hic modus mihi expeditissimus videtur. 2. De-
finitè ut sit sensus: post septem generationes (quarum singulae decem an-
nos contineant) id est, post illos 70. annos, quos alias praedixit Ieremias in-
de, propitio numine redibitis. Non est autem sensus, quod isti Iudaei, ad
quos haec literae mittebantur totos 70. annos iugum servitutis essent latu-
ri: sed quod 70. annis ab initio regni Nabuchodonosoris Babylone completis,
tandem populus captivus redeundi potestatem esset consecuturus, sicuti
illi qui cum Iechonia abducti fuerant, non integros 70. annos Babylone tran-
sigerant, sed compleverunt, iam antea inchoatos, ut dixi. 2. Patalip. quaest. 7.
numero 9.

Optis
Auchwin

15. Obijciat quispiam contra priorem modum ex dictis sequi, diuturnita-
tem exilij ter diuersis verbis à Ieremia inculcari: nempe, *annis plurimis, tempori-
bus longis septem generationibus.* Resp. ita est, nec mirum videri debet, cum apud
Hebraeos non raro contingat, ut Psalm. 5. *Verba mea auribus percipe Domine, intellige
clamorem meum: intende voci orationis meae.*

Hebraei vā
vnam sepe
diuersis
verbis si-
mul prola-
tis incul-
cans.

16. Contra posteriorem modum opponit Salius anno mundi ter
millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo numero 31. *Decem annorum
generationes fingere ridiculum videtur, & à simplici narratione Prophetae alienissimum,*
Verum id absolute negant Maldonatus, Castrius, Cornelius. Denarius e-
nim, ut hic ait, insignis plenusque est numerus, qui omnes simplices nume-
ros, quos Arithmetici digitos vocant, puta omnes ab 1. ad 9. in se complectitur.
Rursum denarius primus est numerus multitudinis, post digitos, estque termi-
nus numerandi: nam post decem redimus ad vnitatem, Decem & vnus sunt
vndecim, decem & duo, sunt duodecim &c. Cur autem ridiculum videatur, 10.
decem annorum spatium, generationem appellare? an quia generatio plures
annos requirit? Imo Castrius & Cornelius notant, generationem aliquando
sumi pro septennio, & probant ex eo, quod Orpheus apud Suidam, nouem ge-
nerationes, hoc est, 63. annos vixisse dicatur, & medici vetent, ante duas ge-
nerationes, id est, ante annum decimum quartum puero venam incidi. Omnibus

Generatio
aliquando
significat
10. annos.

Encens
numeri de-
narii.

api

logia
menti

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

P.
H. Philii

Chrono
vet. Testa
A 11
17

autem consideratis, hic locus, quo de agimus inter obscuros, & explicatos
les merito habetur: ad cuius declarationem, quæ mihi occurrebant, in
nacia in medium protuli, paratus meliora, si quis ostenderit, sequi
que moniti Apostolici, Rom. 12. v. 3. non plus sapere, quam oportet sapere, sed
sobrietatem.

¶

NOTE ET QVÆST. CHRONOLOG.
IN PROPHETIAM EZECHIEL

De tempore quo prophetauit Ezechiel.

Cœpit An.
5. sua tras-
migrationis
post I-
saïam &
Jeremiam.

Vates Ezechiel cum Iechonia Babylonem abductus, anno
sua transmigrations vaticinari cœpit, vt ex cap. 2. ver. 2. patet
est. Idem erat annus quintus Sedecia: hic enim oculo Iechonia
gni gubernacula absque inter regno suscepit. Hinc inferunt
Ezechielem prophetae cœpisse, annis post Isaïam 199. mihi ab anno
quo plerique Isaïa vaticinia auspicantur, vsq; ad annum quintum trans-
migrations Iechonia, anni 200, effluxerunt. Verum, vt Isaïa 1. qu. 1. anno
bium est, an Isaïas illo anno Ozia 17. suas prophetias exortus fuerit.
no 13. Iosia, quo vaticinandi officium aggressus est Jeremias, vsque ad
istum, transmigrations quintum, eundemque prophetantis Ezechiel
mum, annos 34. aut 35. supputo, quibus Jeremias Ezechielem pro
mam ordine temporis suarum prophetiarum sacris literis mandatum
anno 27. transmigrations edidit cap. 29. v. 17. Prophetias igitur ab eo
habemus annorum viginti trium terminis inclusis: an verò diutius
fuderit oracula, non constat.

EZECH. I. v. 1.

Et factum est, in trigésimo anno.

QVÆSTIO I.

Vnde hic tricesimus annus computetur.

Quidam
putant esse
Nabopo-
lassarum.

ANnum hunc fuisse trigésimum Nabopolassarum regis Babylonis
dunt Cornelius hic, Peraius infra citandus, nec aliud voluit.

mus, Prada, & ante eum Scaliger, quem sequitur Capellus ann. mund. 3404. Calaisus ann. m. 3354. Probant, quia Nabopolassar, ut ipsi asserunt, novam æram constituit, primusque eius annus confurgit à centesimo vigesimo tertio Nabonassari: nam illius annus quintus erat 127. Nabonassari, quo fuit eclipsis Lunæ.

2. Hæc interpretatio, vel eo nomine suspecta est, quod huius non meminerint antiqui te centiores in ea explicanda inter se minimè conueniant. Nam ut bene aduertit Torniellus ad ann. m. 3440, æra illa ab Astrologis Chaldaeorum obseruata, non ducitur ab imperio Nabopolassaris, nec inde Ptolemæus, Cambylis, Darij, Adriani, & aliorum regum annos enumerat: sed à Nabonassari. Quod cum ignoraret Pradus in eum errorem incidit, ut æram Nabonassari, in æra Nabopolassaris confunderet, ut monet Petauius. Quod autem etiam in 150 Nabopolassaro, noua æra postmodum, auctoritate publica fuerit instituta, nusquam reperimus, neque Pradus id probat, inquit Torniellus, neque alij, quos hactenus videt, probauerunt.

3. Respondet Capellus id non esse necesse, sed sufficere, quod cuiusque regis, quantum diu regnat, æra ab ijs, quibus imperat, passim vsurpabatur. Et paulo post: Quid mirum, si conuenientius dici, quàm ut Ezechiel Babylone agens designarit annum regis comparat? pro cuius incolumitate quotidie precabatur? Addit hunc regem non fuisse Nabuchodonosorem, sed patrem eius, qui cum filio regiam suam potestatem, aliquot annis antequam moreretur, communicauerit, idque ex Berosi & aliorum testimonio. Nabopolassarum ait regnasse annos 29. ac tandem concludit, omnino fixum ac immotum stet, necesse est, quod toties, & tam luculenter, à Scaligero demonstratum, à Torniello planè dissimulari miror, nempe subintelligi hic vocem Nabonassari. Ac rursus inculcat, annum Nabopolassaris tricesimum, auctore Ptolemæo, minimè omnium suspecto esse Nabonassari centesimum, quinquagesimum secundum, & consequenter, consentientibus vno ore, omnibus Astronomiæ peritis, annum ante Christi æram, quingentesimum nonagesimum septimum, atque ita Ezechielem propheta cepisse annus 596. ante Christi æram. Hæc ille, quæ paulo accuratius ad calculos reuocanda puro.

4. Annus tricesimus Nabopolassaris est centesimus quinquagesimus secundus Nabonassari, fateor, si Ptolemæus horum duorum regum annis exactissimè inter se coniunxit: at verò annus Nabonassari 152. non est annus ante Christi 597. hoc enim anno 597. ante Christi epocham iniit annus Nabonassari 151. die 20. Ianuarij. Anno ante eandem epocham 596. incepit annus Nabonassari 152. die 19. Ianuarij. Itaque annus iste 152. nulla sui parte attingit annum ante Christi æram 597. nec video, quo iure Capellus asserat annum 152. Nabonassari, consentientibus vno ore omnibus Astronomiæ peritis, esse annum

Erratio non placet.

Opinio Capelli.

Refellitur.

api

logia
menti

annum ante Christi æram, quingentesimum nonagesimum legitur
 uis lib. 12. ad annum Per. Iulianæ 4118. annum 152. Nabonassarum
 clarissimè inscribit anno ante Christi æram 596. die 19. Ianuarij, 596.
 Lunæ 14. Idem expressè tradit Caluissius an. m. 3354. additque illi
 Ianuarij fuisse feriam primam. Consequentiunt meæ tabulæ, in Opus. de
 mini &c. Siquidem cap. 9. tabella principalis annum illum 152. aperit
 ma; tabella 1. cap. 12. eundem annum inchoat 19. Ianuarij; tabella den
 eiusdem capitis exordium anni Nabonassari signat 19. Ianuarij, 596.
 Chr. 596. Totus igitur annus 597. ante æram Christi iam effluisset
 nus 152. Nabonassari oriretur.

Capellus à
 Ptolemæo
 dissentit.

5. Quod Capellus Ptolemæum vocet auctorem omnium mensura
 agatur de æra Nabonassari; non abnuo; de annis autem aliorum regu
 bopolassari, Mnemonis, Ochi, Antonini, eum non esse accuratum
 Reg. q. 17. num. 3. q. 19. num. 6. Neque id inficiabitur Capellus, qui
 Mnemoni, dat annos 44. Ptolemæus autem 46. Capellus autem
 Ochi inscribit anno ante æram Christi 361. quo vique ad 21. Nosse
 rebat annus Nabon. 387. Ptolemæus in Canone annum primum Ochi
 esse 390. Nabonassari. Capellus Ocho 23. annos tribuit; Ptolemæus
 que Capellus Nabopolassaro tribuit annos regni 29. Ptolemæus
 nonnulla habent exemplaria teste Petauio 25. illi adscribit.

Et à Be-
 roso.

6. Dum Capellus Berosi testimonio suam doctrinam addidit, e
 cam potius euerat; siquidem ex opinione Capelli, Ezechiel hic dicitur
 regis cui parebat. Atqui anno 5. transmigracionis, non parebat Nabopol
 fides habetur Beroso scribenti, tunc Nabopolassarum obijisse, quoniam
 ipse Magnus Nabuchodonosor erat in expeditione contra rethel
 pam, Egypto, Cœlesyriæ & Phœnicia præfectum, vt habet Iosephus
 Antiq. cap. 11. & retuli 4. Reg. q. 20. num. 3. quæ nullo modo ad
 tū Sedecia, qui idem est, cū quinto transmigracionis lechonia, quæ
 videntur. Imò idem Berosus tam apud Iosephum l. c. & lib. 1. comita
 apud quæ Eusebium lib. 9. de præp. Euang. restatur Nabuchodonosor
 ciū de morte parentis in prædicta expeditione accepisse, tum Babylo
 to reuersum, atq; tunc demum regni paterni administrationem, quæ
 Nabopolassare, interim penes Chaldeorum primates fuerat, accepisse
 ex Berosi sententia, cui Iosephus, Eusebius, & alij plerique aut
 pressè subscribunt, Nabopolassar anno quinto Sedecia in vitam
 nique ex opinione Capelli, annus tricesimus Nabopolassari erat de
 tius Nabuchodonosoris. Ergo si hucusque vixit, & regnauit Nabopol
 anni vt minimum duodecim fuerunt ipsi cum filio communitæ, quæ

13.
 H. Philij

Chrono
 vet. Testa

A 11
 17

fastoleris, tantum relinquuntur anni 17. Chronologici, Nabopolassari contra Ptolemæum, & alios, qui ut minimum 21. annos ab aliorum regum temporibus distinctos, eum regnasse volunt. Sententiam Scaligeri de initio Nabopolassari refert Petavius lib. 9. cap. 57. dum ait: Hæc diuersis in locis ac libris, à Scaligero pro dita inuicem contraria & pugnantia sunt. Deinde id refellit, quod totum ac tam luculenter à Scaligero demonstratum putat Capellus.

7. Petavius l. b. 9. cap. 58. & lib. 13. ad an. Periodi lul. 4089. initium regni Nabopolassari anno ante Christi æram 625. statuit, ita ut quintus annus illius sit: 17. Nabonassari anno ante eandem æram 621. die 26. Ianuarij inchoatus. Anno ante Christum 607. Ioakimi quarto, Nabuchodonosoris primo, Nabopolassarum obiisse scribit. Anno ante Christ. 599. deportationem Iechoniæ, & Sedecia: enchronismum notat. Anno deniq; ante Christum 595. ait, Ezechielem profetare coepisse, anno quinto deportationis Iechoniæ tricesimo ab æra Nabopolassari, ut supradictus existimat. Quamquam non rectè Nabopolassarum cum Nabonassaro confundit.

8. Qua in computatione, quædam mihi subobscura videntur. Nam mensilio quarto, quo vaticinari cepit Ezechiel, instabat annus decimus tertius Nabuchodonosoris ex sententia Petauij, qui excidium Urbis, & templi conflagrationem coniecit in annum ante Christum 589. quo annum vndecimum Sedecia: inchoat: nec est dubium, quin sub initium anni decimonomi Nabuchodonosoris Urbis incendium excitarit Nabuzardan. Ergo cum prima visio oblata est Ezechieli, annus 12. Nabuchodonosoris ferè effluxerat, ex huius autoris computo. His adde annos Nabopolassari 21. exurget annus non trigessimus, sed trigessimus tertius ferè absolutus, ab enthronismo Nabopolassari, vsque ad prophetiam Ezechielis numeratur. Dices fortè istos 21. annos Nabopolassari, non fuisse Chronologicos, sed primum & vltimum mutilos, ac proinde negligendos. Verum si hoc tibi negetur, qui probabis? Deinde hoc admissio, remanebunt anni solidi huius regis vnde viginti, quibus si 12. Nabuchodonosoro addiderimus, ad finem anni 31. Nabopolassaris perueniemus. At fortè hic duo regnandi initia habuit: de priori Berolus & alij, qui regnum eius annis 21. definiunt, intelligendi fuerint; de posteriori Ptolemæus, dum ad annum quintum illius regis, lunæ defectione refert: Ezechiel autem ærâ Ptolemæi vsurpauerit. At ne que hoc, difficultate caret: siquidem Ptolemæus in Canone, non pauciores annos quam vnum & viginti representat, eosque ab annis Nabuchodonosoris Chronologicè distinguit. Ptolemæus etiâ annum quintum (vt iam legimus) Nabopolassari & centesimum vigesimum septimū Nabonassari, pro eodem accepit. & sic in æra Ptolemæi annus primus Nabopolassari non est à centesimo vigesimo tertio Nabonassari distinctus, & inijs anno ante Christum 625. die 27. Ianuarij: anno autem ante eandem æram 595. die 19. Ianuarij, ortus

ipi
logia
menti

Supputatio Petauij

Explicatio

P.
H. Philij

Chrono
logia Testa

A 11
17

ortus est centesimus quinquagesimus tertius Nabopolassari, idemque primus, à prædicto Nabopolassaris exordio. Ergò quando Ezechiel 595. ante Christum (vt vult Petauius) mensè quarto vaticinatus trigessimus Nabopolassari, iam ab aliquot mensibus effluxerat, & translationem, sic Ezechielem interpretabimur: Et factum est, in anno (ante quinque circiter menses expleto, Nabopolassari annis ab hinc facti tui) &c. Iste est annus quintus (inchoatus) transmigrations regis Ioakim. Quæ ratio non exiguam continet amphibologiam, & tantum oculos Chronologicos tribuit Nabopolassari.

Alia supputatio.

9. Villalpandus non nisi vnde viginti annos largitur Nabopolassari, idemque Cornelius, idque addit ex Iosepho, lib. 1. contra Appionem, succedit filius Nabuchodonosor, qui regnare cepit anno quarto Ioakim regnauit annu vndecim, à quibus demò annos quatuor, quibus anno Ioakim regnauerat cum patre eius Nabopolassar, remanent anni Ioakim septem: quos annos quinque Sedecia, habebis annos triginta, quos quatuor. Confirmatur quod Ezechiel hæc in Chaldaea scripserit, ac proinde eam temporum nem apponere debuerit, quæ Chaldaeis esset nota, qualis erat Nabopolassari æra.

Refutatur

10. Huic computationi iure potest opponi, quod apud Iosephum contra Appionem non 19. sed 29. anni Nabopolassaris imperio à Iosepho autem Iosephus lib. 10. Antiq. & Eusebius de præparatione Euangelij & viginti consignent, nec pauciores in Canone Mathematico Prescribentur. At esto, regnauerit Nabopolassar annos 19. his adijce Ioakim, & quinque Sedecia; exurget annus 31. Cum autem Ezechiel transmigrations currentem hic ponat: non est cur eum, de anno triennij Nabopolassaris completo interpreteris. Ad hæc aliqui iacent de anno Ioakim 4. quibus, inquit, ante Nabuchodonosorem regnauit. Verùm ista computatio congruit cum rationibus eorum, quibus asserunt annum primum Nabuchodonosori inchoatum fuisse anno tertio Ioakim. Si hoc posterius verum de annis Ioakim non vltra triennium tollere oporteret: & sic regnauit qui cum 19. Nabopolassaris & 5. Sedecia conficerent annum 31. Nabopolassari computandum. Denique Cornelius à Lapide in Harmonia Chronologica Prophetarum §. Anno m. 351. initium Prophetia Ezechielis ante Christum 598. constituit: Danielis 1. ita digerit annos Nabuchodonosori ratiocinia, quibus ipse tempora dispensat, non patiantur, vt prima Ezechielis in annum 30. Nabopolassari conferatur.

Obiecta Respon.

11. At Ezechiel, inquit, vt debuit æra aliqua Chaldaicæ cognoscere, equidem nec aio, nec nego. Si tamen debuit, id abunde præstitit, cum

quintam transportationis Iechoniae suis vaticinijs prefixit : hic enim annus Chaldaeis Victoribus ignotus esse non potuit. Sexcentas autem rationes habere potuit S. Vates, cur annum istum *tricesimum*, ab aliqua epocha Gentilibus ignota, propter Hebraeos accerseret.

12. Quidam Hebraeorum putarunt hunc annum esse *tricesimum* à Iubilaeo, quod proximè antecesserat. Ita Rabbi Ioseph, Kim-hi, & filius eius David, & Rabbi Salomon, vt referunt, iureque merito verum esse negant passim sacri interpretes, cum Chronologis Christianis. Era mundi Iudaica, erronea est, vt alibi monui: vnde fit vt anni Iubilaeorum ex ea collecti, ad annos regum ritè applicari non possint.

13. S. Hieronymus diuersis in locis, diuersas sententias proponit. Initio huius capituli, *tricesimus annus*, ait, non vt plerique existimant, aetatis Prophetae dicitur, sed à duodeuicesimo anno Iosia regis Iuda, quando incensus est Liber Deuteronomij in templo Dei, vsque ad quintum captiuitatis annum Iochin argumentum Iechoniae. Quae verba in glossam ordinariam huius capituli transscripta sunt. At verò praefatione in Ezechielem quae ad finem Bibliorum vulgatae editionis habetur, ex tomo 3. S. Hieronymi ep. 119. sic legimus: Ezechiel propheta cum Iochin rege Iuda captiuus ductus est in Babylonem &c. *tricesimo* aetatis suae, & captiuitatis quinto, exorsus est ad captiuos loqui.

14. Origenes hom. 1. in Ezechielem: *secus*, inquit, *fluum Chobar*, Ezechiel quia 30. esset annorum, apertus vidit caelos. Eadem est interpretatio S. Gregorij homil. 2. quibus assentiuntur Hugo, Lyranus, Historia Scholast. Dionysius, Sanctius in hunc textum, Torriellus ad annum m 3 440. numer. 2. Salianus ad annum 3 441. Cornelius in Harm. Chron. Ezechiel, ait, *Sacerdos Iudaus in Babylone anno 30. aetatis suae, videt in nube ac igne similitudinem quatuor animalium*. Idem habet Isidorus in libro proœm. vbi tamen vitiosè 35. ponuntur pro 30. nempe annus 5. transmigrations, cum 30. qui praecesserant, adiunctus est. Hæc sententia probabilis est, nec defunt coniecturæ, cur Propheta hoc loco, aetatis suae meminisse potuerit, nimirum ad auctoritatem sibi conciliandam, vt Iudæi intelligerent, Ezechielem iam tunc ad eos annos peruenisse, quibus sacerdotes in tabernaculo ministrare, & munia Prophetatum obire poterant. Tum quia haec oratione Ieremiam imitabatur, qui se in ætate tenera vaticinari cœpisse insinuauit. Quod & Daniel fecit, quando scripsit se Susannam imminenti mortis periculo eripuisse, vt patet ex illo Dan. 13. v. 45. *Cumque duceretur ad mortem, visitauit Dominus spiritum sanctum pueri iunioris, cuius nomen Daniel*. Simili modo S. Lucas ætate Christi Domini notauit tempus, quo Prophetae & Doctoris munus obire cœpit, vt notat Salianus num. 3. Addit Sanctius Prophetam, ex modestia fortè & humilitate suorum vaticiniorum primordia, anno aetatis

Quaest. Chron. P. 3.

P

suæ

ipi

logia
iminenti

Sed forte
30. aetatis
Prophetae.

sua trigesimo consignasse, ut à se laudem illam remoueret, que nonnulli adulti prophetiæ dono celebres esse cœperunt, ut iam de Daniele, & dicitur.

Cassigatur Iosephus.

15. Neque audiendus est Iosephus, dum lib. 10. Antiq. cap. 8. in Iosephum ad huc puerum cum Iechonia Babylonem abductum, ut notandum est: nullum enim indicium habemus, quo illum tunc ætatis esse fuisse putemus. Imò Sanctius asserit, ea quæ de Ezechiele, primo exilii uirginitatis tempore dicuntur, aliquid insinuare supra ætatem puerilem. Iosephus non malè negat, Ezechielem cum abduceretur, puerum vocasse, nisi more Scripturæ, quo illi etiam qui sunt 25. annorum, pueri quædam dicuntur.

S. Vates hinc potuit uisum suam uenturisse.

16. Nec est, quod dicas, insolitum esse, ut Prophetæ notent, quæ fuerint, quando primùm prophetiæ spiritum acceperunt. Fateor enim esse ordinariū iustæ tamen aliquando suberant causæ, cui id vel in corpore vel in particulari facerent. Enim uerò, qui anno 30. Nabopolassar, babilonij tempus consignatum esse uolunt, ad extraordinarium modum necesse est, & dicant, mortuo iam ab aliquot annis Nabopolassar, & Propheta præter morem usurari.

Fortè hic annus fuit 30. à 18. anno Iosæ.

17. Probabile etiam existimo, hunc annum 20. numerari, ab octavo mo regni Iosæ, cum neque auctores, neque uerisimiles coniecturæ habent id insinuetur. Hoc enim aliquando placuit S. Hieronymo l. c. dicitur, abet Chaldaeus Paraphrastes, & probabile iudicat Sallianus, num. 6. Chronographiam arbitrantur Theodoretus, & Maldonatus: quoniam iudicio, argumentum, quo id stabilire conantur, infirmum à plerisque censetur. Huc etiam propendet Mariana, neque me ratio eorum dicitur. Nam in tabulis annorum expansionum anno ante aram Christi 626. anno Iosæ aperio, anno deinde ante eandem aram 597. annum quintum migrationis ineuntem signo. Iosæ regnauit annos 31. de his tolle 17. quæ decimum octauum præcesserant, remanebunt 14. His adiunge annos quos Scriptura Ioakimo tribuit, & ut Chronologicos uique ad S. Hieronymum, Hilariū, Bedam, Fasti Siculi, Nicephorum, Ado, Marianum, Vincentium, Honorium, August. Gordonum, Tertullianum, Cornelium. Rursus appone quintum migrationis & ex hoc uerum sententia, annum trigessimum colliges, ab illo celeberrimo Iosæ usque ad primam uisionem Ezechieli oblatam: quod ipsum hic annus Hugo Cardinalis, Nec deerant tituli, quorum gratia S. Vates ad hunc 18. respiceret. Tunc inuentus est Liber Deuteronomij, eiusque lectio clara subito religionis & morum instauratio secuta est. Tunc appa-

Prærog. 18. annis 18. Iosæ.

18.
H. Philippi

Chrono
logia Testa

A 11
170

mo Pascha celebratum. Non fuit simile in Israel à diebus Samuelis Propheta: sed nec quisquam de cunctis regibus Israel. fecit Phasē sicut Iosias. 2. Paralip. 35. v. 18. Octavo decimo anno regni Iosia hoc Phasē celebratum est. vers. 19. Tunc denique Deus per Holdam prophetidem Iudæis futuram sub Nabuchodonosore calamitatem denunciavit. Ecce adducam mala super locum istum. & super habitatores eius, omnia verba legis, qua legit rex Iuda. 4. Reg. 22. v. 16. quod scilicet. fierent in stuporem & maledictum. v. 19.

18. Hinc colligo 1. non esse hic ad annos Astyagis recurrendum, tum quia non defunt aliæ expositiones magis idoneæ, tum quia nec temporum rationes id pariuntur, tum denique quia nihil occurrit, quod suadeat Ezechielem, natione Hebræum, Babylone agentem, regis Medorum annos, nullo appposito talis supputationis indicio, numerare voluisse.

19. Colligo 2. illius opinionem vix mereri fidem, qui huic loco hanc notam apponit: Ego potius dicerem intelligi à capto Iechonia, cum quo Ezechiel abductus, sensumque esse, vsque ad illum annum habuisse se visiones, quarum primam reuoluit, ceteras postea. Quæ verò fuerit visio anni 30. in quarto mense, non dicit hic. Tantum ait, se habuisse visionem, deinde transit ad annum quintum capti Iochin, diciturque cap. 3. de sexto & de alijs deinceps. Vide cap. 40. Hæc enim opinio, neque Scriptorum suffragijs, neque argumentorum fundamentis nititur. Quin imò sicut Ieremias cap. 25. annum quartum Iochin cum primo Nabuchodonosoris, ita Ezechiel hic annum istum 30. cum quinto transmigrationis componit. Vtrobique similis est phrasīs, & pari modo plerique interpretes vtrumque locum exponunt. Cap. 40. nihil admodum reperies, quo communis auctorum hunc annum 30. ad præterita tempora applicantium interpretatio labefcatur.

20. Colligo 3. Cæteris præponendas videri eorum explicationes, qui Ezechielem hic, vel de sua ætate, vel de Epocha ad annum decimum octauum Iosia apposita locutum autumant. Cum autem hæc duæ supputationes pari curâ, ab eadem origine, ad idem annorum spatium ferantur, nihil ob stare video, quo minus Propheta, & ad suam ætatem, & ad anni 18. Iosia celebritatem, duplici sensu literalī respexisse censetur.

EZECH. I. v. 1.

In quarto, subaudi mense, vt exprimunt Septuaginta, & passim interpretes notent. Quartus hic mensis à Nisan cõputatur, eumq; Iudæi Tamutz vocant, ita Chaldæus, Pradus, Sanctius, Cornelius, Mariana, Menoch. nec memini S. Hieron. secus censuisse, quicquid nõnulli è Neotericis hic asserant. Notat quidem in huius capituli commentario, Christum ad baptisma venisse, mense apud Orientales quarto, qui annum ab initio Octobris illa ætate auspicabantur: at

opi

logia
menti

Non fuit
30. Astyagis.

Neque 30.
à capto
Iochino.

Opinio
auctorioris

Mense
Tamutz.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

12.
H. Philij

Chrono
vet. Testa

A 11
17°

verò infra cap. 29. mensẽ decimum à Nisan enumerat, nec alimẽde hunc
tum deduxisse videtur.

Capellus
& Calui-
sius exa-
minantur

In quinta mensis, nempe quarti ex vnanimi interpretum consensu
& Caluissius hæc ad annum 596. ante Christi æram reducit, cyclo
næ 14. Diem istum quintum, quarti mensis Caluissius scribit fuisse
lij fer. 5. Capellus verò coniungit cum 22. Iulij, fer. 2. Erat alio
lit. Dom. E. litera æquationis Epactarum H. Epacta 28. quæ
Tamutz, non procul à 28. Iunij abesse patitur, atque ita commo-
mensis Tamutz in 3. Iulij, fer. 5. potuit incidere. Tantum addit
annum quintum transmigrationsis exeuntem. Characteres Capellus
æram Christi 396. non conueniunt: quia tunc dies 22. Iulij in festo
incurrebat, eratque circiter 23. apud Hebræos mensis quarti. An-
quenti cyclo Solis 3. Lunæ 15. dies quinta quarti mensis ad 22. Inci-
cedebat. Quod tamen Capelli rationes non approbat: siquidem
nus 31. Nabopolassari iam suebat, si, quod asserit Capellus ante
Nabopolassar. erat 127. Nabonassar, anno ante æram Christi 626.
Sic enim anno ante Christ. 595. die 22. Iunij currebat annus Nabonassar
& Nabopolassari 31. idque à 19. Ianuarij, ex supputatione Ptole-
natur Capellus annum 30. Nabopolassari cum quinto transmigrati-
mussim coniungere: quod tamen non efficit. Nam anno m. 399. ante
601. Sedecia coronam imponit à mense Tisri vel à Nisan sequenti
enthronismi auspiciatus: paulo post verò scribit: Sedecia autem
modò ab huius anni, modò à sequenti anni Nisan, modò ab intermedio
ddò bicipitem, modò tricipitem hanc æram constituit, & hanc
nem valde dubiam esse ostendit. Ego prophetiarum Ezechielis
refero ad initium anni quinti transmigrationsis ipsius ciuitates à Nisan
putati; diem quintam Tamutz, non procul à 14. Iunij remotam,
vulgarem Christi epocham 597. stylo Iuliano cyclo Lunæ 9. Solis

Quando
Ezechielis
i. viso
oblata

Resp.

Dices, Ex eorum opinione qui anno ante Christi æram 601. ante
buchodonosoris octauo, Iechoniam migrasse putant, colligitur
Christum 597. die 3. quarti mensis annum quartum transmigrationsis
se exactum: ergo anno ante Chr. 596. Ezechielis primã visionem
tam. Responderi potest: si transmigrationsis æram, à die transmigrati-
onia mathematicè ducamus, id verum videri: At vero Ezechielis
vsuali vtitur, in quem annus iste quintus incurrit, à Nisan populi
ptus, sicut Moyses annos egressionis ex Aegypto ab eodem mense
Exod. 40. v. 16. vt ibid. diximus. Aliàs inter primam Ezech. visionem
cap. 8. describitur, haud facillè esset 430. dies reperire, quibus Prophe-

sinistro, tum dextro lateri incubuit. Ieremias autem cap. 52. & auctor lib. 4. Regum cap. 25. annos non transmirationis, sed regni Sedeciae numerat, accuratè a die ephroni miserat enim Ieremias Ierosolymis. Quod maximè conuenit eorum sententiae, qui annos undecim transmirationis Chronologicos, Urbis excidio praeponunt: quos auctores partim alibi recensui, partim cap. 40. huius libri recensibo.

EZECHIEL. IV. v. 4. 5. 6.

Vers. 4. Et tu dormies super latus tuum sinistrum. Eadem in Hebraeis est lectio: translatio verò septuaginta, Sixti addit; centum quinquaginta dies, prout etiam legit Theodoretus: sed alia exemplaria Graeca, cum Latina & Hebraea editione congruunt.

Varia lectio.

Vers. 5. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero dierum trecentos & nonaginta dies. Consonat Hebraea lectio, & Graeca in plerisque codicibus: Septuaginta verò, tantum centum & nonaginta dies offerunt, quos Theodoretus, & Polychronius acceptant.

Varia lectio.

Vers. 6. Assumes iniquitatem domus Iudae, quadraginta diebus. Ita constanter Latini, Hebraei, Graeci codices. In praecedentibus Latina Sixti editio retinenda est, ut iam olim differre censuit S. Hieronymus, satis miror, inquiens, cur vulgata exemplaria (subaudi non correctae) centum nonaginta annos habeant, & in quibusdam scriptum sit, centum quinquaginta, cum perspicue & Hebraicum, & Aquila, Symmachusque & Theodosius trecentos nonaginta annos teneant. Idem sentit Origenes, qui consideratis ceteris editionibus, ait se 390. dies inuenisse, ut ex Codice Vaticano refert Willalpandus. Consentiant alij interpretes, ut superfluum videatur, in confirmationem huius lectionis plura congerere. Vnde verò hi 390. anni, & rursus alij quadraginta computandi sint; operosius inquirendum est.

Editio vulgata retinenda.

QVÆSTIO II.

Quid hac de re scripserit S. Hieronymus.

Annos 390. Israelis ab eo tempore ducit, quo Theglathphalasar rex Assur magnam in tribuum partem vastauit, sub rege Israel Phacee, qui regnavit annos 20. Huius successori Osee dat annos 9, usque ad eversionem Samariae tum Ezechiae deputat annos 24. Manassae 55. Amon 2. Josiae 32. Ioakimo 11. Sedeciae 11. & sic concludit: fuit itaque à prima captivitate Israel, quae facta est sub rege Phacee, usque ad undecimum annum Sedeciae, quo templum desolatum est, annorum sexaginta quatuor: à secunda quando captus est Osee, & omnis subversa Samaria

Insignis supputatio S. Hieronymi.

opi
logia
menti

anni centū triginta quinque. Fuerunt defolationis templi anni septuaginta, in captiuitate faciunt annos ducentos triginta quatuor. in secundo enim templum extructum est &c. Inde numerat annos reliquos Darij Hytaspis 20. Artabani menses septem, Longimani annos 40. Xerxis II. Sogdiani menses 7. Darij Nothi annos 19. Mnemonis 40. Fuit quoque do anno Darij, vsque ad extremum annum Assueri, anni centum quinquaginta menses quatuor, qui additi superioribus annis 234. faciunt annos 389, et tuor.

Duplex sensus huius loci.

2. Aduertendum iniquitates Hebræorum referri posse ad rem, vel illi peccauerant, vel quo propter sua peccata grauibz incommodis sunt: & hoc secundo modo locum istum interpretatur S. Hieronymus. Israelitæ ab initio regni Phacee, vsque ad annum quadragessimū Mnemonis iniquitates suas portauerint, hoc est, pœnas suis peccatis exsoluerint. Ab exordio Phacee, vsque ad Samariæ euersionem nos 29. nimirum Phacee 20. & Osee 9. Quæ computatio alibi refertur regi Osee anni in totum 18. attributi, idque propter annos regni Phacee anno vigesimo regni Ioatham, qui erat quartus Achab, Phacee peccatum inuasit Oseas: inde vsque ad initium Ezechias, sunt anni circiter 18. si addatur annus sextus Ezechias, quo Samaria est euerfa, colliguntur Phacee, vsque ad captam ab Assyrio Samariam anni circiter 38. At in vitio caret computus iste à S. Hieronymo repræsentatus.

Osee debetur anni 18.

A fine regni Israel ad finem regni Iuda sunt Anni 135.

3. Adhæc dum ab anno 6 Ezechias inclusio vsque ad annum Seleuter inclusu n supputat annos 135. Iosias 32. attribuit: Scriptura vero sic vnicus hac de summa tollendus est. Si verò annus ciuilibz quo euerfa Samaria, & alius quo excisa Ierosolyma inclusiue computentur, hoc temporis interuallo reperientur: sed S. Hieronymus annum euerfationis Ierosolymitanæ excludit, ac proin, hic redundat annus ille trigessimū quem Iosias tribuit, cum non nisi 31. annos regnauerit.

Explicatur ratio nes S. Hieronymi.

4. A casu templi, vsque ad annum secundum Darij Hytaspis bene meo iudicio spatium 70. annorum intercipit. Quod etiam ad finem Assueri, siue Artaxerxis Mnemonis annos 155. & quatuordecim annos, rationi consentaneum, quoad annorum numerum arbitror. Etenim secundus Darij Hytaspis in 320. ante Christi ætam incidit, ut ferebatuani est. Artaxerxes Longimanus anno septimo belli Peloponnesiaci excessit è viuis, nempe anno ante Chr. 425. exeunte, vel 424. mensis successit Xerxes secundus, duobus mensibus, Xerxi Sogdianus mensibus, ita vt Darij Nothus imperium adeptus fuerit, anno ante Christi labente, quod annos 19. tenuit, His adde annos 40. Assueri Mnemonis

P.
H. Philéj

Chrono
logia Testa

A 11
17

procedes ad annum circiter 365. ante Christum, cui si annos illos 155. appo-
neris, haud difficile pertinges ad annum illum 520. ante Chr. Darij Hytaspis
secundum.

5. Aliam supputationem his verbis idem S. Doctor proponit. *Qui autem*
voluerit supputare à prima captiuitate, quæ facta est sub Manahem filio Gadi
regis Israel, qui regnavit in Samaria annis decem, quando venit Phul rex Af-
siorum in terram Israel, & mille talenta accepit argenti, & post eum alios
duos annos Phaceia, quos regnavit in Israel, inueniet vicefimo octauo anno
regis Assueri, compleri 390. annos, quando Esther fertur historia. Quod &
credibile est: neque enim finito Imperio Assueri, sed adhuc regnante eo, Israel
iugum grauissimæ seruitutis abiecit. Hæc ibi.

6. At neque ista computatio difficultatem exhaurit: tum quia sicut in præ-
cedenti, ita & in hac interpretatione, nouennium Osee negligitur. Tum
quia Estheris tempore Iudæi, imminenti lanienæ excepti sunt, non quadra-
gesimo, non vigesimo octauo Assueri anno, sed duodecimo, vel desinente,
vel absoluto. *Mense primo, (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo Assueri, missa est*
littera in Susan, qua Hebraice dicitur Phur, quo die, & quo mense, gens Iudeorū deberet inter-
ire, & vixi mensis duodecimus qui vocatur Adar. Esther 3. vers. 7. Eodem anno, men-
sa regio regis edictis cautum est, ne Iudæorum interitio ante decreta man-
daretur executioni, accitisque scribis & librarijs regis (erat autem tempus tertij mensis
quæ appellatur Siban) vigesima & tertia die illius, scriptæ sunt epistole, vt Mardocheus vo-
luerat. Esther 8. vers. 9. Et constituta est per omnes prouincias vna vltionis dies, id est, ter-
tia decima mensis duodecimi Adar, versu 12. Nec dubium est, quin tunc Iudæi suos
liberos vici fuerint, vt ibidem fide indubitata narratur, cap. 9. Præterea multi
auctores Assuerum Estheris maritum negant fuisse Artaxerxem Mnemoneum;
vt antiqui apud Eusebium in Chronico, Iosephus, Zonaras, Suidas, Ruper-
tus, Sabellicus, Canus, Feuardentius, Bellarminus, Serarius, Ioannes Benedi-
ctus, Salianus, Petauinus, Menochius, vt latè disputauit in lib. Esther, q. vnicâ.
Neque etiam absolutè S. Hieronymus Estheris historiam ad Mnemorem re-
uocat, sed tantum ait: quando Esther fertur historia. Addit Cornelius à Phul, vs-
que ad annum 28. Mnemonis, tantum fluxisse annos 383. quot ego ab initio
Phaceæ computo, at verò à principio Manahem, vsque ad annum istum 28.
Mnemonis, 395. numero. Monent etiam nonnulli, sub Assuero Estheris
nam Israelitarum captiuitatem solutam fuisse: sed tantum Hebræos, à
rege quam eis machinabatur Aman, liberatos. Ita Villalpandus, Corne-
lius, &c.

7. Annos potro quadraginta, quibus Propheta iubetur, *assumere iniquitatem*
gentis Iudæ, quadraginta diebus, S. Hieronymus ait, facile supputari à transmigra-
uone

*Alia sup-
putatio S.
Hierony-
mi.*

*Declarat-
ur.*

*Mnemon
Estheris
maritus
non fuit.*

pi
logia
menti

P.
H. Philo

Chrono
logia Testa

A 11
17

Nexus hi
storia sa-
era cum
profana.

Explica-
tur.

tione Iechoniae, vsque ad initium Cyti. A primo, inquit, anno Iechoniae magna pars Ierusalem translata est in Babylonem, vsque ad primum Cytum regnum, qui desolationis templi erat tricesimus, supputantur anni 40. sed quia laxata est captivitas & libertas populo reddita. Opinor equidem anno templi euerfione necdum exacto, iniisse annum 1. Olympiadis 55. cuius auctoritas sententia Cyrus apud Perfas rerum potius cepit. Ex rationibus approbo, qui adhibito accuratiore caleulo, hoc ad illud acciunt, cum iam ut arbitror, annus à casu templi 1. præcipitaret. Subiit tam captiuitatem & libertatem populo redditam Christianis ac liberitatum est. Verum id non ante 21. annum, ex quo Cyrus in Perside occupatum adeptus contigisse suo loco, & argumentis, & bonorum testimonij confirmari. Quo fit, ut his assentiri non possim, quibus quibus Ezechiel dextro lateri dies 40. incubuit, à transmigratione accesserunt: siquidem exinde anno quadragésimo, neque soluta captiuitatis iugum seruitutis ab Hebræorum cervicibus depulsus est, ut late putauit.

De fine
mundi fig-
mentum.

8. Refert & aliam opinionem S. Hieronymus hisce verbis. Quod annos Israelis, & 40. Iuda iungentes faciunt annos 430. & volumus esse tempus ante Saluatoris, vsque ad consummationem mundi. Quod figmentum reuerentium experientia perspicue refutat: constat enim annos iam 1600. plus à Christi baptismate transactos, pristino mundi cursu excurrere ante.

9. Alij verò inquit idem auctor, & maxime Iudei à secundo tempore Ierusalem à Romanis capta templum subuertitum esse volunt, in tribulatione & angustia, & captiuitatis in quo populus annos 430. & sic redire populum ad pristinum statum, ut quatuordecim quadringentis triginta annis fuerunt in Aegypto, sic & in eodem tempore extrema captiuitas, scriptumque esse in Exodo: *Habitatis autem in terra Aegypti, anni quadringenti triginta.* S. Hieronymus hanc opinionem ex euentu refutare non potuit, ut bene Prædus ad hanc suam ætate, hi anni necdum essent impleti. At verò posteriora facta prædicationis eam redarguunt: Vrbis enim à Tito euerfa est, anno ante Christum annum tolle de 1634. & deprehendes annos plures 1600. ab excidio præterlptos, Iudæis necdum in libertatem restitutum docent Prædus. Cornelius.

(*)

Quid Theodoretus, quid Polychronius hac de re tradiderit.

Theodoretus in huius capituli expositione, regno Israelis non 390. sed 150. annos duntaxat tribuendos putat, quasi Propheta indicaret tempus, post quod Ierusalem rursus aedificata, muroque cinctæ est, aliæ autem Urbes, & Israel & Iuda receptis incolis restauratæ. Hoc autem, inquit, factum est, anno 20. Artaxerxis filij Xerxis. Et paulo post: Quod si quis etiam annorum numerum veteracitate perdiscere, principium numeri capiat annum quintum captiuitatis Iechoniar: ab illo enim quadraginta numerauimus. Comperies enim quadraginta vsque ad annum primum Cyri Persæ, indereliquos Cyri 29. tum Cambyses 7. deinde Darij Hystaspis 35. præterea Xerxis 20. & Artaxerxis vnde viginti. Anno enim vigesimo, Urbis muros præcepit aedificari. Deinde occurrit obsecutioni, qua quis dicere posset, non Israelitas, sed Iudæos Urbem Ierosolymorum instaurasse: ait enim post reditum inter Iudam & Israel, diuisionem quæ antea fuerat non remansisse, sed concordēs & vnanimes omnes qui redierant Ierusalem pariter incoluisse.

Supputatio Theodoret.

1. Quadraginta igitur annos, qui Iudæ attribuntur supputat ab anno quintæ transmigrationis Iechoniar, vsque ad redditam Iudæis anno primo Cyri libertatem, ratus Ezechielem anno trigesimo captiuitatis Babylonicæ, suam Prophetiam exorsum: inde vsque ad initium Cyri annos 40. colligit, idque ex eo confirmat, quod Iechonias dicitur anno vno Euilmerodachi è carcere eductus. Balsasarem ait tres annos deinceps regnasse, eique successisse Darij Medum, cuius anno primo Daniel intellexit annos 70. desolationis Ierosolymitanæ completi. Maldonatus de annis 40. Iudæ, Theodoro suffragatur.

Explicatur.

2. Verum ex notis in 5. vers. huius cap. patet, numerandos esse annos 390. ubi Theodoretus non nisi 150. putat, ac proinde totam illius supputationem corrucere. Deinde ab anno quinto transmigrationis Iechoniar, vsque ad solutam inuoluntate, Cyri Iudæorum seruitutem plures anni quam 40. decurrerunt, vt ex Beroso, Iosepho, Ptolemæo & sacris interpretibus alibi ostendi. Tertio, assertis in libertatem Iudæis Cyrus vix nouennio superstes fuit, tantum abest, vt inde imperarit. Quarto, Cambysis & Smerdis imperium octo annos tenuit, Darij 20. Xerxis & Artaxerxis circiter 21. Quinto, non est ratio cur tempus illud 150. annorum, quod Theodoretus Israelitis deputat, non potius Iudæis adiudicetur: Iuda enim pars maxima extitit illius captiuitatis, liberationis atque restorationis Ierusalem; vt Villalpandus aduertit. Sexto, nullum suppetit argumentum, quo illos 150. annos, iniquitati Israelis adscriptos, à quinto transmigrationis

Corrigitur multipliciter.

Quæst. Chron. P. 3.

9

Iecho-

ipi

logia
menti

P.
H. Philij

Chrono
logia
vet. Testa

A 11
17

Iechoniz auspicemur. Iam enim annis abhinc fere 130. decem tribus debitas suis sceleribus pœnas dabant. *Septimo*, ex hoc Theodoretus nisi quinquennium ab obitu Nabuchodonosoris, vsque ad finem primo Cyri finitam interuenisset, quod nullo modo admittebat, ad meliorem computationem hic auctor suos calculos reuocant, et annos 70. seruitutis sub Cyro solutz, accersit à tẽpore Ioakim filij Joazepe anno quarto regni illius, vt latius retuli 2. Paralip. q. 2. num. 12. Item ex illius posteriore sententia multo plures annos quam 40. effusum anno quinto transmigratiõis Iechoniz, vsque ad illum quo Cyrus liberis in patriam redeundi cõpiam fecit.

*Polychrono-
mij ratio
misi falsa.*

4. Polychronius, vt obseruant sacri interpretes, pro annis 390. Iſraelis iniquitatibus imponit, eosque ab anno Osee penultimo deducit eum veſtigalem Aſſyrijs factum, & instante anno Sedeciz vnde ceteros arbitratur. Secus autem se res habet. Amoni enim filio Manasse 12. Chronologici, sed biennium solummodo debetur, nec est quicquam suadeat ad annum vnde ceteros Sedeciz instantem, anno 3. iniquitatis esse expletos, de quibus hoc loco Deus ad Prophetam: *ego dedi vobis annos eorum, &c.*

QVÆSTIO IV.

Quid alij plerique hac de re senserint.

*Opinio
quorundã
Rabbino-
rum.*

1. Rabinis David Chimhi, Selowo, & Tahi, quos, inquit Prædicator multi ex Catholicis interpretibus, nomine iniquitatis intelligunt, eamque in 10. tribubus annos 390. in Iuda 40. perdurasse autumant. Vnde summam 390. annorum colligant, accipiunt in primis, 149. ab anno primis melech, vsque ad vltimum sacerdotij Heli, alios vero 241. ab anno primis qui peccare fecit Iſrael, vsque ad 9. Osee, vltimi regis Iſrael. Annos 241. tribus in Iuda, constant ex 16. primis annis Manasse, biennio Amos, 2. Joakim & Sedeciz.

*Confutatio
1.*

2. Hanc numerandi rationem iure explodunt Villalpandus & Ceteri, quia in primis tempore Iudicum, domus Iuda à cæteris tribubus autumant, ac proinde istius opinionis auctores solis 10. tribubus dololantur, quibus tantis impurant, quasi ille à reliquis abstracta peculiarem populum tenuerit. Deinde licet iniquitas non nisi ad 10. tribus referatur, non est cur ab Abimelech fluxisse censetur, cum multo ante, Hebræi ab falsos Deos coluerint: Id enim perpetrarunt, antequam Deus illos Osee suscitaret, vt videre est Jud. 3. v. 6. & seqq. Et cap. 4. v. 1. Adhuc, vt *esse malam in conspectu Domini post mortem Aã. Idem eos post Bala, aut*

*Confutatio
2.*

rem denuo factitasse, & coluisse Baal, disertè legimus cap. 6. v. 1. & 25. Præterea, ab anno primo Abimelech inclusivè, vsque ad primum Davidis exclusivè, annos quidem 149. numero: sed non defunt, qui suas rationes aliter digerant, vt Serarius, Petavius &c. neque toto illo tempore gens Hebræa serviebat idolis, vt docemus 1. Reg. 7. v. 5. & 4.

3. Alteram etiam horum 390. annorum partem, non bene illi à Ieroboam suspicantur: sicut enim Idololatriam, quæ sub ludicibus fuit, ad iniquitatem Israël spectare volunt; ita eam quæ sub Salomone commissa est, ab huius iniquitatis annis excludere non deberent. Denique ab initio Ieroboam, vsque ad Osee primordia annos 240. reperio: at verò vsq; ad annū 9. eiusdem, quo capta est Samaria 258. numerandos puto. Plures de annis, quibus regnum Israël fuit, opinioniones retuli 4. Reg. q. 12. ex quibus innotescit, illud annorum 241. interuallum ab initio Ieroboam, vsque ad finem Osee, à multis non approbati.

Consuetudine 3.

4. Nec solidiores sunt rationes, quas de annis Iuda proponunt. Etenim non erat, cur iniquitate Achazi prætermittā, æram iniquitatis Iudaicæ à Manassæ ordirentur, non erat cur 16. priores annos Manassæ tantum, non plures, non pauciores suis ratiocinijs inuoluerent. De Achaz narrat Scriptura 4. Reg. 16. vers. 3. *Ambulavit in via regum Israel, in super & filium suum consecravit, transferens quoque victimas, & adolebat incensum in excelsis & in collibus, & sub omni ligno frondoso. Regis ad exemplum populus sese componebat. Sed nec ipse Iuda custodiuit mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israel, quas operatus fuerat. ibid. vers. 19. Cuius iniquitatis extabant monumenta, sub initium regis Ezechia, quando ipse dissipavit excelsa, & contriuit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem aneum &c. ibid. cap. 18. v. 4.*

Consuetudine 4.

5. Quidam hosce 390. annos Israël à vicefimo quinto Heli, vsque ad ultimum Osee propagant. Quam temporis notationem referunt ac merito repellunt Neoterici, cum nullum illo anno 25. factum in signe reperiatur, quod horum annorum exordium esse potuerit. Bene addit Pradus, nec eos fidem mereri, qui hanc summam ab anno ultimo Heli advocant, indeque annos Lunares 390. vsque ad captam Samariam trahunt: tum quia nulla subest ratio, cur ab eo tempore hosce annos ordiamur, tum quia anni præter Lunares ne quidem ad quinquennium numerari solent, tum quia sicuti ab anno 25. Heli, vsque ad finem regni Israël, non facile reperiuntur anni 390. Solares: ita neque ab ultimo Heli, vsque ad prædicti regni excidium 390. Lunares.

Alia fuerit opinio.

6. Michael Paludanus tract. 3. Chron. cap. 6. hosce annos ab initio regni Paludani Israël, vsque ad finem anni quinti Sedecia regis Iuda extendit: quia inquit, rejicitur,

Suppositio Paludani, rejicitur.

ipi

logia menti

P.
H. Philippi

Chrono
vet. Testa

A 11
17

per hunc decubitus 390. dierum iubetur Prophetæ portare iniquitates domus
ritas utique non futuras. Vnde concludit probabilem esse suam inceptam
qua censet hos 390. annos, sexcentio ante excidium Ierosolymorum
fuisse. De annis 40. Iudæ nihil mouet, regnum Israel annos 269. ter-
mar, atque à morte Salomonis, vsque ad Sedecie calamitatem annos
censet, plerisque verumque negantibus. Vide 4. Reg. q. 12. & 2. Paralip-
muni etiam Scriptorum sententia hunc Prophetæ decubitus, non
præteritas iniquitates Israelis, sed etiam ex parte futuras extendit, ut
annos, aut saltem vsque ad Urbis euersionem, aut longe vltimus
colligere est, ex opinionibus de horum annorum intervallo recentibus
post recensendis.

*Cōiectura
Pineda
valde de-
bilis.*

7. Pineda lib. 7. de rebus Salomonis cap. 9. hunc 390. cursum ab
simo septimo Salomonis ciet, & vltimo Ioakim sistit. Coniectura
quod Salomon primus auctor idololatriæ fuisse videatur. Verum hanc
Eturam valde debilem, nec admittendam esse bene docet Cornelius
Salomon idola coluerit, eorum tamen cultum edito publico non
constat, quoto regni sui anno in idololatriam incidit. Adde illo
poris ægrè 390. annos repertum iri. Computat ille quidem Salomonem
13. Roboam 17. Abiæ 3. Asæ 41. Iosaphat 25. Ioram 6. Ochozias 1.
Ioas 40. Amasias 28. Ozias 52. Ioatham 16. Achaz 18. Ezechias 26. Man-
Amon 2. Iosias 31. Ioachaz menses tres Ioakim 11. Ioachim menses
procul dubio inquit, sunt anni 390. Imò 391. & 6. menses. At verò Sa-
buit Ioram annos 8. Amasias 29. Achaz 16. Ezechias 29. curab hanc
tione discedit!

*Opinio ali-
quorum.*

8. Sunt nonnulli, in quibus Pradus & Cornelius, qui existimant
Israelis hoc loco non significari decem tribus à Iuda separatas, sed
quam Israelitas, hoc est, tam duas, quam 10. tribus; quia post abdu-
Ezechias, maiori ex parte Israelitas, reliquæ 10. tribuum cum Iudæis
fuerunt; vocari tamen Israel, quia in regno Israel cepit, & perditur
atq; inde ad Iudæam defluxit. Nomine domus Iudæ, accipiunt familiam
quod erat in stirpe Dauidis. Deniq; portare iniquitatē, hoc loco
volunt, quàm ferre supplicium iniquitatis alias admittæ, dare pro
criminis. Dies autem pro anno datus est Ezechieli hanc iniquitatem

*Eorundem
suppositio*

9. Iactis hisce fundamentis, docent annos 390. iniquitatis Israel
pus à diuisa inter Roboam & Ieroboam Monarchia, vsque ad Vrbis
mitanz excidium, anno vndecimo Sedecie transfatum; quod regnum
nos domus Iuda, esse totidem regni Manasse antequam ab Assue
Quam in sententiam, quoad annos Iudæ propendunt Mariana & Sa-

10. Equidem annos illos 390. puto commodè supputari posse, ab eo tempore, quo Ieroboam peccare fecit Israel, vsque ad annum, quo Ierosolymam expugnauit Nabuchodonosor, & Sedeciam excœcauit. Tamen si enim regnum Israel anno mundi 3060. ante Christi æram 981. ortum autumo; excisam verò Ierusalèm anno mundi 3451. ante Chr. 590. haud grauatè nihilominus concessero meas rationes vno fortassis anno abundare, vel potius hoc oraculum de annis integris tantum, non de anni primi & vltimi fractionibus intelligendum, vel certè cum Saliano dicam Ieroboam vitulos atque adeo idololatriam edito publico statuisse, non illo anno Iuliano, quo regnare cœpit, sed sequenti, nempe sub finem anni primi sui principatus, aut initium secundi. Sic mei calculi nec latum quidem vnguem, à spatio 390. annorum dissidebunt.

*Opinio
authoris
de an 390*

11. Ad hanc libellam suas rationes non instituunt Torniellias, dum anno m. 3060. apostasiam Ieroboami inscribit, Urbis excidium ann. 3447. Salianus, qui anno vno tardius vitulos à Ieroboamo confatos & dedicatos sentit, anno ante æram Christi 993. templum exustum illo anno mundi 3447. ante Chr. 607. Petauius qui anno periodi Iulianæ 3739. ante Chr. 975. Ieroboami enthronismum, & publicum à vera religione diuortium: anno verò periodi 4115. ante Chr. 789. Urbis euerfionem notat. Vnde apparet, eos paucioribus annis, quam 390. interuallum ab initio Ieroboami vsque ad Sedeciæ casum definire.

*Contra
nonnullos.*

12. Porro causant, cur iniquitas domus Iudæ ad Manassen referri possit Pradus & alij, qui sunt eiusdem opinionis afferunt, quod Scriptura, propter immunitatem eius crimina, populum extrema calamitate oppressum tradat. Non est enim furor Domini ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor eius contra Iudam, propter irritationes, quibus prouocauerat eum Manasses. Dixit itaque Dominus: etiam Iudam auferam à facie mea, sicut abstuli Israel, &c. 4. Reg. 23. v. 26. Et cap. 24. v. 3. factum autem est hoc per verbum Domini contra Iudam, vt auferret eum coram se, propter peccata Manasse, vniuersa quæ fecit. Similia legimus ibidem cap. 21. ver. 11. Ieremix 15. v. 4. Subinde tamen Deus etiam ad alia peccata respexit, cum pœnas à populo exigeret, vt insinuat 4. Reg. 15. v. 14. Eruntque in vastitatem & in rapinam cunctis aduersarijs suis, eo quod fecerint malum coram me, & perseverauerint irritantes me, ex die, qua egressi sunt patres eorum ex Aegypto, vsque in hanc diem. Causa tamen princeps iustitiæ eorum fuisse videntur facinora sub Manasse patrata.

*Cur anni
40. ad
Manassen
referatur.*

13. Dices primò. Apud Hebræos in Seder Olam Manassen captum legimus anno regni sui vigesimo secundo: non debent igitur illius iniquitates ad annos 40. porrigi. Respondet Pradus in hoc cap. sub finem partis secundæ, firmiter efferationem, qua sententiam suam comprobat, illorum traditionibus rancidis & fabulosis. Enimvero plures sunt, qui hanc traditionem Hebraicam reiiciant

*Obijciunt
Hebræi
quod mul-
ti respiciunt.*

93 quidem

ipi
logia
menti

126
H. Philip

Chrono
vet. Testa

A 11
17

quidem: ex alio tamen capite, horum doctrina non sinit illos 40. annos
cata Manassæ applicari. Nam Torniellus Manassæ abductum a
gni sui 15. Petavius 9. Sallianus 7. ac proinde ex eorum sententia, longum
num sui principatus 40. rex impius à peccando destitit. Deinde Salma-
rius, Bellarminus, Serarius, Gretserus, Gordonus & alij, quosq. Iu-
ditha retuli, historiam Iudithæ Manassæ temporibus accidisse cen-
rò suam opinionem tueri possent, si Manassæ flagitijs annos 40. Iu-
ditha enim vixit annos 105. & post occisum ab ea Holofernem, in quo
non fuit, qui perturbaret Israel. Iudith 16. vers. 30. Atqui Manassæ non
turbatione Israelis capi & Babylonem abduci potuit. Itaque ante Ho-
lofernitum iam captus fuerat Manassæ, si eo tempore Holofernes
irrupit. Ab anno 40. Manassæ, sequuntur anni eisdem 15. Amone
niuersè 48. vsque ad mortem Iosif, quando Nechao rex Egypti
bræis plagam infixit. Non vixit autem Iuditha vsque ad obitum
sub Manasse sustulit Holofernem: etenim non fuit, qui perturbaret
ten eius, annis multis. Pro hisce multis annis, licebit vt minimum 100.
mere, qui adiuncti ad 105. vitæ Iudith, conficiunt annos prope 177.
he 48. qui à capto Manassæ, vt illi volunt, vsque ad Iosif excessum
remanebunt anni 69. quos habuerit Iuditha, quando peremit Ho-
lofernem. Verisimilius est autem eam tunc fuisse iuniorem: erat enim elegantior
Iudith 8. v. 7. quod de naturali specie intelligendum videtur, cui Deo
liquid splendoris addit, vt rextus Latinus monet, cap. 10. v. 4. vbi
ius additionis non meminit. Itaque difficile est, annos 40. iniquitatis
nassæ tribuere, si eius tempore Iuditha floruit. Ego hanc Herodotum
fis imperantibus postea claruisse puto.

*Virum
anni 40.
sint diuer-
si à 30?
Quidam
negant.*

14. Dices secundo: Quadraginta dies, quibus Prophecia ini-
mus Iuda portabat, ab illis 390. diebus, qui respōdebant iniquitati
separauit, dicens: Et cum compleueris hæc, dormies super latu tuum decem
&c. v. 6 Ergo anni iniquitatis Iuda ab annis Israel distincti fuerunt. Ha-
quelam non admittit Prædus: respondemus, inquiens, annos 40. ini-
fis seorsum ab annis Israel computari, & puniri non quod alij fuerint ab anno
tionis Israelis; sed quoniam malitia fuerint insigniores, & vni a occasio
tentie lata contra ciuitatem. Quæ responsio, non est omnino ab Iosepho
iam S. Hieronymus, Theodoretus, Hugo, Lyranus, Maldonatus, &
Cornelius & alij plerique annos 40. Iudæ intra spatium 390. annorum
includunt.

*Sanctij
calculatio.*

15. Sanctius istos 390. annos ab initio Ieroboami, vsque ad annum
tum vel quintum Sedeciæ supputat, collectis in eam summam annis

ram regum Iuda, prout eos sacræ literæ expresserunt, ita ut usque ad istorum annorum finem duraverit iniquitas Israelitarum, qui Ierololymæ, & in omnibus Iudæorum finibus morabantur: annos verò 40. domus Iuda constat ex annis Manassæ, non omnibus, quibus regnavit, sed tantum 23. Amos 2. Ioa- kim 11. & Sedeciz 4. Addit annos primos Manassæ ad hanc iniquitatem non spectare; quasi non ineunte regno, sed iam longissimè progresso, populus ad eam nequitiam perueniret, quam Deus isto publico supplicio damnavit. Fere- tur autem ex sua calculatiõne, non nisi 187. annos provenire, & causam affert: quia viri, inquit, huius consuetudinis (qua scilicet annorum fractiones quan- doque solent omitti) non ignati, in magna aliqua annorum summa, qualis hæc est, de quo tribus aut quatuor annis non laborant, quia sciunt plures ex mensi- bus ad annua spatia adiectis posse constari, & eosdem existimari pauciores, quia mensis iidem ab alijs detrahuntur.

16. Verum enim vero, hæc de annis 390. supputatio à communi auctorum placito discrepat, qui tempus ab exortu regni Israel usque ad annum 4. Sedecie clapsim paucioribus annis metiuntur, Maldonatus, Tornielus, Pradus, Cor- nelius, Salianus, Petanius, & his alij antiquiores, S. Hieron. Iulianus Toler. Fa- bi Sicuti, Nicephor. Const. Beda, Hugo, Lyran. ut suis locis indicavi. Deinde Is- raelitarum & Iudæi nihilo meliores prioribus annis Manassæ (nisi fortè per paucis) videntur fuisse, quam posterioribus. Nam Manasses ante ultimos regni sui an- nis poenitentiam egit, ac idcirco par est credere, eum minus sceleratè se gessis- se, quam antea. Quare si aliqui annorum illius ad impietatem non spectant, ratio cur anni primi potius, quam sequentes ab ea improbitate eximantur. Anno 12. Isaiam terra disse-cuisse traditur, nec à tanto facinore vel ipsius, vel populi velania cepisse mihi videtur.

17. Est etiam quorundam opinio, qui, ut refert Cornelius, crimen Israelis ducunt ab anno 4. Ieroboam, usque ad Urbis & Templi eversioem per annos 390. iniquitatem Iudæ interpretatur eadem Christi & Christianorum in Vrbe Ierololymitana per annos fere 40. scilicet ab anno 18. Tiberij, usque ad annum 2. Vespasiani. Hoc verum est, inquit, sed posterius Allegoricum. Nam ad literã lo- quitur Ezechiel de peccatis suo tempore commissis, & de obsidione præseni facta per Nabu- chodonosorè, non per Vespasianũ. Ego verò arbitrator prius non quidem temerarium esse litamen accuratius ad calculos reuocetur, non nihil à vero annorum nu- mero distare. Nam ut ex dictis patet, ab anno 4. Ieroboam, usque ad Sedeciz calamitatem haud facile ultra annos 388. representabis, ipso etiã Cornelio as- sentiente, qui ex propria sententiã disertè asserit annos 390. iniquitatis Israel in- cipere ab anno 1. Roboam regis Iuda, & Ieroboam regis Israel, finiri autè anno ultimo Sedeciz, quo Vrbs everta est. Ergo, hac ratione, ab anno 4. Ieroboam, usque

Refellimus

logia
menti

17.
H. Philip

Chrono
Testa

A 11
17

vsque ad hanc euerfionem, non nisi 387. fuppütabuntur. Ad hanc
plerofque huius prophetiæ interpretes annos 40. antiquitatis Iudaicæ
æuum applicare; eum tamen non aufim temeritatis attingere. qui
terali opinaretur S. Vatem pariter ad futura post Melliam recipere
intendiffè, vt pofteri monerentur, ne tanto fe crimine oblitingerentur.
fuit eorum, qui in Chrifti mortem confpirarunt.

Conclufio
de annis
390. & 40

18. Omnibus verò confideratis in eorum fententiam venio
nos; 90. ab eo tempore numerant, quo Ieroboam colendis publice
fecit Ifrael, & vsque ad captam per Nabuchodonoforem Ierofolymitanam
cunt. Annos 40. fceleris Iuda, quàm assignate poffim, neceffario
eorum ratiocinia propenfior, qui hanc fummam vel ex 22. annis Iuda
decia, atque 18. Manaffæ colligunt, aut omnes huic regi foli ante
retur attribunt. Si Manaffes quadriennio circiter optimi parentis
vtcumque fecurus non immanè deliquit; locus aliquis illi Hebraica
tioni relinqueretur, qua Manaffen anno regni fui 22. abductum tenetur.
probabilem etiam duo eorum computum, qui hos 40. annos Iuda
13. Iofuæ apertunt, & ultimo Sedecia clauditur: culmen enim flagrantis
ri poteft ea pertinacia, qua domus Iuda in fua iniquitate perfficebat,
ces, comminationes, & quali tonitruarum aliorum Prophetarum
me Ieremiæ, furda penitus effè videbatur.

An Ieru-
falem ob-
felfa fuerit
390. dieb.

19. Quæritur 1. Vtrum 390. dies, quibus Propheta in Ierofolyma
cubuit, fignificauerint obfidionem Ierofolymitanam totidem diebus
ram? Affirmant nonnulli, vt Pradus, Sanctius, Cornelius, & ducunt
quidem anno 9. Sedecia, decima die mensis decimi obfideri cepiffe,
vndecimo die nona mensis quarti in hoftium poteftate veniffe, & tot
omnes dies huius interualli impositos Ezechiel. Cum enim Chaldaei
diffet regem Aegypti obfelfis Iudæis auxilio venire, obfidionem in
malè mulctato Aegyptiorum exercitu & Syria tota fibi fubiugata
inftaurauit, inquit Sanctius. Eo vero tempore quo Chaldaeos cura
gerebat, refpirauit ciuitas. Porro ab inchoata obfidione, vsque ad
Ciuitatem, numerant tantum 18. menses, cum Iosepho lib. 10. Antiquit.
tracto igitur eo temporis fpatio, quod fubmouendis Aegyptijs
tranfegit, relinquuntur dies obfidionis 390.

Affirmãdi
fundamẽ-
tum 1.
dabile.

20. Hæc doctrina duobus potiffimum fundamentis nititur.
tantum temporis à Nabuchodonofore debellandis Aegyptijs
prima obfidionis die, vsque ad vltimam, remaneret (ætra de Chalda
digreffa) præcise dies 390. quod fieri quidem potuit, reuera autem
conftat, Id enim in primis non docet Scriptura; folum diem pro
Ezechiel
gat. C
Proph
contra
us. S
br
ext
furi
plicas
nam
Cere
24. &
Iue
polle
vt ai
Sede
Sede
21.
no 3
Ierof
420.
Lu V
cimi S
ante t
hi Co
or dir
mum
nolog
debit.
22.
ndem
390. a
ponu
Reg
plo ig
u

Ezechieli narrat: diem decubitus pro die obsidionis tributum nec ait, nec negat. Qui aſſerit, ſui aſſerti rationem afferat. *Hoc ita eſſe, inquit, ex eo patet, quod Propheta præcipitur, vt 390. panes ſubænericos ſibi faciat, ſinguloſq; in pondere factos comedat, & aquam in menſura bibat, diebus ſingulis decubitus, ſubaudi in ſiniſtrum lat.* Sed hæc abundè ſoluet, qui dixerit toto huius laborioſi & moleſti decubitus tempore totius obsidionis durationem non repræſentari, ſed ſolùm quaſi extremæ famis & miſeriæ ſtatum, in quo non ſtatim ab initio, ſed in progreſſu futuri erant obſeſſi. Quo enim iure hos 390. dies ad totam obsidionem applicas, alius ad grauiorem eius partem accommodabit, nec fortè deerit quiſpiam, qui dicat nullam eſſe inter dies iſtius ſitus & dies obsidionis analogiam. Certe hoc fundamentum non agnoſcunt Chriſtophorus à Caſtro, Ierem. 34. & Torniellus anno mundi 3444. qui negant (quanquam meo iudicio ſine ſufficienti ratione) obsidionem anno nono Sedeciæ inchoatam, fuiſſe poſtea interruptam, quibus fauet Cornelius ad initium capituli 34. Ieremiæ, ubi ait videri obsidionem, cuius ibi meminit Propheta contiguiſſe anno 8. Sedeciæ. Nam anno 9. ait, *redijt Nabuchodonofor & continuauit eam ad annum 11. Seſuæ.*

21. Alterum fundamentum eſt, Nabuchodonoforem regnum adijſſe anno 3. Ioakim necdum expleto, & anno 11. Sedeciæ ineunte, expugnariſſe Ieruſolymam: quorum vtrumque probabiliter conatus ſum refutare 4. Regum 20. & 22. ac rariſus cap. 25. verſ. 1. & 2. ubi indicauit veriſimilius eſſe, obſeſſum Urbem diutius quam 18. menſibus, & expugnatam ſub finem anni vndeſimi Sedeciæ. Nec aliter philoſophari poſſunt, qui annos 11. Chronologicos ante templi euerſionem adſcribunt Sedeciæ, totidemque Ioakimo. Faut mihi Cornelius Baruch 6. verſ. 2. §. Septem, quippe qui à migratione Iechoniæ orditur annos captiuitatis Babilonicæ, & ab anno 11. Sedeciæ, vſque ad primum Cyri ait fluxiſſe annos 59. Vt enim ad 70. perueniat, dabit ann. 11. Chronologicos Sedeciæ, & ſic vltra 18. menſes Ieruſolymorum obsidionem promouebit. Vide notas 4. Reg. cap. 23. num. 12.

22. Quæres 2. Vtrum Ezechiël diebus 40. in latus dextrum reclinatus totidem dies excidij & vaſtationis Ieruſalem ſignificauerit? Id opinantur ij, qui 390. dies, de quibus iam egimus, cum totidem diebus obſeſſæ Ciuitatis componunt, probantque ex eo, quod Ieruſalem die 9. quarti menſis capta ſit. 4. Reg. 25. verſ. 8. Ierem. 32. verſ. 12. die verò 10. quinti menſis Ciuitati & Templo ignis ſubiectus. Sic habentur 30. ferè dies. His adde 10. quibus partim incendium, partim victor Babilonius in Urbem debacchatus eſt; conflent 40. dies quos quaerimus. Ego rem in medio relinquo.

Quæſt. Chron. P. 3.

EZECH.

ſpi

logia
menti

Fundamē-
tum 2. vſq;
tueſum.

An Ieruſalem vaſtata ſit
40. diebus?

hilce minutijs non esse pertinaciter altercandum: quilibet, optimo, quo iudicat modo, suos calculos disponit.

4. Ex haetenus in Ezechielem dictis colligimus 1. ea quae 7. primis capitibus contextuntur ad annum quintum transmigrationsis, & fortè eam partem, anni sexti, quae quintam diem mensis Elul praecessit, referenda esse. Alias vulgari supputatione, anno quinto tribui solent, quod fit à Tornielo & Saliano ad an. 3440. num. 1. & 18.

5. Colligimus 2. de anno embolymæo sententiam eorum intelligendam esse, qui asserunt Prophetam iacuisse 430. dies. Nam annus Lunaris communis diebus 354. absolvitur: his adde 59. dies, quibus duo menses explentur, consistunt tantum 413. dies, accedente autem intercalari mense, exurgent dies 441. aut 443. Sic S. Vates satis temporis habuerit, ut Dei iussa exequerentur, ante mensem Elul anni sexti currentis: ac proinde illos non audio, qui aiunt annum sextum, de quo hic loquitur Ezechiel iam fuisse transactum, & anni septimi duos menses.

*Misus: Hæ
bri 7. ca-
pita ad an-
5. transmig-
referuntur*

*Anni Em-
bolymæi
hic ratio
observanda.*

EZECH. XX. v. 1.

ET factum est in anno septimo, in quinto in decima mensis venerunt viri. Bene cum sancto Hieronymo obseruat Hugo, Pradus, Maldonatus, Cornelius & alij hoc contigisse, post undecim menses & quinque dies, à superiori visione, reconlideranti patet. Monent etiam plerique hunc mensem quintum à Nisan supputari & apud Hebræos Ab nuncupari.

*Id factum
mensibus
11. & 5.
dieb. post
præcedentē
visionem.*

1. Hanc prophetiam Caluissius ad diem 16. Iulij, an. ante vulgarem Christi epocham 594. reducit: ego iuxta nuper dicta ad annum 595. cyclo Lunæ 15. Epacta 9. qua duce, diem 10. quinti mensis circa 22. Iulij deprehendes.

3. Quæ à cap. 8. inclusivè, vsque ad 10. exclusivè hoc libro continentur, auctores passim anno sexto transmigrationsis consecrant, in quibus Tornielus & Salianus. Videtur etiam communis interpretum sensus esse, menses quartum, quintum, sextum, quibus haetenus Propheta, tanquam certi temporis characteribus vsus est, ad initium potius, quam ad finem annorum quinti, sexti, septimi transmigrationsis Iechoniæ, referri: quicquid in contrarium velit Capellus. Mirum enim esset, exitum anni potius quam ortum ad temporum notaciones apud Ezechielem consignari.

*Quanam
prædicta
anno 6.
transmigr.*

EZECH. XXIV. v. 1.

ET factum est Verbum Domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima die mensis. Hic annus fuit nonus à transmigrationse Iechoniæ, ut norant interpretes

*Obsessa à
Chaldeis
Ierusalem
ann. 9.
pretes*

pi

logia
menti

13.
H. Philij

Chrono
log. Testa

A 11
17

transmigr.
mense 10.
die 10.

pretres, nonusetiam regni Sedecia. Nam inter Iechoniam & Sedeciam fuit quasi vnus anni interregnum: esto probabile sit, Iechoniam Nabuchodonosorem, negotia regni totius primum dispoluisse post vnum, aut si mauius alterum circiter mensem, regni tutorem aditionem tradidisse.

Mense decimo. Subaudi qui dicitur Tebeth, à Nisan; non autem putatus. Ita plerique omnes huius loci expositores.

Decima die mensis nempe decimi, quo Nabuchodonosor anno 19. Ierusalem obsidere cepit. 4. Reg. 25. v. 1. Illudque ipsum Deus Ezechiel ne agenti reuelauit. Porro dies ista decima decimi mensis non videtur abfuisse à fine Decembris Iuliani, anno ante communem æram Chronotabam Ierem. 39. v. 1.

EZECH. XXVI. v. 1.

De hac 1.
die opinio
vult esse
4. mensis.

1. **E**T factum est, in vndecimo anno, prima mensis &c. Theodoretus prophetiam, prima die quarti mensis obuenisse, paucis ante Ierusalem caperetur. Assentitur Sanctius, idque ex eo conuenit, si iste Iudæis propter Urbis expugnationem infaustissimus iudicatus fuerit, adeo vt eum exprimere nihil attineret, sicuti neque expugnationem 25. v. 3.

Alia 5.
mensis.

2. Pradus, Cornelius, Menochius, cum Rabbi David hanc quinto mensi adiudicant: tunc enim Tyrus accepto intra 20. dies oblatione Ierusalem, rei patriæ nuncio, vt ait Pradus, exultare poterit, quæ, cuius gloriæ inuidebat maximè. Vnde Propheta: *pro is, quæ dicitur Ierusalem: euge contracta sunt porta populorum, &c.* Quibus verbis intuetur, Tyrios Ierololymis oppugnatis prius iolultasse, quàm hæc Ierusalem tra Tyrum vaticinaretur. Verum dicere quispiam posset, cum Ierusalem fuerit, & opinata, fore vt nobilissima illa Vrbe euerfa, ipsa Tyrus in vicinimas gentes potiretur imperio. Deinde esto, Urbis expugnatione conuicium præcesserit: non tamen inde colligemus hoc certiorum quinto potius, quàm sexto, aut alicui consequentium interdu decem mense sententia qui sub initium anni vndecimi Sedecia Urbem capere stimant. Ex eorum autem doctrina, qui anno vndecimo expugnationem rigisse autumant, ad sextum mensem hæc propheta differri vix potest dicamuseam anno vndecimo transmigrations finito, editam esse.

Alia 1.
mensis.

3. Hanc primam diem, ad primum mensem reuocant. Cornélius Mariana in hunc locum, Adrichomius in Chronolog. Torneilius &c.

ad an. m. 3446. nu. 25. Petavius lib. 13. ad an. Periodi Jul. 4125. Hic cum Theodoro & Sanctio, fatentur quidem Tyrios Iudæis insultasse Vrbe iam capta, sed non ante hoc Vaticinium, in quo tempus præteritum, pro futuro more prophetico positum fuerit dixit pro dicit, ex diuina oraculi certitudine, quæ non est minor de futuris, quam de transactis.

3. Equidem nihil certi occurrit, quod definire possum: solum aduerto opinionem præcedenti numero allatam mihi cæteris probabiliorem videri: exonica verò est interpretatio Capelli, qui ad annum m. 3409. Vaticinium istud anno transmigrations 9. editum asserit, prima die mensis vndecimi, & sacrum textum ita vertit: *Et fuit in vndecimo mense anni primo die mensis*, contra non solum recentiores, & sacræ Scripturæ Commentatores, vt S. Hieronymum, Theodoretum &c. sed ipsos etiam 70. interpretes, vbique enim legimus, *in vndecimo anno*, sicut in vulgata editione. In Hebræo etiam eadem penitus phrasis vsurpatur, quæ cap. 31. & 32. v. 1. quibus in locis Capellus eam lectionem carpere non potest, quæ habet, *in anno vndecimo, in anno duodecimo.*

Opinio auctoris contra Castellum.

E Z E C H. XXIX. v. 1.

1. *In anno decimo, decimo mense, vndecima die mensis factum est Verbum Domini ad me.* De anno & mense consentit Latino Hebræus: sed hic diem duodecimam numerat, Latinus vndecimam. Græci codices neque inter se, neque cum Latinis aut Hebræis congruunt. Nam versio 70. Sixti, & alia pleraque exemplaria Græca annum 10. & mensem 10. exhibent; aliqua annum 12. & mensem 12. vt habet Theodoretus: nonnulla denique annum 10. & mensem 12. offerunt, vt docent Hugo & Lyranus. Vbique autem dies prima mensis adnotatur. S. Hieronymus hunc versiculum sic proponit: *In anno decimo siue iuxta LXX. duodecimo, in decimo mense siue iuxta Hebræicum duodecimo, in prima siue vna mensis.*

Variationes.

2. Latinam editionem Sixti V. omnino retineo & reuereor, cum Cornelio, Mariana, Menochio &c. in hunc textum. Torniello ad an. m. 3441. num. 6. Salliano ibid. num. 6. quam etiam retinet Sanctius, in cuius paraphrasi vitiosè dies 14. pro 11. reperitur.

Quæ vera lectio.

3. Vulgatæ autem editioni non aduersatur Hebræa, quæ hic diem 12. repræsentat: credibile est enim, ea quæ hic sacris monumentis consignata habemus, Ezechieli diuinitus tradi cœpta die vndecima, vt Latinus memorat; sequenti verò die finita, vt indicant Hebræa. Nam Scriptura quandoque dum vnam eandemque rem narrat, modò tempus, quo cœpit, modo illud quo finita est, quandoque adscribere solet.

Consensus Hebræicæ Latino.

4. Calusius anno suo ante Christum, cyclo Lunæ 19. (sic enim graphicus error corrigendus est) Solis 7. Anno, inquit, decimo captiuitatis Babylonicæ die decimo

Error Scribi.

P.
H. Philip
Chrono
Testa
A 11
17

mensis duodecimi, est in Calendario Iuliano dies 17. Februarij, feri prima. *Dei*
natur contra Pharaonem regem Aegypti Ezech. 19. Quæ doctrina singula
 procul explodenda videtur, tum quod approbata ab Ecclesia colub
 ferur, tum quod non videam, qua vel Scriptorum auctoritate, vel
 rum pōdere eo inflecti potuerit, vt hanc prophetiam mensis duodeci
 decimi coniunctione sanciret. Characteres tamen, quos de feris
 Februarij huic vaticinio imprimit, annum 591, ante vulgarem Christi
 respiciunt.

5. Annum 10. transmigrations ordior anno ante Chr. 591. *Dei*
 Lunæ 18. & huic prophetiæ consecro diem vndecimam mensis decem
 men Tebeth, nec procul à 20. Decembris Ezechieli reuelatam p
 3. V

*Hic nō ser-
uatur ordo
temporis.*

6. Occasione huius oraculi subinde monent facti interpretes
 contexendis suis oraculis non vbiq; temporis ordinem seruare
 Ezechielis visio contra Tyrum anno transmigrations vndecimo
 describitur: hæc verò contra Aegyptum anno 10. ei obigit. Simile
 rationem videmus hic v. 17. vbi S. Vates prodit prophetiam anno 10.
 capite verò sequenti v. 20. ea tradit, quæ sibi anno vndecimo reuelat
 que eu
 marchia
 fluxerit
 le non
 na pop
 Silanu
 portum
 erum z
 illius ad
 modo,
 ligenda
 cellis pr
 betat, n
 grioros
 v. qu
 ferapp
 comm
 finæ cr
 lecte, se
 hu elpe
 Et fa

EZECH. XXIX. v. 12.

Et erunt desolata quadraginta annis.

QVÆSTIO V.

Quodnam initium, quisue finis horum 40.

*Tertia qua-
d. m. à Sā-
ctio vita
asserua.*

1. Sanctius in huius versiculi interpretatione asserit prima, 70. annos
 durauit Iudeorum captiuitas, numerandos esse, ab eorum p
 Nabuchodonosor regnum inijt. Quod ipsum pluribus confirmat
 8. Secundo, ante Ierosolymorum euerisionem regnasse Nabuchodonos
 nos 18. quibus de 70. sublati, remanent 52 anni, ab excidio V
 captiuitatis. Hos 52. annos alibi expletos computo. Tertiò, h
 anno circiter 23. Nabuchodonosoris subactam à Chaldeis fu
 anni 27. transmigrations Iechoniae, necdum ab eis erat expugnata,
 ex hoc capite vers. 17. & seqq. Quarto, concludit annos 40. qu
 minit Propheta, non nisi post exactum septuaginta annorum Ier
 loniæ spatium completos fuisse. Atque ideo necessario dicendum, in
 Cyro factam Aegyptijs redeundi facultatem, reddisse: tamen aliquot annos
 nimirum annus 27. transmigrations erat circiter 34. captiuitatis
 quibus si 40. addantur, seruitus Babylonica in annum 74. exacta
 Ex quo discursu, quem ipse latè deducit, intelligimus ex eius
 40. calamitatis Aegyptiacæ à 27. anno transmigrations Iechoniae, qu
 num quattum Cyri extendendo esse.

*De hisce
40. annis
1. Opin.*

Confirmat.

2. Eadem serè est Cornelij interpretatio, qui præfatus, de hisce 40. annis nihil admodum, vel in alijs Scripturæ locis, vel in Iosepho, alijsue historicis reperiri, ait verisimile esse, Cyrum expugnata Babylone, anno 1. suæ Monarchiæ soluisse captiuitatem tam Ægyptiorum, quam Iudæorum: paulo post, Ægyptum restituisse, quippe quam rebellantem Cambyses rursus in obsequium rediit. Addit Ægyptum à Nabuchodonosore subjugatam anno regni eius, 5. inde annos præcisè 43. suppurat vsque ad annum 1. Cyri, quo Iudæis, alijsque gentibus, atque ad eò Ægyptijs reddita est libertas. Ezechielem autem 40. numerasse more Scripturæ, quæ minutias præterire, & solidos duntaxat integrosque numeros consignare solet.

3. Veraque explicatio suam habet probabilitatem: neque enim commodius horum 40. annorum initium assignari potest, quam vastatio Ægypti, hoc cap. 1. n. 1. inuata. Inde verò, vsque ad annum primum Cyri, non sunt præcisè, sed vt vulgo dicitur propè 40. anni. Armis hostilibus Ægyptum inuasit Nabuchodonosor anno regni sui 34. vel desinente, vel fortè exacto, vt paulo post indicabo: hinc vsque ad euersionem imperij Babylonicæ, 36. annos numero, eandem euersionem 338. contigisse autumo: anno sequenti Cyrus annum 2. Monarchiæ necdum ingressus laxauerit captiuitatem, indeque facile triennium effluxerit, antequam pristinum statum recuperaret Ægyptus. Quanquam necesse non est, ad hæc minutias descendere: sicut enim Ezechiel in hac propheta popularis hyperbolas & cautes vsurpat, vt bene monent interpretes hic, & Silianus an. m. 3451. n. 10. pari ratione credendus est, rotundo, & pleno 40. annorum numero, ommissis trium circiter annorum fractionibus, vt voluisse. Hæc enim æra annos præcedentes cum sequentibus non connectit, neque præsidio illius ad annorū seriem ritè digerendam indigemus, ac proinde sine vilo incommodo, iuxta vulgarem computandi modum, accipi potest. Neq; verò sic intelligenda est hæc propheta, quasi Ægyptus prius de bellanda, tum 40. annos incollis profus de stituenda prædicatur: hoc enim neq; Chaldæis victoribus præderat, neque historijs vel sacris, vel profanis consonum est, sed denunciat Ægyptios bello petendos, atterendos, vincendos, & tanto numero abdicendos, vt qui turmas captiuorum intueretur, nullum in Ægypto reliquam ciuem possit apprehendere. Addit tamen Propheta, ista omnia, belli, inquam, & exilij incommoda, non nisi 40. circiter annos duratura; ijs transactis Ægyptum pristina ciuitum & negotiatorum frequentia restituendam, non quidem ilico perfectè, sed sensim, quantum humanarum rerum conditio patitur. Cætera quæ hic spectant, ex duabus sequentibus quæstionibus petenda sunt.

Omnia auctoritate.

Numero rotundus pro accurato ponitur.

pi

logia menti

7

EZECH. XXIX. v. 17.

Et factum est in vigesimo & septimo anno, in primo, in vna mensis &c.

QVAE

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vnde computandus hic 27. annu.

Theodoretus bene computat à trāsmig. lechoniz.

1. Theodoretus prima fronte docere videtur hæc prædicta anno vigesimo post captam Tyrum & longam obsidionem... docet. Sic enim scribit: illa decimo anno captivitatù lechoniz prædicta... ita enim Hebræus dicit & Syrus. Hæc vero septimo & vigesimo (supple captivitatù lechoniz) post captam Tyrum & c. Hunc enim esse Theodoretum... car ipse cap. seq. v. 20. Quo minus autem annus iste 27. à capta... tur, obstat in primis interpretatio communis, quæ censet Ezechielis prophetias arâ transmigratiōis lechoniz, quasi certa & constans... re solitum, nec vllum apparere indicium, cur hoc loco aliam... epocham eudere voluerit. Tyri obsidionem nullus, quod sciam, annu Nabuchodonosoris inchoat, eamque annos tredecim reuulso est. Ergo ante annu illius viceesimū finita non est. His adde liges ab anno 1. Nabuchodonosoris, vsque ad hoc varicinium (si capta Tyro editum foret) annos 47. Tot autem annos nō imperauit donosor, quæ tamen post subactam Ægyptum, constat inter deos nos egisse. Itaque si anno post captam Tyrum 27. datum esset hoc non pauciores annos, quam 4. regnasset Nabuchodonosor, contra auctorum testimonia & fidem. Putat quidem S. Gregorius hieronimus chielem, hunc annu 27. esse regni Nabuchodonosoris: sed obstat, nec video quanam ratione hic computus ad annos Ægyptiorum conuenire possit.

Quidam male ab initio Iubilæi.

2. Nonnulli hunc 27. annu, ab initio Iubilæi numerant, vsque præter alios subscribit Capellus, ad annu m. 3409, vbi hanc prædictam scribit anno 18. Nabuchodonosoris, Sedeciz 10. ex eoque eam... à Scaligero dicit confirmari, quod annu sequens, quo capta est Ierusalem antiqua Iudæorum traditione sabbaticus fuerit. Verum non minus præcedenti opinioni resistit communis doctrina, vt mox patet, quam audacter illi hanc prophetiam ad annu 18. Nabuchodonosoris assignant, tam confidenter inde reuelli, & ad annu alium transferri possunt. Ierusalem anno sabbatico excisa fuerit, siue non. Deinde Ioppo... cum Scaligero, Caluio & Menochio, singulis Iubilæis tantum 4. annu tineri, & annu 10. Sedeciz esse... rillus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Eusebius, Abulensis, Iosephus, & alij quam plurimi, quos recensui Leunicius... 2. Posterius autem negandum puto: nec facile ab illis probandum.

P. H. Philip

Chrono. vet. Testa

A 11 17

Conclusio.

3. Communis denique & vera suppositio hunc 27. annum à transmigratio-
 ne Iechonix deducit: cum enim Ezechiel alias hanc prophetiarum Iuarum
 epocham seruet: non est, quod aliam hoc loco queramus. Ita disertè tra-
 dunt plerique orthodoxi, vt Maldonatus, Sanctius, Cornelius, Mariana, Sa-
 Menochius, secuti antiquiores, vt Lyranus, Hugonem, S. Hieronymum, qui
 omnes dum hunc locum interpretantur, istum 27. annum à transmigratio-
 numerandum asserunt, moneantque non pauci, hic temporis ordinem à Pro-
 pheta non seruari, eo quod post decimum annum superioris sermonis vt S. Hierony-
 mus loquitur. *statim vicesimus & septimus ponatur annus, & in consequentibus, deci-
 mus, duodecimus, & in extra descriptione templi vicesimus quintus.* Demum si queratur
 causa cur hoc Vaticinium, licet seprè decem annis posterius reuelatum sit, præ-
 cedenti nihilominus proximè subnectatur; respondet idem S. Doctor. *Quia
 non de Aegypto & superior, & hac, qua nunc dicitur propheta contextitur, licet diuersis sa-
 tis temporibus; amen quia de vna provincia prophetatur, tunc tibi sunt.* Quam do-
 ctinam sequuntur Tornius & Salius ad an. m. 3462. num. 1. Perperam igitur
 Funccius ad an. m. 3361. istum annum ait esse 27. belli Aegyptiorum & Ba-
 byloniorum.

QUESTIO VII.

Quando hoc vaticinium de vastanda Aegypto completum fuerit.

1. VT harum rerum obscuritati lumen aliquod praferatur, aduertendum
 primò Aegyptum à Chaldaeo vastatam, longa Tyri obsidione finita, *id non fuit
 anno annu
 27. trans-
 mig.*
 neque id ante 27. annum transmigratio-
 nis Iechonix contigisse, vt hoc capite
 indicat Propheta. Suo etiam loco probabimus *anno post deuictos Aegyptios
 secundo oblatum Nabuchodonosori in somnium de statua, & paulo post aliud
 de arbore excidenda. tum post finem duodecim mensium eum ab hominibus
 eiecun, fœnum per septem annos, instar bestiae comeditse, vt patet Dan. 2. v. 1.
 iuncto cap. 4. vers. 26. & 30.* Itaque ab Aegypto debellata, vixit Nabuchodo-
 nosor, nouem, vt minimum annis, saltè inchoatis: vt trum autem pluribus; in-
 quirendum est.

2. Aduertendum secundo, vt bene præmonet Perauus lib. 10. cap. 17. ex Hero-
 dori sententia Pharaonè Nechao regnasse in Aegypto annos 16 quem secutus
 est Psammis annos 6. Apries 25. Amasis 44. ex quibus colliguntur anni 91. At
 verò in Africani fragmentis Pharaoni Nechao consignantur anni 6. totidem
 habet Psammis, Apries 19. Amasis 44. vniuersè 75. Apud Eusebium dantur
 Nechao 6. anni. Psammiti 12. Apria 30. Amasi 42. vniuersè 90.

Quest. Chron. P. 3.

3. Ama-

pi

logia
menti

Tempus
Regum a-
liquet Ae-
gypti.

Quando
Amasis
obierit.

3. Amasin Herodorus & Diodorus obiisse tradunt anno 1. Olympi-
do Cambyfes Ægyptiacam expeditionem adornabat, quam abierit
perij sui quinto, cum Psammenitus iam sex mensibus principatum
strasset. Annus autem 3. Olymp. 63. finitur anno ante Christum
stendi Tract. de Olymp. q. 2. & quintus Cambyfis inchoatur, vnde
quæ annotabam, 1. Esdræ. q. 2. numer. 4. & in Tabulis expositis ad an-
te Christ. 525. cui si 91. annos addideris, quos ex Herodoti sententia
illi reges, ante Psammenitum regnarunt, comperies Pharaonem Ne-
chum iniisse an. ante Chr. 616. sic ei successerit Psammis anno 602.
Amasis 569.

Computus
Africani
visosus.

4. At verò iuxta computum Africani Nechao regnare cepit
Christum 602. quod dictu proclive non iudico. Iam enim septuaginta
chao, quando Iosias è vulnere occubuit, tum anno quarto locum
chodonosor, anno vtiq; primo regni sui, eundem Nechao post
46. vers. 1. Ergo Nechao quatuor vt minimum vel quinque annos
gypto regnavit, quam Nabuchodonosor in Babylonia. Hoc autem
ex Africani doctrina Nabuchodonosor Babylone regnare cepit an-
te Christi æram 597. aut 596. non minus autem quam 43. annis
positus est, atque ita perigisset vsque ad annum ante Christum
pir annus 5. Cyri, apud Perlas regnantis, contra communem adfessionem
qui Nabuchodonosoris excessum, annis aliquot regno Cyri præcipue
maximè illi, qui ab initio regni Nabuchodonosoris, vsque ad annum
Cyri, quo laxata est captiuitas numerant annos 70. totidem quæ a
vsque ad annum 2. Darij, quo restauratum est. Non placet igitur
tus Africani.

Eusebij ex-
plisatur.

5. Eusebius quo ad exordium regis Nechao parum ab Herodoti
graphia discedit. Nam secundum Eusebij ratiocinia Psammis
mus incidere in annum ante Chr. 609. Apries ad regnum veniens
regno autem & vita spoliaretur anno 567. Hoc autem modo, ubi
annum 6. Nechao adijciatur, vix erit vt clades ipsius in Choro-
num primum Nabuchodonosoris accommodetur. Deinde Apries
Stennio circiter p. st. occupatam à Chaldæis Ægyptum interpres
men Herodoto aduersatur, cum sacra verò Scriptura meo iudicio
nat.

Notatio in
Herodoti.

6. Herodotum potro velut antiquiorem sequi malim, cum ab
aduersione. Narrat enim Ægyptios propter bellum Cyrenarum
gestum, ab Aprie de fecisse: ad hos placandos Amasim regis Præ-
& à rebellibus in regem electum. Tum Aprie regnum libertatis

13.
H. Philip

Chrono.
vet. Testa

A 11
17

manentem, praelio commisso superatum, captum, nec multo post extinctum, atque ita tandem principatum penes Amasim relictum. Verum ut bene insinuat Petrus in illo lib. 10. cap. 17. aliquid fortè minus verum huic narrationi inferrum videretur, cum verisimilius sit, Aegyptios non tam sponte quam à Babylonio coactos ab Aprie descivisse, & Amasin prius Nabuchodonosoria praefectum fuisse. Chaldaeo deinde in bellum mutato Aprien denuo ad regnum aspirasse. sed Amasin victoria tandem & regno potitum, regno sanè misero, multis cladibus ab hoste suo inflictis, mutuique inter Aprien & Amasim discordijs attrito. Tunc etiam non pauci Aegyptiorum Babylonem ducti exulabant, nec ante Cyri imperium postliminio redierunt, ita ut iuxta Vaticinium Ezechielis per annos 40. miserimus fuerit illius status, siue Amasim prius Nabuchodonosori servivisse putemus, siue non; sed Aegyptios varias in partes distractos, iugum subinde excutere voluisse, conatu irritò, modò se ad Aprie, modò ad Amasim ductum applicasse, alios fidem Chaldaeo dante servasse, ac idcirco scèdum in modum huius regni membra, partim hostilibus, partim mutuis inter se vulneribus concisa fuisse. Quae verò Herodotus de felicitate Aegypti, sub Amasi tradit, merito inter fabulosa computantur.

7. Hisce praemissis, dicendum primò Nabuchodonosorem sub annum regni sui, non vigesimum, nec vigesimum quintum, quicquid aliqui ex Iosepho conijciant, sed post trigessimum expugnasse Aegyptum. Est Cornelij hic & Petri ad an. Periodi Jul. 417. Probat 1. quia anno 27. transmigrationis lechothae initio mensis primi, Aegyptus necdum in Chaldaeorum potestatem venerat, praedicit enim hic per Prophetam Deus vers. 19. *Eccè ego dabo Nabuchodonosor regem Babyloniae in terra Aegypti, & accipiet multitudinem eius, & depraedabitur manubias eius, & diripiet spolia eius.* Idem lucemeridiana clarius patet toto cap. 30. Annum autem vigesimum septimum transmigrationis, quo Propheta Aegypti depraedationem innox futuram vaticinabatur non inijsè nisi sub finem anni 33. aut 34. Nabuchodonosoris. Probat 2. Cornelius, quia non prius Chaldaeis in praedam cecidit Aegyptus, quam Tyrus post 13. annorum obsidionem caperetur. Deus enim hic vers. 18. ait illis mercedem oblatores in Tyro oppugnanda toleratos necdum esse redditam, & vers. 19. Nabuchodonosori & eius exercitui promittit se Aegypti spolia daturum. Quod si anno 20. aut 25. regni Nabuchodonosoris capta fuisset Tyrus, eius obsidio, anno 7. aut 12. eiusdem Nabuchodonosoris capta fuisset, cum tamen Ezechiel cap. 26. doceat anno vndecimo transmigrationis, mense primo, qui erat an. 18. Nabuchodonosoris necdum obsidiam, sed obsidendam Tyrum, eo quod latibunda dixisset, fractas esse portas Iero-

pi

logia
menti

Conclusa.

13.
H. Philip

Chrono.
vet. Testa

A 11
17

Ier. de morum, quod dicere non poterant, antequam Chaldaei cepissent, aut saltem obsidissent. Tum v. 7. *Ece ego adducam Nabuchodonosor regem Babylonis ab aquilone, regem regum cum equis, & armis, & ceteris, populoque magno: Filias tuas que sunt in agro interfluvii, & circummunitis, & comportabit aggerem in gyro.* Ergo necdum circumdatus. Quæ ratio plana & valde probabilis mihi videtur: esse non affirmo. Dixerint enim aduersæ partis auctores, hoc verum intelligi, de obsidionis Tyriz initio, quam aliqui putant anno 7. Nabuchodonosoris à parte copiarum eius inchoatam: sed de apprehensionis Chaldaeorum, q. d. Chaldaei non exigua manu, ut hadenus, sed multis copijs Tyriz obsidionem urgebunt.

Conclus. 2.
Aegyptus
debellata
Anno 27.
Transmig.

8. Dicendum 2. valde probabile videri, debellatum esse cum illo ipso anno 27. transmigrationis regni Nabuchodonosoris 35. ut putat Cornelius. Nam id exigere videtur spatium illius temporis, in quo ille somnium duplex habuit, anno secundo ab Aegypto subiectionis bimestri est eiectus à consortio hominum, & cum bellicis septem annis gemitu deinde & regno redditus, mox decessit, ut patet ex 1. Regum 1. 2. 3. 4. 5. in Daniele. Alias miranda sine dubio fecisset, & venerationem adeptus. Sed & Ezechiel de expugnanda Aegypto variè variè ui futurum insinuat, cap. 30. vers. 3. *Va, va dicit, quia iuxta est dies, & dies.*

Ante Chr.
175.

9. Annum istum 27. transmigrationis, & 34. Nabuchodonosori mihi annus 575. ante communem Christi æram, cyclo Solis 23. 24. primus mensis, quem Nisan vocant, inijs circa 11. Martij, vel 12. Aprilis anno potuit Chaldæus spolijs Aegypti tuas copias ditare, & expugnationem præstare, quæ ab eo deinceps gesta leguntur: regnavit enim non expletos, ut alibi dictum.

Hi anni à
Nisan in-
choantur.

10. Dicit quispiam: In Martio & Aprili anno illo ante Christi dum inierat annus 27. transmigrationis: ergo in annum sequentem lata est hæc Aegypti vastatio. Resp. ita se res habet, si hinc inde accuratis calculis supputemus: at verisimilius est, Prophetam in usum sacra annorum à Nisan orientium supputatione, more veterum cuius intelligentiam, sicuti vaticinia; ita & suas æras accomodandum est. Aliud plerumque fit in meris rerum gestarum computationibus, quales sunt in libris Regum, & Ieremiz 39. 41. 52. quædam istis aliquando civilis computatio locum habeat. Vbi verò Scripturæ libere agunt, ut hic Ezechiel, satis est, si ad popularem rationem calculi reuocentur. Si hæc responsio tibi minus ardeat, sic accipias.

subactam Egyptum anno 34. Nabuchodonosoris deficiente, vel 35. ineunte, non admodum contra nitat. Tantum memineris enthronismum Nabuchodonosoris à me non ad ann. 3. sed ad 4. Ioakimi constitutum, ac idcirco, quem annum nonnulli 35. Nabuchodonosoris numerant, eum ego 34. puto. Vide 4. Reg. q. 10. num. 5. & 7.

11. Notant aliqui hoc loco rationes temporum obscuriores esse: *primò*, quia ut ipsi putant, Nabuchodonosor anno regni sui 23. Egyptum subegit: quomodo igitur nunc, post annos undecim ei & exercitui eius terra Egypti tradenda dicitur? *Secundò*, quomodo Chaldæus nunc dicitur nullam pro labore suo aduersus Tyrum accepisse mercedem, cum multa spolia è varijs regnis amea collegerit? *Tertiò*, quomodo Ieremias intelligendus est, quando cap. 25. dicit nationes omnes ibi recensitas Chaldæis ad 70. annos seruituras? Nam quatuor, inquit, & quinquaginta duntaxat anni ab hoc, ad finem imperij Chaldæorum numerantur. *Quartò*, quomodo constare potest numerus 40. annorum, de quibus Ezech. cap. 29. v. 12? *Quintò*, quomodo idem propheta cap. 30. v. 14. & 15. Alexandria vititatem denunciat, cum ea ante Niniuen capta fuerit? ut testatur Nahum cap. 3. v. 8. & 9.

12. Quidnam ad ista respondendum sit, ex dictis utcumque intelligi potest. *De prima*, negamus Egyptum anno 23. Nabuchodonosoris deuictam fuisse, ut iam indicabam numer. 7. & 8. Ad *secundum* non est difficilis ex nostra sententia responsio: dicit enim Deus per Prophetam anno 27. transmigratorum cap. 29. v. 18. *merces non est reddita ei, neque exercitui eius, de Tyro, pro seruitute, qua seruauit mihi aduersus eam*, quia nimirum, cum Tyrijs ante triennium ut nonnullis placet, vel ut reor, potius anno proximè elapso, debellatum fuerat, tanto militum labore, ut *omne caput decalatum, & omnis humerus depilatus esset*. Sic post Tyrum tanta mole deuictam, nulla Chaldæis præda, quæ alicuius momenti censeretur, obuenerat, donec Egypto manum adijcerent. *Tertium* suo loco explicatum est, nimirum generalem multorum populorum seruitutem anno primo Nabuchodonosoris inceptam fuisse, tum singulis nationibus iugum sensim iniectum, ita ut post annos 70. mox Chaldæorum imperium ad Persas transferretur & seruitus anno primo Cyri dissolui inciperet. Ab hoc verò anno 27. transmigratorum, Nabuchodonosoris 34. vsque ad annum primum Cyri, inclusis terminis, non pono 54. annos, sed 38. facile autem ab indulta exulibus Egyptijs in patriam redeundi facultate, vsque ad restauratum regni Egyptiaci statum, biennium aut triennium effluerit, & misera terræ illius conditio 40. annos tenuerit, si non accurato, at populari saltém calculo, quo iure meritisimo S. Vates uti poterat illo cap. 29. siquidem vulgari amplificatione miseras Aegyptiorum ibidem exaggerabat.

f 3

23. Deni-

Obiectio
quintu-
plon.Responso
quadru-
plex.

12.
H. Philip

Chrono.
vet. Testa

A IV
17

*Niniue
sapius ca-
ptus fuit.*

*Nabucho-
donosor
a 23 regni
sui Syria
inuasit po-
tea Am-
mon.
Idgab. c. 6.*

13. Denique nodus ille, quo Alexandria & Niniue coniectum
bus eiusmodi calamitatibus communis est, & modo communi
enim Vibes aliaz potentia celebres, ita Alexandria & Niniue sepius
pius in pristinam libertatem restituta: imò sepius cunctis, sepius
fuerunt. Nam exempligratia, Babylon cum à Cyro expugnata
eis post annis iugum excussit: sed eam Darius Hystaspis denuo
ex historijs constat. Idem de Niniue asserendum esse fidem facit
sub finem libri Tobiaz ex varijs auctoribus referebam. Idem
alexandria credere fas est: Nahum enim ante Manasse tempore
idcirco vastitas Alexandria, de qua loquitur, longè præcellit
de qua hic agit Ezechiel, qui cum denunciaret spoliamdam à Nabo-
fore Ægyptum, in qua erat Alexandria, Niniue iam erat expugna-
ter cap. 32. v. 2. Alexandria igitur ante & rursus post Niniuen
dam venit.

14. Iosephus lib. 10. Antiq. cap. 11. cum retulisset Ieremiam
dæos qui sese in Ægyptum receperant, à Chaldæis partim in Ægyptum
Babylonem transportandos, id quod etiam factum est, inquit, quod
post excidium Ierolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosor
ris vigesimus tertius, cum magnis copijs inuasit Cælen-Syriam, quæ
bellum gessit contra Ammonitas, & Moabitas, & his quoque postea
gyptum hostiliter est ingressus, occisoque qui tunc regnabat, & ab
fituto, repertos ibi Iudeos rursus captiuos Babylonem abduxit.
non ita sunt accipienda, quasi eodem anno, omnes illas prout
fed quod illo anno Chaldæus cauem Syriam inuasit, tum Ammonitas
Moabitidem, ac tandem post decem vt minimum annos, Ægyptum
potestatem redegerit, & Aprie sublato, Amasin regem constituit.
tem postremum illo anno 23, fieri non potuit, siquidem Ammonitas
annos 44. & anno 3. Olymp. 63. Cambysis quarto, cecidit & vita
confient 49. duntaxat, ab Urbis excidio, vsque ad annum 4. Cambysis
quod neque Iosephus, neque alius quisquam admittere potest.

EZECH. XXX. v. 1. & 20.

*S. Vates ab
an. 27. ad
30. vadit vi-
putat S.
Hieron.*

1. ET factum est verbum Domini ad me dicens, &c. Post regnum
Ennum annum captiuitatis regis ioachim, ait S. Hieronymus, reuertitur
tempus, quando contra Ægyptum coeperat propheta, id est, ad annum de
num mensem, vndecimam mensis diem. Censet itaque ea quæ cap. 30.
v. 17. vsque ad finem conscripta sunt, esse per digressionem, & longè
parenthesin interposita: quæ verò hic vsque ad v. 20. contextatur.

num reuocat, quo verbum Domini ad se factum canit Ezechiel cap. 29. vers. 1. nempe transmigracionis decimum. Idem Sanctius arbitratur, aitque esse, qui contrarium sentiant, neque sine aliquo fundamento, sed hoc videri facilius & expeditum magis.

2. Cornelius autem putat hanc prophetiam vsque ad ver. 20. spectare ad posteriorem partem cap. præcedentis, ac proinde anno 27. transmigracionis eandem. Eiusdem sententię est Torniellus ad an. m. 3462. eamque insinuat Theodoretus hic. v. 20. & tacitè Maldonatus ver. 1. Quæ interpretatio valde rationi contentanea mihi videtur: quia prophetia, quæ nullo temporis caractere notatur, præcedentem comitari vel subsequi, non autem antecedere censetur, nisi causa sit in promptu, cur secus arbitremur: quænam vero causa hoc loco subesse potest? Deinde versiculus huius cap. tertius insinuat, calamitatem quæ denotatur breui secuturam: *iuxta est dies, & appropinquat dies.* Quæ sententia melius ad annum 27. quam ad 10. applicari potest. Favent huic expositioni auctores illi, qui vers. 20. huius capituli asserunt Prophetam ab anno 27. ad 11. redire: si enim quæ huius cap. initio leguntur ad annum decimum pertinerent, diceretur Ezechiel, illo v. 20. non tam ab anno 27. ad 11. reuerti, quam à decimo ad vndecimum procedere.

Ver. 20. *Et factum est in vndecimo anno, in primo mense in septima mensis.* S. Hieronymus in hunc versiculum: reuertitur, ait, ad ordinem Prophetiæ. Post vice simum enim & septimum annum, nunc ponit vndecimum: quæ quæstio etiam superioribus continetur. Cum enim sermo Domini contra Tyrum factus sit in anno vndecimo, qui prius positus est; in consequentibus locutus est ad Pharaonem anno decimo, rursus que ponit vice simum septimum, vt diximus, & nunc vndecimum. Vnde colligimus 1. annum 27. cap. præced. v. 17. expressum, à capto Iechonia numerari. 2. Prophetias Ezechielis ordine temporis subinde mutato scriptas esse: quod ipsam in hunc locum obseruant Theodoretus, Hugo, Lyra, Sanctius, Cornelius & alij q. 6. num. 3. relati.

1. Caluissus ad ann. m. 3360. ait hoc versiculo vaticinium contra Tyrum cap. 26. inchoatum, continuari: sed obsistit sacer ipse textus, qui totus quantofertur in Aegyptum. Idem auctor hanc diem 7. primi mensis vult esse 4. Aprilis. Si vndecimus hic annus à transportatione Iechoniae accuratè computetur, opinor hanc 7. diem commodè in 3. vel 4. Aprilis incidere potuisse, anno ante Christ. 590. cyclo Solis 8. Lunæ 1. Epacta 5. Methodus Clauij ad Neomeniam istam indagandam, pro fundamento, ponit annum Domini 339. & ordinem 28. ex quibus prodeunt Martij dies 26. horæ 2. min. ferè 24. Si autem vulgi more ad annum huius vaticinij tempus applicare lubet, mensis iste primus emerget circa 7. Aprilis, anno ante Chr. 591. cyclo Solis 7. Lunæ

*An forte
manet in
27. anno
transmigr.*

*Anno 13.
transmigr.
te. hontp.*

*Hoc onus
non Tyro
sed Aegy-
pto immo-
net.*

pi

logia
menti

P.
H. Philip

Chrono
vet. Testa

A IV
17

Lunæ 19. Epacta 23. nisi fortè vno mense citius annum factum tempore sint auspicati.

EZECH. XXXI. v. 1.

Duobus fore mensibus post præcedens vaticiniâ.

ET factum est, in anno undecimo, tertio mense vna mensis. Sæd hanc prophetiam contigisse, antequam Vrbs à Chaldæis caperetur: quod vulgari accipiendum est: Vrbs enim capta est, mense quarto, die v. 6. hoc autem oraculum Ezechieli oblatum est prima die tempore dem autem anno factum est hoc verbum ad Ezechielem, quo tempore antecedens, duobus tamen ferè mensibus tardius, vt notat Cornelius, mensibus, inquam, non Latinis, sed Hebræis, dies quibus: præcedentem enim prophetiam S. Vates accepit 7. die mense hanc i. Siuan.

EZECH. XXXII. v. 1.

Variatio.

1. ET factum est duodecimo anno, in mense duodecimo, in vna mensis. Hanc quidem retinet lectio nem: Sed in multis, inquit, exemplaribus duodecimus annus, & mensis decimus ponitur: iuxta ceteros autem interpretum annus & decimus mensis. Theodoretus hic, Sec. 12. prius legit, in decimo mense, deinde ex vulgato, 12. anno, & mense 12. Græca autem habet in decimo anno, in decimo mense: versio autem Latina in duodecimo anno, in decimo mense: Hebræa & nonnulla Græca conueniunt, Ex quibus patet 1. hic esse magnam de anno & mense variationem autem de die, 2. non in omnibus exemplaribus 70. ponitur mensis multis, vt monet S. Hieronymus.

Editio vulgata retinenda.

2. Vera ideoque retinenda vulgata editio Latina, quæ cum Epacta & annum & mensem duodecimum exhibet: annum vtiq; duodecimum capto Iechonia, vt plerique interpretum docent, sicut ab eodem capto annus aram suam deduxit Ezechiel, cap. 1. v. 2. cap. 8. v. 1. cap. 20. v. 1. cap. 26. v. 1. cap. 29. v. 1. & 17. cap. 31. v. 1. & infra cap. 33. v. 1. vt deus donatus, qui iure miratur Hebræos, & qui nimio quodam modo dicitur, pergere etiam hoc loco interpretari duodecimum annum. Sæd ratio ista dies prima mensis duodecimi, anni duodecimi à creatura Iechonia mihi incidit in (vel propè) decimam quintam Februarii præteritam Christi 589. cyclo Solis 9. Lunæ 2. epacta 16.

EZECH. XXXII. v. 17.

Diebus 14. **1.** Et factum est in duodecimo anno, in quinta decima mensis, factum est

post precedens vastationem.

primi ad me dicens: caue lugubre, super multitudinem Aegypti. His consonant Hebraea: at vero Septuaginta iam S. Hieronymi & Theodoretum temporibus discrepabant, licentiam habent: Et factum est in duodecimo anno, primi mensis, quinta decima mensis. Non tamen idcirco vulgata nostra editio deleenda est, cui etiam S. Hieronymus adhæret, dum hunc locum sic interpretatur: in eodem anno, & in eodem ut putamus mense, sed non in vna, ut supra, mensis, verum in quinta decima, hoc est 14. diebus postquam Ezechieli dictum erat: assume lamentum, hic vers. 1. Assentiuntur Lyra, Hugo, Maldonatus, Mariana, Sa, Cornelius, Menochius. Addunt bene S. Hieronymus & Hugo, præcedentem prophetiam non Nilunio, traditam fuisse; hanc plenilunio. Tunc enim Hebræi suos menses ad Lunæ cursum accommodabant, quod etiam num factitant. Itaque iussus fuerit Prophetæ, lugubre canere anno ante Christi æram 589. circa 28. Februarij, iuxta ea quæ paulo ante notabam.

EZECH. XXXIII, v. 21.

Et factum est, in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis, transmigrationis Nostræ, venit ad me, qui suserat de Ierusalem dicens: vastata est ciuitas.

Q V Æ S T I O VIII.

Quandonam Ezechiel nuncium de Vrbe vastata acceperit.

1. Hic Septuaginta Sixti habent, in anno decimo, mense duodecimo: apud Theodoretum: anno duodecimo, mense duodecimo. Syrus anno undecimo, mense duodecimo, ut refert, & fauet idem Theodoretus. Verum ut in præcedentibus; ita hoc loco editio Latina illis præponenda est, & legendum: in anno duodecimo mense decimo, die quinta, prout legimus apud S. Hieronymum & Theodoretum, in Hebræo, Chaldæo, plerisque Græcis exemplaribus. Anno enim decimo transmigrationis Iechoniæ, de qua hic est sermo, necdum erat capta ciuitas. Clades itaque Ierololymitana, anno duodecimo, mense decimo, quinta die Ezechieli nunciata est.

Annoto. transmigrationis non est vastata ciuitas.

2. Hinc detegitur Capellitemeritas, qui anno m. 3409. cum omnes, inquit, prophetia Ezechielis, ordinem temporis sequantur accuratissime &c. Hanc enim suppositionem falsam esse quiuis deprehendet, qui hanc narrationem anno 12. mense decimo factam cum duobus varicinijs præcedentibus cap. 32. v. 1. & 17. notatis contulerit, ut ea taceam, quæ ex varijs bonæ notæ scriptoribus supra non semel annotavi de ordine temporis in harum prophetiarum contextu, non ubique obseruato. Vide cap. 31. ver. 1. Sed restat dubium, quanto tempore post captam Ierusalem, hæc Vates acceperit.

Contra Capellum.

Quest. Chron. P. 3.

3. S. Hie-

pi
logia
menti

Quando
capti sunt
iher.

3. S. Hieronymus hic. Vndecimo anno Sedecia, inquit, quom-
pra est ciuitas Ierusalem : hæc autem prophetia, duodecimo
mense, quinta mensis, captiuitatis siue transmigrations, quatuordecimo
chonia. Ex quo ostenditur, post vnum annum & quatuordecimo
quinque dies à capta Ierusalem, venisse Babylonem vnum ciuitatis
qui nunciaret captam Urbem arque vastatam. Allentiorum Hiero-
Sanctius, Cornelius.

4. Grauitas patronorum huius opinionis, eam interpretatio
probabilem: ratio tamen, qua videntur, efficax non videtur. Cap-
tas anno vndecimo Sedecia, & transmigrations de sinente, dicitur
Ezechielem venit anno duodecimo iam currente. Adhuc cum Nabuchodonosor
Babylone imperaret, mirum valde foret, si non nisi post 17. menses
nuncios, quâ per captiuos, tum Babylonij, tum exules Iudeos
certiores fierent. Respondent aliqui, vt Sanctius, Iudæos, qui Babylone
facile potuissent ab ijs, qui cum Sedecia fuerat abducti, Urbem ex-
ire: sed publica & quasi legitima legatione, non nouerant. Hanc autem
ijs missam putant, quo occiso Godolia in Ægyptum profugerat
pore captam dici Urbem, & Iudæam desertam, quia Iudæi vnum
tam in Urbibus, quam in cauernis & Urbium ruderibus habitabant.
pheta insinuat. Hanc autem responsionem facile amolitur, quod
casum post 17. circiter menses Babylone lippis & tonforibus
circo ad eum nunciandum publica legatione opus non fuisse, vt
qui fugerat de Ierusalem, non tam legarum publicum ex Ægypto
priuatum aliquem Ierosolymis fugitiuum indicare videntur.

Nuncius
de capta
urbe cito
venit Ba-
bylonem.

5. Cornelius vero fatetur mirum quidem videri, quod Eze-
chielis de Urbis expugnatione nuncium accepit; verum in tanta eorum
dem Ierosolymæ effugerant, paucitate, & locorum distantia, id
esse: cum quisque de se, & vita sollicitus, parum de clade hac in
cianda cogitaret. Ego verò non possum non mirari, Nabuchodonosor
per nuncios, vel per captiuos, suas victorias Babylone non prius
cè notissimas fecisse, quàm annus & quinque ferè menses effluis-
quidem aliquando in mentem venerat, vt cap. 5. Synopsicos indicat
ne illo qui Ezechieli dicebat: vastata est Ciuitas, calamitatem Iudæam
nunciò significari, sed tanquam ab exule deplorari. Sed postea clari-
uerti, S. Hieronymum obistere, dum ait, venisse Babylonem vnum
ciaret captam Urbem & vastatam: cui ceteri interpretes assentiantur.

Nempe eo
dem anno
quo fuerat
vastata.

6. Torniellus ad an. m. 3447. num. 11. & Salius num. 70. postea
docere videntur, hunc fugitiuum ad Ezechielem venisse eodem anno

13.
M. Philip

Chrono-
log. Testa

A IV
17

Ierusalem euerſa fuerat, quinto circiter menſe ab eius expugnatione facta quarto
 menſe anni ſacri ſiue Tamuz, anno Sedeciae vndecimo deſinente; menſe Ab,
 ſiue quinto fuit incendium Nabuzardan: menſe Tiſri Godolia mors illata. Sic
 decimo menſe Tebeth dicto, calamitas à fugitiuo nunciata eſt, currente iam
 anno 19. Nabuchodonoforis, & 12. tranſmigrationis Iechoniae. In hanc ſenten-
 tiam venire coguntur, qui Sedeciae dant annos 11. Chronologicos poſt Ioakim.
 hoc eſt, diſtinctos ab ijs, qui poſt Urbis excidium numerantur, quod facit Chro-
 nicus Alexandrin. Beda; A do, in Chronicis, Lyra in c. 6. Baruch, Pererius li. 10.
 in Daniel. q. 3. Caſtrius in Chronotaxi prophetiarum Ieremie. Fauet Cornelius
 Baruch 6. v. 2. vbi ab anno 11. Sedeciae, vſque ad annum 1. Cyri, ait fluxiſſe an-
 nos 19. ergo addendi ſunt 11. Sedeciae, vt colligantur 70. anni captiuitatis Baby-
 loniae. quam inchoat à tranſmigratione Iechoniae. Ierem. 29. v. 10. 9. Quarto
 ergo fauet etiam S. Hieronym. dum Ezechielis 4. ab anno 6. Ezechiae vſque ad
 templi deſolationem enumerat annos 135. quod verum ex illius ſupputatione
 non eſſet, niſi vndecimum Sedeciae includeret: ait enim inde ſecutus deſolatio-
 nis annos 70. vſque ad annum 2. Darij Hyſtaſpis. Imò ibidem alios 164. annos
 colligit, in quibus 11. Sedeciae tribuit, deinde annos 70. deſolationis atexit, &
 ex vtraque ſumma conſtat 234. perperam autem id faceret, niſi annos illos 11.
 quos adſcribit Sedeciae præponeret deſolationi, quæ incepit vel quarto men-
 ſe, quando Urbem cepit Chaldaeus, vel quinto, quando eam incendit. Sic men-
 ſe decimo iam inierat annus 12. regni Sedeciae & transportationis Iechoniae.
 Iuxta hanc opinionem, potuit hic annus in Syro textu vocari vndecimus tranſ-
 migrationis, ſubaudi, vel expletus, vel more vulgi comptatus: quia curren-
 te illo anno ſacro, quo capta eſt Ieruſalem, exijt annus 11. tranſmigrationis,
 & ante menſem Tebeth inijt 12. quo dictum eſt Ezechieli: *vaſtata eſt ci-
 uitas.*

7. Hic annus eſt mihi ante Chriſti æram 550. cyclo Solis 8. Lunæ 1. qui-
 bus characteribus diem quintam menſis 10. non procul à 22. Decembris con-
 ſignamus. Eſt autem verſimile iſtum nuncium è Iudæa profugiſſe non actu-
 tum ciuitate captâ, ſed iam combuſta: imò fortè Godolia perempto, & retu-
 liſſe (quod pridie diuinitus acceperat Propheta) non ſolum urbem exciſam, ſed
 etiam Iudæorum quorſdam in latibulis reſidere, ſperantes ſe paulatim terram
 denovo habitatoribus repleturos, cum id vnus Abraham potuerit: ipſi verò
 plures eſſent ſuperſtites. Qua occasione accepta vanam eorum præſumptio-
 nem redarguit Propheta, carpit crimina, & imminentem eis peſtem, terræque
 ſolitudinem denunciât, vt latiùs deducunt interpretes: quæ omnia
 in eum annum, quo ciuitas euerſa eſt, optimè
 quadrant.

t 2

EZECH.

Euse-
 hinc ſemi-
 tentia S.
 Hieron.

Ante Chr.
 anno 550.

EZECH. XL. v. 1.

IN vigesimo quinto anno transmigrationis nostræ, in exordio anni decimo
Idodécimo anno, postquam percussa est ciuitas, in ipsa hac die, facta est
Domini.

QVÆSTIO IX.

Quando hæc prophetia Ezechielis tradita sit

Hebrais
exordium
anni tri-
plex.

1. **E**xordium anni triplex apud Iudæos reperitur. 1. anni facti
tractuum, Sabbaticorum, Iubilæorum à mense Tisri ordinari-
ticulares, ab aliquo certo mense, quo singulare quippiam con-
v.g. ab enthronismo alicuius regis. Sic anni ab Exodo ac curate
computantur. Anni ingressus in terram die 10. eiusdem. Anni capite
die 9. Tamutz, incensæ, 9. vel 10. mensis Ab. Ternæ pariter sunt
interpretationes. Prima est communi Hebræorum, qui hoc annum
commodant ad mensem Tisri, quo Iubilæum illo tempore copon-
quia primam Ezechielis prophetiam consignant anno quinto
nis, periodi Iubilææ 30. his addunt 20. & exurgit annus 27. trans-
dem 50. siue Iubilæus. Quoad mensem assentitur Mariana, & pro-
Cornelius. Fauet Theodoretus, qui locum istum, ubi habemus
interpretatus est, in nouo anno: qua nomenclatura Hebræi men-
gnant, vt hic notat S. Hieronymus.

2. **S**ecunda classis interpretum, hoc anni exordium cen-
rendum, & ab ea prophetia, quæ cap. 1. Ezechielis describitur, hinc
19. menses 9. dies quinque supputat: totidem enim effluxerunt, à
mensis quarti, anni à transmigratione quinti, vsque ad istum eiusdem
grationis quintum & viceesimum. Ita hunc locum explicat S. Hiero-
Lyra, Maldonatus, nec aliud Cornelium voluisse puto, dum hoc
ab illa prima visione 20. annis submouet, & mense Nisan adferre.

3. **S**. Gregorius autem tertiam viam insistit, & hanc prophetiam
ad exordium illius mensis, quo percussa est ciuitas, ita vt Dei bonitas
phetiam ea die inspirauerit, qua ciuitatem iustitia percusserat. Grego-
quitur Hugo, & exordium anni hoc loco ait esse emergentis à tempore
Chaldæus Ierosolymam expugnauit.

4. **P**rima opinio sine efficaci argumento sumit, quod probandum
tia opinio, non videtur commodè applicare diem 10. ad Urbis expug-
enim fuit nonus quarti mensis. Ierem. 52. v. 6. Si vero ad tempus & trans-
grationem dies ista 10. referatur, interpretatio non erit incongrua.
enim nona quidem die Ab, violatū est, vt tradit Hebræis sed decima

17.
H. Philip

Chrono
vet. Testa

A IV
17

cum ipsa vrbe regijque palatij. Ieremia 52. v. 12. quasi Propheta diceret: anno 25. transmigrationis incepto, & 14. ab vrbe euerfione illa ipsa die decima quinta mensis, qua conflagrauit. facta est super me manus Domini, &c. Sic ista propheta incidit in diem 10. quinti mensis Ab nuncupati.

5. Existimo tamen probabilius esse, hanc orationis particulam, ipsa hac die, non referri ad cladem ciuitatis, sed solum ad diem anni ineuntis, & mensis Nisan, vt prater iam laudatos num. 2. notat Menochius. Sicut enim alibi passim annorum & mensium seriem à Nisan sacra Scriptura computat, nisi quid aliud insinuerit hoc loco Propheta ad idem principium respexisse, & hanc visionem, annis ex quo prophetare cœperat 19. mensibus 9. & diebus quinque expleis accepisse videtur.

6. Notat hoc loco Theodoretus post Jechoniam abductum, Sedeciam regnasse 11. annos. paucis, inquit, mensibus exceptis: quippe cum vndecimo Sedecia regis annis capta sit vrbs. Vnde infert, iure igitur dixit, annum quo capta fuit vrbs quartum decimum, sua captiuitatis quintum & vigesimum esse. Sciam Gregorius: vndecim, inquit, annis regnauit Sedecias post captiuitatem primam, in qua Ezechiel Propheta, cum Ioachim rege ductus est. Post captiuitatem verò eiusdem Sedecia, quæ etiam secunda erat vrbs captiuitas, quarto decimo anno, Propheta visionem vltimam vidit. Vndecim itaque & quatuordecim simul iuncti faciunt quinque & viginti. Eodem modo Hugo ratiocinatur. Ex quorum antiquissimorum & grauissimorum auctorum Theodoreti, inquam, & Gregorij sententia, colligo Sedeciam annos 11. Chronologicos regnasse, & vrbem captam anno illius 11. non ineunte, sed exeunte, vt pluribus disputabam, 4. Reg. q. 22.

7. Qui Sedecia 10. tantum annos Chronologicos imputant, non tam clarè annum decimum quartum captæ ciuitatis cum vicesimo quinto transmigrationis coniungunt. V.g. Cornelius in Harm. Chron. Prophetarum anno suæ computationis ante Christum 607. verno tempore Iechoniam abductum tradit, vrbem excisam anno 592. hanc autem prophetiam signat anno 578. die 10. Martij sive Nisan. At qui anno isto ante Christum 578. die 10. Nisan, adhuc quidem fluebat, annus 14. vrbe euerfæ, iuxta accuratas illius rationes, sed iam inierat annus 26. transmigrationis, si ab initio Nisan anni transmigrationis apertantur. Si verò post Nisan, inchoantur, non erit facile ostendere, quomodo Ezechiel prophetare cœperit anno 5. suæ transmigrationis, vrbs euerfa fuerit anno 11. Sedecia anno ante Chr. 592. & simul hæc propheta edita anno ante Christum 578. prima die Nisan, anno 25. transmigrationis.

8. Opinor Ezechielem supputatione populari annos tum suæ captiuitatis, tum vrbe vastatæ, ad morem anni sacri, ab initio Nisan accersere (nisi efficaci argumento aliud constet) & hanc de templo visionem ei oblatam anno ante

Conclusio.

Sedecias regnauit annos 11.

Annus 14. vrbe captæ est 25. transmig.

Hic S. V. ad ses annos deducit à Nisan in suæ prophetijs.

vulga-

P.
H. Philip

Chrono
Testa

A IV
17

vulgarem Christi æram 577. cyclo Solis 21. Lunæ 14. circa 11. Aprilis
rigido calculo vti placuerit, hoc vaticinium haud grauatè reuocet
Martij currente anno ante eandem æram 576. cyclo Solis 21. Lunæ 14.
9. Postremo hic breuiter animaduertendum, istam de temporum
tiam esse quidem post cæteras vltimo loco conscriptam, attamen
poris prius editam, quàm oraculum de vastanda Aegypto, cap. 29. v. 27.
transmigrationis notatum.

¶

NOTE ET QVÆST. CHRONOLOG.
IN DANIELIS PROPHECIA

Daniel
prophetas
vt mini-
mum 74.
annos.

Scribit Daniel susceptam à Nabuchodonosor
contra Iudeos expeditionem anno 3. Ioa-
deinde cap. 10. sibi oblatam visionem
Cyri, intellige à Babylone subacta, vt Theodorus
& alij suo loco recensendi bene aduertunt. Anno
3. Ioaquim ordior anno ante Chr. 610 iterum Cyri
no 536. Hic itaque liber porrigitur vt minimum
spatium 74. annorum. Quanto vero tempore
ceps superstes fuerit Daniel, non constat.

DANIEL. I. v. 1.

Anno tertio Ioaquim regis Iuda, venit Nabuchodonosor rex Babyloni in Ierusalem
obsedit eam, & tradidit Dominus in manu eius Ioaquim regem Iuda.

QVÆSTIO I.

Vnde ducatur hic tertius annus.

Nō ex quo
Ioaquim
tributum
pendebat
Chaldæis.

I. Hugo, Lyranus, & alij nonnulli putant, hunc annum esse tertium
Ioaquim, non absolute, sed ab illo tempore, inquit Lyranus, quo
tributarius regi Babyloni, & iste fuit vndecimus annus regni sui. Quæ interpretatio

infortiacione fatiscit, cum nulla solida ratione fulciatur. Quid enim Danieli in mentem venire potuit, ut eos solos annos regno Ioakim tribueret, quibus imperatorum tributum Chaldaeo pendebat?

2. Multa in hunc locum congerit Maldonatus, traditque primò explodendam esse eorum interpretationem, qui putant hic sermonem esse de Nabuchodonosore seniore, siue Nabopolassar: quia Daniel hic agit de eo Nabuchodonosore, qui se, inquit, & ceteros principes Babylonem duxit. Is autem fuit Nabuchodonosor Magnus, qui anno 7. regni sui ter mille viginti tres ludæos Babylonem traduxit: anno 8. octingentos triginta duos: anno deniq; 23. septingentus quadraginta quinque. *Magis autem Nabuchodonosoris patrem Scriptura non novit.* Tradit secundò, dici non posse, quod anno 3. Ioakim Nabopolassar adhuc regnauerit: anno verò sequenti, filius eius: quomodo enim Ioakim tribus annis filius esset Nabopolassari tributarius, quod de Nabuchodonosore dicitur, 4. Reg. 24. v. 1.

3. Refutata Lyranti doctrina tradit *tertiò*, melius hic intelligi annum tertium, ex quo Ioakim aduersus regem Babylonis rebellionem fecit, ut sentit Rabbi Saadiah: quod probare nititur ex quatuor Scripturæ locis inter se comparatis. Primus est, 4. Reg. 23. v. 36. Ioakim 11. annos tenuisse regni gubernacula. Secundus Ierem. 25. v. 1. Nabuchodonosorem anno quarto Ioakim regnare cepisse. Tertius Danielis 1. agi de ea expeditione, qua Ioakim anno tertio regni sui captus & Babylonem ductus est, cum alijs principibus Ierosolymitis. Quartus Ierem. 51. v. 28. Nabuchodonosorem ante annu septimum regni sui ludæorum neminem in Babyloniã traduxisse. Vnde colligit primòs è Iudæa captiuos Babylone abducos anno 11. regni Ioakim: cum enim anno huius quarto Nabuchodonosor scepro Babylonicò sit potitus; annus 11. Ioakimi necessario in septimũ Nabuchodonosoris incurrit. Annum potè vndecimum Ioakimi idcirco tertiu hoc loco dici existimat, quod Ioakimus Iosia interempto rex à Nechao constitutus sit, tributo imperato. 4. Reg. 23. v. 34. & ea conditione quinque annos regnauerit. Nã anno eius quarto, inquit, Nabuchodonosor demortui patris suscepto regno, primum regem Aegypti vicit, omnemque eius regionem, quæ inter riuum Aegypti & Euphratè erat, occupauit 4. Reg. 24. v. 7. Deinde Ioakimum ipsũ Aegyptij rebus studentem sibi vctigalem fecit. 4. Reg. 24. v. 1. regnauitque, ut eisdem dicitur, sub rege Babylonis tributarius annos tres, id est, vsq; ad octauũ regni sui: anno autè octauo, ut ait Rabbi Saadiah, rebellauit, regnauitq; liber, ac sine tributo annos tres, id est, vsque ad annum vndecimum & postremum regni sui. Hæc ibi.

4. Ribera Nahum 2. Pererius, Sanctius, Cornelius, Dan. 1. hunc tertium annum ab enthronismo Ioakimi iam adultum intelligunt, ita ut annus primus Nabu-

Opinio Maldonati.

Putat hæc annu 3. esse quo Ioakim rebellauit Chaldaeo.

Quidam tertiu regni eius esse adnotant.

pi

Ioakim

13.
H. Philip

Chronol
vet. Testa

A IV
17

Nabuchodonosoris priori sui parte tertium Ioakimi attingit, postquam quarto eiusdem Ioakimi concurrerit, ac idcirco quæ anno primo regni sui sit Nabuchodonosor, nunc anno 3, nunc anno 4. Ioakim gesta dicitur auctorum sententia, Nabuchodonosor expeditionem, cuiusmodi Daniel, anno 3. Ioakimi incepit, & quarto perfecit, ut clare explicat

Erat 3. regni Ioakim currens.

5. Ego hunc annum tertium Ioakimi ab initio regni ipsius occupat Theodoretus, præfatione in Daniele, & auctoribus præcedentibus, non Nabuchodonosorem verò arbitror non hoc anno tertio, sed quarto demum paternum imperium, ut dixi 4. Reg. q. 20. cum S. Hieronymo, Isidoro, Scoto, Serario, Maldonato, Tornello, Saliano, Petauio. Idem enim qui annos 11. Chronologicos Ioakimo, & Sedecie totidem a diebus enim Ierusalem mense quinto anni facti confligaret, Nabuchodonosor anno 19. regni fuerat ingressus. Ierem. 52. v. 12. De his 19. tollentur 8. manebunt anni 8. postremi Ioakim, ita ut annus primus Nabuchodonosor cum tertio Ioakim nulla sui parte attingeret. Auctores qui videntur Ioakimo, quàm Sedecie attribuunt, ex parte annotabam, 4. Reg. q. 22. num. 1. Ezech. 33. v. 21. q. 8. num. 6. & cap. 40. q. 9.

Explicatur doctrina Maldonati.

6. Quod primo loco docet Maldonatus, nempe regem illum, qui interpolatis tot ludæos Babylonem transtulit, ut refert Ieremias, non Magnum Nabuchodonosorem, verum esse cenfeo, siue Scipionem, cuius nomen eius nouerit, siue non. Quod verò secundo loco asserit, categorice negat enim Ioakimus tres annos non Nabopolassar, qui sub idem tempus è viuis, quo Ioakim prima vice captus est, sed filio eius, quia Ieremias cum iam Nabuchodonosor Magnus regnum adeptus esset. Peritiam hunc tertium annum apud Daniele numerari ab eo tempore quo negato tributo iugum Babylonium excussit. Nec obstant quædam quatuor Scripturæ loca inter se collata. Annos enim vnde cum quarto illius anno, Nabuchodonosor paterni regni possessionem hoc posterius non asserat Ieremias illo cap. 25. Ibi enim cum dicitur Domini ad se factum anno quarto Ioakim tantum addit, quod Nabuchodonosor regis Babylonis, quod verum foret, quamuis laborante Ieremias procedenti Nabuchodonosor ad regni gubernacula accessisset. Faceret enim Ieremias de illa expeditione hic agere, qua captus est Ioakimus, cum si placet, ludæorum principibus, sed paulò post in regnum remissum, non tamen captiuitate non agit Ieremias, sed alia, ut ibidem annotabam. Non asserit Ieremias Nabuchodonosorem ante annum septimum regni sui uera captiuum in Babyloniam traduxisse, sed solum scribit, quod quem transtulit Nabuchodonosor in anno septimo, ludæorum tria milia eo tempore

sermo est de ijs tantum, qui exulare iussi sunt; non autem de ijs, qui cum Ioakimo prima vice capti fuerant; eo enim confestim in Iudæam remisso, Daniel & pauci alij, non vt exules. Sed obsides Babylone remanserunt: atque ita non erat, cureos Ieremias recenseret.

7. Esto annus 11. Ioakimi in septimum Nabuchodonosoris incidit: hic tamen non ante quartum annum Ioakimi regnare cepit. Ioakimus anno decimo regni sui octavo rebellavit: non inde tamen concludemus annum illum Ioakimi, qui aliàs vndecimus numeratur, hic tertium appellari. Sicut enim Maldonato insolens videtur, vt Daniel Hebraus, Propheta, ac regio, vt creditur, sanguine, eo solum tempore Ioakimum regnare dicat, quo Babylonia tyranno seruauit: ita æquè insolens apparet, vt idem Daniel illud solum tempus regno Ioakimi deperat, quo post annum regni sui septimum rex sedisragus pactum Chaldæo tributum negavit.

8. Anno 4. Ioakimi, percussit Nabuchodonosor exercitum Pharaonis ad Euphratem, vt refert Ieremias cap. 46. v. 1. Superato Euphrate totam Syriam, Pelusium usque subegit, excepta sola Iudæa, inquit Iosephus lib. 10. Antiq. cap. 7. Et subterit: Quarto deinde regni Nabuchodonosoris anno, Ioakimi verò octauo Babyloni Iudæis bellam inferunt magnis viribus, dira minantes nisi tributa pendant, quemadmodum reliquis Syriæ habitatoribus. At ille timore suadente pacem mercatus pecunijs, integro triennio moderata tributa persoluit. Idcirco verò Iosephus negat, anno quarto Ioakim Iudæam fuisse subiugatam, quia paulo ante Babylonijs Iudæorum metropolim, & ipsium Ioakimum cepit, vt hic refert Daniel. Itaque Nabuchodonosor prius Ioakimum capere; deinde captiuorum curam amicis demandat, & festinus Babylonem reperit, imperijque gubernationem suscipit. Interea Ioakim cum Daniele paucisque alijs Babylonem adducitur, ac rebus cum novo rege aut regni proceribus compositis, mox in Iudæam reuertitur. Tum deinde Nabuchodonosor Aegyptium ad Euphratem cædit, vt ex Iosepho & Berolofusius retuli, 4. Reg. 9. 20. num. 3 & Ieremias 46. 9. 10. num. 1. Hisce igitur ex antiquorum fide acceptis, patet hunc tertium annum à primordio regni Ioakim numerandum esse, quando eum Eliacim antea dictum, regem constituit Pharaon Necho, vertitque nomen eius Ioakim, 4. Reg. 23. v. 34. Qui aliam hic indagat epocham, is mihi videtur in scyrpo querere nodum. Meæ computationis patronos habeo Theodoretum præf. in Daniele, & Orat. 1. Riberam, Petetium, Sanctium, Cornelium, locis ante indicatis, Marianam, Sa, Dan. 1. Petauium lib. 9. cap. 61 §. Mihi tertius. Tornellum ad an. m. 3428. num. 3. Salianum num. 1.

(***)

Hic 3. annus non est 11 regni Ioakim.

Quando Ioakim factus tributarius Nabuchodonosori.

Chronotaxi rarè huc spectantium.

pi

Ioakim
menti

Quæst. Chron. P. 3.

DAN

P.
H. Philip

Chronol
Testa

A IV
17

Daniel flo-
ruit ultra
annum 1.
Cyri.

1. Fuit autem Daniel vsque ad annum primum Cyri regis. Non est sensus quod Daniel non ultra annum primum regis Cyri, aut vixerit, aut prophetaverit, etiam anno tertio Cyri prophetae functiones inter viuos obibat. Magna in auctoritate continenter fuerit, quamdiu stetit imperium Chaldeorum, quod anno primo Cyri ad Persas translatum est. Unde intellegendum est, Daniel non paucis annis aut vnius Nabuchodonosoris tempore mortuos in clytum fuisse, sed toto captivitatibus tempore Iudæos auctores & vaticinijs eorum animos excitasse. Ita hunc versiculum interpretatur Hieronymus, Hugo, Lyra, Maldonatus, Pererius, Sanctius, Cocceius Dan. 1. & 6.

2. Hinc plerique cum Theodoro bene colligunt, illis verbis Daniel vidisse compleri vaticinium de Cyro populum Iudæorum in Babilonia asserturo, Isaia 44. & 45. Neque verò arbitror Theodorem in eadem sententia, ut putaret Danielem tantum vsque ad Cyri primordia vaticinium quæ enim cum latuit, S. Vatem anno Cyri tertio prophetasse. Obiicit Theodoretus, quod alij interpretes clarius exposuerunt.

In anno secundo regni Nabuchodonosor, vidit Nabuchodonosor somnium.

QVÆSTIO II.

Vnde hic secundus annus computatur.

Non ab-
sensus le-
no jolyan.

Rationem huius quæsti sic proponit S. Hieronymus: *si postea ingressi sunt in conspectu eius, ut ipse præceperat; quomodo nunc somnium vidisse narratur?* Prima opinio est quorundam Hebræorum, quod Sedecia rex Iudææ, qui hunc annum numerant secundum à casu templi & videri do ut ipsi putant, Sedecia rege è Iudæa sublato, regnum illius Nabuchodonosor sibi arrogavit, anno 20. regni sui Babilonici. Quam opinionem Nabuchodonosor probabilem censet; alij verò passim facessere iubent, cum neque quæ Scripturæ auctoritas doceat, annos Nabuchodonosoris fuisse ab euerio sub Sedecia Iudææ regno supputatos.

Non ab-
interitu
Roukipp.

2. Secunda opinio est eorum, qui cum Rabbi Saadia dicunt, annum esse secundum, ex quo Ioakimo interempto, Nabuchodonosor sibi vendicavit, & concurrere cum anno nono regni illius, cum Daniele Babilonem auctos anno septimo Nabuchodonosor sequenti oblatum Regi de statua in somnium, cuiusque interpretatio

ex Chaldaeis petitam, eò quod necdum sapientia Danielis innotuisset: anno autem nono regni sui Babylonicì, à cæde Ioakimi secundo Nabuchodonosor-tem à Daniele somnij interpretationem accepisse. Verùm hanc opinatio- nem eadem ratio confutat, quæ præcedentem: præterquam quod non facile sit ab abductis pueris tres annos reperire, post quos in conspectu regis stare de- bebant, cum non nisi sub finem anni septimi Nabuchodonosoris, Ioakim oc- cius fuerit.

3. Tertia opinio hunc annum putat alterum, ex quo Nabuchodonosor Babylone cœpit imperare. Ita absolute scribit Calusius ad an. m. 3347. Idem tenetur videtur Theodoretus, & fauet Mariana. Si quis obijciat, tunc à Danie- lis transmigratione triennium necdum fuisse transactum, respondet Mariana, ita se rem habere: regem anno secundo regni sui somniasse quidem, sed multum temporis in Magorum inquisitione prius insumptum, quam anno tandem ter- no, à Daniele somnij interpretatio quaeretur. *Ita sunt actiones regum tarda,* in- quit, *ne cito expediuntur.* Pauci huic ratiocinationi subscribunt, cum debilibus nitatur coniecturis. Vide q. seq. num. ultimo.

4. Quarta denique supputatio, ut magis communis; ita meo iudicio cæte- ris longe præponenda, hoc in somnium refert ad annum secundum Nabucho- donosoris non regni Babylonicì, sed Monarchiæ post Aegyptum aliasq; plures nationes iugo Babylonicò subditas. Quam sententiam sic explicat S. Hierony- mus Dan. 1. Ita solvunt Hebræi: secundum hic annum dici, regni eius omnium gentium barbararum; non Iudææ tantum & Chaldæorum, sed Assyriorum quo- que & Moabitarum, & reliquarum nationum, quas Domino concedente su- peraverat. Vnde & Iosephus in 10. Antiq. scribit libro. Post annum secundum Aegyptiæ vastitatis rex Nabuchodonosor vidit mirabile somnium &c. S. Hie- ronymum & Iosephum sequuntur Hugo, Lyra, Pererius, Maldonatus, Sauctius, Cornelius, Mariana, Sa, Menochius. Dan. 2. v. 1. Torniellus ad an. m. 3453. Sa- lianus ibidem. Petavius lib. 13. ad an. Per. Iul. 4138.

5. Bene autem aduertunt aliqui, nec mirum nec insolens esse, quod Nabucho- donosori duo vel plura regnandi initia tribuantur. Nam & idem in Augusto Rom. Imperatore factum legitimus, cuius principatus annos, modo à primo il- lius cõsulatu, siue triumuiratu, modo ab Actiaca victoria computamus, ut plu- ribus declaravi *Opusc. de annis Dom. cap. 2.* Idem est de Cyro, cuius anni tum ab initio apud Persas regno, tum ab Imperio à Chaldæis ad Persas translato nume- rantur. Anni eius uniuersim fuere 30. Monarchiæ verò quidam 3. alij 7. alij 9. an- nos attribuant, iuxta ea, quæ disputabam 2. Paralip. q. 3. De annis Alexandri Magni, pari modo philosophandum.

6. Monarchiã Nabuchodonosoris, cuius hic secundus annus numeratur, aliqui

Nec ab- initio regni Nabuch.

Sed ab Aegypto sub- gata.

Vni Regi plura ini- tia regni tribus pos- sunt.

pi

logia
menti

P.
H. Philip

Chronol
vet. Testa

A IV
17

Quando subugata Aegyptus.

ab anno 23. regni illius Babylonici auspicantur, vt Petorius, nonnulli
24. vt Torniellus & Salius ad an. m. 3452. quibus non assensio. Aegyptum in potestatem Chaldæorum non venisse ante annum transmigrationis Iechoniae, vt dicebam Ezech. 29. q. 7. Sed neque Petarius
bo, qui arbitratur Aegyptum à Chaldæis occupatam labente anno Nabuchodonosoris 30. vel ineunte 31. Hic enim anno octauo regni sui Iechoniam duxit, 4. Reg. 24. v. 12. Ergo Nabuchodonosor, ante Iechoniae transmigrationem regnauerat 7. annos: quibus si annum 27. transmigrationis, quæ à Chaldæis in prædam cessit, addideris, peruenies ad annum Nabuchodonosoris 34. Propius ad scopum collineare mihi videntur ij, qui Aegyptum tantam censent anno 35. Nabuchodonosoris: quod facit Cornelius Eusebius Dan. 2. Cum tamen opiner, anno 4. Ioachim labente regni diadema transmigrationis, malo primordia istius, qua de agimus Monarchiæ, conijcere in Nabuchodonosori oblatum arbitror, anno ante æram Christi 606. Iulianus 24. Lunæ 17. quo mihi exoritur annus ab excidio Ierosolymorum transmigrationis Iechoniae 28. regni Nabuchod. 35. Olymp. 51. tertius & 17.

Conclusio.

DAN. III. V. 11

Nabuchodonosor rex fecit auream statuam. Græca Sixti, & alia pleraque
ba præponunt: anno decimo octauo. Quam ob causam loquor
quæstio.

QVÆSTIO III.

Quando hac statua fuerit erecta.

Non ante somnium Nabuchod.

1. Certum est primò tunc Sidrach, Misach & Abdenago iam publicè
Cribus ornatos fuisse, vt indicat versiculus 12. huius capituli. Quia
ra Danielis, post somnij prioris interpretationem ad suas prædictas
fuerant, Dan. 2. v. 49. Vnde colligimus erectam hanc statuam, post
quatuor Monarchiarum Nabuchodonosori per quietem obiectam.

Post excidium Ierosolym.

2. Constat secundò, tunc iam euersam cum templo Ierosolymum. Hic
enim isti Heroës: non est in tempore hoc princeps, & dux, & propheta, neque
stum, neque sacrificium v. 38. Itaque non est, quod hanc regis insaniam
illius 8. imputemus: quando quidem tunc adhuc erat rex Sedecias, &
Sacerdotum Saraïas, Ieremias & Ezechiel Prophetæ, & sacrificia
offerebantur: anno autem demum 19. Nabuchod. Vrbis & templi
abière, 4. Reg. 25. v. 8.

3. Commodè vero, hæc historia, non longo temporis spatio, post somnium præced. cap. relatum constitui posse videtur. Hinc S. Hieronymus ad huius capitis initium: *Felix, inquit, obliuio veritatis, vt qui dudum seruum Dei quasi Deum adorauerat, nunc statuam sibi fieri iubet, vt adoretur in statua.* Et Theodoretus hic de Nabuchodonosore: *statim quidem admiratus est Propheta sapientiam, & huius Deum, auctorem omnium rerum, Deum esse confessus est, sed breui interiecto tempore, ad regnum suum redijt.* Idem docent Pererius & Cornelius hic, nec non Salianus ad ann. m. 34. 15. vbi Tornielli opinionem auersatur, qui pluribus annis hoc autem idolum à somnio de quatuor imperijs submouit.

Sed paulo post somnium de Monarchijs.

4. Græci codices non exprimunt hunc annum fuisse 18. regni Nabuchodonosoris, sed tantum anno 18. eum fecisse statuam auream. Si quis hunc annum putauerit esse 18. ab euerfa lerusalem, meis rationibus nihil officiet: somnium enim, quo de paulo ante agebamus, refero ad annum 17. post Urbis excidiam. Sic per melicebit hanc historiam sub initium anni 18. ponere. Inde rex 12. mensibus interpositis, egit inter feras septennium, & paulo post è viuus excessit, anno regni sui 44. non exacto.

Fortè anno 18. vrbis euerfa.

5. Cum autem isti in fornace dixerint, non esse Prophetam, mihi insinuassee videntur Ieremiam & Ezechielem, ante huius statuæ erectionem obiisse, atque adeo hæc contigisse post annum 27. transmigrations, quo Ezechiel adhuc ocella fundebat, cap. 29. v. 17. Viderint proinde, quomodo versiculum 18. huius capitis interpretentur, qui tres istos viros, ante annum 34. Nabuchodonosoris, in fornacem iniectos docent. Maior autem esset difficultas, si quis regem primum somnium anno 2. regni sui Babylonicum habuisse assereret, & cum auctoribus iam num. 3. recensitis, exiguo tempore interiecto, hoc fornacis Babylonicæ miraculum subreteret.

Post 27. an. tra/mig.

DAN. IV. v. 2.

Somnium vidi, quod perterruit me.

QVÆSTIO IV.

Quoto anno Nabuchodonosoris euenerit, quod hoc cap. narratur.

1. **D**odecim vt minimum, mensibus, antequam ille in bestię conditionem laboreretur, hoc contigisse discimus ex v. 26. huius cap. Cum bestiis fuit annos septem: quibus vel omnino, vel saltem vsque ad partem septimi translatus, probabilissimum est, cum breui extinctum fuisse. Diutius enim superstes, præ clara sine dubio fecisset ad Dei gloriam, quam hoc capite miris verbis extollit, & ludæorum soluisset captiuitatem, non ignarus eoque esse veri Dei

Id factum ante metamorphosin ipsius cultor-

¶ 3

culto-

pi
odia
menti

cultores. Cum igitur post hanc historiam, nihil vel in sacris, vel in profanis scripturis de hoc rege tradatur, & plures adhuc annos tenuerit captivum; magno est argumento, eum postea non diu superstitem fuisse, ut aduertunt, Pererius, Sanctius, Cornelius in huius libri commentariis; Julius & Salius in suis Annalibus ad ann. m. 3463. idque ex sententia, qui lib. 10. Antiquit. cap. 11. ait, haud multo post admirabilem puerum nate liberationem, hæc contigisse.

Varia opinioniones.

2. Sicuti verò non est omnium auctorum vna de annis quibus Nabuchodonosorus sententia: ita nec vno modo, quæ hoc capere cum annis regni illius componi solent. Nonnulli somnium de captivitate interpretationem tribuunt anno 35. inde post 12. mensium interitum septennium amentia inchoant. Anno denique 43. restitutum ei regnum autumant. Ita ferè Pererius, Torneilius, Salius, Alij, vt Cornelius, Nabuchodonosorem anno 35. regni sui, debellata Ægypto Monarchiam inde anno 2. hoc est, regni 36. vtrumque somnium habuisse, anno 37. eiectum in eorum; statu septem annos permanisse, octavo deinceps anno mentis & imperio redditum, ac paulo post mortuum anno 43. regni.

Supputatio auctoris.

3. Ego verò opinor Chaldæum anno regni sui 34. Ægyptum conuenit nouæ Monarchiæ annos aperuisse; anno 2. Monarchiæ; regni 35. inter quatuor Monarchiis habuisse; anno 36. post pueros è fornace ereptum ei de arbore excidenda visum, inde post mensem 12. ab hominum captiuitate morum fluente anno regni 37. ad mentem denique & principatum paulo post è vita excessisse an. 44. necdum finito. In hisce minutis partibus non nihil exorbitare: arduum verò punctum ipsam sine dubitatione.

DAN. IV. v. 20. & 26.

De 7. temporibus. vna via interpretationis.

Verf. 20. Donec septem tempora mutantur super eum. Septem tempora Theodoretus, alij septem annos dixerunt, alij tres cum dimidio, quæ cum conuersiones diuina Scriptura annum diuidit, sed in duas generales massas, & astatem. Septem igitur huiusmodi partes, tres annos eum dimidio præsumit, affert Maldonatus ver. 30. septem tempora hic nihil aliud esse voluit, quæ septem annorum tempus, apud homines incertum, apud Deum definitum. Alij menses significari putant, alij septem hebdomadas vt R. Abrahamus. Alij anni partes, id est duos annos, minus tribus mensibus: habet enim tripartitam vicissitudinem, ver. astatem, autumnum, hiemem, alij septem annos: quæ sententia, inquit, & auctorum numero, & personis & ratione certior est enim & Latini ferè omnes & Hebraei exponunt, & solet Scriptura annos ad septem vocare, vt infra cap. 12. v. 7. Cum Maldonato conspirat Pererius, & alij præced. num. 1. laudari, Hugo in hoc cap. v. 31. cæterique passim, præterea magis.

Danotans 7. annos.

P.
H. Philip

Chrono
log. Testa

A IV
17

Verf. 16. Post finem mensium duodecim. A somnio, inquit Sa: claris autem Caspar Sanctius, à somnio & coniectura. Quam supputationem sic insinuat S. Hieronymus: *Fecit quidem Nabuchodonosor iuxta Danielis consilium misericordias in pauperes & idcirco vsque ad mensem duodecimum in eum dilata est sententia.* Consentunt Lyra, Pererius &c. Credibile est, interpretationem breui secutam somnium, ac proinde moraliter ad idem tempus vtrumque spectare censetur. Vt autem ea quæ toto hoc libro de varijs regnis traduntur fiant illustriora, vitium est hoc loco de quatuor Monarchijs à Daniele commemoratis, tres quæstiones sequentes interponere.

Q V Æ S T I O V.

De initio quatuor regnorum, quorum meminit Daniel, cap. 2.

Cum Daniel Nabuchodonosori somnium de statua interpretaretur, c. 2. *8. Tui es, inquit, caput aureum, & post te consurget regnum aliud minus te ar-* Quarum ferens
gentum: & regnum tertium aliud areum, quod imperabit vniversa terra, & regnum quartum hec 4. Regna.
erit ferreum. Quem in locum S. Hieronymus alijque interpretes vnanimi consensu docent, primum regnum fuisse Babylonicum, secundum Medorum & Persarum, tertium Macedonum, hoc est Alexandri & successorum eius, quartum denique Romanorum Regni Romanorum nomine hic non intelligitur Romuli & sex regum sequentium principatus, aut Consulum administratio: sed Monarchia, quæ ordinariam regnorum amplitudinem longè superabat, & primo inter Romanos Octauiano Augusto obrigit. Antonio & Cleopatra debellans. Pari penitus modo ad regnum istud Græcorum non spectat Philippus Macedo, alijque in Græcia reges qui Magnum Alexandrum præcesserunt: hic enim Alexander victo Dario Codomanno Monarchiam Persarum ad Græcos transtulit, quæ admodum à Chaldæis ad Persas eandem transtulerat Cyrus, ac proinde Deioeces & alij qui ante Cyrum, vel Persis vel Medis imperarunt, huc non pertinent, sicuti (vt arbitror) nec Nabonassar, ceterique qui Nabuchodonosorem præcesserunt. De Monarchia Assyriorum, quæ omnium antiquissima, & maximè diuturna fuit, altum est apud Danielem silentium: nisi dicas.

2. Vt autem ab ijs, quæ meo iudicio notiora sunt, incipiam: pugna navali ad Actium die 2. Septemb. Octauianus, Antonium & Cleopatram vicit, Octa- Initium Monarchiæ Rom.
uiano III. & Messala Coss. vt habet Dio Cassius initio lib. 51. & ab ea, inquit, die Casar solus rerum potius est, imperij eius recensio ab ea sumitur. Quo fit, vt absque vltimate meritate, hinc nonnulli Romanæ Monarchiæ sumant exordium. Maioris tamen

pi
ogia
menti

P.
H. Philip

Chronol
vet. Testa

A IV
170

Finis Mo-
narchia
Græcorum

ram en claritatis gratia, eum annum Rom. Monarchiæ primus voca-
pta ab Augusto Alexandria, Antonio & Cleopatra sublati, Monar-
corum penitus interijt, & Augustus nullo obfistente, solus ream
perfectam adeptus vi&toriam, quam anno præcedenti inchoavit. vi-
trod. cap. 17. numer. 2. Erat iste annus 16. Iulianus, Czfare IV. & Lepi-
Coll. Urbis conditæ iuxta fupputationem Varronianam 724. Olympi-
rius ac proinde ante æram Christi 30. vt constat ex ijs, quæ alibi de tem-
nis, Urbis, Olympiadum ad æram Christi ritè applicandis dicit. Per-
bantur Agyptij, teste Censorino, qui annum huius Monarchiæ de-
gyptios 267. definentem cum anno Iuliano 283. fluente, Urbis 911. di-
dico 1014. coniungit, Hæc autem conueniunt anno Domini 238. au-
fecit, die 2. Aprilis, anno 1. Gordiani Vlpio. & Pontiano Cæll. vt in
trod. Chron. & postea latè deduxit Peraius lib. 10. cap. 69. Con-
mæus, dum annum 1. Augusti, vult esse 719. Nabonassari, qui in
te Chr. 30. die 29. Augusti. Cæpit igitur Rom. Monarchia, anno ante
Christi Epocham tricesimo: quo tempore vitiosa fiebat anni bullæ
latio, de qua vide Opus. de annis Dom. c. 3. De annis verò Imperij Augu-
de annis nati Saluatoris cap. 2.

Initium
Monar-
chia Græc.

3. Monarchia Græcorum annis præcisè trecentis Monarchiam
cessit, & anno ante vulgarem æram Christi 330. nata est. Anno enim
ri ad Arbela victus fuerat Darius cum Luna ante dies vnticim de-
rente anno 2. Olymp. 112. testibus Plutarcho, Diodoro, Plinio, Cur-
ne, quod sciam reclamante. Quæ ecl. p. sis vicefima die Septembris
est. Hæc autem duo, Lunæ, inquam, deliquium, & annus 2. illius Chron.
congruunt cum anno ante Chr. 3. 1. vt ostendi in Introd. & Tract. de
q. 2. num. 4. Itaque anno sequenti nempe ante Chr. 30. quo & Darius
& Babylon in Alexandri potestatem venit, translatum est à Perisæo
Imperium, quando prima periodus Calippi cæpit die 28. aut 29. Iulij
muni & certo consensu Astronomorum, Hinc colligimus, annos 330.
prius ad Arbela Darium, quam Antonius & Cleopatra, ad A. C. 30. an-
tur, totidemque annis mortuo Dario, prius imperasse Alexandrum, qui
tonio perempto Monarchiam adiret Octavianus.

Initium
Monar-
chia Per-
saru.

4. Anno ante æram Domini 330. quo cæpit Monarchia Græcorum
annos 208. & exurgeret annus ante eandem æram 538. quo Cyrus cæpit
ne Monarchiam Persarum erexit, si hic annos 9. imperauit: totidem
buit illi Ptolemæus, in Canone, & annum eius tradit eundem fuisse
Nabonassari, qui illo anno ante Christum 538. iniijt 5. die Ianuarij. Per-
adhæret Peraius lib. 10. cap. 15. & Haræus in Chronologia: necesse

potest Castris Jerem. 29. ubi Monarchiam Cyri inchoat anno 3. Olymp. 60. Quam sententiam pluribus adstruere conabat 2. Paral. q. 3. Qui verò Monarchiæ Cyri septennium duntaxat imputant, eam erigunt, anno ante Christ. 536. qui denique triennium tantum Babylonijs imperasse putant, illius imperij primordia inscribent anno ante Chr. 532. Vide 1. Esdr. q. 1.

5. Anno ante Chr. 538. quo nascitur mihi Persarum Monarchia, adijce 70. annos servitutis Babylonicæ, & deprehendis caput Monarchiæ Chaldaeorum anno ante Christianam epocham 608. Si quis tamen aut tardius aut citius hanc Monarchiam aperuerit, haud acriter cum eo contendam. Scriptura diuina 70. annos plurimas nationes iugum Babylonicum subijisse docet: eos puto ad primam ex hisce primis Monarchijs adæquatè applicandos. Qui aliter sapit, in Domino sapiat: se quor eos, qui nec plures nec pauciores huic imperio tribuunt 70 annos, in quibus est Cornelius hic v. 43.

6. Ad pleniorum harum rerum notitiam, vnius alteriusve auctoris sententias referam, & cum ea supputatione, quam veriorum existimo conferam; sed quod volet approbabit. Pererius ad illa verba. *Et digitus ex parte ferros.* Dan. 2. initium regni Babylonicum constituit anno 23. Nabuchodonosoris putatque incidisse in Olympiad. 38. annum Urbis circiter 130. & durasse annos 60. Imperium Persarum inchoat ab initio Olympiad. 55. quando Cyrus apud Persas regnare cœpit ad annum Urbis 190. Imperium Græcorum ortum censet, Olympiad. 112. anno Urbis circiter 420. & stetisse anno circiter 230. Ad hoc regnum Ægypti floruisse vsque ad Olympiad. 140. Tunc, inquit, Augustus delato, mortuoque Antonio, & Cleopatra regina Ægypti, ex regno fecit Romanorum prouinciam. Romanum denique Imperium asserit simpliciter quidem initium habuisse cum Vrbe Romæ primo anno Olymp. septimæ: summam vero amplitudinem & potentiam circa Olymp. 179. subiugato per Pompeium Magnam Oriente.

7. Ex quibus apparet Pererium voluisse potius generalem quandam & popularem horum regnorum cognitionem, tradere, quam accuratum huius prophetiæ Chronologiam. Nam in primis, Daniel disertè istorum regnorum successiōnem prædixit, ita vt post Babylonium esset Persicum, tum Græcum, ac denique Romanum. Quo fit, vt initium imperij Romani, quo de hic agitur, non possit ad annum 1. Olymp. 7. reuocari: sic enim cætera imperia hic recensita præcederet.

Deinde non est ratio cur imperium Babylonicum ab anno 23. Nabuchodonosoris auspicietur: tunc enim necdū perdomuerat Ægyptios, vt suo loco dixi.

Tertio si ab anno 23. Nabuchodonosoris, vsque ad finem imperij Chaldaeorum essent anni 60. sequeretur Babylonicam seruitutem cœpisse an. 13. Nabuchodo-

Quest. Chron. P. 3.

chodo-

Initium regni Nabuchod.

Doctrina Pererij.

Explicat in latius.

pi

ogia menti

chodonoforis: idem enim annus finem attulit tam huic feruituti quam imperio Babylonico. Nulla autem ratio suadet, tunc feruitutem perire, nisi
Quartò, ex supputatione Capitolina, qua hic auctor videtur, annus incepit sub finem anni 1. Olymp. 39.

Quintò, annus 190. Urbis iuxta computationem Varronianam nate anno 4. Olymp. 53. iuxta Capitolinam verò ad calcem anni 190.

Sextò, anno illo primo Olymp. 55. quo Cyrus regnum adprobratum nec feruitus Babylonica defuit, sed anno demum 1. Monarchiam enim primum accidit, quod prædixerat Dan. cap. 2. v. 3. post regnum minus te. argentæum, anno circiter Urbis c. 216. Olymp. 60. tercio.

Septimò, initium Imperij Græcorum bene ad Olymp. 112. assignat illius Olympiad. victus est Darius, & mortuus, ac protinus Alexander deuoluta.

Octauò, Imperium Græcorum ab hoc anno 2. Olymp. 112. libere mortem Antonij & Cleopatæ durauit annos præcisè trecentos. Interitus contigit an. 30. ante Chr. ærã, quo cæpit annus 3. Olymp. 177.

Nonò, Scitè notat Orientem à Pompeio subiugatum Olymp. 177. siquidem & Antonio Coss. quibus id factum est an. 1. istius Olympiad.

Sententia Gordonii exponitur.

8. Iacobus Gordonus annos feruitutis Babylonice & regni Nabuchodonoforis ab eadem epocha deducit, annis inde 70. transactis imperium ab anno 1. Olymp. 55. vsque ad victum ab Alexandro Darium præsertim imperium Græcorum inchoat anno 2. Olymp. 112. Augusti victoriam ab Actica victoria. Quam supputationem puto legitime translata à Chaldeis ad Persas imperium, Olymp. 55. opinor. Hanc futuri, cum de annis Cyri disputarem, 2. Paral. q. 3. Idem reijciunt doctores, quia à templo diruto ad eius instaurationem sub Dario Hydruntinos numerant. Vide 2. Paral. q. 2. Afferit idem Gordon, ad an. m. 367. Arbela Darium, mense Augusto die 26. Verum alij melius hoc ad menses reijciunt: quia undecim diebus ante Luna defecerat, die 20. Septembris etiam breui post hanc Alexandri victoriam, Darii à Bello Persarum occisum an. 3. Olymp. 112. quarto ferè mense, à victoria, teste Diodoro. Romana supputatione, qua anni à Ianuario inchoantur, siquidem victus est anno ante Chr. 331. initio Octobris. Inde si quatuor menses ante uenietur ferè ad finem Ianuarij anni ante Chr. 330. quo ex diebus anni iste 3. Olymp. 112. vt ostendit tabella Concordiæ Olympiadum annis ante æram Christi. Tract. de Olymp. q. 2. num. 3.

Examina sur Comptus Tornij.

9. Tornij illius initium regni Nabuchodonoforis coniungit cum Olymp. 38. ratus annos feruitutis Babylonice à Sedecie caluinitate.

P.
H. Philip

Chronol
v. Testa

A IV
17

seruitutis huius, & regni Nabuchodonosoris arbitror, pari passu ab anno 1. Olympiad. 43. vsque ad annum 1. Monarchiæ Cyri per 70. annorū decursum procedere. Annum 1. Monarchiæ Cyri coniicit in 4. Olymp. 60. eique septennium tribuit: ego Monarchiam istam inijsse puto, anno ante Chr. 538. quo secundus Olymp. 60. finem habuit, & Cyrum nouennio imperasse autumo. Monarchiā Græcorum credit institutam anno 3. Olymp. 112. Romana scilicet computatione, vt iam Gordonum interpretabar. Victo ad Actium Antonio Romanum Imperium Augusto tribuit, anno 2. Olymp. 187. anno sequenti, interitu Cleopatræ, deletum ait Græcorum imperium. Cui supputationi non video, quid efficaciter possit opponi: sicut enim quidam à Victo ad Arbela Dario, annos Alexandri: ita à profligato ad Actium Antonio Monarchiæ Augusti æram deducunt. Malo tamen ad eorum loquendi modum accedere, qui ab interitu Darij & Cleopatræ nouas Monarchias dicunt exortas.

QVÆSTIO VI.

De successoribus Nabuchodonosoris vsq; ad Cyrum.

1. Berosus, teste Iosepho lib. 1. contra Appionem & Eusebio lib. 10. de Præp. Euang hac de re ita scripsit: Nabuchodonosor itaque posteaquam inchoauit prædictum murum, incidens in languorem de vita migravit, cum regnasset annis tribus & quadraginta. Huius regni Dominus effectus eius filius Eulmerodachus, propter iniquitates & libidines passus insidias à marito fororis suæ Nirighlsoore peremptus est, cum duobus regnasset annis. Quo defuncto sumens regnum Nirighlsoore, annis regnauit quatuor. Huius filius Laborfardochus principatum quidem tenuit, puer existens mensibus nouem: insidias vero passus, eo quod nimis appareret malorum esse morum, ab amicis extinctus est. Hoc itaque perempto, conuenientes hi qui fecerant insidias, communi suffragio, regnum tradidere Nabonido cuidam, qui erat ex Babylone ex eadem conspiratione, (sic enim corrigendum esse bene aduertit Petauius) sub hoc, muri circa fluuium Babyloniæ ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt constructi, cuius regni anno 17. egressus Cyrus è Perside cum magno exercitu vniuersa Asia subacta, impetum fecit in Babyloniæ Urbem. Sentiens autem Nabonidus inuasionem eius, & occurrens cum exercitu suo, atque congressus, pugna victus, & cum paucis fugatus, inclusus est, in Borsippentium ciuitate. Cyrus autem Babyloniæ obsidens, & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eò quod nimis videretur munita, & esset ad capiendum valdè difficilis, reuersus est, ad Borsippum, Nabonidum expugnatus. Nabonido verò expugnationem non expectante, sed prius supplicante, eius clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum è

A vijs
Dario ad
Victum
Antonium
anni 300.

Quid Iosephus ex
Beroso
tradat

Babylone, Nabonidus itaque reliquum vitæ tempus in illa provincia
fatus est. Ita Berofus: quæ cum retulisset Iosephus, hæc, inquit, *nostris*.

*Iosephus
alibi alia
refert.*

2. Idem nihilominus Iosephus lib. 10. Antiq. cap. 12. rem itam
rat: cæterum, inquit, Nabuchodonosori mortuo, Auilamarodach
filius regnum suscepit, &c. Auilamarodach, post decimum octiduum
annum, defuncto, Niglifar filius successit eumque regnasset annos
cum morte mutavit: continuata deinde successione ad Labafardach
lium, regnum peruenit, apud quem, cum 9. tantum mensibus habuisset
mortem eius transijt ad Baltasarem, qui Babylonij Nabonidum
Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex. & Darius Medorum
dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigijs
contigit, &c.

*Doctrina
S. Hieron.*

3. S. Hieronymus ad huius 5. capitis initium sic de Baltasare scribit
endum est, non hunc esse filium Nabuchodonosori, ut vulgo leguntur
transcurrit, sed iuxta Berofum, qui Chaldæam scripsit historiam, & Iosephus
Berofum sequitur, post Nabuchodonosor, qui regnavit annis 43. hunc
regnum, eius filium, qui vocabatur Euilmarodach, de quo scribitur
quod in primo anno regni sui, leuauerit caput Iochin regis Iudæ,
eum de domo carceris. Refert idem Iosephus, quod post mortem
dach, in regnum patris successerit, filius eius Niglifar: post quem
eius Labafardach, quo mortuo, Baltasar filius eius regnum tenuit
nunc Scriptura commemorat. Quo interfecto, à Dario rege Medorum
Cyri Persarum regis auunculus fuit, & Cyro Persarumque duo regna
forem bigæ, cameli & asini vocat, destructum esse imperium Chaldæorum
Quod quidem & Xenophon in Cyri maiotis scribit historia. Hunc Darius
Trogius, & alij multi, qui barbaras scripserunt historias. Hunc Darius
voluminibus, quidam Astyagen, alij Astyagis filium putant, & alij
appellari nomine. Hæc S. Doctor.

*Hi tres
auctores in
quibusdã
conueniunt,
in quibus
dam à sibi
dant inter se*

4. Hi auctores conueniunt 1. Quod Nabuchodonosori subop
merodach, Niglifar, Labafardachus, & alius, quem Cyrus de bello
Nabuchodonosorus 43. annos regnavit: & Labafardachus 9. annos
autem 1. quod Berofus dicat Euilmerodachum regnasse duos annos
4. Nabonidum ut minimum 17. Iosephus autem tribuat Euilmerodachum
Niglifari 40. vltimo regi ante Cyrum 17. aut ut habet antiqua
Disident 2. quod Berofus prodat, Niglifarem fuisse sortotum Euilmerodachum
& vltimū regē, quē Nabonidum vocant victū quide à Cyro, sed vix à
lio in Carmania donatū: ar verò Iosephus, velit Niglifare fuisse Euilmerodachum

P.
H. Philip

Chronol
Testa

A IV
17

filium, & parentem Labosordachi, & Baltassarem huius filium regno & vita à Cyro spoliatum. Sanctus autem Hieronymus ex professo tantum refert doctrinam Iosephi, quam tamen ait à Beroso traditam.

5. Ad hæc controversias paulatim componendas aduerto in primis, numeros apud Iosephum non esse legitimos, cum ex ijs colligantur ab initio regni Nabuchodonosoris vsq; ad Cyrum anni circiter 119. de quibus si tollantur 18. qui ante Ierosolymitanum excidium evoluti fuerant, remanebunt ab vrbe eversa vsque ad Cyrum 101. quod nec Iosephus, nec alius quisquam approbare potest. Quare non sine causa Beda de 6. ætatibus ad annum m. 3389. cum hunc hanc Iosephi computum retulisset, hoc addidit: *si tamen ipse sic scripsit, & non codex fallit in Iosepho.* Deinde nisi sermo diuinus obstitat, non tam facile Iosepho Niglibarem Euilmerodachi filium asserenti crediderim, quam Beroso, qui cum Euilmerodachi affinem pronunciat. Nam & Abydenus ex Megasthene apud Eusebium l.c. disertè scriptum reliquit. Euilmerodachum à Neriglissare affine suo interemptum, & filium reliquisse Labosardachum: *quo violenta morte sublato. Nabonidus, inquit successit, nulla cum eo propinquitate coniunctus.* Huic postea Cyrus *capta Babylone Carmania prefecturam dedit.* Præterea Iosephus ea quæ ex Beroso contra Appionem retulit, cum nostris, hoc est, sacris literis congruere fatetur: quoniam autem id fieri possit, non video, si vera sunt, quæ apud eundem Iosephum legimus lib. 10. Antiq. cap. 12. Itaque in hac lite, non iniuria dixerit quispiam Iosephum testem idoneum non videri.

6. Berosus ita suos annos dispensat, ut in totum exurgant 66. & 9. menses, id est ferè 67. anni. Nec incredibile est, inter ista regum parricidia, subinde anarchiam interuenisse. Deinde forè Nabonidus, ad annum 18. peruenit, vel vitæ, antequam armis subactus, victas Cyro manus daret, esto Cyrus anno 17. pularim in eum expeditionem adornare cœperit. Denique Nabuchodonosor, ut plerique sentiunt, annum regni 43. non nihil excessit. Sic vera esse poterunt, quæ Berosus tradidit; etiam si ab initio Nabuchodonosoris, vsque ad Cyri Monarchiam anni 70. computentur, nisi valido argumento.

7. Qui hac de re altercantur, non habent securum in Canone Mathematico præsidium: nam ut eum Petavius exhibet, Euilmerodacho dat annos 3. Niglibari 5. Nabonido 22. Nabuchodonosori 43. in totum 83. At verò exemplar Anglicanum Sethi, Nabuchodonosori repræsentat 43. Euilmerodacho 2. Niglibari 5. Nabonido 17. vniuersè 67. Labosordachi & Baltassaris, neutrum exemplar meminit, nisi idem cum Nabonido fuisse putetur.

8. Historia Scholastica Dan. 3. refert duos fuisse reges Chaldæorum nominatos Nabuchodonosores, quorum alter fuerit Magnus Nabuchodonosor qui Iudæos Babylonem captiuos duxit, & duos filios reliquisse dicitur, maiore

*Examina-
tur Iose-
phus.*

*Declara-
tur Berosus.*

*Canon
Mathema-
ticus hic
non prodest.*

*Quid hi-
storia
Scholasticæ
ca.*

natu nomine patris appellatum etiam Nabuchodonosor, qui patri
proximè successerit, & cuius egregia facta, à Megasthene, Berofo, &
alijs veteribus celebrata sint. Alterum verò filium reliquit minorem
Etum Euilmerodach, qui fratri succedens secundo loco, post Magni
chodonosorem Chaldaicū rexerit imperium. Hic autè tres habuit
ordine imperio potitos, Neglisarè, Labofardach, Nabonidū sive Babilonem.

*Eusebiana
sunt à Pe-
reriō.*

9. Hæc cum retulisset Pererius lib. 6. in Dan. bene refellit. Quam
Magni Nabuchodonosoris, nullus vel in sacris, vel in externis huiusmodi
nomine legitur appellatus. 2. Quia præclara facinora, quæ à veteribus
bus prædicantur, illi Nabuchodonosori debentur, qui Ierusalem cepit
non autem filio ipsius. 3. Quia in confesso est apud omnes, illum Nabu-
nosorem, qui Iudæos duxit captivos, regnasse ut minimum solidos
Anno regni sui octavo Iechoniam abduxit. Eundem anno transfugit
Euilmerodach iam ad regnum euectus, è carcere mittendum curavit.
25. Ierem. 52. Itaque inter eum Nabuchodonosorem, qui Iudæos
transportavit, & Euilmerodachū, non intercessit tempus, quo regnavit
chodonosor ille, quem ista historia comminiscitur. Denique auctores
contra omnium Scriptorum torrentem nititur, dum vult Neglisarè
sardachum esse filios Euilmerodachi, fratres Baltassaris; utrumque
historici, tum sacrorum codicum interpretes, falsum esse docent.

*Sulpitium,
Theodoretus,
Pererius decla-
rant.*

10. Sulpitius ad initium lib. 2. sacre historię, post Nabuchodonosor
filii eius regnum est adeptus, quem in Chronicis Euilmerodach vocat
peri. Hic duodecimo imperij anno diem functus fratri minori, qui Bal-
ctus est, locum fecit. Is cum quarto & decimo anno publicum epulam
pibus ac præfectis suis daret &c. & paulò infra eadem nocte Baltassar
regnumque eius Darius natione Medus occupavit. Theodoretus
numero annorum prætermisso, prodit Euilad-Maradach, fuisse fratrem
saris natu maiorem. Quibus Pererius opponit testimonio Ierem.
v. 7. *Et servient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius.* Baltassarum autem
vltimum regem Chaldæorum, ac proinde Nabuchodonosoris nepotem
nepotem. Verum, hæc oppositio, nisi aliquid addatur, non est effica-
enim quidam auctores Baltassarum fuisse postremum inter Chaldæos
ges: imò Sulpitius ait Darium istum prius in Chaldæa 22. annos
quam Babylonij in potestatem ditionemque Cyri concederent. Adde
doretus Orat. 6. hunc Darium patre quidem Medo, sed matre Chaldæa
atque adeò Nabuchodonosoris ex filia nepotem. At verò dicendum
computum Sulpitij non esse legitimū; dat enim Nabuchodonosor
Euilmerodacho 12. Baltassari 14. Dario 22. ex quibus conium 32. Hæc

P.
H. Philip

Chronol
vlt. Testa

A IV
17

annos 18. Nabuchodonosoris ante vrbis euerfionem tranfactos & remane-
bunt 74. ab vrbis excidio, vtque ad Cyrum Monarcham: quod fieri non po-
teft: fic enim feruitus Babylonica, cui Cyrus finem attulit, non cœpiffet, nifi
quadriennio post vrbis & Sedeciz carum. Denique ex opinione Theodreti
Darius fuiffet cognatus fime Amitinus Baltaffaris, cui contradicunt omnes fer-
mè recentiores & aliqui prifcorum iam n. f. relati, qui negât vltimum ante Cy-
rum Chaldæoi ū regem, fimo prædeceffori vlla cōfanguinitate fuiffe coniunctū.

11. Nicolaus de Lyra, Dan. 2. *Certum est, inquit, secundum omnes, quod Euilmerodach fuit filius Nabuchodonosori Magni & Baltassar erat filius filij sui, scilicet Euilmerodach.* Et paulo post ait, vtrumq; binominem fuiffe, ita vt Euilmerodach etiam Regular, & Baltassar Labofardach diceretur. Idem sentit Maldonatus, Verum non satis queo admirari, inquit Pererius, quem admodum hoc fingere & affir-
mare ausus fit Nicolaus: cum Berofus, Alexander Polyhiflor, Megasthenes, Al-
pheus, Niglifarem & Labafardachum, diuerfos fuiffe reges, & diuerfo tem-
pore regnaſſe, quam Euilmerodach & Baltassarem apertiffimis verbis confir-
ment. Quod gloſſema Pererij, quoad Euilmerodachum & Niglifarem, verum
eſt: arenim quoad Baltassarem, & Labofardachum, prifci illi vidētur eorum o-
pinionem confirmare, qui Baltassarem autumant fuiffe penultimum Chal-
dæorum regem, non à Cyro, sed à fuis familiaribus interfectum, eique ſucceſ-
ſiſſe Nabonitam, fime Darium origine Medum. Sic enim ea quæ Labofarda-
cho tribuuntur, Baltassari non ineptè conueniunt.

*Lyrano
expaſſe
defendit
tur.*

12. Pererius cenſet 1. Baltassarem, non filium sed nepotem fuiffe, regis Na-
buchodonosoris, nec tamen post Nabuchodonosorē, ſecundo; sed quarto loco
regnaſſe. Nam aliquem è nepotibus Nabuchodonosoris regem Babyloniōrū
fuiffe, conſtat ex oraculo Ieremiæ. cap. 27. v. 7. Nepos autem ipſius non fuit E-
uilmerodach, nec vllus post Baltassarem: *ſiquidem eo regnante, inquit, Babylonicum
imperium à Medis & Perſis euerſum eſt.* Vnde concludit Baltassarem fuiffe illum fi-
lium filij Nabuchodonosoris, cui gētes omnes ſeruiuerūt. Quod autem quarto
loco regnauerit, fidē facit auctōritas plurimorum & graniffimorū Scriptōrū,
Berofū, Alexandri, Megasthenis, Alphæi, Iosephi, Eusebij, Hieronymi & Bedę,
qui inter Euilmerodachū & Baltassarem, Niglifarem cum Labofardacho infe-
rūt. Cenſet 2. Pererius, Nabuchodonosorē annos 43. in imperio vixiſſe, nempe
ante captiuitatē Sedeciz 18. post eā 25. tū Euilmerodach 18. Baltassarē 17. Vn-
de conſiūt anni 60. tantū, quibus addendos purat 10. partim Nerigliſſaris, par-
tim Labofardachi, vt fic habeātur 70. an. à casu Sedeciz ad Cyrū vlt; tranſactū.

*Sententia
Pererij.*

13. Fateor equidem Baltassarem Magni Nabuchodonosoris nepotem: vt ū
ante quarto post Nabuchodonosorē loco, & postremus Chaldæoi ū imperarit,
ſi purari ſolet. Antiquiffimi auctōrum tradūt, cum qui tertio loco regnauit, &

*Excursus
tur.*

Lar

pi

odia
menti

Labofardachus nominabatur, miserè trucidatum, Berofus, Megasthenes, Abydenus, Alexander; quod Sulpitius, Theodoretus, Pererius, Baltassari attribuant. Vltimum autem Chaldaeorum principem, à Ciro produnt, ijdem auctores: sed vita spoliatum negant. Iosephus contrarium nititur; at eius *orationem*, de hac controversia à *file abraham* dicit Theodoretus, hic Orat. 6. Si antiquissimi illi Scriptores fiderent, dū referunt post Nabuchodonosorem ante Cyrū, quatuor in Baltassari cipes rerum potitos: cur eis non creditur, dum in eodem hūciorum narrant eorum penultimum violenta morte sublatum, vltimum autem Cyro donatum? Deniq; ea quæ secundo loco Pererius de annis illorum proponit, pugnant cum scitis eorum omnium quæ à destructione Babiloniana vsque ad annum 2. Darij Hystaspis 70. annorum seriem deducunt, inde in rationibus Pererij non acquiesco. Quid ad antiquorum Ebraicorum auctoritatem responderi possit, Vide q. seq. num. 6. & 7.

*Computus
Tornielli
& aliorū
quorundam.*

14. Torniellus dat Nabuchodonosori 44. annos Euilmerodachoglifaro, & Labofardacho 5. Baltassari 17. Salianus Nabuchodonosori 23. Baltassari 21. Niglisarem & Labofardachum, vixit tempore se præterire scribit. Aliqui Nabuchodonosori impendunt annos 22. Baltassari 3. Vel Nabuchodonosori, 44. Euilmerodachoglifaro 3. Hebraei, Ribera, Gordonus &c. Nec desunt, qui vellent Euilmerodachum & Baltassarem vnum, eundemque Nabuchodonosoris filium existimare. Opinione probare viderur Cornelius, in hoc cap. & iuxta eam perperam computationem imperasse annos 44. Baltassarem 34. Denique in computationibus, Fasti Siculi adscribunt Nabuchodonosori 45. annos, Labofardacho 7. Baltassari 4. Dario Medo 3. Dario Assueri filio 13. sed hæc opinio singularis est, nec video modum, quo defendi possit.

Dua opinioniones alij posterior.

15. Ex omnibus autem opinionibus duæ in genere potiores sunt, quarum altera Nabuchodonosori annos circiter 44. assignat, Euilmerodachoglifaro & Baltassari 26. vniuersim 70. Altera impetit Nabuchodonosori vltimam partem quadragesimi quarti: Euilmerodacho 2. Niglisarem & Labofardacho 5. Nabonido vt inuicem 17. adiunctis exigui temporis, post Labofardacho & Baltassaris necem interregnis, ita vt ab initio Nabuchodonosori que ad finem principatus Naboniti, 70. annorum spatium interregni, opinio suorum patronorum auctoritate probabilis reddatur; potior autem me veterum testimonij nititur, ac diserte à Petauio explicatur, lib. 1. cap. 1. seqq. Licet enim externi Scriptores nonnulla subinde suis *liberis* computationibus cum diuinis licetis & veritate pugnantia: quæ tamen ab antiquis *liberis* Megasthene &c. de hisce regibus produntur, non debent sine ratione

tanquam mendacia, rejici si salua diuinorum eloquiorum maiestate & certitudine possunt admitti; qua de re quaestionem sequentem pono.

QVÆSTIO VII.

An vera Berofus de Chaldaorum regibus tradiderit.

Quenam tradiderit initio quaestionis praecedentis retali: quibus obijciuntur 1. Euilmerodach idem videretur esse, cum Baltassare, cuius hic meminit Daniel. Ergo Berofus fidem non meretur. Antecedens probant aliqui 1. quia Daniel narratis ijs, quæ ad Nabuchodonosorem spectabant, mox quæ à Baltassare gesta sunt, adnectit 2. quia hic idem Propheta Baltassaris patrem, semper Nabuchodonosorem vocat. 3. Ieremæ 50. v. 2. Baltassar vocatur Merodach, qui videretur idem esse cum Euilmerodach. 4. quia Baruch 1. vers. 11. Orate, inquit, pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, & pro vita Baltassar filij eius.

Berofus 2. obijciuntur.

2. Ego verò nescio cuienam videri possit esse verum, quod assumit hæc argumentatio, (praesertim si Baltassar regum Chaldaorum seriem clausit, vt sentiunt, qui hæc suadere conantur) reclamantibus vnanimi consensu, auctoribus penè infinitis, vt ex praeced. q. colligere licet. Nec quicquam permouet ratio 1. siquidem Daniel, neque omnia recenser, quæ reges Chaldaorum gesserunt, nec temporis ordinem vbique seruat. Sic mirum non est, quod Euilmerodacham silentio praetereat, & prius cap. 5. ea pertractet, quæ sub interitum Baltassaris contigerunt, quam oracula quæ antea sub eodem rege diuinitus accepta. cap. 7. & 8. Nabuchodonosor hoc 5. cap. sæpius vocatur pater Baltassaris more Hebræorum, qui omnes progenitores, siue avos siue proavos patres appellant, vt S. Hieronymus, Maldonatus, Sanctius & alij plerique huius capituli interpretes monent: atque ita secundæ rationis petitio facile declinari potest. Tertiam sola inficiatio resoluit: tibi nomine Merodach aut idolum aut in communi rex Chaldaorum, aut demum ille quidem, quem hic Daniel Baltassarem vocat, non quod sit idem cum eo, qui 4. Reg. 25. Euilmerodach appellatur; sed quod ab antiquis Babylonis regibus, patronymicè Merodach nuncupetur. Quisnam autem fuerit ille Baltassar, quem nobis quarta ratio proponit, certò non constat. Communis coniectura est, eum aut binomium fuisse eundemque cum Euilmerodacho qui Iechonia laxauit carcerem, aut certe fratrem illius, qui morte praeventus Euilmerodacho paternum reliquerit in imperium. Ita docent Maldonatus, Sa. Menochius & alij Baruch 1. quod verò Baltassar ille cuius meminit Baruch, sit idem cum isto, de quo agitur Dan. 5.

Euilmerodach non fuit Baltassar vltimus Rex Babylon. Ad 1. & 2.

Ad 3.

Ad 4.

Quaest. Chron. P. 3.

ha-

pi

odia menti

P.
H. Philipp

Chronol
Testa

A IV
17

haftenus nemo probavit. Imò plerique omnes tam præci, quam Neofertis verbis, inter Nabuchodonosorem & Cyrum, plures in Chaldaeorum referunt, quam vnum vt dictum q. præcedenti.

Obiatio 2.

3. Obijcitur 2. Qui nullo partium studio præventus, antequam cap. 5. maxime Græcè, & Chaldaicè, non videtur aliud indicare, nisi quod eodem tempore, quo regnum à Baltasare separatum, seu dicitur Medos & Perfas translatum sit, & Darius Medus ei successerit. Resij, qui à communi sententia deflectunt. Darium istum, autorem quædam fieri successisse; sed imperium adhuc 17. circiter annos penes Chaldaese, qui cum regem suum Baltasarem è medio sustulissent, Darium tamen vnum elegerant reventa apud se Monarchia.

Resp. solida.

4. Ego verò in hac responsione non omnino acquiesco, ob id quæ prior ducitur ab auctoritate omnium ferè huius loci, cuius sensum eum esse dicunt, vt indicet ipsam regni à Baltasare nihil aliud esse, quam principatus ad Medos & Perfas translationem tempore factam. Altera ratio est, quod Daniel cap. 6. palam facit Darium qui proximè Baltasarem secutus est regnum administrasse legibus Medorum ac Persarum: siquidem illi, qui Danieli stuebant, in hac re tulerunt v. 7. *consilium inierunt omnes principes regni tui, magistri ac Xenatores & iudices vt decretum imperatorum exeat &c.* In Græco vocantur narij, siue Ordinatores, Duces, Consules, quos Perfas & Medos in verticulus 8. *Nunc itaque rex confirma sententiam, & scribe decretum, vt non mutetur scripturam, vt non mutetur decretum Persarum & Medorum.* Respondens autem culare volentibus respondet rex. *Verus est sermo, iuxta decretum Medorum ac Persarum, quod præuicari non licet v. 12.* Et infra cum Darius id decretum cunctaretur: *Scito, inquit, quia lex Medorum ac Persarum decretum, quod constituerit rex, non liceat immutari v. 15.* quem locum explanans Theodoretus ait: *non es Dominus, vt ea quæ lege lapsum sunt, mutentur.* Medorum enim & Persarum leges tuebant, vt latae leges à patribus seruentur. Ex quibus liquidò manifestum est, Darium in regno admodum consilijs legibusque Medorum ac Persarum usum fuisse, quod non potest in Nabonidum Berosi, qui ad annum decimum septimum regnavit, quoniam enim pacto fieri potuit, vt tanto tempore Chaldaei à Medis eorumque legibus gubernarentur, antequam Cyrus eos imperio spoliasset. Sacer autem textus indicat, regnante Dario Medo, Perfas & Medos vitos, siquidem horum legibus Babylonij viuere cogebantur. In quo

Hieronymus & alij ferè omnes hinc monent Darium Medum Cyro in expugnatione Babylonica præsto fuisse, eique regnum Chaldæorum, indulgente Cyro traditum, ut illud tanquam armis Medorum & Persarum in Cyri potentiam redactum, Medorum ac Persarum legibus moderaretur: quia ut non senel inculcat S. Hieronymus in cap. 5. & 6. Danielis tunc unum regnum erat sub Dario & Cyro Medorum atque Persarum, cui principatus Babylonius accreuerat.

5. Obijcitur 3. Recentiores fatentur se hac in controuersia S. Hieronymum & Iosephum sequi: hi autem Berosum ducem & auctorem suæ doctrinæ habuerunt: ergo si hic ab illis duobus discrepat, ei potius, quam istis adhærebimus, tanquam liquidiorum aquam ex ipso fonte haurientes. Respondeo in primis negandum non esse, quin aut Berosus, aut Iosephus cum S. Hieronymo, & infinita penè auctorum multitudine à scopo veritatis aberrant, quem errorem Beroso tribuere malo, quam istis, qui etiam Scripturam ducem sequuntur, dum Chaldæos sub Dario, non suis sed Persarum & Medorum legibus vixisse tradit. Iosephi quidem auctoritate hic in omnibus circumstantijs non inuitor, quippe cuius codices non ubique inter se contendant, nec legitimos annorum numeros representent: ei tamen assentior, dum asserit vltimum regem Chaldæorum fuisse Baltasarem, eoque sublato victis Chaldæis Medos & Persas imperasse ac leges dedisse.

Obijcit.

Resp. 1.

6. Enimuerò & moderni & præci Danielis & Isaia interpretes Berosi fragmenta viderunt per Iosephi & Eusebij industriam huc vsque conseruata: ea tamen non omni ex parte admiserunt, eo quod intelligerent, mox, Daniele cap. 6. testante, post Baltasarem, regnum Babylonicum à Medis & Persis administratum. Nec est, quod quisquam Beroso Theodoretum aut Sulpitium adinuat, Berosus enim, & ex eo Megasthenes atque Abydenus vltimum Chaldæorum principem nulla consanguinitate cum penultimo coniunctum fuisse produnt: Theodoretus autem Oratione 6. cum hac de re multis egisset, tandem concludit, Darium Medum materno genere Nabuchodonosoris nepotem fuisse, siue ut paulo ante dixerat pronepotem. Sulpitius verò, hunc Darium putat fratrem Eoilmerodach. Itaque non video rationem, quæ Berosi fragmenta propugnari possint, cum omnibus particulis historię annexis.

Resp. 2.

Berosum in quibusdã errare

7. Neque verò alienum est ab Ethnicis Scriptoribus falsa quædam subinde rebus ad Judaicam vel Christianam historiam spectantibus aspergere, ut fecit Iustinus, qui lib. 36. inter cætera ait Iudæos Damascena ciuitate oriundos, primum eorum regem fuisse Damascum, secundum Azelum, tum Adorem, Abraham, Itraëlem, Moysen filium Iosephi, ducem exulum factum, sacra Aegyptiorum furto abstulisse, quæ repetentes armis Aegyptij domum, inquit, redire tempestatibus

Ethnici falso quædam habere de rebus sacris.

com-

pi
odia
nenti

compulsi sunt. Et infra: Post Moysen filius eius Aruus, sacerdos sacri Aegypti, regitur, semperque exinde hic mos apud Iudæos fuit, ut eosdem reges & sacros. Quemadmodum igitur Petavius lib. 10. cap. 17. ait in historia regum Amalidis, quædam esse commenticia, & ab Aegyptijs contra veritatem addita: ita credibile est, Berosum quædam tradidisse, quæ a veritate & ab ijs, quæ de ultimo Chaldæorum rege sacrarum literarum erant consignata sunt, sicut erravit Suetonius in Claudio, dum ait Iudæos Christo assidue tumultuantes Roma expulsos.

Quot annos regnavit Balassar.

8. Obijciunt aliqui Berosi defensoribus Baltassarem ad annum tertium peruenisse, Dan. 8. vers. 1. ergo non fuisse Labofardachum, non nisi 9. menses. imperavit. Verum facile responderent, aliter cum parente quatuor annis regnasse, tum solum 9. menses, nec ceter quinquennium: Danielem autem annos numerasse, à morte illius.

An fuerit filius Euilmerodachi.

9. Obijciunt etiam nonnulli illud Ieremie 27. vers. 7. Et fratres gentes, & filio eius, & filio filij eius. Illi verò respondent, hoc dictum esse si idiotismo Latino diceretur; seruient Nabuchodonosori, & filio eius, nempe Euilmerodacho, & Baltassari, qui ex filia fuit nepos Nabuchodonosori. Hinc Petavius ait, vocem Hebraicam *ben*, hoc loco propter ceter usurpari: late enim, inquit, interdum accipitur, ut *genitum* etiam verò dicunt Baltassarem esse filium Euilmerodach, strictam verborum nem retinent, & aiunt à Nabuchodonosore ad Euilmerodachum, Baltassarem, huius filium peruenisse. Non licet autem dubitare, quia far vnus fuerit è posteris Magni Nabuchodonosori, siue patrem, siue num genus ab eo duxerit.

Corollarium 1.

10. Ex dictis colligo 1. Nabonidum Berosi, non fuisse Darium Mænielis. Ita passim docent sacri interpretes, Isaiæ 21. & Danielis 6. S. Hieronimus, Hugo, Lyranus, Pererius, Sanctius, Cornelius, Maldonatus, Menochius, Haræus, &c. Tornielus, Salianus in Annalibus, Bellæ Gordonus in Chronologijs, Vincennus lib. 3. hist. cap. 10.

Corollarium 2.

17. Colligo 2. probabile videri, Nabuchodonosori successores Euilmerodach, Nirighissar, Nabonidus, siue Baltassar, ut habentur in quædam exemplaria Canonis Mathematici. Potest etiam Labofardachus vocabatur ipse Baltassar.

P.
H. Philip

Chronol
vet. Testam

A IV

17

DAN. VII. v. 1, 3, 25.

Anot. Baltassaris regis. Euilmerodach ex Berosi sententia biennium regna-
uit, & annus illius primus, vt sacra pagina indicat, cum anno 37. transmi-
grationis lectionis concurrat, qui erat, vt supputo 26. ab excidio Ierolimita-
no. Itaque annus primus Baltassaris meo iudicio non fuit 27: ab Urbis euer-
sione, sed posterior, quicquid aliqui in contrarium opinentur.

*Initium
regni Euil-
merodachi
& Baltas-
saris.*

Verl. 3. Et quatuor bestie grandes ascendebant de mari: Hæ significabant quatuor
Imperia, quorum initia & durationes alibi indicabam. Leæna representabat
regnum Chaldæorum: Ursus secundam Monarchiam, in cuius ore tres ordi-
nes comparebant v. 5. nempe tria regna Chaldæum, Medicum, Persicum, quæ
Cyrus in suam potestatem redegit, quasi tres bolos deuoraret, Pardus v. 6. de-
signabat Monarchiam Græcorum: bestia quarta v. 7. Romanorum.

4. Imperia.

Verl. 5. Ad tempus & tempora, & dimidium temporis. Bene notat Pererius errare
Caluinum, qui ait his verbis tempus incertum significari: nam veteres passim
per tempus, annum intelligunt; per tempora biennium, per dimidium temporis, di-
midium annum. Ita S. Hieronymus, Theodoretus, & alij in hunc locum. S. Au-
gust. lib. 20. ciuit. cap. 25. Irenæus lib. 5. cap. 50. Cyrillus Catechesi 25. Hippoly-
tus de consum. sæculi &c.

*Error
Caluini.*

*oia
nenti*

DAN. VIII. v. 22.

Quatuor reges de gente eius consurgent. Agitur hic de Alexandro Magno, qui an-
no ante Chr. 324. extinctus est, eoque extincto post annos 12. surrexerunt
quatuor principes, Antigonus, qui Asiæ præerat Philippus, qui Macedoniæ,
Seleucus, qui Syriæ, & Ptolemæus Lagi, qui Ægypto.

Q V Æ S T I O VIII.

*Quoto anno ante aram Christi obierit Alexan-
der Magnus.*

Iosephus lib. 1. contra Apionem, Alexandrum, inquit, proficentur vniuersi 114.
Olympiade fuisse defunctum. Idem tradit Arrianus lib. 7. Diodorus lib. 17. &
Eusebius lib. 8. dem. 2. Mortuus est, ait, Alexander initio centesimæ &
quartæ decimæ Olympiadis, post Cyrum annis 236, qui apud Persas regnare
cepit, incunte Olympiade 55. Cum autem annus primus Olymp. 114. inierit
anno ante Christi aram 324. & in æstatem anni sequentis deserit, quæstio est,
vtrum hoc an illo anno ante Chr. decesserit Alexander.

*Ratio du-
bitandi.*

Aram Philippi, siue à morte Alexandri, quam ab Arabibus Tirik Dilkar-

*Epocha
Philippi-
naim.*

17.
H. Philippus

Chronol
vet: Testa

A 1 V
17 a

naim vocari tradit Petavius lib. 10. cap. 38. communis & vera Chronologia sententia ab anno ante Christi æram 324. nempe ab anno 1. Olympiadis exeunte, sed ineunte deducit, quibusdã frustra renitentibus, vt dicitur uisio, Capello, qui horum annorum epocham anno 321. ante Christi æram stituunt. Communem doctrinam confirmat S. Hieronymus, qui Damastrum in Babylone veneno perijit Sulpitius lib. 2. sacra hist. exacto, inquit, anno perij anno, septimo post quã Darium deuicerat apud Babyloniã defunctum est. Ex quo igitur doctrina anno ante Chr. 324. ad hęc 12. & peruenies ad an. 312. Magnus Alexander Philippo parenti suo in Macedonia regnum successit, ut aduersarij, Caluilius, Capellus. Quo spectat illud 1. Mach. 1. v. 54. Alexander annis 12. & mortuus est. Totidem annos illi post Philippum annumerat Tertullian. contra Iudæos, & ex Eratosthene Clemens Alex. nus lib. 1. Stromatum, qui vt bene aduertit Salianus, eo etiam nominatim sententiã aditipulatur, quod à condita Roma, vique ad obitum Censurini numeret annos 429. intelligo exactos, vt mox de Censurini supplicium cam. Rursus anno isti 324. addæ 7. & exurget annus 331. quo ceterum rium ab Alexandro ad Arbela profligatum.

Fauet Censorin.

3. Huc accedit luculentum Censurini testimonium, qui lib. de diebus cap. 21. in aureo illo variarum ærarum nexu, annum Philippi, inæ Alexandri 562. componit cum anno Iuliano 283. Vr bis 991. à 1. Olympiadis annum fuisse æræ Christi 238. indubitatum est, huic addæ 24. & repetentem annum 562. à morte Alexandri: cui si adiunxeris 419. annos. Vnde Alexandri mortem effluxere, pertinges cum Censurino ad annum 1081. Vnde etiam palam fit, ante mortẽ Alexandri numerã das præter Olympiade 113. hoc est, annos Iphiti 452. quos si anno 562. ab obitu Alexandri resultabit annus à 1. Olympiade 1014. vt colligit Censorinus. Quisquis in tabulis annum 1. ab excessu Alexandri cum 1. Olymp. 114. appretific enim Alexandri mortem in annum ante æram Christi 324. tractat, quod disertè faciunt Salianus & Petavius.

Nexus annorum Domini & Philippi

4. Itaque si dato cuilibet anno Dom. adijciantur 324. prodibit ante Alexandri, stylo Iuliano & Gregoriano. Si proposito anno Philippi, quam 324. demantur 324. relinquetur annus æræ Christi. Si propositus Philippi, qui non superet 324. annus propositus tollatur de 324. vt resideret annus ante Chr. representet. Si deniq; exhibeatur annus ante Chr. 324. non excedat, eum annum aufer à 325. & elicies annum à morte Alexandri incuntem. Quæ omnia intelligenda sunt, de annis Philippi, quorum Kalendis Octob. deducatur, & qui sint Iulianis æquales. Si enim vago

principiū, dato anno à morte Alex. adijciantur 424. vt habeatur annus Nabonassari, qui cū eo cōgruit. v.g. anno 2. ab obitu Alex. adde 424. proueniet annus Nabonassari 426. cuius Thoth incidit in diē 12. Nouēb. ann. ante arā Chr. 323.

5. Hanc annorum cōsociationem aptissimè stringit anner. Nabonassari, & Philippi cōcurfus, quē laudatissimus auctor Censorinus ad nostrā transmisit. *vt à nostris inquit, ita ab Aegyptijs quidam anni in literas relati sunt, vt quos Nabonassari nominant, quod à primo imperij eius anno consurgant. quorum hic nongentesimus octogesimus factus est. Item Philippi, qui ab excessu Alexandri M. numerantur, & ad hunc vsque perduci, annos quingentos sexaginta duos consummant. Sed horum initia semper, à 1. die mensis cui sumuntur, cui apud Aegyptios nomen est I hoth, quique hoc anno fuit ante diem 7. Kalendaras Iulias. Itaq; vnusidemq; annus est Nabonassari 986. & 362. Philippi, qui ante fer. 2. die 25. Iun. Subaudi anno Iuliano 283. arā Christi 238. cyclo Solis 23. lit. Dom. G. Vnde colligimus annum 1. à morte Alexandri fuisse 425. Nabonassari, qui inijt anno ante Chr. 324. Siquidem ex Censorini computatione ab epocha Nabonassari inclusiue, vsq; ad Epocham Philippi exclusiue, intercedūt anni 424. ita vt annus 1. Philippi adiunctis sibi 424. representet annū 425. Nabonassari, sicuti ann. 362. Philippi, si ei 424. addatur, exhibet 986. Nabonassari.*

6. Eadem est Ptolemæi, Alphragani, Albategnij doctrina. Nā Ptolemæus expressè vltimum annum Alexandri tradit esse eandem cum 424. Nabonassari, & vltimum Cleopatraz cum 718. Nabonassari ac 294. à morte Alex. Vide Canonem Mathem. vbi constanter, inter Epochas Nabonassari & Philippi Aridæi interuallum 424. annorū cernere licet, vbi annus 7. à morte Alexandri, & 431. Nabonassari idem esse traditur cum 7. Philippi Aridæi, quem scil. Macedones sublato Alexandro, mox regem constituerunt, & Philippi nomine consalutarunt.

7. Pari ratione Alphraganus à Nabonassari primordio vsq; ad Iesdegirdem numerat annos æquabiles Persicos 1379. & 3. menses: ab Epochā verò Philippi vsque ad eundem Iesdegirdem annos 955. & 3. menses. De 1379. tolle 955. remanebit diastema Epochas Nabonassari & Philippi annorum 424. ita vt apud Alphraganum annus 425. Nabonassari, à primo Philippi non distinguatur. Annus porro 425. Nabonassari cœpit feria 1. die 22. Nouembris, vt clare ostendi *Opusc. de annis Dom. & c. cap. 9. & 12.* quod ipsum disertè fatetur Capellus ad ann. 1667. Ergo inijt anno ante Christ. 324. cyclo Solis 22. lit. Dom. A. ad diem 21. Nouemb. is affixa. Anno vero sequenti, hoc est, ante Chr. 323. fuit cyclo Solis 23. lit. Dom. G. quæ ostendit diem 12. Nouemb. incurrisse in fer. 2. quæ annum 1. à morte Alexandri aperiebat.

8. Eodem modo suos calculos digerit Albategnius, c. 30. & communera cententiam trium eclipsium notatione cōfirmat, quarum prima fuit lunatis anno post mortem Alexandri 1206. die 23. mēsis Tamuz, hoc est anno Dom. 883.

Iulij

Probatur

Probatur

Probatur

pi

odia
nenti

P.
H. Philippi

Chronol
vet. Testam

A IV
17

Julij 23. cum autumno præcedenti annus ille 1206. iniisset, verum
O&obris anno Christi 882. Huic adde 324. ante Chr. exortos, & totum
num 1206. ab excessu Alexandri. Nec est, quod suspicetis hanc Lunam
nem anno 884. tribuendam: nam vel ipsa Epacta illius anni, quæ
cat diem 23. Julij longè remotam à plenilunio, quo solo Luna dicitur
Secunda eclipsis fuit solaris anno Philippi 1214. die 3. mensis Ab, sine
quam tabulæ Mathematicæ anno Domini. 891. repræsentant, certè
O&obris proximè transactis annus ille 1214. incepisset: qui præ
annum Domini 890. apponantur 324. Tertia eclipsis fuit cuius Lun
no Philippi 1224. die 2. Ab siue Augusti, quæ incidit in annum Dom
cyclo Lunæ 9. Epacta 7. sed anno præcedenti, nempe 900. Kalendar
emerferat annus ille Philippi 1224. qui restituit, si ad annum Domini
ponantur 324.

Epocha
duplex an
notum
Philippi.

9. Ex dictis duo corollaria deducuntur. Alterum annorum
plex initium ab auctoribus vsurpari: quandoque enim fixum ad Kal
obris constituitur, quod tribus eclipsibus iam recensitis ex Alex
tum patet; quandoque verò hi anni solum ac vagum habentur
eo planè modo, quo Thooh Ægyptius in annis Nabonassari, ut dicitur
pla ex Censorino, Ptolemæo; Alphragano nuper allata. Vago tamen
vsus est Albategnius, dum anno Philippi 1206. æquinoctium æstivum
deprehensum die 19. Elul, nimirum anno Domini 882. die 29. Sep
Nam si ad annum illum methodo vsitata adijciantur 424 præcedentia
bonassari 1630. ortus fer. 2. die 15. Februarij, ut tradidit Opusc. cit. ann. 1206.
& 12. Sic ista observatio facta est, die 8. mensis Pachon, quam in 39. Sep
Iuliani incidisse patet ex Opusc. cit. cap. 13. Alterum corollarium est
audiendum auctorem libri nouæ veræq; Chronologia, dum occurrat
xandri in annum ante æram Christi 311. differendam. Vtrumque
rium egregiè declarat Petavius lib. 10. cap. 39 & 40.

QVÆSTIO IX.

Quot annis epocha regni Græcorum præcedat
Christi.

Varia no.
mina horu
na notum.

1. HI anni sunt ijdem cum ijs, qui vulgo dicuntur Contra
dum Chaldaeos Seleucidarum, Syro- Græcorum, Syro- Mace
post Alexandrum, post mortem Alexandri Dilscarnum quæ
tio passim occurrit in libris Machabæorum. Et licet in Ierusal. Chrono
tius ea de re disputauerim; quia tamen communem quam ibi tradidit

quidam Neotericorum serio impugnant, rursus hęc eadem confirmanda putant, ut veritatis splendor clarius effulgeat.

2. Hęc æra confurgit ab anno ante Christi epocham 312. fluente, quo acta est Olympias 117. in qua Parmeno Mytilenæus palmam retulit: nempe duodecim annis à morte Alexandri completis. Ita censent Serarius 1. Machab. 15. Pererius libro nono in Daniele, Samerius & Gordonus in suis Chron. Petavius lib. 10. cap. 43. secuti antiquiores, Rabanum 1. Machab. 1. Sulpitium libro secundo sacre histor. Bedam de 6. ætatibus ad annum m. 3669. vbi scribit: Decimotertio Ptolemai anno Syria & Babylonia, & superioribus locis regnare incipit Seleucus Nicanor, à quo tempore Machabeorum Hebræa historia Græcorum supplicat regnum, & Edesseni sua tempora computant. Eadem habet Adonis Chronicam ad annum m. 4537. Eusebius libro 8. dem. 2. cuius doctrinam hęc verbis reddit S. Hieronymus Daniel. 9. Seleucus subingata Babylone diadema totius Syria & Asia capiti suo imposuit, anno 12. mortis Alexandri, in quod supputantur omnes anni à Cyri imperio ducenti quadraginta octo. Ex qua ætate, Scriptura Machabeorum regnum Græcorum enumerat. Computat hosce 248. annos Cyri à primo Olympiadis 55. inclusiue, vsque ad annum primum regni Græcorum exclusiue. Consentit Iosephus, dum lib. 12. Antiq. cap. 7. refert aptam Urbem Ierosolymorum ab Antiocho, 143. anno ex quo primum ad Seleuci familiam Syria regnum deuenerat. Hoc enim anno ante Christi æram 170. gestum probabo 1. Machab. 1.

3. Exemplis rem declarauit in Introd. Chronol. Primo, exortæ hæreseos Manicheorum anno regni Græcorum, ut omnes fatentur 588. qui fuit ex Bartonij & aliorum sententia, ætæ Christi 277. quo fluente expletus est iste annus Græcorum 588. & initio Octobr. 589. inchoatus. Secundo Nicena Synodus habita est anno Domini 325. ad 13. Kalendas Iunias, ut tradunt vnanimi consensu historici: erat autem tunc decima nona mensis Decembris, anno Græcorum 636. Tria alia exempla nobis suppeditat Albategnius, quæ in Chron. Introd. reperies.

4. Quemadmodum anni mortis Alexandri: ita etiam regni Græcorum siue Contractuum, aliquando principium habent fixum ad Kalendas Octobris; aliquando vagum instar annorum Nabonassar, ut explicatum est, quæsiōne præcedenti. Quando annis istis fixum datur exordium, hæc regulæ adhibeantur.

Prima Si ad annum Christi propositum adijciantur 312. exurget annus Græcorum, illo anno Christi labente exoriens.

Secunda, si anno contractuum proposito, maiori quam 312. subtrahantur 312. remanebit annus Christi, quo ille Contractuum aperitur.

Quæst. Chron. P. 3.

Tertia,

Oriuntur
an. 312.
ante Chr.

oia
nenti

Probant
exemplis

Duplex
instiū huius
rum an-
norū sin-
gularum.

Regula
pro capite
annorum
stabilis.

Tertia, si annus Dilkarnaim non maior quam 312. subtrahatur a quoet annum ante Christum quo orrus est.

Quarta, si annus ante Christum propositus non maior 312. subtrahatur a quoet annum regni Græcorum tunc emergentem.

5. Quod si vagum habuerint initium; his regulis utendum est. *Prior*. Dato anno Contractuum, adde 436. & prodibit annus Nabonassar, qui idem habet in anno Iuliano exordium. v. gr. quando contractuum? huic addantur 436. & constabitur annus 440. Nabonassar, qui idem habet in anno quarto Contractuum, anno ante Christum 309. uembris.

Posterior regula. De anno proposito Nabonassar, qui excedit a quoet annum 436. & relinques annum Dilkarnaim tunc inchoatum Anno Nabonassar 444. exiunt 436. remanebit annus Dilkarnaim anno 444. Nabonassar oritur anno ante Chr. 309. die 7. Nouemb.

6. Est tamen quorundam opinio, ut Tornielli & Saliani, quod tamen dem ex communissima Scriptorum, tam antiquorum, quam recentiorum sententia horum annorum epocham, anno ante Christum 312. conueniunt.

hilominus causas afferunt, cur ab ea supputatione recedant. *Prima* ex 1. Machab. 4. v. 52. quo templum à Iuda Machabæo emundatum anno regni Græcorum 148. ex communi autem sententia, hæc conueniunt.

2. cederet in annum 4. Olymp. 153. contra Iosephi testimonium, qui lib. 1. cap. 7. hoc ad Olympiadem 154. retulit. *Secunda causa* deprecatum est Machab. 6. ubi annus 150. regni Græcorum dicitur fuisse sabbaticus, qui ex communi sententia ad annum ante Chr. 312. regni Græcorum epocham videtur admittere.

3. *Tertia causa* esse potest, quod totus fere annus Antiochi leuci concurrat cum decimo quarto Ptolemæi Lagi, atque adeo Antiochi Alexandri, ut tradit Diodorus. *Quartam causam* suggerit liber 2. Machab. dum exigit, ut regnum Græcorum anno 2. Olympiad. 117. inchoaretur.

4. quiunt, cum prior liber dicat Antiochum Epiphaneum regnum Græcorum centesimo quadagesimo nono; posterior refert literas Eupatorum Antiochi eius datas anno centesimo quadagesimo octauo, & tamen post eundem Antiochi. Vnde concludunt annum primum regni Græcorum incidisse Olymp. 117. & concurrisse cum 3. eiusdem Olympiadis: ac proinde contractuum cœpisse anno ante vulgarem Christi epocham 312. Quæ meo iudicio nihil officiant communi supputationi.

7. Ad primam enim responderet Salianus ad an. m. 742. non modicam esse Iosephi in re Chronologica auctoritatem. Denique tunc annus æræ Iudaicæ 3597. quo necdum finito, celebrata est Olympiadem.

Regula pro capite vago.

Obiisio nes 4.

1.

2.

3.

4.

441.

P. H. Philippi

Chronol. Testa

A IV 17

Eo igitur sensu, secundum Iudaicam supputationem, templum dicitur potest à Machabæis diuino officio restitutum, Olympiade 154. quo S. Petrus martyrio affectus anno 14. Neronis, & Christus dicitur anno 4. Olymp. 204. in sententia Baronij, computatione Romanâ cruci affixus.

8. Ad 2. dico illum annum 150. Græcorum, iniisse anno ante Christi æram *Ad 2.* 163. & quidem à mense Nisan, Hebræa factorum annorum supputatione, qua uisus est auctor libri primi Machabæorum: ab isto autem mense Nisan, usque ad Tisri per sex menses adhuc fluebat annus Sabbaticus, præcedenti autumno inchoatus, anno ante Christum 164. computi Iudaici 3598. Si Antagonistæ nostri æram annorum sabbaticorum cum Olympiadibus & annis, prout oportebat legitime coniunxissent, concursus anni 150. Græcorum cum sabbatico, & anno ante Christum 163. reperirent, nec esset, cur à communi doctrina recederent.

9. Ad 3. sicuti epocha Christi vulgaris, aliquantulum ab ipsa Christi Natiuitate discrepat; ita exordium æræ Seleucidarum, ab enthronismo Seleuci distare potest, siue ea distantia paucorum sit mensium, siue plurium. Neque enim opus est semper, ut quælibet annorum epocha, rem illam, à quo nomen habet rigore Mathematico attingat. Ex æquo & bono, moraliquadam libertate, sollemnes æræ qualis est regni Græcorum, Urbis, Christi &c. institui possunt. Hinc Sallianus vno anno, Torniell. biennio, signanda Christi natiuitate communem epocham Christianorum anteuertunt. *Ad 3.*

10. Ad 4. respondent nonnulli, æram illam, qua Seleucidæ reges in epistolis hitoria Machabæorum insertis vsi sunt, esse distinctam ab æra regni Græcorum, & vno anno tardiolem. Alij vnâ tantum æram hic agnoscunt, & aiunt lib. 1. Machabæorum ab initio Nisan inchoari, à Seleucidis autem ab autumno: Antiochum Epiphanem interiisse, & Eupatorem eas epistolas misisse, incunte anno regni Græcorum 149. computatione Hebræa, quando Seleucidæ fluentem adhuc 148. numerabant, eo modo quo Iudæi in suis Ephemeridibus singulos Christi annos à mense Tisri, tribus ferè mensibus ante nos auspicari solent. Quod pluribus, Deo dante ad libros Machabæorum explicabo. *Ad 4.*

DAN. IX. v. 2.

UT completerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni. Hæc explicata sunt 2. Paralip. q. 7. num. 10. quia nempe desolatio istos 70. annos terminauit, quibus Babylonica seruitus perdurauit. Ad huius capituli intelligentiam, necessaria est disputatio de 70. Hebdomadibus Danielis, quæ cum paucis non possit absolui, eam in plures quæstiones distribuo, seruato ordine quem ab initio huius libri, hucusque deduxi.

Quid Hebraei de 70. hebdomadibus Dicitur tradant.

Supputa-
tio He-
braicorum.

S Hieronymus in commentarijs huius capituli, refert vnam opinionem, qua fatentur istas hebdomadas absolutas ab initio Darij Medij vsque ad euerfam sub Hadriano Ierolymitanam tantum, ita vt 62. hebdomadas ab Dario Medo, vsque ad Titum, reliquas vsque ad cladem Iudæis ab Hadriano illaram transactas nonnulli eorum, vnam hebdomadam, partim sub Vespasiano, partim Hadriano decurrisse velint. Hac, inquit, loquuntur Hebraei non magis per se, quam mo anno Darij regis Persarum, vsque ad extremam subuersionem Ierolymitanam, adriano eis accidit, supputari Olympiades 174. id est, annos 696. qui Iuxta Hebraicas 99. & tres annos.

2. Error
eorum.

2. Qua de re, hæc mihi notanda occurrunt, quæ ad Chronologiam attant, omissis illis interpretationibus, quibus Hebraei sacrum hoc torquent. Primum, Hebræi Darium Medum, vna cum Cyro imperant, neque regnum Cyri Persicum distinguunt, ab eiusdem Monarchia Ionica, Constat autem anno 1 Olymp. 55. Cyrum Persidis regno, post vero Hadriani 20. desinente, finita est Olympias 228. ac proinde ab eo & Cyri, vsq; ad istum annum, erunt anni 696. qui numerus 70. hebdomadas longè excedit. Et confirmatur ex eo, quod annus 1. Olymp. anno ante æram Christi 560. qui si addantur 136. anni eiusdem æræ, ad annum 20. Hadriani excurrerunt, conflent 696.

3. Error
quod tem-
pora di-
strahant.

3. Notandum secundò, quod Vespasianus imperium a deceptis Christi 69. Adrianus autem anno 117. quod si liceat vnam hebdomadam in partes distrahere, easque tot annorum interuallo seiuungere, poterunt idem de singulis hebdomadibus statuere, & eorum durationem ad 100. annos extendere. Quo enim iure Hebræi tot annos inter duas hebdomada partes inserunt, alius duplo plures, imò quotquot placuerint, & hæc hebdomadas, ad mundi finem produceret.

Alij erro-
res.

4. Notandum tertio, Hebræorum deliria valde à S. Hieron. conuelli non vtatur accurata supputatione. Cyrus enim etsi vniuersè annos perierit: Babylone tamen non ultra novennium imperauit, ab anno ante Christum 538. vt suo loco supputaui. Taceo controuersam de Dario Medo, & Hadriano ante finem Olymp. 228. bellum Iudaicum contestatè monstrat, cur S. Hieron. Iudæis refellendis ad hæc minurias descendat.

P.
H. Philippi

Chronol.
vet. Testam.

A IV
17

5. Aliam Hebræorum opinionem ex alijs refert hoc loco Pererius, quæ asserunt hæc hebdomadas oriri ab excidio templi primi; desinere in excidium secundi, sub Tito. Hoc temporis spatium duas in partes secant: priore decem hebdomadas complectuntur, nempe à templo sub Nabuchodonosore diruto, usque ad eiusdem post annos 70. sub Dario Hystaspis instaurationem. In alteram partem conijciunt reliquas 60. hebdomadas, id est, annos 420. quibus secundum templum ætisse asserunt: nempe sub regno Persarum 43. annis, tum sub Græcorum principatu 180. inde sub Machabæis 103. denique sub Herode, & posteris eius 103. qui omnes simul iuncti efficiunt 420.

*Supputatio
110 a. Hebræorum.*

6. Quod isti Rabbini perperam Danielem interpretentur, clarè docent huius prophetiæ expositores Christiani, quod etiam in annorum calculatione hallucinantur, ostendo. Ex eo capite, quod 70. annos à templi casu, usque ad annum 2. Darij, quo restaurari cœpit, enumerent; non redarguo: cum non paucior orthodoxi idem censeant. Nec admodum resistam, si dixerint absolutam omni ex parte Domum secundam anno 9. Darij, post 78. annos ab urbis destructione. Quod verò durationi illius secundæ Domus quadringentos ducentas & viginti annos imparet, nullo modo ferendum est. Hæc enim teste facti eloquio, extrui cœpit anno 2. Darij Hystaspis, qui iniit anno ante æram Christi 520. Titum autem Ierolyma evertit, anno eiusdem æræ 70. ex quibus restant anni, non 420. sed 590. extremis inclusis. Idem erit computus, si quis per Olympiadas annorum rationes exigat. Siquidem annus 2. Darij, incidit in annum 1. Olymp. 65. qui est Olympiadicus 237. & Titus secundam ædem incendit anno 2. Olymp. 212. ineunte, qui est 846. Olympiadicus.

*Restantur
110*

*Templum
2. factum
annos non
420 sed
590.*

10. Hebræi dum aiunt euolutos post decem primas hebdomadas, 43. annos sub Persis sub Græcis 180. sub Machabæis 103. sub Herodiadis 103. conficiunt annos 429. Ergo vel 70. hebdomadas excedant, vel inter 10. & undecimam, nouem annos vacuos interponunt, & in ea incommoda incurant, quæ iam nunc 3. recensebam.

*Restantur
110*

11. Ad hæc compertum est, victum ab Alexandro Magno Darium vltimum regem Persarum anno ante Christum 311. Olympiadis 112. secundo: Darium Hystaspis ad regni fastigia euectum, anno ante Chr. 521. Olymp. 64. quarto. Sic ab initio Darij, usque ad finem regni Persarum anni 190. elapsi sunt. Unde igitur illi Rabbini 43. annos sub Persis transactos computare volunt? Mathathias parens Machabæorum, principatum & suæ gentis patrocinium suscepit anno regni Græcorum 145. cui si 19. addantur, perueniemus ad pugnam Persis fatalem ad Arbella commissam. Ergo à deuictis Persis anno ante Christum 311. usque ad Mathathiam, qui anno ante Christum 168. populum defendere cœpit, non 180. sed 163. annos sub regno Græcorum putabimus, Præterea:

*Pro annis
190. ponunt
43.*

*Alij erro-
res Hebræorum.*

Herodes, à Romanis ad Iudææ regnum euectus est, anno ante æram
40. hunc numerum tolle de 163. ante eandem æram numerandis, quæ
thathias arma contra tyrannum arripuit; remanebunt, sub Machabæis
103. sed 128. Denique ab initio regni Herodis, vsque ad exilium à Tyro
lymam, non sunt anni 103. sed 110. è quibus 40. ante Christi Epochen
sunt, & post eâ 70. extremis in numerum adscitis. Hæc fusiùs prolequa-
lius intelligantur, & accuratius considerentur, quæ contra Iudæos
Danielis interpretes afferunt, vt Cornelius in hanc prophetiam, Quæ-
ritur

*Peterius
explicatur*

12. Peterius in Dan. lib. 10. q. 2. & lib. 12. sub initium ac alibi cen-
Medum regnare cœpisse Olymp. 54. moxque instante Olymp. 57. Bala-
Cyro subactos. Ego verò magis assentior illis, qui negat virumque. Cui
puto prius Persis vnū & viginti, tum Babylonij nouem annos impera-
rius autem Medus, anno ferè præcedenti successit Baltasari, quam Cy-
bylonem suo imperio adijceret, vt plerique censent; vel annis circiter
vt paucissimi opinantur, ac proinde, annis nõ paucis Darius Medus
piadem 54. regno Chaldæo potitus est. Sed iam ad varias Christianis
domadibus Danielis opiniones, veniamus, quas prout mihi occurrerit
scripta retuli, saluo aliâs cuiusq; auctoris, vel sanctimoniz vel antiquitatis

QVÆSTIO XI.

Quid Africanus hac de re scripserit.

*Computa-
tio Afri-
cani.*

Africanus opinionem de hisce hebdomadibus refert Eusebius in
monst. 2. & prolixè S. Hieronymus Dan. 9. his verbis. Africanus in
to temporum volumine de septuaginta hebdomadibus hæc locutus
est. Capitulum quod in Daniele de septuaginta hebdomadibus legitur
& mirabilia continet, quæ nunc longum est dicere: ergo quod ad præ-
pertinet de temporibus differendum est, nullique dubium, quæ de
Christi prædicatio sit, qui post septuaginta hebdomadas mundo appa-
quem cõsummata sunt delicta, & finem accepit peccatum, & debita
tas & annunciata iustitia sempiterna, quæ legis iustitiam vinceret. Scilicet
visio & prophetia, Quia lex & prophetæ vsque ad Baptistam Ioannem
stus est Sanctus Sanctorum: quæ omnia priusquam Christus hominibus
pus assumeret, sperabantur magis, quàm tenebantur. Dicit autem ipse
70. annorum hebdomadas, id est, annos quadringentos nonaginta
sermonis vt respondeatur, & vt ædificetur Ierusalem. Vicissim autem

regis Persarum annum habere principium. Nehemias quippe huius pincerna, sicut in Esdra libro legimus, rogavit regem, accepitque responsum, ut ædificaretur Ierusalem. Et iste egressus est sermo, qui extruendæ urbis & circumdandæ muris daret licentiam, quæ usque ad illud tempus vicinarum gentium patebat incurfibus. Siquidem ad Cyri regis imperium qui volentibus reverti Ierusalem dederat potestatem, Iesus Pontifex & Zorobabel, & postea Esdras sacerdos, & cæteri qui cum eis proficisci voluerant, templum & urbem, & muros eius ædificare conati sunt, prohibentibus in circuitu nationibus, ne impleteretur opus, quasi hoc rex non iussisset. Mansit itaque imperfectum opus, usque ad Nehemiam & vicesimum annum regis Artaxerxis: quo tempore regni Persarum centum & quindecim anni fuerant evoluti: captivitatis autem Ierusalem centesimus octogesimus & quintus annus erat: & tunc primum Artaxerxes, iussit muros extrui Ierusalem, cui operi præfuit Nehemias. Et ædificata est platea, & muri circumdati, & ex illo tempore si numerare velis, 70. annorum hebdomadas, usque ad Christum poteris invenire. Quod si harum principium, ab alio tempore volueris sumere, & tempora non concurrent, & multa reperiemus contraria. Nam si à Cyro, & prima eius indulgentia, qua Iudeorum est laxata captivitas, septuaginta numerentur hebdomades, centum & eo amplius inveniemus annos, qui statutum septuaginta hebdomadarum excedant numerum, & multo plus, si ex qua die locutus est Danieli Angelus additurque amplior numerus, si captivitatis exordium, volueris hebdomadarum habere principium. Permanit enim regnum Persarum, usque ad initium Macedonum annis ducentis triginta, & ipsi Macedones regnarunt annis trecentis, atque exinde usque ad annum quintumdecimum Tiberij Cæsaris, quando passus est Christus, numerantur anni sexaginta, qui simul faciunt annos, quingentos nonaginta, ita ut centum super sint anni. A vicesimo autem anno Artaxerxis regis, usque ad Christum complentur hebdomadæ septuaginta, iuxta Lunarem Hebræorum supputationem, qui menses non iuxta Solis, sed iuxta Lunæ cursum numerant. Nam à centesimo & quintodecimo, anno regni Persarum, quando Artaxerxes rex eiusdem imperij vicesimum regni sui habebat annum, & erat octogesimæ & tertie Olympiadis annus quartus, usque ad ducentessimam secundam Olympiadem, & secundum eiusdem Olympiadis annum, Tiberijque Cæsaris annum quintumdecimum, colliguntur anni quadringenti septuaginta quinque, qui faciunt annos hebraicos quadringentos nonaginta, iuxta Lunares, ut diximus, menses, qui secundum illorum supputationem possunt facere per singulos menses dies 29. & semis: ita ut Solis circulus per annos 490. plus habeat dies 365. & quartam diei partem, & per duodecim menses singulorum annorum, undecim dies

& quat-

*Insignis
supputatio
Africana.*

oia
menti

P.
H. Philippus

Chronol.
vet. Testam.

A IV
17

et quarta diei pars amplius reperitur. Vnde Græci & Iudæi per octiduum mensium *μυβολιαμους* faciunt. Si enim octies undecim, & quatuordecim volueris supputare; nonaginta dies, hoc est, tres menses efficit. Quingentis septuaginta quinque annis, octonarij reperientur anni 590 dies, qui simul faciunt plus minusve annos quindecim: quos si 47 menses addere, septuaginta annorum facies hebdomadas, hoc est, quadringentos nonaginta. Hæc Africanus eisdem verbis quibusdam locutus est.

De 5. tun-
tuam
recipio.

2. Hanc Africani doctrinam, quia multa continet, quæ ad Chronospectant, eam huc transcribendam & paucis examinandum parati in quibusdam ei assentior; in quibusdam non omni ex parte. Assentior, dum ab enthronismo Persico Cyri, vsque ad annum 20. Artaxerxi mani supputat annos 115, qui si completi accipiantur, includentur in 1. Olymp. 55. quod ad finem inclinato Cyrus regnum adiit: sin autem recte sumatur; annus 115. à Cyro currens incidet in 20. etiam currens: strâ tabulæ ostendunt. Assentior illi *secundò*, dum coniungit annum 483. cum 20. Artaxerxis. *Tertio*, dum ait Persarum regnum, nempe à principio exordio, tenuisse annos 230. Macedones regnasse annos 300. minorum so Dario, vsque ad interitum Antonij & Cleopatrar. *Quarto*, dum Olympiadis 83. vsque ad annum 2. Olymp. 202. colligit annos solentur quidem anno ante æram Christi 445. inijt ille quartus Olympiadis eiusdem æræ 30. ortus est 2. Olympiadis 202. *Quinto*, fateor 20 annos 55. quo Cyrus regnum Persicum adeptus est, vsque ad annum 1. Olymp. reperiri annos 590. nempe 100. amplius, quam contineat Periodus 490. rum, quibus hebdomades Danielis absolvuntur.

In 5. alijs
noyio.

3. In his autem ab Africanis ratiocinijs discedo. *Primo*, annum 185. Ierusalem 185. & vicesimum Artaxerxis coniungit: at verò si nomina intelligatur septuagenaria servitus Babylonica, puto ab eius initio, vsque annum Longimani, centum circiter ac sexaginta tres annos esse transisse. Sin verò captivitas Ierusalem idem sit, quod eius excidium; annos Longimani, laxatam opinatur Iudæorum captivitatem anno primo Cyrus regnantis: ego Cyrum annos 21. prius regnasse arbitror, quam Iudæos triam remitteret. *Tertio* à soluta captivitate, vsque ad annum 15. Tiberij computat 590. & eo amplius: ego solum 566. nempe ante Christi partum inde 28. *Vide tabulas annorum expansorum.* *Quarto* Passionem Domini anno 1. Tiberij 15. ego vel ad 17. vel ad 18. labentem differo, idque habet in questionibus de anno nati & passu Saluatoris, cap. 20. & 21. *Quinto* annos 202. cum 15. Tiberij confundit; cum reuera anno 212. Vulgaris Christiani

aut 20. Augusti mensis, Tiberius annum 15. imperij sui auspiciatus, anno 4. Olymp. 201. paulo ante inchoato: annus verò 2. Olymp. 202. cœpit anno Dom. 30. Longino & Quartino Coss. sub finem anni 16. Tiberij, Denique si Christus passus est isto anno 2. Olymp. 202. necdum absoluto, vt velle videtur Africanus, passio Domini incidit, non in decimum quintum, sed decimum septimum annum Tiberij, iam ad finem primum, vt clarè exposui illo *Opusculo de annis Saluatoris*, cap. 1. in serie Consulium, cap. 3. num. 9. & in tabulis annorum expansorum. Vnum verò istæ hebdomadæ, annis Lunaribus consent, postea disputabo, q. 4.

Q V Æ S T I O XII.

Quid hac de re tradiderit Eusebius.

1. Eusebius Pamphili lib. 8. de demonst. Euang. cum Africani sententiam Eretulisset, suam triplicem adiungit, ac in primis ait illis verbis: *ab exitu sermonis* &c. nihil aliud intelligendum esse, quam seriem Pontificum, qui post illam prophetiam populo Iudaico præfuerunt. Demde supputat ab initio Cyri, usque ad templum sub Dario Hystaspis perfectum, septem primas hebdomadas, nempe 46. annos, vsque ad annum 6. Darij, & ex Iosepho addit tres alios annos, quibus templo quædam extrinsecus adiecta sunt: sic fiunt anni 49. à Dario usque ad obitum Alexandri Iannæi regis Iudæorum, post quem principatus in feminam recidit, 62. hebdomadas impendit, vltimam autem hebdomadam longe ab alijs remouet, vt paulo post dicam.

1. *Expositio Euseby.*

2. Secunda supputatio illius in hoc solum differt à præcedenti, quod 62. hebdomadas, à septem primis distinctas, vsque ad captam à Pompeio Ierusalem propagatas opinetur. Tertio denique modo hebdomadas 69. ait posse deduci à templi fabrica, anno 2. Darij repetita, vel vt alij interpretantur sexto, vel vt putat Salmeron, nono, vsque ad Augustum atque Herodem, quando Hircano peremoto legitima successio principum Iudæorum defecit.

2. *Secunda.*

3. *Tertia.*

3. Dum hæc fufius explicat Eusebius, quædam notatu digna inferit. *Primum*, Alexandrum Magnum obiisse ineunte Olympiade 114. vel vt refert S. Hieronymus Olympiade 113. nempe vel ferè, vel omnino finita: excessit enim Alexander anno ante æram Christi 324. quando annus 4. Olymp. 113. effluxit, & primus Olympiadis 114. ortus est. *Secundum*, initium regni Græcorum constituit annis 12. ab obitu Alexandri; à primordio Cyri 148. transactis, incluso nimirum anno 1. Olymp. 55. sub cuius finem Cyrus regnare cœpit. *Tertium*, tradit librum Machabæorum claudi morte Simonis anno regni Græcorum 177. ab exordio regni Cyri 425. nempe inclusive. *Quartum*, ab initio Cyri, vsque ad mortem Alexandri Iannæi numerat annos 482. subaudi exclusiue. Quo etiam modo

3. *Notabilia ex Eusebio.*

Quæst. Chron. P. 3.

acci-

di

omnia
nenti

accipi debet numerus 495. annorum, quos à Cyro, usque ad Ierolymam Pompeio captam supputat. Siquidem hoc accidit anno ante Christianitatis tonio & Cicerone Coll. ex 63. autem & 495. colligitur annus 382. qui annus 2. Olymp. 55. & primus Cyri.

*Tras eius
expositio-
nes rejci-
untur.*

4. Porro tres illi modi, quibus hebdomadas explicat Eusebius, non rejiciuntur. Nam semper ultimam hebdomadam post Christi baptismum cit, ac proinde iuxta primum modum, quo morte Alexandri Iamariata nonem hebdomadas claudit, inter penultimam & ultimam hebdomadam anni facile intercessissent; iuxta secundum modum circiter 80. iuxta tertium 60. reperirentur. Quod si cuiusmodi interualla comminisci liceret, quispiam quoad stabit mundi machina, Danielis hebdomadas prope dixi q. 10. num. 3. Adhuc nulla prorsus est causa, cur vel obitu Iamariata à Pompeio Ierolymis, vel regno in Herodem collato, sexaginta nonem hebdomadas finiantur. Præterea primus modus duplici vitio laborat: nam sexaginta annos ab initio Cyri, ad initium Darij enumerat, cum 38. solent erint, nempe 30. Cyri, Cambyſis & Smerdis 8. Deinde anno primo, quo regno Persico potitus est supponit Iudæorum captiuitatem, siue contrarium autem ostendi 2. Paralip. q. 3. Quomodo tempus quatuordecim annis ædificatum fuerit, explicui 1. Eldræ cap. 6.

*Alii erro-
ras esse.*

5. Huc accedit, quod Eusebius fateatur Iamariam Ierolymitanam ab anno 495. post initum à Cyro regnum. Ergo ipso teste, quando Pompeio Ierolymam cepit, iam 70. hebdomades præterierant, quia non nisi 40. continent, nisi forte inter ipsas hebdomadas vacua pro arbitrio supputat, & ea incommoda velit incurtere, quorum memini paulo ante q. 3. Rursus si hebdomades absoluantur eo tempore, quo Augustus auctoritate sui Egyptum, & orbem terrarum obtinuit, ut auctor ille supputat, perierunt anni 483. ab anno 2. Darij, usque ad annum istum 17. Tibertius inde alibi querendum est caput istarum hebdomadam. Egyptus enim inchoata potestatem venit, anno 30. ante vulgarem Christi epocham, quod dantur 483. peruenitur ad annum ante uitam epocham 513. Antequam Darij septennio citius aduenerat.

*Opinio
quorundam
falsa.*

6. Denique monet S. Hieronymus, aliam etiam opinionem ab Eusebio proponi, nimirum, quod plerique unam hebdomadam in annos 70. extraxerint bene & succinctè refutat S. Doctor dum ait: sed nescio quantum sepe per hebdomadas, septem & sexaginta duas per septenos annos, & hanc unam per decem, & quatuordecim annos possumus accipere. Ipse autem Eusebius hanc opinionem non sequitur, ut rectè aduertit Petauus.

QVÆSTIO XIII.

Quid hac de re, teste S. Hieronymo, censuerit Hippolytus, Apollinarius, Clemens Alexandrinus.

S Hieronymus in cap. 9. Dan. Hippolytus, inquit, de iisdem hebdomadibus opinatus est ita. Septem hebdomades ante reditum populi supputat, & 62. post reditum, vsq; ad natiuitatem Domini, quarum tempora omnino non congruunt. Siquidem regni Persarum, ducenti & triginta supputantur anni, & Macedonum trecenti, & post illos vsque ad natiuitatem Domini anni triginta, hoc est, ab initio Cyri regis Persarum, vsque ad aduentum Saluatoris anni quingenti sexaginta. Nouissimam quoque hebdomadam ponit in consummatione mundi, quam diuidit in Eliæ tempora & Antichristi, ut tribus & semis annis, vltimæ hebdomadæ Dei notitia confirmetur, &c. Hæc in medium affert S. Hieronymus, de quibus hæc anoto.

Opinio Hippolyti.

1. *Primo* notandum, accuratam esse, & ad vulgarem Christi æram quadrare huius sancti viri interpretationem, qua regno Persarum dat 230. annos, Græcorum 300. post istos vsque ad Christum numerat annos 30. Sedenim ab initio regni Cyri, vsque ad æram Christi nati, sunt anni 560. incluso nimirum, anno 1. Olymp. 55. quo fluente Cyrus regnum apud Persas est adeptus.

Insignis supputatio S. Hieronymi.

2. *Secundo* notandum, triplici ex capite Hippolyti opinionem non mereri fidem: tum quia 49. annis ante laxatam à Cyro captiuitatem, iniissent istæ hebdomadæ, & longe ante Christum Ducem, imò ante Christum natum exparissent; quod nec Hippolytus ipse concesserit: tum quia postremam hebdomadam nimium quantum distrahit ac remouet à cæteris, ut iam dictum quæst. 10. numer. 3. Denique post 69. hebdomadas Hippolytus Christi natiuitatem ponit: cum Angelus post totidem septimanas Christum asseruerit occidendum.

3. Apollinarius autem Laodicenus docebat, ab exitu Verbi, quando Christus de Maria Virgine generatus est, vsque ad 40. annum, id est, finem septem hebdomadarum, Israelis expectatam penitentiam. Postea verò ab octauo Claudij Cæsaris anno, cõtra Iudæos Romana arma correpta. Tricesimo enim iuxta Euangelistam Lucam anno ætatis suæ cõpfit in carne Dominus Euangelium prædicare, & iuxta Ioannem Euangelistam per tria paschata, duos postea impleuit annos, & exinde sex Tiberij computantur anni, & quatuor C. Cæsaris cognomento Caligulæ, & octo Claudij, id est, simul anni 49.

Opinio Apollinarii.

qui faciunt hebdomadas annorum septem. Cum autem quadringenti
 quatuor anni post hoc fuerint euoluti, id est, sexaginta duæ hebdomadas
 ab Elia, qui venturus est, iuxta sermonem Domini Saluatoris, ut refert
 patrum ad filios, in vltima hebdomada, ædificandam Ierusalem de
 per tres annos & semis, &c. Et paulo post subtexit S. Hieronymus, ab
 tem idem Apollinarius hanc se temporum capere iacturam, quia
 scriptor temporum, vltimam hebdomadam in fine mundi esse
 posse fieri, vt iunctæ diuidantur ætates, sed omnia sibi iuxta prophetam
 nielis esse tempora copulanda. Hæc ibi: de quibus notanda quædam
 5. *Primum*: huius opinionis falicitatem ipse temporis decursus
 patefecit. Siquidem hebdomades istæ secundum Apollinarem ab
 profuunt, anni 490. septuaginta hebdomadibus contenti nullo
 temporis interiecto distrahuntur, & vsq; ad mundi finem propa
 falsum esse liquido comperimus; sic enim mundus non vltra 490. An
 num stetit. *Secundum*, Christus ex communi sententia, post
 ma, non biennio tantum, sed triennio superstes fuit, ante suam
 ostendi *Opusc. de anni Saluatoris, cap. 14. Tertium*. Ex opinione
 Christus non peruenisset ad annum vitæ mortalis 37. contra
 etorum sensum, vt docui ibid. cap. 15. Passus verò esset Tiberio
 Coss. quod alias probabile est. *Quartum*. Annus octauus Claudi
 tium Februarij anno Dom. 48.

*Eius falsi-
tas.*

*Opinio
Clem. A.
lexand.
falsa.*

*Animad-
uersio Pe-
tauji in
Clemente,
1.
2.*

6. Clementis Alexandrini sententiam ita describit S. Hieronymus
 vir eruditissimus, presbyter Alexandrinæ Ecclesiæ parvi pendens
 merum, à Cyro rege Persarum, vsque ad Vespasianum & Titum
 Romanos, septuaginta annorum hebdomadas dicit esse completas,
 nos 490. additis in ipso numero, duobus millibus, trecentis diebus,
 supra diximus, Persarumque & Medorum & Cesarum tempora
 madibus enumerare conatur, cum iuxta diligentissimam supputa
 mo anno Cyri regis Persarum atque Medorum, in quo imperauit
 vsque ad Vespasianum & euersionem templi supputentur anni 650.
 Hieronymus.

7. Dionysius autem Petauius hb. 12. cap. 30. Clementis ratio
 pos reuocat accuratius & monet *primò*, ex sensu illius, hebdomadas
 no 2. Cyri: huic enim annos trecentos, Cambysi vnde vicenos ali
 bus consunt 49. anni, septem hebdomadibus completi, quas
 Datij, terminatas, & sic annum primum Cyri necessario
 addi hebdomadas à Clemente, non continuari, sed temporibus
 secum ipse pugnaret. Nam Persarum imperio 235. annos imperit;

P.
H. Philipp

Chronol.
Testa

A IV
17

titum Cleopatraz 304. enumerat, ex quibus 539. anni constantur, ac ideo si anni 450. harum hebdomadam nulla diuisione interposita coherent; sexagesima nona ad mortem Cleopatraz non pertingeret, tantum abest, vt ad Christum duceretur. Vltimam verò hebdomadam palam à precedentibus abiungit, dum eius initium capit ab extremis Neronis temporibus, & eam templi vastatione sub Vespasiano concludit.

8. De Clementis computatione his modis explicata, occurrunt ista. *Primum:* Decla-
bene S. Hieronymus, ab anno 1. Olymp. 55. quo labente Cyrus Persarum ca-
peliuit imperium, vsque ad annum, quo Titus euerit Ierosolymam supputat-
annos 630. inclusis terminis, nempe anno ante Christi æram 560. & ære eius-
dem 70. *Secundum:* Cambyfes post mortem Cyri, non imperauit annos vnde-
viginti, sed solum septem & menses quinque Cambyfen securus est, Smerdis
Magus, per 7. menses, quibus octauus Cambyfa expletus est. Quo fit, vt annus
10. ab interitu Cyri, fuerit secundus Darij Hystaspis. *Tertium:* regnum Persarum
ab initio Cyri vsque ad mortem Darij Codomani non nisi 230. annos stetit;
regnum Græcorum 320. Itaque ab initio Cyri, vsque ad finem Cleopatraz, non
539. sed solum 530. anni supputandi sunt.

QVÆSTIO XIV.

Quid hac de re visum fuerit Sulpitio, Q. Iulio Hila-
rioni, & Tertulliano.

1. S. Euerus Sulpitius lib. 2. sacrae historiae sic scribit: Consummatio restitutæ
vrbis trigesimo & secundo imperij Artaxerxis anno refertur: à quo tem-
pore, vsque ad Christi crucem, id est, Fulium Geminium & Rebellium Con-
sulibus, anni trecenti nonaginta & octo. Ceterum à restitutione templi, vsq; ad e-
uersionem, quæ sub Vespasiano Consule, per Titum Cæsarem consummata
est, anni quadringenti octuaginta & tres. Prædictum id olim à Daniele, qui ab
vltima ratione templi, vsque ad euerfionem, sexaginta & nouem hebdomadas
futuras prænuuciauerat. A die autem captiuitatis Iudæorum, vsque ad tempus
restitutionis ciuitatis fuerunt anni ducenti sexaginta. Hæc Sulpitius.

2. Hic errauit (& cum eo Scaliger atque Caluifius) *primò*, quod templi in-
stitutionem retulerit ad Darium Nothum, quem ipse Ochum appellat, vt dixi
2. Esdræ 1. q. 3. vbi probauit restaurati templi gloriam Darjo Hystaspis filio tri-
buendam esse. *Errauit secundò*, quod sub Artaxerxe Mnemone Esdræ & Nehe-
miam venisse Ierosolymam & mœnibus urbem cinxisse putauerit. Hoc sibi Ar-
taxerxes Longimanus vendicat, vt 1. Esdræ q. 6. probatum. *Tertio*, quod absolu-
tam vrbis reparacione anno 32. Mnemonis crediderit. Id anno 20. Longimanus
vcl

Computa-
tio Sulpitij

6. Error:
Sulpitij.

1.

2.

3.

aa 3.

vcl

di

odia
nenti

- 4. vel desinente, vel exacto contigit, iuxta ea quæ 1. Esdræ 6. v. 15. notantur, nec verum est, ab anno 32. Mnemonis, vsque ad Geminos Coll. per annos 398. Annus enim 32. Mnemonis iniit anno ante Chr. 374. cuius annus Domini 29. quo Rubellius & Fufius Gemini consularum gratiam confient anni 403. inclusis vtrimque terminis. Taceo non esse accuratam supputationem, qua Geminis|Coll. tribuitur passio Saluatoris, vt habet in *quæstionibus de annis Saluatoris*. Quinto, à templi restitutione, vsque ad euerisionem sub Vespasiano, sunt plures anni, quam 483. Nam anno Hystaspis perfecta est Domus secunda, die tertia mensis Adar, anno 515. huic adde annum Domini 70. quo Titus eam ædem inchoauit, facies annos 583. Nec est, quod recurras ad annum 6. Darij Nothi, cuius annus principium capit, ab anno ante Christum 419. cui si addideris istum 70. ætæ Christi, quo Ierusalem cum templo in cineres conuersa, bis annos 489. inclusiuè. Sexto, à captiuitate Iudæorum, sub rege Sedecia ad annum 2. Darij Hystaspis, sunt anni 70. vt declaratum 2. Paralip. adde reliquos 35. annos Darij, Xerxis 21. & Longimani 20. colliges annos ab vrbe excidio, vsque ad perfectam murorum eius reparationem. Si ad tempus, vsque ad annum 32. Mnemonis extenderetur, addendi essent anni Longimani 20. Darij Nothi 19. & Mnemonis 32. ex quibus conueniunt anni 217. à capto Sedecia, vsque ad annum 32. Mnemonis inclusiuè, quod annum Sulpitius vrbe consummationem refert, & 260. annos illam fluxisse asserit. Fallitur itaque dum putat Daniele pronunciaffe, ad destructionem templi, vsque ad euerisionem eiusdem hebdomadas annorum nouem futuras.

*Señor hic
numeros,
nō glosas.*

*Hilarionis
5. asserta.*

- 3. Aduertat Lector, me in hac tota de 70. hebdomadibus disputatione septas quorundam auctorum interpretationes dissimulare: quippe quibus huius prophetiæ expositoribus corrigendas relinquo. Solos amoniosos confector, nisi quædam occurrant, quæ ad eos ritè colligendos, nec mihi attingenda videantur.
- 4. Q. Iulius Hilarion suum de hebdomadibus sensum hisce articulis *Primo*, eas orditur anno 1. Darij Medi, captiuitatis Ierusalem 21. hebdomadas autem putat, anno 148. regni Græcorum. *Secundo*, illas scilicet in tres partes diuidit, quarum prima septem hebdomadas complectitur, & Cyri completas asserit. *Secundam* partem 62. hebdomadibus complectitur, vsque ad annum 141. regni Græcorum producit, nempe per annos 44. vna hebdomade contentam aperit anno 142. Græcorum, & 148. conueniunt Ierusalem triennium, Darij Baltasari successisse, & anno 1. Darij persequitur

P.
H. Philipp

Chronol.
vet. Testam.

A IV
17

de hebdomadibus oblatam Danieli. *Quarto*, ab anno 1. Cyri vsque ad imperium Alexandri numerat annos 263. quos in reges Persarum sic dispensat. Cyro dat annos 30. Cambysi 9. Mago menses 9. Dario Hystaspis 36. annos. Artaxerxi 72. Artabano 7. menses, Dario Notho annos 29. Ocho 22. Arseri 17. Dario 6. Ab Alexandro Macedone, vsque ad Antiochi tempora supputat ex libris Machabæorum 141. annos: ex quibus conficit annos 434. siue hebdomadas sexaginta duas. *Quinto*, asserit vicinam hebdomadam sub Antiocho durasse vsq; ad diem 23. mensis 9. *anni regni Græcorū* 148. in quo anno, inquit, cōplentur hebdomada omnes 70.

5. Hæc doctrina scætet erroribus, siue id ex Auctoris ignorantia, siue libratorum oscitantia, siue aliunde acciderit: nam in primis annus 148. regni Græcorum desijt anno ante Christum 164. Olymp. 154. primo. Adde annos 490. exurgeret annus ante æram visitatā 654. quo cœpit 3. Olymp. 3. nempe 90. annis & amplius ante Cyrum; Hilarion autem ab origine hebdomadam, vsque ad Cyrum tantum 49. annos colligit. *Deinde* annis 141. Græcorum, quo 62. hebdomadas à Cyro inchoatas terminat, finitur anno ante æram Christi 171. adde illas 62. hebdomadas, hoc est, annos 434. proveniet annus ante Chr. 605. quo cœpit annus quartus Olymp. 43. unde vsque ad Cyrum sunt plures quam 40. anni. Ergo i&æ 62. hebdomadæ, aut ab anno 1. regni Cyri non oriuntur, aut in annum 141. regni Græcorum non desinunt. Taceo Judæos anno 1. quo Cyrus regnum Persicum obtinuit, libertati non fuisse restitutos. *Tertio*, Nabuchodonosor ante excisam Ierusalem regnaverat annos 18. siquidem anno eius 19. eam per Nabuzardam incendi curavit, ut patet 4. Reg. 25. v. 8. Inde Hilarion eidem regi non nisi alios 18. annos assignat: quo pacto triginta dumtaxat & sex annos regnasset, contra omnium historicorum & Chronologorum fidem, qui Nabuchodonosorem 40. & amplius annos regnum administrasse testantur, ut dixi 4. Reg. q. 20. *Adhæc* Prisci auctores, suffragantibus vnanimi consensu recentioribus negant Darium Medum annis 49. regnasse ante Cyrum: quod tamen asserit Hilarion. *Quinto*, ab anno 1. Cyri, vsque ad imperium Alexandri præterierunt anni non 263. sed solum 230. Cambyses non nisi 7. annos, & 5. menses imperavit, Magus 7. menses. Nec mihi persuadere possum annos regum ritè apud Hilarionem consignari. Vide catalogum regum Persarum, ad calcem lib. 2. Esdræ. *Sexto* anni regni Græcorum exordium capiunt, non ex eo tempore, quo Alexander post mortem Darij, à Persis ad Græcos transtulit imperium: sed annis octo decim tardius, nimirum exactis ab excessu Alexandri 12. annis, ut tradidi hoc lib. q. 9. Itaque ab initio Alexandri vsque ad Antiochi tempora sunt anni non 141. sed 159. Denique dies illa 25. Casleu, anni 148. regni Græcorum incidit in annum ante æram Christi 165. non procul à 23. Novembris, aut vno mense tardius, ut alibi dicebam.

6. Ter-

4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.

Refutatio
1105. an-
notationibus.

omnia
mentis

P.
H. Philip

Chronol.
Testar

A IV
17

Tertullianus in plurimis erravit.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 6.
- 7.

6. Tertullianus libro contra Iudæos larè istarum hebdomadam Chronologiam tractat, & tam multa peccat, ut iudice Pererio longum & inane foret, omnia eius errata refellere: aliqua tamen breuiter attingam. *Primo* peccat, quod à Dario Medo hebdomadas aduocet. Nam ab initio huius hebdomadam vsque ad Christum Ducem, non sunt integræ 70 hebdomadae, siue anni 490. *Secundo* peccat, quod inutile ac perperam rum annorum mina regum Persarum producat, ut patet ex ijs, quæ tradebam. *Tertio*, quod anno 15. Tiberij Christi passionem attribuat. *Quarto*, quod à Tito Ierusalem numeret tantum hebdomadas septem cum dimidia, hoc est, annos circiter 497. plures enim quam 530. putandi sunt. *Sexto*, quod vitiosam perterram Cælgiam Tiberij & sequentium aliquot Imperatorum Rom. quam factam ex cap. 3. Opusculi iam nominati. *Septimo*, quod à natali Seruacæ ad Tito Ierusalem numeret tantum hebdomadas septem cum dimidia, anno ferè 53 hæc enim plaga Iudæos attigit, anno Domini 70. Albertus confutat Salmeron Proleg. 43. & recentiores Danielis expositiones.

7. Hic author licet prima fronte videatur natiuitatem Christi annum 41. post interitum Cleopatæ: aliud tamen non docet, quam natalem incidisse in annum 41. Imperij, quo post mortem Cleopatæ sur Augustus. Porro Christum natum anno 2. Olymp. 194. Lentulo Calpurnio Pisoni & Cælio Calpurnio Proculo. Probabile esse probauit libello citato cap. 11. cum Barro

QVÆSTIO XV.

Quid hac de re opinatus fuerit Origenes, & Theodoretus.

Opinio Origenis.

4. P. H. contra Origenem.

Origenes, inquit Hieronymus, hæc in decimo Stromatum volumine quater annotauit: *studiosius requirenda sunt tempora, à primo anno Domini vsque ad aduentum Christi, quot anni sint, & que in illis gesta dicantur, ut sciamus, an ea possimus aduentui Domini coaptare.*

4. Idem Origenes tomo 2. tract. 29. in Mattheum, quædam habet exoticæ. *Primum* hæc hebdomadas, non esse annorum, sed decem annorum, ut vna hebdomada contineat annos 70. omnes verò hebdomadas decem efficiant annos 4900. Verum tam in sacris, quam profanis litterarum scripturis, sicut nomine hebdomadis dierum, septem dies intelliguntur, ita nomine hebdomadas annorum, simpliciter pro septem annis accipi debet, non pro septennio decies multiplicato, *Secundum*, has hebdomadas ab Adam

Angelus autem Daniele docuit earum exordium, non à mundi conditū; sed ab exitu sermonis de instauranda Ierusalem capiendum esse. *Tertium*, sexaginta nouem decenniorum hebdomadas Christi natiuitate ita finitas, vt ab Adamo supputentur anni 4830. vsque ad 70. annos qui fuerunt post Oeconotriam Christi. Quem annorum numerum, nescio quis possit ad sacrarum literarum textum, siue Latinum, siue Hebræum, siue Græcum applicare. *Quartum*, vltimam hebdomadam ab ortu Christi ad destructionem Ierolymitanam extendi, cuius in medio Christus cruci affixus fuerit. Ego verò existimo Christum anno 72. natum ante vastatam à Tiro Vrbem sanctam.

3. Theodoretus sub finem orationis 9. in Daniele inter cætera docet *primò* ab anno 20. Artaxerxis Longimani, vsque ad mortem Darij Arsamis siue Imperij Alexandri Macedonis, decurrisse annos 114. Hinc vsque ad Iulium Cæsam 282. tum vsque ad annum xv. Tiberij, numerat annos 70. Vniuersè ab anno 20. Artaxerxis, vsque ad xv. Tiberij 469. annos solares, lunares verò, 483. *Secundò*, ab ædificatione ipsius Ierusalem, inquit, quæ Nehemiæ & Esdræ memoria facta est, vsque ad Hircanum vltimum ex Assamonibus principem sacerdotium, quem occidit Herodes, duarum & sexaginta hebdomadam numerus expletur, & ab illius interitu, vsque ad tempus illud, quo Saluator noster ad Iordanem accedens apparuit, reliquæ septem perficiuntur hebdomades. *Tertio* ait Christum post suum baptisma tres circiter annos prædicasse, & in medio vltimæ hebdomadis passum esse: Apostolos verò reliqua huius hebdomadis parte, prædicationibus & miraculis nouum Testamentum confirmasse. Itaque ex sententia Theodoreti, 70. Danielis hebdomadæ annis 490. lunaribus constant, ab anno 20. Artaxerxis Longimani oriuntur, & ad tres annos cum dimidio ultra Christi passionem excurrunt. Eodem penitus computo, vtitur Zonaras tomo 1. Annalium. Quæ vt clarius intelligantur, hæc in primis animaduertenda sunt.

4. *Primum*, Darij Arsamis à Besso peremptus est, labente anno 2. Olymp. 111. ante Christum 330. huic adde 114. & peruenies ad annum ante Chr. 444. quo acta est Olympias 84. & annus 20. Longimani completus. *Secundum*, Iulius Cæsar Dictator vrbem occupauit anno ante Christum 49. cui si 282. adijciantur conuertitur annus ante Christum 331. Ergo illos annos 282. inclusiue supputatur Theodoretus. *Tertium*, Annus xv. Tiberij incepit Iunio Silano, & Silio Nerua Coss. anno Dom. 28. cui si 48. addantur, qui à Dictatura Cæsaribus vsque ad ortum Christi effluxerant, constabuntur anni paulo plures, quàm 37. quos Theodoretus colligit. Pari modo, si anno Domini 28. adijciantur anni 444. ab anno 20. Artaxerxis vsque ad Christi epocham transacti, colligentur in totum non 469. sed ferè 472. à vicesimo anno Artaxerxis, vsque ad xv. Tiberij. *Quartum*.

Quæst. Chron. P. 3.

bb

Hir.

3.

4.

Theodoreti
triam
asserit.

99
99
99

Hic quinque
que notanda
sunt.

P.
H. Philipp

Chronologia
vet. Testam

A IV
17

Hircanus ab Herode trucidatus est, paulo post pugnam A. C. 187. sub finem anni ante Christum 31. aut initium sequentis florentissimo 187. Annus autem 20. Artaxerxis incidit in 4. Olymp. 83. ante Christum. Hinc tolle 70. annū ante Christum, quo instante vel incun. occidit. nus & remanebunt anni 415. solares: ex quibus nescio, qua calculatio tur 62. hebdomades lunares, quæ annis 434. lunaribus absolutæ. Ab occiso Hircano vsque ad Christi baptisma sunt anni ante Christum 30. post eadem 28. in totum 58. solares, siue octo hebdomades lunares & amplius. Nō est igitur legitima illa supputatio, quæ 7. durat at hebdomades, siue 49. annis solaribus hoc intervallum definit. Id error deest Olympiadas reuocentur calculi: ex des enim Hircani incidit in anno 187. Christi verò baptisma in 2. vel 3. Olymp. 261. Vide tabulas sequentes.

QVÆSTIO XVI.

Quid Hugo, quid Lyranus hac de quaestione censuerint.

Hugonis opinio explicatur.

1. Hugo ab anno 20. Artaxerxis Longimani, vsq; ad 18. Tibertij passionem concludit, quæ annorum solarium computatio, cum mens congruit, aut vno saltem anno discrepat. Etenim Christi passio, vel alij & alijs pluribus ad annum 32. ætæ vulgaris, vel ad 31. referendam certum autem 20. Artaxerxis auspicio labente ante eandem 21. annū.

Lyrani de communi sententia discedit.

2. Lyranus disertè in primis docuit, se Latinorum Chronicorum non sequi, ne fateri cogatur Mardocheum ad annū aratis 350. peruenisse eum circiter decennem, cū Iechonia abductum, nec ante annū 31. obiisse. Sedenim nō erat, cur tantū senium timeret Mardocheus, quæ non Mardocheus ipse, sed Cis proavus ipsius cum Iechonia transiisset neque ad Mnemonis tempora pertigit, vt scripsi Estheris 1. q. v. c. 1. Assentior tamen Lyrano, dum ab enthronismo Cyni in Perside, vsque ad annum 20. Longimani, annos 115. enumerat ex fide Latinorum Chronicorum.

Hebdomadas in hoc anno 5. Sedecie, & terminat passio ne Domini

3. Docet Lyranus secundo, cum quibusdam Hebrais, initium hebdomadarum anno quinto Sedecie regis Iuda inclusivè sumendum esse quia a primo quic, ex revelatione Domini procedente, de reditu populi in Ierusalem, & per unum edificandi ibi templum, & habitacula ministrorum, & populi ibidem habitandi non esset data licentia reedificandi muros civitatis & fortalia, ab eis vel demerenda putatio inchoari. Hanc autem revelationem Ieremie factam esse, sub finem

Varij com-

4. Docet, ab initio harum hebdomadam, vsque ad annum illam per-

Cyri, quod laxata est Iudæorum captivitas annos non esse 58. tum Cyro tricenis impurat, Cambysi sexennium, Assuero annos 39. Dario sexennium, vsque ad perfectam secundi templi instaurationem. Inde vsque ad templi casum sub Vespasiano prodit annos 420. in totum autem ab anno V. Sedeciz incluso, vsque ad Vibem à Tito cœstam colligit 532. De his autem tollit 42. quos ait secundum omnes historiographos à Dominica Passione, vsque ad secundi templi destructionem effluxisse.

5. Pererius lib. 11. in Daniele. 8. *Decima tertia opinio*, monet Paulum Burgensem, Varablam, Galatinum eiusdem fuisse cum Lyranis sententiæ (quorum opinio de capite hebdomadum refutauerat lib. 10. q. 16.) & asserit primo, annum 4. Sedeciz in Olymp. 35. passionè Domini in annum 4. Olymp. 202. competere, ac proinde illo temporis spatio contineri annos 670. *Secundo*, ab anno 4. Sedeciz, vsque ad Cyrum annos 77. interuenisse. *Tertio* Cyrum non tres, sed 30. annos regnasse, ac denique templum secundum sterisse annis 80.

6. Ego verò annū 4. Sedeciz refero ad 3. Olymp. 45. passionè verò Dominicæ ad finem anni 2. vel 3. Olymp. 202. Quo fit, ut ab anno 4. Sedeciz, vsq; ad passam Saluatorem concepiam annos 629. aut 630. nempe ante Christi epocham 568. post eam 31. aut 32. inclusivè. Cyrum regnasse annos 30. disertè fateatur Lyranus, sed tres ultimos ait fuisse Monarchiæ ipsius: ego Cyrum prius 21. annos Persis regnasse arbitror, quam per nouennium Monarchiam obtineret. Ab anno 4. Sedeciz, ad primū Cyri in Perside regnantis supputo 38. annos exclusivè: ac verò vsque ad Monarchiæ Cyri primordia 59. Ab anno 6. Darij Hystaspis, vsque ad euersionem templi secundi colligo annos ante æram Christi 516. post eandem 70. uniuersè 586. inclusis utriusq; terminis Cui supputationi suffragatur S. Hieronymus, Eusebius, & alij, qui ab anno 2. Darij, vsq; ad excidiū templi 590. annos representat, intellige ab an. 520. ante Chr. quo acta est Olymp. 65. vsq; ad annū Domini 70. quo inijt 2. Olymp. 212. Vespasiano II. & Tito Coss.

6. Quod secundo loco docet Lyranus, pianè falsum est. Nam Cyrus oecubuit anno ante Christum 529. aut circiter: cui si addantur anni Cyri & ij, quos ab anno 4. Sedeciz, vsque ad Cyrum numerat, assurgat caput hebdomadum, ad annum ante Christum, 730. Quod fieri nequit: siquidem eæ non ante Christi passionem absoluantur, ut sæpe sepius inculcat Lyranus, cum suis. Imò arbitror annum 4. Sedeciz incidisse in 598. ante Christum. Nego etiam à prima reuelatione, de reditu populi in Ierusalem, Vibis ac templi instauratione hebdomadum supputationem inchoari: id enim multis annis ante Ieremiam reuelatum fuerat Isaiæ 44. vers. 28. *Qui dico Cyro: Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Ierusalem: Aedificaberis, & templo. Fundaberis. Oriuntur autem hebdomades, ab eo tempore, quo Iudæis facta est Vibis instauranda:*

puta eiusdem

Pererij supputatio.

Supputatio authenticæ cent. 8. Lyran. 7.

2. Contra Lyran.

P.
H. Philipps

Chronologia
vet. Testam.

A IV
17 a

potestas, ita ut inde vsque ad Christum Ducem, non plures hebdomades

3. 7. Quibus animaduertis, facile detegitur falsitas eorum, quæ
Aor iste proponit. Cum enim hebdomades non nisi pluribus annis
interitum ortæ sint; longe à vero dissident illi, qui 58. annis ante
rium cæptas putant. Ab anno 5. Sedecie inclusiue vsque ad Perse
principatum numero annos 38 inde ad assertam Iudæis libertatem
ijcio. Quomodo intelligendus sit Iosephus de sexennio Cambyses
Eidæ q. 2. cum reuera 7. annos & 5. menses imperauerit. Inter
Darium nullus Assuerus 39. aut 40. annos; sed Smerdis Magnus
sibus intercessit. Ab anno 6. Darij Hystaspis, vsque ad casum temp
merantur anni 506. ut iam dictum num. 5. Denique anno 31. ære
19. Augusti aperitur annus xviii. Tiberij, quo Nicolaus de Lyra
u: torem, utique ad Pascha sequentis anni, hoc est, 32. ære Dionysij
autem Ciuitatem expugnauit, anno eiusdem ære 70. Non debet
Christi passione, vsque ad excidium Ierosolymorum anni 42. comp
modo 40. numerari possint, breuiter admonui, *Opusc. de antiq. Scilicet*
21. num. 10.

De anni
Cyri Cæ-
bysis, Da-
rij, &c.

QVÆSTIO XVII.

Deijs qua Pererius 1. parte disputationum
70. hebdomadis tradit.

70. Heb-
domades
obijura.

1. MYSTERIUM 70. hebdomadam obscurissimum esse, atque ad
difficillimum bene probat ex S. Hieronymo, S. Augustino,
Elychio, ex varietate sententiarum, quæ apud Latinos, Græcos, Hebræos
etores hac de re leguntur. Deinde quod hæc disputatione historiam
& Chronologiam trium Monarchiarum, Persicæ, Græcæ, Romanæ
statat. Tertio quod per arduum sit repetere initium & finem huius
datum, iudicare utrum eæ 490. annis, non pluribus, non paucioribus
explicare mysteria, quæ hic inuoluuntur.

Quæ
nam opti-
mæ Chro-
nographia.

2. Hæc præfatus octo quæstiones præmittit, quibus, inquit, non
tine dignum quidem in hac disceptatione progressi posse mus; contra vero
plicatio incredibiliter conducet ad resellendas falsas opiniones, & quam reuer
mus ad eam sententiam munendam atq; confirmandam. Primam quæstionem
quam sit omnium probatissima Chronologia. Respondet primæ Hebræo
nologiam esse mendosissimam, ac planè ridiculam, idque effectum
mentis ostendit, quæ breuiter attigi in quæstionibus de antiq. Romæ

num. 7. & alibi, vt hic in refutatione opinionis Lyrani. *Secundo*, latè docet in-
 eptam ac fallacem esse rationem temporum, quam Ioannes Annius patrum
 nostrorum memoria, in publicum emisit, nobilissimorum auctorum *Berofi, Meta-*
sthenii, & Philonis nominibus fucatam & subornatam. Tertio tradit eam Chronolo-
 giam esse probabilem, quæ reges cuiusque Monarchiæ, eorum ordinem, singu-
 lorum annos recenset, non tamen omnino certam: quia vbi est multitudo, &
 varietas, ibi sæpe confusio, & error contingere solet. Neque etiam omnes au-
 ctiores in regum serie, idem de annorum numero sentiunt: nonnulli legitimos
 duntaxat reges nominant, nonnulli menses aliquot, quibus certi reges impera-
 runt, aut aliquot annorum interregna omittunt, alij annos inchoatos in nume-
 rum referunt, alij aliter annos principum dispensant. Atque causam fuisse arbi-
 trariæ, cur Tertullianus, Clemens Alexandrinus, & alij inferioris notæ scripto-
 res, in 70. hebdomadarum decursu, longè à vero aberrarent. Afferit *quarto*, Chro-
 nologiam omnium laudatissimam, certissimam, atque optimis auctoribus vti-
 taram eâ esse, quæ Olympiadum obseruatione notationeque constat. Quæ Pe-
 terij doctrinam, quadruplici asserto in genere traditam puto verissimam, eam-
 que laudat, præsertim quoad Olympiades *Opusi. de annis nati & passi Saluatoris,*
& de annu Domini &c. cap. 1. & 2. Vbi etiam monuit, quantum profit Chro-
 nologo mediocri saltem tabularum Astronomicarum noticia, Olympiades
 singulari disputatione exposui, & ad annos Christi sic applicaui, vt sine mora,
 sine labore, quibus annus cuiuslibet Olympiadis cum annis Christi vel ante
 Christum possit componi. Mirificè verò in hebdomadam negotio, valent ta-
 bulæ annorum expansorum, quæ vno quasi aspectu & annos regum, & Olym-
 piades certis notis Astronomicis illustratas te præsentant.

3. *Querit secundo* Pererius: *quo tempore cepit regnare Cyrus, Monarchia Persa-*
rum auctor & conditor: Qua de re egi 2. Paralip. q. 3. & assensus sum communi au-
 ctorum sententiæ, qua Cyrus apud Persas regnum adijisse censetur, anno 1. O-
 lymp. 55. quæ acta est, anno ante Christi æram 560. primo autem illius Olym-
 piadis anno necdum exacto, Cyrus vt reor Persico regno potitus est anno ante
 æram Christi 559. & inde post annos 21. ad Persas Monarchiam transtulit an-
 no ante Chr. 538. quam nouennium administravit, vel vt aliqui volunt septen-
 nium: pauci tricennium putant.

4. *Querit 3.* *Quis fuerit Artaxerxes ille, cuius 20. anno missus est Nehemias ad resci-*
piendas muros Ierusalem: Hunc fuisse Longimanum dicebam 2. Esdræ cap. 2. v. 1. &
 1. Esdræ q. 5. abid. em.

5. *Querit quarto*, *sub quo rege Persarum, & quoto imperij eius anno adificatio templi*
Ierosolymitanum diu intermissa & reperi. & perf. ita fuerit: Hanc laudem sibi vendi-
 cat Darius Hystaspis filius, vt probaui 1. Esdræ quæst. 3. cuius anno 2. resumpta
 est

di

Regia
Sententi

Sententia
Austriæ

Q. 2. Insi-
tium regni
Cyri.

Q. 3. De
Longimano

Q. 4. De
temple.

bb 3;

est

P.
H. Philipp

Chronolog
vet. Testam

A IV
170

est templi restauratio, ante Christum 520. *Vide notæ 1. Esai. 4. v. 12. & 2. Esai. 60. v. 11.*
6. Mouet quinto loco, quæstionem de ortu Domini nostri Iesu Christi Natali cum Baronio & pluribus alijs consecraui annum 47. Iuliano 194. Lentuli & Messaliani consulatum desinentem, De annis mundi quætoris cap. 11.

Q. 5. De anno nati Christi.

7. Quærit 6. quo tempore Christus baptizatus sit. Id conigit anno 1. Tiberij, Iuliano 74. Olympiadis 201. quarto, die 6. Ianuarij consueti. Coll. cum ante octiduum ingressus esset annum ætatis suæ 31. *Vide notæ Saluatoris, cap. 13.*

Q. 6. Quando Christus baptizatus.

8. Quæstionem septimam instituit, de tempore quo Christus Dominus tuus est. Probabile est cruci affixum fuisse, Tiberio V. & Seniano Calpurniano 76. plures tamen, nec sine ratione passionem Domini inscribit sequenti, qui fuit 77. Iulianus æræ vulgaris Christi 32. Athenobarbio Coll. desinente anno 3. Olymp. 202. vt disputabam libello citato, & 21.

Q. 7. Quando Christus mortuus.

9. Quæstio illius octaua, est de tempore excidij Ierosolymitani, quod à Tito factum est: Anno 2. imperij Vespasiani, expugnata, incensa, & diruta sunt Ierosolyma, vt bene scribit Pererius. Addo iunc Pascha Iudæorum diem 15. Aprilis incidisse, & octauam Septembris in sabbatum, Vespasiano & Tito Coll. anno 115. Iuliano: qui sunt characteres infallibiles anni 170. huic enim si addideris 45. prohibet annus ille 115. Iuliano, quæstio 2. Olymp. 212. vt clarè ostendi in *Comp. Ecl. & Tract. de Olymp.* 170. æræ Christi, erat cyclus Solis 23. lit. Dom. G. affixa ad diem 5. Septembris cyclus Lunæ 14. Epacta * quæ Pascha Iudæorum à 15. Aprilis non potest se ostendit. Vnde manifestè errorem illorum deprehendimus, qui Ierosolymam euersionem in annum 4. Olymp. 212. conijciunt: hic enim anno Domini 72. cyclus Solis 25. lit. Dom. E. D. Ergo octaua Septembris æræ 3. cyclus Lunæ 16. epacta 22. quæ plenilunium indicat circa 21. Aprilis

Q. 8. Quando Titus excidit Ierosolyma.

QVÆSTIO XVIII.

Quid notauerit de hisce hebdomadibus S. Cyrillus; quid S. Chrysostomus.

1. **S** Cyrillus Ierosolymitanus Catechesi 12. sexaginta, inquit, & nonaginta hebdomadæ annorum, constituunt quadringentos octoginta annos, quibus Ierosolyma durauit. Dixit igitur, quod post ædificationem Ierusalem, 483. annis perierat, cum a Nerone quidam alienigena rex, cuius tempore natus est Christus, destruxit.

Computus S. Cyrilli.

Medus edificavit Ierusalem, octavo regni sui anno, primo autem anno secundum Græcos sexagesimæ sextæ Olympiadis, &c. Herodes autem regnabat 186. Olympiade, quarto eiusdem anno. A sexagesima ergo & sexta, vsque ad centesimam octogesimalam sextam, intercessere centum viginti Olympiades, & paulo amplius. Congregentur igitur 220. Olympiadum anni, 480. præter tres annos, qui desunt fortassis ex eo, quod inter tertium & quartum assumitur: & habes iam hinc demonstrationem secundum Scripturam, quæ dicit ab exitu sermonis &c.

2. Hic pauculis lineis S. Cyrillus non definit exactè harum hebdomadarum spatium, cum ultimæ nullam faciat mentionem. Sedenim contra Iudæos obiter insinuat, ex prophetia Danielis, & illo Iacobi Vaticinio: non auctur scriptum de Iuda &c. Gen. 49. v. 10. Messiam iam pridem aduenisse.

3. Darium Medum confundit cum Dario Hystaspis filio, cuius anno octavo transacto, & nono currente absoluta est fabrica non totius civitatis Ierosolymitanæ, sed templi, quoad omnes partes fluente anno 4. Olymp. 66. at verò anno 6. Darij, Olymp. 66. primo templum, quoad (saltem præcipuas partes) fuisse perfectum Scriptura docet, 1. Eldræ 6. v. 15. Nec dubium est, quin Herodes anno 4. Olymp. 186. fuerit in possessione regni Iudææ, expugnatis sub initium anni 3. Olymp. 185. Ierosolymis, ita ut anni 483. reperiri possint ab anno 6. Darij, vsque ad 4. Olympiadis 186. quando Herodes anno iam quinto, ablatum de Iuda sceptrum tenebat. Quo semel admisso cortuit Hebræorum Chronologia, & legitimis argumentis ostendi potest, Herode regnante natum esse Messiam, quem tunc Iacob venturum denunciauit. Itaque S. Cyrillus perfectam hebdomadarum disputationem non absolvit, sed solum ad eam rudiorum Mineiua proludit, nec ait aut Darium imperare cœpisse Olymp. 66. aut Christum Olymp. 186. natum, quicquid referat Pererius lib. 21. in Dap. p. 2. §. Nonaginta.

4. S. Chrysostomus tomo 5. Orat. 2. aduersus Iudæos hanc rem perstrinxit obiter, & ab anno 20. Artaxerxis has septimanas accersit: finem earum non satis declarat. Hoc solum agere mihi videtur, ut ostendat Iudæos frustra Messiam, & Urbis Ierosolymitanæ instaurationem expectare. Utitur autem annis solaribus, dum à Cyro, ad Antiochum Epiphanem, numerat annos 394. Eisdem annos vsurpat S. Cyrillus, ut ex dictis liquet.

Non est accuratior.

Declaratur.

Sensus de Chrysostomi.

* * *

QVA.

P.
H. Philipps

Chronologia
vet. Testam

A IV

170

Vtrum hebdomadam exordium ab anno
xerxis post patris obitum regnantis per
dum sit.

*Auhtores
multis id
asserunt.* 1. ID plurimi & grauissimi auctores censent, quos latè refert, & Ilianus ad annum m. 3609. num. 2. nempe Africanus apud S. Hieron. Dan. 9. Beda libro 3. Allegoricæ expositionis in Esdram, cap. 16. de rebus in Artaxerxe Longimano, & de ratione temporum ca. 7. Theodorus in Daniele, Rupertus in Dan. cap. 15. S. Chrysof. hom. 2. adu. Iudæa Scholastica Dan. 10. Zonaras tomo 1. Annalium, Antoninus 1. cap. 8 Galatinus lib. 4. cap. 16. Ioannes Lucidus lib. 7. de emend. tempo. Pererius lib. 10. & 11. in Daniele. Villalpandus tomo 3. p. 1. Salmeron proleg. 43. Suarius 3. p. tom. 1. disp. 1. sec. 2. Tornellus, Gouard Salianus se eos omittente qui annos priores Artaxerxi in patris anno & decem minimum annis imperij Persici longitudinem minuunt, in quibus Samerius in suis Chronologijs, quibus præiuit Gerardus Mercator. Hæc ubi

*Ex probant
tribus arg.* 2. Probant hanc sententiam 1. quia neque Cyrus, neque Darius urbis restaurandæ Iudæis potestatem fecisse videntur, sed tempus præcedendi: Deinde quia Christi mors in vltimam hebdomadam incidit, docet & communis Doctorum sententia confirmat, inquit Salianus, Quia Iudæas laudatur, tanquam urbis instaurator. Eccl. 49. v. 15. Nelemus multi temporis, qui erexit nobis muros euersos, & stare fecit portas & iuas, quas nostras. Addit auctor iam laudatus à dimissa anno 1. Cyri captiuitatis Christi mortem reperiri annos 570. ab anno 2. Darij Hyrtalipode 4. Sedecia 648.

*Est proba-
bilis.* 3. Hæc sententia tot tantorumque patronorum auctoritate in omni temeritatis censura remouetur: nec tamen caret difficultate, pugnatore ipsius, siue sacri eloquij verba spectemus, quibus præsertim fore, vt in dimidio hebdomadæ deficiat hostia. Enimvero Salianus istius supputationis aduocatos recensitus, non asserit absolute hebdomadam anno 20. Artaxerxis originem ducere, sed solum refert modum, qui leant deriuari, eundemque legitimum esse negat, & tandem concludendum videtur, aut aliqua negligentia eorum, qui Olympiadas conscripserunt, tū verè assignatum annum Artaxerxis 20. in 4. anno 83. Olympiadum, posse inue niri præcisam rationem 70. hebdomadam, id est, 490. annorum. Alij rationem Olympiadum non modo ab Artaxerxe, sed vt minimum ab

primordio, vsque ad Christum legitimam esse, constans est omnium sententia. Annum etiam 20. Artaxerxis, in 4. Olymp. 83. incurrisse clarè ostendi, cum de illius annis disputarem lib. 1. Esdræ. & in notis ad tabulas annorum expansorum adiunctis. Ad hæc Salmeron solaribus annis hebdomadas istas metitur, & sæpius inculcat, Christum in medio septuagesimæ hebdomadæ occisum. Quæ duo pugnant cum opinione illorum, qui ab anno 20. Longimani, Danielis hebdomadas purant. Idem ferè docet Suarius, dum ait, verisimilius esse, Angelum hic de annis solaribus locutum, & absolute tradit Christum fluente adhuc septuagesima hebdomade mortuum. Hoc posterius disertè affirmant Theodoræus, sub finem Orat. 9. in Daniele, & plures alij: ex quorum sententia hebdomades istæ annorum lunarium ad finem anni 32. æræ vulgaris Christi, non possunt propagari. Etenim annus 20. Artaxerxis iniit anno ante Chr. 445. cui ineunti si addas 30. post Christum inchoatos; consent anni solares 475. Lunares 490. incepti. Sic huius opinionis assertores fateri debent, aut 70. hebdomadas anno 20. Artaxerxis Longimani exortas, vel ante Christi mortem effluxisse, vel Saluatorem anno æræ vulgaris 31. vel saltem 32. cruci affixum. Videat proinde quilibet, quo sensu Scriptura dicat: *in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium.* De quo paulo post, q. 23. num. 5.

4. Argumenta numero 2. iam proposita non multum roboris mihi habere videntur. *Primum* pro concessio sumit, cuius contrarium probabilius esse, infra probabitur, q. 22. nempe Cyrum & Darium Urbis restituendæ Iudæis potestatem fecisse. Passio Christi ad vltimam hebdomadam referenda est, vt habet 2. argumentum: sed facilius id assequuntur ij, qui ab anno 7. Longimani, quàm qui à 20. hebdomadas accersunt, vt infra palàm fiet, q. 25. Qui verò Christi passionem cum Onufrio, Saliano, & quibusdam alijs ad annum æræ Christi 33. dilatam contendunt, docere nequeunt, quoniam 70. hebdomadæ ad eam pertigerint, si ab anno 20 Longimani propagentur: annus enim iste vigesimus defuit anno ante Chr. 444. cui si addideris 31. æræ eiusdem, habebis annum solarem 475. atque adeò vltimum vltimæ hebdomadæ ineuntem, anno verò 32. eiusdem penitus exactum.

5. Tertium argumentum vim haberet, si à muris Ierusalem perfectis hebdomadæ profluere: cum verò proueniant ab edicti de Vrbe restituenda promulgatione; laus sua Nehemiæ integra relinquitur, quia manibus erigendis ea præstitit, quæ vires aliorum & industriam superabant. Esto ex quorundam sententia probabilis sit, ante Nehemiam ab Esdra facultatem Urbis iterum restituendæ obtentam, & regium ea de re edictum, iam ab annis 13. promulgatum. Denique ego etiam à laxara anno 1. Cyri Iudæorum captiuitate, vsque ad passionem Dominicam supputo annos circiter 570. inclusiue: à 2.

Quest. Chron. P. 3.

66

Darij

Corollar.
quibusdã
anum.

Ad dua
arg.

Ad 3.

Darij 639. & cum Saliano arbitror à nullo istorum annorum hebdom
proficisci.

QVÆSTIO XX.

Vtrum hebdomades ista oriantur ab anno 20.
Artaxerxem ad imperium viuo adhuc
Xerxe prouectum.

*Afferit
Petauius.
Ratio.*

1. Petauius lib. 12. cap. 32. censet aliunde commodius hebdomades
nem peti non posse. quam ab anno 20. post Longimanum regem
patre suo nobilitatum. Quod vt clarius perspicatur, pramonet lib. 11.
apud Persas morem fuisse, vt rex non prius in grauem expeditionem
hostes moueret, quam regni hæredem declarasset, quod Darium
bellum apparantem fecisse tradit Herodorus. Mouente, inquit, Darium
gyptios & Athenienses,urgens à filijs de principatu est orta contentio, confectum
illum, antequam in expeditionem proficisceretur, regem ex Persarum lege, ratione
ratione Longimanum à Xerxe viuo adhuc & imperante, in regni
Cum colligit Petauius ex Thucydide, qui libro 1. scribit Themistocle
nis profugum, ad regem Persarum venisse, ac prius quam adiret, in
taxerxem, qui non ita pridem regnare cœperat, misisse. Charon etiam
cenus tradit, Themistoclem ad regem Artaxerxem profugisse, vt habet
chus in Themistocle, affertiente aut potius præserte Cicerone lib. 1.
ticum, Probo in vita Themistoclis, Philostrato, lib. 1. de Vita Apollonij
verum esse non potest, nisi eo tempore, quo Themistocles ad Persas
iam Artaxerxes rex & successior declaratus fuerit. Ad hæc fuga Themistocle
Xerxem, & Artaxerxem præcessit Olympiadem 77. hæc enim necesse
tuum Themistoclem asserit Diodorus, lib. 11. & Eusebius in Chronico
autem non nisi sub finem Olymp. 83. aut initium 89. regnandi pauerit
di finem fecit.

*Tria ei ob-
ijciuntur.*

2. Huic doctrinæ tria opponit Pererius, lib. 11. in Dan. disp. de hebdom
sub finem. Primum, quod à grauissimis auctoribus traditum sit, Themistocle
ad Xerxem (non Artaxerxem) profugisse, nempe ab Ephoro, Dione, C
cho, Heraclide, vt refert Plutarchus lib. citato, suffragante Diodoro
Secundum, si Xerxes ad bellum proficiscens aliquem ad impetum p
verisimilius est, id eum facturum fuisse, eo tempore, quo in Græcos exp
nem suscepit, nimirum ineunte, aut instante Olymp. 75. Inde verò si
xerxis numerentur, vice simus Longimani concurret cum 4. Olymp. 79.
anno inquit Pererius, vsque ad 4. annum post Christi Passionem colliguntur
plures nempe, quam sint, in 70. hebdomadibus. Tertium, Artaxerxes erat

P.
H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A 14
17

filiorum Xerxis; maximus verò Darius: ergo huic potius successio debebatur, quam Artaxerxi. Hinc Artabanus cum regnum affectaret, Xerxe perempto, primò Darii aggressus est, deinde Artaxerxi insidiatus, ut imperio potiretur.

3. Hæc tamen obiecta, Petavius non dimouent à sententia. *Primum* suæ *Ad. R. 1. 1.* causæ fauere ostendit: quia Pererius & illi qui negant sub Themistocle, Longimanum iam regem fuisse, grauisimos illos auctores, qui Themistoclem narrant venisse ad Artaxerxem iam regem, scdissimi erroris redarguunt. Petavius autem, & horum dictis fidem adhibet, & illorum narrationi, qui profugum illum ad Xerxem regem aduenisse referunt. Nempe Themistocles ad verumque accessit, quorum uterlibet rex erat: Xerxes iam pridem; Artaxerxes vero (ut habet Thucydides) imperabat, à parente rex saltem titulo tenus conseruatus. Sic auctores qui prima facie inter se dissidere videbantur, facile concordés reperiuntur. Quam rationem auctorum conciliandorum eo minus Chronologis improbandâ ait Petavius, quod ipsimet similem exitum in dissimillimis temporum quæstionibus expedire cogantur, præsertim sacrorum. Nam ut regum Iudæ inquit, atque Israelis annos inter se concilient, eò plerumque necesse habent confugere, ut cum parentibus filios regnasse dicant, tamen nullam cur id affirmant argumentum aliud habeant, præter historici loci difficultatem. Nobis verò cum præter alias opportunitates historicas, nobilissimum auctorum testimonia suffragentur, cur duplicem illam Artaxerxis epocham affirmare verebimur, & ab earum priore interualli nostri primordium accersere?

4. Ad tertiam obiectionem excipit Petavius fuisse quidem Artaxerxem natum minorem, non tamen defuisse causam, etsi minus notam, cur maiori fuerit antepositus, ne videlicet grauisissima Scriptorum testimonia, tanquam falsa reijciantur, quibus viuo Xerxe, Artaxerxi, non Dario fratri eius regium nomen tributum asseritur. Deinde teste Diodoro Siculo lib. II. Artabanus occiso Xerxe, ad Longimanum accurrit, & mentitus interfectum à Dario Xerxem, volente regnum ad se pertrahere, hortabatur eum, ut antequam regnum ille occuparet, prouideret sibi, ne per socordiam seruiret. Vnde colligit Petavius Artaxerxem videri ius ad regnum habuisse, quod regnum Darius περιπαύον, (ut habet Diodorus) id est, ad se traducere, & inuertere cupiebat. Et probabilem coniecturam asserit, cur Darius Artaxerxi præpositus fuerit: fidem enim faciunt historix Darium à Xerxe necdum rege procreatum; Artaxerxem autem parente iam ad regnum euecto natum credibile est, ac idcirco fratri prælatum, sicuti ob similem rationem Xerxes ipse Dario Hystaspis iam regnante natus regnum præripuit Artobazani, qui eodem Dario, sed adhuc priuato genitus fuerat, ut idem auctor

latius explicat illo lib. 10. cap. 25. Idem quoad hanc & primam obiecta docet Ioan. Deckerius in Thefib. annot. 33.

Ad 2.

5. Ad secundam respondebit ex dictis quispiam, Xerxem in Græciaturum, id cum proceribus egisse, ut nullius imperij successus declararet forsan considerando Artaxerxem tunc per ætatem moderandis regni minus idoneum, cui tamen ut porphyrogenito tradere cupiebatur. Quicquid autem sit de hoc negotio, si anni Artaxerxis numerentur a Xerxis in Græciam, qui fuit anno ante Christum 480. viciesimus annus Xerxis inchoabitur anno ante eandem æram 459. qui si esset primus annus darum, ultimus earundem. hoc est. 490. inciperet anno æræ Christi, quod possibile est Christum oppetisse mortem. Si verò anno 20. Longimanus consurgeret 70. hebdomadæ, ultimus earum annus inijt anno Domini, que verò opusest, septimanas istas vsque ad annum 4. à Passione Domini propagare, ut infra patebit.

Petauij
supputatio
accurata.

6. Petauius sic accuratè tempora digerit. Anno Periodi Iulianæ Christi æram 474. Videtur, inquit, Artaxerxes, à patre Xerxi in regnum adscitus. Hoc initio posito, annus vigesimus Artaxerxis, (ait lib. 12. cap. 33. Iulianæ 4259. (qui est ante Chr. 451.) Olympiadis videlicet 81. secundum hebdomades putata siue anni 490. desinunt in annum Periodi iul. 474. quod est passio Domini quartus. In tertio anno hebdomadæ septuagesima Christi Christi Passionem signat anno Domini 31. Ex qua supputatione quadringentos. quinquaginta quinque annos huius intervalli cædit 455. ante vulgarem Christi epocham. Sunt igitur 35. residui, post hanc epocham inchoandi; siquidem ex 455. & 35. resultant 490. Qua ratione annus idemque ultimus hebdomadarum anno æræ Christi 36. currense exoritur; anno verò Christi 31. finitus annus secundus. ultimæ hebdomadæ inchoatus.

Contra:
enim I.

7. Quod Artaxerxes viuo parente, aliquot annis regis nomen & imperium obtinuerit, probabile mihi videtur, & asserit in Thefib. Deckerius. Duo tamen sunt, quæ me remorantur, quo minus Petauium iam sequarum, quod inde sequeretur à baptismo Christi vsque ad passionem tantum annos cum paucis mensibus intercessisse: quod etiam auctoritas doceat: pluris tamen apud me sunt auctores & rationes, quas in conspectu retuli, Opusc. de annis nati Saluatoris. Alterum est, quod existimem ab ecclesiæ principio computandos Artaxerxis annos septimum & viciesimum sacro scriptis expressos. Atqui liber primus Esdræ cap. 7. annum septimum, quo Esdras Ierolimam, non supputat ab illo anno 455. ante Christum, unde Petauius annum 20. accersit. Sic enim Esdræ profectio incidisset in annum ante

2.

P.
H. Philipp

Chronologia
vet. Testam

A IV
17

epocham 468. vel 467. biennio vt minimum ante Xerxis interitum. At verò Eldrà discedenti ea concessit Artaxerxes, quæ non nisi ab eo concedi possunt, qui regia potestate regni habenas moderatur. Ergo tunc non solum titulo tenus rex erat, sed illius etiam gerendis negotijs gubernacula dirigebat. Quod cum viuo parente non fecerit, vt ex profanis historijs licet intelligere, arbitror tum annum septimum, quo Eldras lib. 1. cap. 7. tum vigesimum, quo Nehemias libro 2. Eldrà cap. 2. in Iudæam venit, ab obitu Xerxis numerandos. Alias sine dubio in ijs, quæ de Eldrà referuntur, Xerxis aliqua fieret mentio, eiusq; auctoritas interponeretur. Taceo Christum anno 29. æræ eiusdem baptizatum fuisse, die 6. Ianuarij, quando ex Petauij supputatione, necdum inierat annus primus vltimæ hebdomadis. Nam anni Artaxerxis, post Nisan oriebantur, vt ostendi in notis ad cap. 1. & 2. libri 2. Eldrà: ac proinde, non ante Nisan cœpit annus hebdomadarum 484. anno Dom. 29. si annus 20. Artaxerxis anno ante Christum 455. inchoatus est.

QVÆSTIO XXI.

Vtrum ab anno 23. Artaxerxis hæ hebdomada profuuant.

1. Nemo, quod meminerim, hæctenus docuit, hebdomadas emanare ab anno 23. Artaxerxis post patris obitum imperantis: si verò annus iste ex eo tempore numeretur, quo Artaxerxes regni hæres à parente declaratus fuisse à quibusdam creditur, putat Deckerius 4. p. Thesium, ab isto anno 23. petenda esse hebdomadam primordia. Quod vt doceat, hæc præmittit. Primum, Christum baptizatum exactis 69. hebdomadibus, iuxta illud Dan. 9. v. 25. *Ab exitu sermonis vt iterum adificetur Ierusalem, vsque ad Christum Ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta due erunt*, hoc est, anni 483.

2. Secundum, Christum occisum hebdomade septuagesima, nempe: post hebdomadas sexaginta duas, vt hic dicitur v. 26. *subaudi præmissis illis septem hebdomadibus, quibus restauratio Ciuitatis attribuitur*. Imò in medio istius hebdomadæ fuisse Dominicam passionem, quia *in dimidio hebdomadæ* (nempe vltimæ) *deficit hostia & sacrificium*, inquit Angelus v. 27. Christo scilicet moriente,

3. Tertium, Christum baptizatum Silano & Nerua Coss. anno æræ Christi 28. tum annis etibus & mensibus aliquot exactis cruci affixum, Tiberio V. & Seiano Coss. anno æræ Christi 31. Quæ magno apparatu, varijsque argumentis explicat p. 2. & 3. Thesium, quas Grætij in Styria Laurentius Susliga propugnauit.

66 3

4. Hisce

Deckerius
docet 1.

2.

3.

*Pusat Heb
domadas
ab anno
ante Chr.
457.*

4. Hisce præmissis censet caput hebdomadam necessitate
anno 457. ante Christum; hinc enim si anni ordine digeratur, quæ
simus octogesimus tertius finietur anno æræ Christi 27. anno vero
Christus Dux & Legifer noster aquis Iordanis tinctus est: cum
aliquot mensibus decurso, sua morte hostijs & sacrificijs antiquæ
attulit, in dimidio postremæ hebdomadis, anno videlicet quædam
non finito.

*Quomodo
Danielem
interpre-
tatur.*

5. Quæ computatio, si numeros annorum spectes legitima
difficultas de hebdomadam initio ad annum ante Christi æram
applicando, quam ipse hoc modo superare nititur. Sepuaginta
dum riuos in Christi passione deprehensos, ait, non ab edicto regi-
de reedificanda Vrbe tanquam à fonte & capite de fluere, sed ab
inquit, & dedicata Ierosolyma, anno quem acer scriptor, & Graecus
tè prodidit 28. ab exordio Xerxis. Hic enim auctor lib. II. Antiq. cap. 11.
hemiam anno regni Xerxis (hoc est, ex quo regnare cœperat) Ierusalem
Ierusalem peruenisse, mœnia annis duobus & tribus mensibus
no 28. Xerxis, mense nono. Hunc autem annum ab exordio Xerxis
octauum, fuisse Artaxerxis Longimani à morte parentis, partem octa-
vum septimum; ex quo verò cum Xerxe regnare cœperat vice-
planè asserit Deckerius Annot. 30. ita vt profectio Nehemæ in
num 20. Artaxerxis, ex quo à patre rex fuerat declaratus.

*A cõmuni
sententia
recensit.*

6. Obiecerit quispiam, hebdomadam originem solere ex
tentia reduci ad edictum, quod Vrbs instaurationem præcessit. In-
tioni tacite occurrit Annot. 3. §. 3. sub finem, asserens huiusmodi
lata veritate & calculum, quem de annis baptizati & passi Redemptor
sunt, reclamare: palamq; ostendunt, inquit, hanc posse esse vnicam mensuram
non ab initio, sed ab exitu & fine edificationis, & reductionis Ierusalem,
veniant supputanda. Denique vocem Hebræam mot. a, Græcam
nam exitus lux expositioni fauere contendit.

*Ordior
hebdoma-
das ab illo
anno 457.*

7. Equidem hebdomadam seriem ab anno illo ante Christi
censendam iudico: Christum baptizatum & passum annis à Deckerio
ratis, probabile esse dixi, de annis Saluatoris cap. 13. num. 17. cap. 20. nu.
nu. 12. Fortè etiam Artaxerxes duo regnandi initia habuerit: Docet
Deckerij non subscribo. Nam in primis arbitror, tam annum septimum
vice-
merari, nempe à sublato post Xerxis interitum Artabano. Ex opor-
Deckerij anno 7. Artaxerxis, quo Esdras Ierosolymã venit, Xerxes
superstes quod mihi creditu difficile est, vt dicebam, quæ præcedit

P.
H. Philippi
Chronologia
vet. Testam
A IV
17

8. Iosephus illo lib. 11. cap. 5. hallucinatur, ut plerique notant, dum partem eorum quæ sub Artaxerxe Longimano gesta sunt, regnante Xerxe contigisse tradit, dum historiam Eldræ recensens Xerxis nomen ponit, ubi sacra eloquia Artaxerxem nominant. Nam 1. Esdræ 7. versu 12. sic legimus: *Artaxerxes rex regum Esdræ sacerdoti.* Iosephus autem scribit: *Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti.* Errat etiam dum murorum instaurationem ait tenuisse duos annos & tres menses, mense Casleu finitos. Nam *completus est murus vigesimo quinto die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus.* 2. Esd. 6. v. 15. nempe eodē anno, quo Nehemias Ierosolymam peruenerat, ut contra Iosephum vnanimi consensu, aut disertè docent, aut tacitè concedunt sacri interpretes & Chronologi, qui Xerxi non nisi 20. aut 21. annos adscribunt, ut bene monet Cornelius: Iosephus autem ei 28. tribuit; quod ex filo narrationis eius patet. Itaque nimis benigna est interpretatio Deckerij, qua hos 28. annos ab exordio quidem regni Xerxis aduocat, & ultra mortem eiusdem excurrisse dicit. Siquidem Iosephus caput illud quintum, & narrationem eorum quæ sacra Scriptura Nehemiæ attribuit, his verbis concludit: *Atque hæc sunt, quæ Xerxe regnante gesta sunt.* Ταύτα μὲν οὖν ἐπὶ ἔσπευτο βασιλῆος Ἰέρξου. Tum sequentis capitis exordio: *eo, inquit, mortuo, regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxem nominant, peruenit.* Vnde clare intelligitur ex sententia Iosephi, (vtrique falso) Nehemiam viuo Xerxe muros Vrbe excuisse.

*Errat Iosephus
1. in gestis
Xerxis.*

*Errat 2. in
muris ur-
bis.*

*Errat 3. in
annis
Xerxis.*

9. Denique ille mihi contra Scriptorum torrentem nequicquam niti videtur, qui exitum sermonis, vnde profluunt hebdomades, de finita ciuitatis instauratione interpretantur: cum alij ab edicto, quod ipsam instaurationem præcædit aut disertè aut tacitè aram hebdomadam auspicentur. Theodoretus erat. 9. Africanus, Eusebius, Hugo, Lyranus, & clarissime Zonaras, qui ut ad initium hebdomadarum perueniatur, iubet à Christo tempora sursum relegere usque ad annum 20. Artaxerxis, quo Nehemia concessum fuit redire Ierosolyma. Torrellus ad ann. m. 3516. à divulgatione edicti de Ierosolyma reedificanda. Idem habet Sallianus ibidem num. 90. Scito initium capiendum esse, ab eo tempore, quo princeps Persarum, in cuius potestate erat Iudaicus populus, permittet iterum edificari Ierosolymam. Idem censent in hunc locum Sanctius, Pererius, Mariana, Sa, Menochius, & Cornelius, qui dum explicat *ῥὸ ἀπὸ exitu sermonis*: Hæc phrasia, inquit, Hebræis significat, non finem, nec executionem, sed initium loquendi, puta ipsam loquentis & mandantis imperium: maximè quia sequitur, *ut adificetur*, vel ut in Hebræo est, *ad adificandum Ierusalem.* Hoc ipsum indicat versu Græca, quæ habet: *ab ingressu sermonis, ut respondeatur, & ut adificetur Ierusalem.*

*Quid hic
exitus ser-
monis.*

10. Addit nonnemo, exitum sermonis de instauratione Vrbe, siue edictum illud

Obiactio

*De
genti*

P.
H. Philippi

Chronologia
vet. Testam

A 1 V
17

sacita oc-
curritur.

illud à quo numerantur hebdomades peculiare aliquid ac præcipuum
quod reliquis edictis minimè conueniat: hoc uerò nihil aliud esse, quod
reuera uti decretum erat, opus ipsum deinceps uergeri cæperit, quod
tineri nondum potuerat. Hoc autem glossèma indiget explanatione. *U*
vult post decretum, mox ita processisse adificationem, ut eam nulla
vis hostium remoraretur; id iure negari potest: quia Angelus solus
hebdomadam designat edictum siue exitum sermonis, ut iterum ad
rusalem, siue extemplò opus fuerit completum, siue aliqua remota
bus iniecta fuerit, ut putant omnes, qui ante annum 20. Artaxerxis
hebdomadas. Satis est, quod facta fuerit potestas Urbis de nouo condenda
ut reuera, à tempore huius edicti, usque ad Christum Ducem 69. hebdomades
intercederent, post quas, hoc est, septuagesima hebdomada Christi-
retur, ac in dimidio illius hebdomadæ, sacrificium & hostia legis
ficeret. Hæc enim in communi quærunt auctores, ut hebdomadam
lum definiant. Itaque superfluum videtur inquirere, utrum vis edicti
tis per elusa fuerit, nec ne. Etsi enim ij, qui epocham horum 490. annorum
annum 20. Artaxerxis affigunt, modò ab edicto, modò ab ipsa
flauratione annos enumerent; quia utrumque in idem ferè tempus
tamen iure negant, ex Scriptura colligi, indultum & rei indultæ per
vno eodemque anno contigisse.

QVÆSTIO XXII.

*Vtrum solus Artaxerxes Iudæis potestatem
Ierusalem instauranda.*

1. Opinio
affirmat.
2. Negat
probabi-
liss.

1. **A**ffirmant Sulpitius, Lyranus, Lucidus &c. quos sequuntur
& Salianus ad annum m. 3609. num. 4. idque ex eo probant, quod
Cyri & Darij decretis Urbis restituendæ nulla mentio habeatur.
2. Longè uerò probabilior est eorum sententia, qui etiam à Christo
cultarem concessam tradunt, ut Africanus à S. Hieronymo relatus
ait, ad Cyri regis imperium Iudæos templum & Urbem, & muros eius adificari
isse, prohibentibus in circuitu nationibus, ne impleteretur opus, quasi hoc rex
asserit Eusebius lib. 8. Dem. 2. Basilus Seleuciensis demonstrat, contra
Iosephus lib. 11. Antiq. cap. 1. ubi clarè narrat, Cyrum conuocatis
apud Babylonem Iudæis dixisse, se illis permittere, ut proficiscerentur in patriam
bemque Ierosolymam, & Dei templum adificent denuo. Quibus assensur

4. p. Theſum, Annot. 31. Petavius lib. 12. cap. 31. Ianſenius cap. 122. Concord. Sanctius Dan. 9. num. 90. Fauet Suarius 3. p. diſp. 1. ſect. 2. §. Quidam igitur. Imò Deus hoc ipſum per Iſaiam olim prædiſſe videtur, cap. 44. v. 26. qui dico Ieruſalem, habitaberis. q. d. Ego te ò Ieruſalem à Chaldæis everſam per Cyrum reedificabo & reſtaurabo, inquit ibidem Cornelius. Et ver. 28. Qui dico Cyro, paſtor meus es, & omnem meam voluntatem complebis. Qui dico Ieruſalem. Aedificaberis, & templo: fundaberis. Vide loci illius interpretes, ac in primis S. Hieronymum, qui de Cyro agens; huic, inquit, Deus inſpiravit, vt ſuam faceret voluntatem, & illius præcepta completeret, ſignanterque addidit: qui dico Ieruſalem, aedificaberis, & templo, fundaberis. Sub Cyro enim iuſſum eſt, vt ædificaretur Ieruſalem, & templum, cuius tantum illo vivente iacta ſunt fundamenta. Hæc S. Hieronymus. Ecce cap. 45. v. 13. De Cyro loquens Propheſia ſic vaticinatus eſt: ipſe aedificabit civitatem meam.

3. Reſpondet Torniellus illo ann. m. 3609. num. 4. apud Iſaiam, vel civitatem pro templo uſurpatam eſſe, vel Propheſiam non de materiali murorum ſtructura loqui, ſed de civili ædificatione, que fit, per civium coadunationem, inquit, & cohabitationem. Idem ferè Sahano ibidem dum ait: ea propheſia eſt, non decretum principis: ibique civitas proprie pro civium congregatione ponitur, non pro murorum ædificio.

Effugium
Tornielli.

4. At verò longe potiore eſt mihi S. Hieronymi & aliorum interpretatio, qui docent propheſiam Iſaæ, non eſſe quidem principis decretum, ſed verum de futuro principis decreto vaticinium, nec ſolum templi reſtaurandi; ſed Urbis etiam reſtituendæ. Neque mihi perſuadeo Propheſiam nomine civitatis templum ſolum intellexiſſe: hæc enim duo, templum, inquam, & civitatem clare diſtinguit, & ſicuti de mater. ali ſtructura templi vaticinatur; ita ſine ambiguitate, de materiali Urbis reparatione loqui cenſendus eſt. Ad hæc Iudæi in patriam reduces, non ſolum templi fundamenta ex indulto Cyri poſuere, ſed & materiale civitatis fabricam aggreſſi ſunt, extruentes muros eius; & parietes componentes. I. Eſdræ 4. v. 12. Quem locum duriuſculè exponit Torniellus dum ait: ſi verum eſt, quod ibi hoſtes calumniabantur, nimirum, quod Iudæi tunc etiam Urbem aliquo modo ædificarent: certe id non de expreſſa Cyri licentia faciebant. Sic enim aut ſcandalum de re notoria mendacium hoſtibus Iudæorum impingitur, aut temerariæ præſumptionis nota Iudæis, ſine iuſta ratione inuritur.

Conuelli-
sur Iſaia
de Cyri
decreto
vaticina-
tum.

5. Etiam ſub Dario Hyſtaſpis Urbem reſtaurari cœptam, patet ex Aggæo, c. 1. v. 2. & 4. vbi eos caſtigat, qui ſuis ædibus erigendis plus æquo intèti, ædis ſacræ fabricam negligebant. Nunquid tempus vobis eſt, vt habitetis in domibus laqueatis, & domus iſta deſerta? Deinde 3. Eſdræ cap. 4. v. 43. quamvis apocrypho, magnæ tamen auctoritatis libro, dicitur Dario: Memor eſto voti, quod vouiſti, aedificare Ieruſalẽ.

Darius
urbem re-
ſtituendẽ
indulſit.

Quæſt. Chron. P. 3.

d d

Et

3. Pariratione, cū post 69. annor. septenaria Christus dicitur occidēdus, nō sic intelligendū est, quasi annus 484. morti Messīæ designetur. Sicuti si dixeris post tres dies, qui continent 72. horas, te aliquo venturum; vt stes dictis non est necesse, vt hora 73. venias: ita licet Christus nō sit occisus anno huius interualli 484. sed aliquo è sequētibus, cōstabit nihilominus prēdictioni sua Veritas, modo ante Christi mortem tota septuagesima hebdomada nō effluxerit, nec dici possit Christus post 70. hebdomadas occisus. Vnde præclare Petauius lib. 12. c. 32. Ita existimandū est, ait, nō sic interuallū illud hebdomadam 70. oportere sumi, vt totæ integræ, ante illud, cuius gratia præsinīta sunt, mysteriū decurrerit; sed satis esse, vt in hebdomade postrema, eaq; labente necdū finita, peractū fuerit. Vnde non post hebdomadas 7. & 60. tres, id est, absolutis 70. Christum occisum iri, prædicit Angelus, quod vtiq; dicendum erat, si ad Christi necem 70. hebdomades completæ numerarentur. Verum post septem & sexaginta duas, quæ sunt 69. nempe in 70. eundem dixit occidendū. Et Pererius in huius vesiculi commentario asserit verba Angeli hanc habere sententiam: *post septem & sexaginta duas hebdomadas ab edificatione Ierusalem numeratas. fore vt Messias occidetur.* Et quia Gabriel supra non nisi 70. hebdomadas constituerat, ex eo concluditur Messia mortem in 70. & vltima hebdomade futuram. In eandem interpretationem conspirat Salius ad an. m. 3516. nu. 91. vbi tradit verborum Angeli hunc esse sententia: *postquam elapsa fuerint septem illa & 62. hebdomades, siue 69. occidetur Christus intra proximè sequentem hebdomadam septuagesimam.*

4. Hinc manifesti erroris redarguuntur Græca illa exemplaria, quæ hic obtrudunt 74. hebdomadas: siquidem non solum Latini, & Hebræi codices non nisi 62. exhibent. Sed & translatio 70. Sixti V. & Græca editio Francofurtensis eundem numerum 62. retinent, & sic iam olim in Græcis legerunt Tertullian. Theodoret. Euseb. vt annotant Pererius & Nobilius. Addit ille, erratū præterea in Chronolog. S. Chrys. orat. 2. contra Iudæos, dum pro 62. hebdomadis numerat 70. Dicit quidē posset Christus post 70. hebdomadas ab Angelo cōsignatas occisus, eo sensu, quo circūcisus dicitur, postquā à natiuitate ipsius, cōsummati sunt dies octo. Lucæ 2. v. 21. sed non ausim dicere S. Chrysost. eo sensu locutum.

5. Ver. 20. *An dimidia hebdomadis deficiet hostia & sacrificiū.* Theodoretus orat. 9. in Dan. sub finem clarè docet, hæc intelligi de 70. siue postrema hebdomade, qua Christus testamentum, pactum ve confirmauit, partim per se ante crucem, partim deinde per Apostolos: cum enim annos, inquit, circiter tres cum dimidio prædicasset Dominus, sanctosq; suos discipulos doctrina & miraculis cōfirmasset, tunc passus est, ac post crucem & mortem, & resurrectionem, & ad caelos ascensum & sanctissimi Spiritus aduentum, reliquum hebdomadis tempus Ierosolymis prædicantes &c. Et loquens de vltima hebdomada ait: in

Id post 69. hebdomas fieri dicitur quod sit sequēte annorum hebdomade.

Cane ne pro 62. legas 74. aut 70.

Hebdomade 70. nega dum finita deficiet hostia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

P.
H. Philipp

Chronolo
get: Testam

A IV
17

20 medio huius hebdomadis auferetur sacrificium & libamē, hoc est
21 secundum legem deficiet, oblatio immaculati Agni, qui tollit peccata
22 vero sacrificio. Et paulo inferius: Diuus Archangelus B. Daniel
23 inquit testamentum hebdomada vna, tempore ante crucem Domini
24 sancti Apostoli post Saluatoris resurrectionem Ierosolymis docuerunt
25 collectorem bitariam diuidit hebdomadam, & ait: in dimidio
26 auferetur sacrificium & libamen: oblatio enim vero sacrificio, sicut
27 bra legis Hæc prolixius ex Theodoretō retulit tum quia postea
28 tum quia ex dictis clare patet eum in ea fuisse sententia, vt Chas
29 crederet, postrema hebdomada, non finita, sed adhuc habente, et
30 confirmando partem aliquam huius hebdomadæ reliquerit Ap
31 etiam docent Zonarastom. r. Annal. S. Thomas in hunc locum, I
32 go. Ianfenius locis antè notatis, Salmeron illo proleg. 4. San
33 119. & 124. Cornelius ibid. concl. 2. vbi disertè contra Africannu
34 Bredam, & quosdā alios negat hebdomadas præcisè finiri anno passio
35 sti: sic enim, inquit, dicere debuisset Gabriel: in fine (nō in dimidio) heb
36 occiso Christo, deficiet hostia. Consentiunt Mariana, Menochius, &
37 Petauus lib. 12. c. 35. Fauent ex parte Pererius & Salion, vt patet ex
38 quæ iam num. 3. referebam. Imò Salianus id aperitè significare videtur
39 no 3516. num. 92. vbi loquens de 70. hebdomade, ait: In dimidio
40 da hostia & sacrificia iudaica, per Christi mortem deficient, sic vt manna
41 reddantur, vt pote per Christi sacrificium impleta. Et anno 3609. nu. 17.
42 domadæ cadere Christi mortem, & Scriptura ipsa clare loquitur, & con
43 sententia confirmat. Fauet etiam Suarius illa lect. 2. dum sic scribit: Qu
44 potest intelligi verbum illud quod postea subiicit Angelus, scilicet: Qu
45 bit autem pactum multis hebdomada vna, & in dimidio hebdomadis deficiet ve
46 cium. Significatum est enim his verbis, Christū in dimidio hebdomadæ
47 in tempore trium vel quatuor annorum confirmaturum pactum
48 nouum testamentum & legem: confirmaturum inquam, miraculis, &
49 morte ipsa, per quam sacrificia & hostiæ legis veteris erant exclud
50 itaque dimidia hebdomada dupliciter sumi potest, scilicet, vel vt dicitur
51 dia pars septuagesimæ hebdomadis, vel vt intelligatur esse postrema
52 ma hebdomada in duas dimidias partes diuidatur, & in postrema
53 annis intelligatur futura confirmatio Euangelij, per Christi prædic
54 vsque ad mortem eius: & iuxta priorem sententiam, hebdomada terminatur
55 tur aliquot annis post mortem Christi, iuxta posteriorem vero, per
56 Christi. Et vterque sensus est facilis, & probabilis, & ille est legem
57 tio temporis melius accommodari poterit. Hæc ille.

6. Dixeram num. præcedenti, Pererium & Salianum ex parte fauere, qua nimirum passionem Dominicam, in finem postremæ hebdomadæ necdum finitur conijciunt: atque ita quoad rem ipsam ad eorum sententiam accedunt, qui hebdomadas Christi morte concludunt. At verò idem Salius & Torneillus, hostias & sacrificia defecisse volunt, in dimidio peculiaris cuiusdam hebdomadæ, quæ nec fuerit septuagesima, nec septuagesima prima; sed ex parte dimidia septuagesimæ, & dimidia septuagesimæ primæ constiterit. Priori medietate aium Christum per te; posteriori per Apostolos confirmasse pactum siue testamentum nouæ legis. Quam opinionem Torneillus ad an. m. 3516, num. 11, sic explicat. Quod hec etiam scire cupis, quanam erit hebdomada hæc, qua tot mirabilia fore patrandæ diximus, proculdubio non erit tota septuagesima, nec tota septuagesima prima; sed illa, quæ ex posteriori medietate septuagesimæ, & priori septuagesimæ primæ conficietur, nimirum illa in cuius dimidio propter verum ac Deo Pacti acceptissimum sacrificium in ara crucis à Christo oblatum, cessabunt quoad eorum valorem omnia Mosaicæ legis sacrificia, quæ illud significabāt. Et paulo post: In postera medietate hebdomadis septuagesimæ hæc perficietur: Baptismus, prædicatio, miracula, passio, morsque nostri Redemptoris; in priori autem medietate subsequenti hebdomadæ eiusdem Christi resurrectione, ascensio, missio Spiritus S. & Apostolis Euangelizantibus, &c.

Quorum
dam inter
presatio
singulari.

7. Hæc interpretatio dimidiæ hebdomadæ, minus plana mihi videtur: eo enim tendit, ut dicamus Daniele non meminisse peculiariter septuagesimæ hebdomadis, sed ea tacite prætermissa, v. 27. de alia quadam locutum ex parte duarum hebdomadum composita. Deinde valde rigide ille & Salius istas medietates ad calculos reuocant, dum ad finem penitus septuagesimæ hebdomadæ Christi passionem alligant: quod non facile accommodabunt, ad ea quæ de anno Passionis Dominicæ, & initio harum hebdomadum varijs in locis tradiderunt, ut q. seq. patebit.

Resutatur

8. Quidam ut Beda & Rupertus in dimidio vltimæ hebdomadis, cum Christus baptizaretur, dicunt hostias & sacrificia legis antiquæ defecisse, non quidem quoad vsum, virtutem, obligationem, quæ vsque ad Christi mortem in suo vigore fuerunt; sed quia introductio baptismi, qui est primum sacramentum nouæ legis certò demonstrat legalia Moysis exemplo desitura. Alijs vero perisique auctoribus hæc interpretatio longè petita, nec admittenda videtur: latum est enim discrimen inter signum rei post paucos annos desitura, & ipsam desitionem. Alias dixerit quispiam legalia desisse vel ortu Saluatoris, vel trium Magorum aduentu.

Christi
baptismo
non defecit
hostia.

9. Hisce præmissis existimo primò, Angelum v. 27. de vna eademque nimirum septuagesima hebdomada fuisse locutum, quando prædicebat: confirmabit pactum.

Eadē hebdom. con-
firmabit
pactum.

dd 3

pactum

P.

H. Philipp

Chronolog
vet. Testam

A IV

17

paſſi quæ
defecit
hoſtia.

paſſum hebdomada vna, & in dimidio hebdomadæ deficiet hoſtia. Ita docent Actus Theodoretus, Beda, Rupertus, Zonaras, Suarius, Sanctius, Deckerius, Cornelius, Peraius &c. Quia non eſt ratio, cur tam brevis verborum compoſitio amphibologiam inuoluere putetur.

Duplex
ſenſus
huius loci.

10. Exiſtimo ſecundò prædicta Angeli verba duplici modo poſſe intelligi paulo antè ex Suario monebam, & vtrumque probabile eſſe. Prior eſt Deckerius, Sanctius, Cornelius, Peraius, cum Theodoro, Zonara, qui Chriſti mortem fini hebdomadam antepoſunt. Poſterior cum eorum cito congruit, qui vltimo anno harum hebdomadarum Chriſti poſtmoſignant, in quibus eſt Beda, Rupertus, Torniellus, Saliſius, & Peraius huius diſp. dum ait: Illud, in dimidio hebdomadæ non ſignificat medium qui eſt quartus ſep. uagelimæ hebdomadæ. Et paulo poſt itaq; quod dicitur: in dimidio hebdomadæ deficiet hoſtia, id ſane de poſteriore dimidio hebdomadæ, & de fine eius diuidij debet intelligi. Quam in ſententiam de Hiftoriam Scholaſt. Dan. 10. & Dionyſium Dan 9. Quam obrem dicitur Angeli, ſi ſola verba ſpectes tantum ſignificat, ſacrificia legis antiquæ in medietate vltimæ hebdomadæ, non autem tota hebdomadæ ſeptuaginta annorum tranſacta: vtrum autem in priori medietate, an verò poſteriore, vltimo, medio, an fine huius illiuſue medietatis, aliunde inquirendum.

Quid hic
ſignificet
dimidiũ.

11. Exiſtimo 3. non eſſe ſperendam Salmeroniſ annotationem, quæ non ita præciſè capiendum eſſe hoc loco dimidium, vt partes huius hebdomadæ omnino debeant æquales exiſtere, & æquè ab extremis diſtare: hoc enim eſt dimidium Mathematicum: hinc verò ciuilitèr accipitur, more Scripturarum, illud quod eſt inter duo extrema, medium habetur & vocatur, etiam ſi non æquale illi. Ita dicitur Pl. 7. operatus eſt ſalutem in medio terræ. Et Habacuc. 1. in medio annorum viuifica illud. Et Sap. 18. nox in ſuo curſu medium iter habet. Alibi Sanctius: quam explicationem meo iudicio, ſine cauſa idonea reſponſurus ad an. m. 3516. num. 93. Fatentur enim omnes, medium à dimidio diſtare ſed in hoc conueniunt, quod & medium & dimidium, late & vage quandoque poſſint accipi, pro eo quod non æqualiter diſtat ab extremis: fecit vulgatus interpres Iſa. 38. v. 10. Ego dixi in dimidio dierum morerem, & ecce portas inferi.

Quadam
interpretatione
inepta.

12. Omitto obſoletas quaſdam explicationes, quæ nomine Chriſti, vel Herodem Agrippam intelligunt, vel abolitionem ſacrificij: hic eſt ſermo, vſque ad Antichriſtum diſſerunt. Hoc enim ad priuatum aduentum ſpectat, cuius morte, ira legalia ſunt obolita, & mortua, vltima enim eſſent mortifera, ſed Synagoga cum honore ſepeliretur, vixit Theologorum & ſactorum interpretum ſententia conſtat: quia vt

Leo hom. 8. de Passione, omnes differentias hostiarum, vna corporis & sanguinis Christi simplex oblatio.

QVÆSTIO XXIV.

Virum ista hebdomades constent annis Lunaribus.

1. **I**D affirmant Theodoretus, Beda, Rupertus, Zonaras, Albertus, Peterius, Tornielius, Gordonus, Salius &c. nec aliud asserere possunt, quicumque anno 20. Artaxerxis Longimani post Xerxis obitum supputato hebdomadas inchoant, easque sub Christi mortem finitas volunt, ut bene aduertit Salius, ad an. m. 3609. vbi num. 9. ait, id non obscure innuisse Angelum, quando has hebdomadas vocauit abbreviatas, utpote per singulos earum annos, vnde nis diebus decurtatas. Quinam verò auctores æram hebdomadam ab illo anno 20. aduocent, & quas ob causas supra disputatum est, q. 19.

1. *Opinio affirmat.*

2. **A**lij, ut in alijs Scripturæ locis, ita in præsentī, annorum solarium summam intelligunt, quorum singuli si communes fuerint, constant diebus 365. bissextiles verò 366. Est Cedreni, Lyrani, Driedonis, Lucidi, Galatini, Genebrardi, Hebraeorum passim, Sanctij, Deckerij, Cornelij, Petauij, & magis in hanc, quam in aliã partem inclinat Salmeronillo proleg. 43. & Suarius illa sec. 2. Nec aliud sentire possunt, qui regum Persarum & Græcorum annis 490. hebdomadas definiunt, ut Tertullanus aduersus Iudæos, cap. 8. Eusebius lib. 8. demonstr. 2. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, & quotquot per alienorum principum æres has annorum hebdomadas impleras esse contendunt, inquit Sanctius. n. 67. subaudi si annos 490. supputent; qui enim solum 475. colligunt, ij Lunaribus annis vtuntur. Itaq; solares hęc annos computat Cyrillus Ierosolym. S. Chrysostomus, Origenes, Hippolytus, Sulpitius, Paulus Burgenfis, Vatablus. Ratio est, quia nullum profus indicium habemus, quo vel sacra Scriptura, vel Synagoga Hebræorum vnquam, à tempore Moysis, vsq; ad nostram ætatem videatur per septenniũ, nedum per septem septuagenas annorum annis purè Lunaribus (quorum singuli diebus 354. absoluantur) tempora definiuisse. Vt ebantur quidem olim Hebræi, ac etiam num vtuntur mensibus Lunaribus, ordinariè alternis 29. & 30. diem, annumq; communem 12. mensibus absoluunt, sed anno tertio, aut etiam secundo mensẽ tertium decimũ adiungunt, quem ipsi Veadar nominant, vt dicebam Opusc. de annis Dom. & c. cap. 14. Neque lex permittebat vsũ annorum purè lunarium, quippe, quæ cauebat vt Pascha circa æquinoctium Verum; inde septem dierum hebdomadibus interiectis Pentecoste celebraretur. Vnde bene in hunc locum Lyranus: *falluntur, qui putant Hebræos talibus annis vsos aliquando, alioquin tota Veteris instrumenti series vacillat.* Quocirca, non est opus, hoc loco, exotice aliquam plurium annorum computationẽ exco-grate, alibi in tota Scriptura nusquam vsitatam, apud Hebræos inauditam.

2. *Opinio vtuntur solaribus.*

Ratio.

3. *Duo.*

3. Duobus autem modis anni solares huc admittuntur. Si anno Longimani ex quo in regni consortium à patre vocatus est, constitutum esse manarum, ut faciunt Deckerius & Peravius. 2. Si ad annum septuaginta post occisum Xercē imperantis figatur hæc epocha, ut quæ sequitur dicitur.

*Quidam
1. opinionis
assecra sibi
nō consistat.*

4. Sunt quidem & numero & auctoritate Scriptores plane iniqui annos lunares hic usurpant: plevisque tamen hoc in negotio potest esse perceptio, dum in sua sententia explicanda, aut secum, aut cum veritate condecepti velitantur. Paucorum è multis ratiocinia propius inspicimus. Theodoretus clarissimè ait Christum prædicasse, sive in ultima hebdomada, nio, & ferè trimestri, mortuum in medio septuagesimæ hebdomada, eiusdem hebdomadæ partem Apostolos novo testamento confirmari pendisse. Docet quoque septuaginta hebdomadam intermille annorum Longimani exortum, annis 475, solaribus contineri. Annum illi 20. Olymp. 83. bene componit Africanus apud S. Hieronymum. Pererius 3. p. huius disp. Torniiellus in Tabulis, Salianus ad an. 609. notavi ad Tabulas expansas in Longimano. Cerum est autem hunc Olymp. 83. in ille anno ante Vulgarem æram Christi 445. licet autem possunt hebdomades, quam anno ante Christi 444. huic addere annos Christi, consent anni 475. qui finiuntur anno Domini 32. hinc est certum, quod Theodoretus Apostolis post Christi necem tribuit, an. æræ Christi 29. in quem ex Theodoreti calculatione passio Dominici ret: quod nulla ratione fieri potest. Vide errores à Theodoreto, in illis diebus 70. hebdomadam annis commissos, supra q. 16. Eodem proterius credit Zonaras, ita ut horum testimonia, in hac lite iustam patientiam nem. Sed ad recentiores veniamus.

*Pererius
explicatur*

5. Ioannes Lucidus terminum hebdomadarum rejicit in annum 20. ante passionem, eumque putat fuisse 490. solarem ab anno 20. Artaxerxis sunt *do brata*, neque ad annos Lunares vllō modo quadrate possunt. In annum 20. regis Longimani fatetur fuisse quartum Olympiadis 4. Annum Domini signat anno 4. Olymp. 202. æræ Christi 31. die 3. Aprilis autem 4. Olymp. 83. in ille anno ante Christi gram 445. unde exurguntur inclusis terminis ab anno 20. Longimani, vsque ad annum passionis Christi. Ergo Christus non est mortuus ante finem hebdomadarum, quæ reperiuntur non nisi 475. annos solares complectuntur. Responderi hoc interitus, si annes per Olympiadas instituantur, reperiri quidem annos 477. sed huiusmodi usum supputatione exclusiva, ut integrum numerum 70. hebdomadarum meret. & sic annos solares tantum 475. numerasse. Sed in primis non Angelus dicatur exclusivam annorum supputationem adhibuisse.

P.
H. Philipp

Chronologic
vet. Testam

A 1 V
17

dixit ab anno quo sermo exhibit, sed ab ipso exitu sermonis, hebdomadas inchoari, & sic terminos hebdomadam non constituit annos edicti & passionis, sed tempus edicti & Passionis Christi. Adhuc annus 4. Olympiadis 202. quem ipse ait esse annum Passionis totus excluditur à numero hebdomadam: siquidem ipse vult, expletæ sunt, antequam otiretur annus 4. Olymp. 202. qui cæpit ad ætatem anni Christi 32. nempe octo ut minimum solidis mensibus, ante diem illum 3. Aprilis, quem Pererius Dominicæ passioni & legis antiquæ abrogationi consecrat. Itaque ex hac opinione, reuera Christus post hebdomadas septem & sexaginta tres occisus est: Angelus autem ponit 7. & 62. Quoniam igitur pacto vera censentur, quæ ab eodem Pererio scripta retuli quæst. præced. num. 3. & 5. nempe Messie mortem in septuagesima hebdomada fuisse; atque in dimidio vltimæ hebdomadis antiquæ legis sacrificia defecisse.

6. Non minori difficultate premuntur Saliani ratiocinia, qui anno ante vulgarem Christi æram 445. dat hebdomadibus initium: mortem autem Christi, qua ipso iudice legis veteris sacrificia expitarunt, anno Vulgaris æræ 33. cõsignat, ex his enim constantur anni 478. inclusis terminis. Vnde fateri debet in hebdomadam septuagesimam, nulla sui parte attingisse passionem Saluatoris, contra sua effata quæst. præced. relata. 2. Veram esse hanc sententiam: Christus passus est. post 7. & 63. hebdomadas; esto Angelus non nisi 7. & 63. hoc intervallo designarit.

7. Illud septuaginta hebdomades abbreviata sunt, ουετρηθησαν ita accipiendū est, ut ab Hebræo fonte nõ diffideat, qui nullo modo de curtatione significat, quasi lingulis annis vñdecim dies sublatis fuerint, siue Solares hic annos, siue Lunares computare velis. Verbum enim *noctach*, idem valet quod decifum, præcisum, definitum, constitutum, determinatum est, nec magis ad exigui, quam longi temporis spatium refertur. Non dicuntur igitur abbreviata, quod annis purè lunariibus constent, sed quia Deus paucas illas præcisè definiuit. Vnde bene suggerit Sanctius ex communi sententia in hebdomadam abbreviacione, definitionem seu decretum brevis spatij considerari, ut faciunt Theodoretus, Lyranus, Galatinus, Suarz. Dionysius, Iansenius, Vatablus. Quam interpretacionem amplectitur Salianus, ad an. m. 35. 6. num. 88. vbi ait, eo sensu hebdomades dici abbreviatas, quo dicuntur dies abbreviati Mat. 24. v. 22. nisi breuiati fuissent dies illi, persecutionis scilicet Antichristi, ad est, inquit, pauci constituti fuissent. sic breuiata dicuntur (latino textu) hebdomades, quia pauca futura sunt, habita ratione temporu clapsi, ab Orbe condito, à cuius initio promissus est Messias. Adde vel comparacione spatij, quod Deus ab æterno absolutè decernere potuisset. Idem sentit Cornelius Dan. 9. v. 24. & Petavius qui ait nostrum interpretem usum vocabulo abbreviandi, siue quod ex incerto, & infinito tempore ad certum & constitutum

Quæst. Chron. P. 3.

ee

spatium

Monetur Salianus.

Quo sensu 70. hebdomades abbreviata dicantur.

P.
H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A IV

17

spatium prophetico Vaticinio, & diuina ordinatione contraxisset
Messia, & eius in carne Oeconomia, siue ob rationem iam ex Saluatore
quemadmodum in senectute vitæ hominis abbreviata dicitur.

Quid si
anni puri
lunares
fuissem.

8. Si annos Lunares sine embolismo propugnarem, primò faceret
plurimum annorum hebdomadè, nec vllò alio Scripturæ loco, neq; in
loco habere: Angelum tamen eam obscuritatem adhibere potuisset
stea Arabes talem annorum formam instituerunt, & obscurarunt. *Sicut*
surdi, inquit, Salianus ad an. m. 3609. num. 9. *Angelum in obscura, et*
propheta, uti annu illi quidem populo visitatis, Lunaribus videlicet, non tam
tatum modum, propter omisos embolismos. Enimvero negari non potest, quod
nielem, quædam verba præter communem morem accipi: sic tres annos
dimidio, vocat tempus, tempora, & dimidium temporis, & septem annis
bus Nabuchodonosor inter bestias egit, septem tempora nominat.
Suarius, si per annos solares embolismo reiecto, non alia ratione, habere
explicari possent, non dubitarit illas ita accipere. *Suando* Passioni Domini
deputatem annum 32. ætæ Christi, eundemque vltimum vltimæ hebdomadæ
desinentem, vel annum 31. eiusdem ætæ, & 489. hebdomadam; etiam
ad annum 444. ante Christi epocham alligato.

QVÆSTIO XXV.

Virum septuaginta hebdomades ab anno
Artaxerxis Longimani exurgant.

Multi id
negant. id
que sex
argumentis

1. **I**mpertinere aut diserte, aut tacite negant, qui alicui præcedentem
num suffragantur, quod sex argumentis specie tenus adductis de
fontus Salmeron, illo prolegomeno 43. *Primò*, Quia Eltras non videtur
solymam venisse, ut ciuitatem, sed vltimum diuinum instauraret. *Secundò*
Vrbem restaurandam non accepit pecuniam: etenim ea quam receperat
erat ad tantum opus nimis exigua. *Tertiò*, Si Longimanus per Eltram
mœnium ruinas suscitandi copiam fecit, cur non iure meliori dicentis
& Darium, idem indulisse? *Quartò*, si hoc, anno septimo Artaxerxis
est Eltras, quid opus erat postea anno 20. Nehemiam à rege discedere
Iudeam sese conferre? *Quintò*, cur solus Nehemias laudaretur tanquam
& maximè murorum instaurator? *Sextò*, quomodo inde hebdomades
deduci & ad tempus passionis Dominicæ accommodari possent?

Opinio
austoris.

2. E contrario nullius hac de re calculantium placita mihi magistratum
videntur, quàm eorum, qui hisce hebdomadibus computandis, sua
ab anno septimo Longimani ordiuntur. Est Cedreni, Sanctij, Coradi

elli sententia magis fauet Salmeron, quam huic. Postquam enim egisset de anno 20. Artaxerxis, quod si, inquit, retrocedamus, per 13. annos, dicendo initium hebdomadas numerandi sumendum esse à septimo anno Artaxerxis, quando misit Esdras scribam non à vigesimo eius anno, quando misit Nehemiam; essent præcisè 70. hebdomades, additis tribus annis post Christi mortem, cum dimidio, in quo verè terminandæ sunt. Sæpius etiam inculcat Christum passum esse, non in fine, sed in medio postremæ hebdomadis. Hos annos vult esse solares, & methodum per Olympiadas tempora metiendæ esse exactissimam: quam tamen fatetur vitiosam fore, si hebdomadam origo ad annum 20. Artaxerxis reducat. Huc etiam venire compelluntur, qui hic annos solares putant, vnicum tantum regnandi initium in Longimano agnoscunt, & sub passionis Dominicæ tempus hebdomadam interitium concludunt. Vide auctores q. præced. num. 2. recensitos.

3. Vt hæc sententia facilius intelligatur, meminerit Lector Artaxerxem Longimanum occiso Artabano imperare cœpisse anno 1. Olymp. 79. vel instante, vel potius currente, vt alibi declaravi. Deinde in annis Longimani prius occurrere mensem Casleu, qui Hebræis est nonus, quàm Nisan, qui est primus mensis anni sacri, vt 2. Esdræ cap. 1. & 2. annotabam. Cum igitur annus septimus Longimani currente anno ante Chr. 458. inierit, vt ex tabula annorum expansorum patet; mensis primus, quo Esdras sese Ierosolymam versus, in viam dedit, incidit in 3. Olymp. 80. iam penè desinentem, Mensis verò quintus quo Ierosolymam peruenit, curtebat cum anno 4. Olymp. 80. anno ante Christum 457. cui si adijciatur annus 33. æræ Christi, exurget 490. siue vltimus vltimæ hebdomadis, tunc inceptus, & anno sequenti, hoc est, tricesimo quarto æræ Christi finitus. Pari modo annus hebdomadam 484. qui est primus vltimæ hebdomadæ, orietur anno Dom. 27. & 28. finietur Iulio Silano & Silio Nerua Coss. quibus iniit 15. Tiberij.

4. Tertio meminerimus Christum passum vel anno 32. æræ Vulgaris, Athenobarbo, & Vitellio Coss. vt plerique tradunt cum Baronio, vel anno 31. Tiberio V & Sciano Coss. vt volunt Deckerius, Petauius, Bucherius. Qua de controuersia latè egi Opusc. de annis saluatoris. Itaque ex sententia Baronij Christus baptizatus est, post septem & sexaginta duas hebdomadas, nempe, hebdomade 70. non primo mense, nec primo anno, sed sub medium anni secundæ istius hebdomadæ, anno 29. æræ Christi die 6. Ianuarij duobus Geminiis Coss. cruci verò affixus anno Dom. 32. ætatis suæ 34. inchoato sub medium anni quinti 70. hebdomadis, nimirum in medio huius hebdomadis, non Mathematicè, sed moraliter sumpto, siue in posteriori medietate, vt dictum quæst. 23. numer. 10. & 11. Ex sententia verò Deckerij, Christus est sub

*Trihis
notanda.*

*Quando
passus
Christus.*

P.
H. Philipp

Chronolo
vet: Testan

A IV
17

medium anni quarti, baptizatus sub medium anni primi postremi
dæ, quod mihi semper visum est, valdè probabile.

Probatur
opinio Al.
Horii.

5. Quod sub aduentum Esdræ, edicta aliqua Longimani promou
runt, testatur sacra pagina 1. Esdræ 8. v. ultimo. Dederunt autem edicta
qui erant de conspectu regis, & Ducibus trans flumen. Hæc autem edicta con
lum de rebus ad religionem & cultum diuinum proximè spectant
etiam de Vrbe instauranda, vt bene conijciunt Cedrenus, Sordani
lius, Deckerius, Petauus, Nec deest huic explicationi ex Scriptura
tum, 1. Esdræ 7. v. 8. Dedit ei (Esdræ) rex, secundum manum Domini
omnem petitionem eius. Non est autem dubium quin Esdras pro hoc
maximè, templo iam restituto, desiderauerit, ac petierit Vrbis restitui
ad templi præsidium & ornamentum, vt bene ponderat Cornelius
v. 9. Esdras de Deo loquens: inclinauit, inquit, super nos misericordiam
rege Persarum, vt daret nobis vitam & sublimaret dñm Dei nostri, & car
dines eius, & daret nobis sepem in Iuda & Ierusalem. Quid enim est hoc
pli solitudines extruere? quid dare sepem in Iuda & Ierusalem? non est
cam denuo statuere, quæ iam ante sub Dario Hystaspis relictione
Vrbis atque adeò mœnium instauracionem indulgere, tum vt carere
nio reuerfuitas ibi sedes figerent, tum verò maximè ne templum, qu
tis iam donarijs augmentum & pluribus augendum, nec nisi votum in
diuino cultui dicatum erat, in pago, veluti solitudine quadam relict
hostium incurfibus expositum videretur. Huc accedit, quod quidam
rum dicebant Nehemiæ: murus Ierusalem dissipatus est, & porta eius
igni. 2. Esdræ 1. vers. 3. non utique à Nabuchodonosore, sed vicinis
rum hostibus, qui pijs Esdræ conatibus obfistebant. Ex quibus
babiliter colligimus potestatem Vrbis reparandæ adique sacre, vbi
quadam muniendæ: prius Esdræ concessam, quàm Nehemias heredit
cogitaret, siue hic eiusdem facultatis confirmationem, & quasi notum
tum habuerit, quod valde probabile est, siue non.

Ad 1. arg.

6. Ad primum Salmeronis Argumentum facile est dictum Nehemi
nisse quidem Ierosolymam, vt cultum diuinum promoueret, sed
spectasse, vt templum totius regni vnicum esset in Vrbe muni
que Esdræ facta est solum potestas templi sacrificia & carere
randi: sed etiam iudices ac præfides constituendi. 1. Esdræ 7. vers. 9.
extruendi solitudines, & erigendi sepem in Iuda & Ierusalem. 2. Esdræ
vers. 9.

Ad 2.

7. Ad secundum dici potest: Regi propositum erat, non erogare
pecuniæ, quantum Vrbi & muro yndique reparando satis esset: sed

aliquod pro arbitrio largiri. Ad *tertium*, ante ostensum est factam à Cyro & Dano Civitatis rursus extruendæ potestatem. Ad *quartum* bene replicat Sanctus Nehemias à rege Persarum non solum postulasse Urbis instaurandæ copiam, quam iam habebant Iudæi: sed potius ut Ierosolymam proficisci liceret, & eos iuvare qui in Urbis restituendæ opus incumbabant, arduum sane & prolixum, quod plures exigebat manus, & tales sumptus, quales ab Esdra & socijs non facilè, nec nisi longiori tempore poterant suppeditari. Ad *quintum*, cur solus Nehemias ab Ecclesiastico lauderetur supra indicabam q. 19. numer. 5. Sed alij ad Esdræ etiam huius gloriæ partem derivant, ut Africanus & Eusebius apud S. Hieronymum Dan. 9. quibus ipse assentiens Epist. ad Paulin. Esdræ, inquit, & Nehemias instaurant templum, & muros extruunt civitatis.

8. Ad postremum iam data est responsio, tum verbis Salmeronis num. 2. relatis, tum ratiocinijs numer. 4. propositis. Imò Cornelius hic concl. 2. ait, à posteriori certum videri, ab anno septimo Artaxerxis inchoandas esse has 70. hebdomadas, easque tribus annis post Christi mortem finiri. Quod de annis completis verum est: ex opinione Deckerij & Petavij; ex Baronij verò sensu de inceptis tantum.

9. Fateor equidem probabiles esse supputationes eorum, qui hæc hebdomadas educunt ab anno 20. Artaxerxis, post Artabani interitum imperantis, vel etiam à parente in regni consortium adsciti: malo nihilominus eas ab anno septimo illius accersere & annis 490. solaribus concludere. Siquidem lunares nulla interpositione embolismi simplices, nusquam mihi vel in divinis codicibus, vel apud Mosaicæ legis assecras reperire licuit, nec scimus, utrum & quando Artaxerxes cum Xerxe regnare cœperit, eò quod anno septimo ab obitu parentis videatur Esdræ Sacerdotem in Iudæam misisse. Inde, si annos 490. quales alias Scriptura vsurpat, numeremus, erunt vsque ad Christum Duodecem sexaginta novem annales hebdomadæ, & passionem Christi, legaliumq; abolitionem, in dimidio postremæ hebdomadis, deprehendemus. Itaque sine pertinacia Danielis hebdomadas ordior anno 7. Artaxerxis Longimani deficiente, ab Orbe creato 3584. Olymp. 80. quarto ineunte, vel fortè in Kane: Urbis conditæ 297. à rege Cyro 103. à casu templi 134. denique ante vulgarem epocham nati Salvatoris 457.

DAN. X. v. 1. & 4.

VEst. 1. Anno tertio Cyri regis Persarum, verbum reuelatum est Danieli. Hic annus non fuit tertius, ex quo primum Cyrus apud Persas inierat regnum; sed ex quo Chaldæorum adeptus erat imperium, ut docent Cornelius & alij mox recensendi. Anno enim primo captivitatem soluerat. 1. Esdræ 1. Anno secundo

66 3)

cundo

P.
H. Philipp

Chronolo
v. Testan

A IV

17

Quo an-
no ante
Chr.

cundo Iudæi templum & Urbem instaurare conati sunt, sed vicio-
lumnijs opus est impeditum ib. cap. 4. Anno tertio Danieli lapsus
hæc visio. Recole, quæ de annis Cyri disputata sunt 2. Paralip. 36.
Vers. 4. Die autem vigesima & quarta mensis primi &c. Ceterum
scribit anno ante vulgarem æram Christi 529. cyclo Solis 13. lit. F. E.
na 5. die 5. Aprilis fer. 7. Capellus anno 537. Malo cum Tormello, Sicut
tauo reuocare ad annum 535. cyclo Solis 7. lit. Domin. F. cyclo Lunæ
& 12. Sic dies ista 24. Nisan hand procul aberat à die 10. Aprilis fer. 7.
tè ad annum præcedentem id reuocari possit: siquidem annus terminus
cupat partem anni Iuliani ante Chr. 536. partem 535.

DAN. XI. v. 2.

Ecce adhuc tres Reges stabunt in Perside, & quartus distabitur apud
verbis non prædicitur, post Cyrum, tres tantum reges futu-
pore imperij Regis Persarum: sed prius tres futuros in Perside reges
surgat quarto loco princeps opulentissimus, nempe Xerxes, quem
Cyrum regnavit Cambyses, Smerdis, Darius Hyltaspis. Simili lo-
mula facer textus narat, Saulem prius biennium regnasse, quæ
tria millia de Israel, iuxta notas 1. Reg. 13. v. 1.

DAN. XIII. v. 1. & 65.

Historia
Sufannæ

Erat vir habitans in Babylone. Hic ordo temporis non seruatur. Quæ-
nim ea quæ præcedentibus capitibus legimus acciderunt. Dicitur
minimum octogenarius, anno 3. Cyri, etiam si septennis fuisse
quia Babylonem migravit, anno Ioakim tertio vel quarto inuenit
buchodonosor & successores eius imperarunt, annos septuaginta, per
Cyri Monarchiam, cuius anno 3. Danieli oblata est visio cap. 10. in
pta. Quando Daniel Sufannam liberavit, necdum iuuentutis auge-
serat, ut indicat vers. 45. huius capituli, cumque duceretur ad mortem,
Dominus Spiritum sanctum pueri iunioris cui nomen Daniel. Vnde bene
cui interpretes, hanc historiam ordine temporis inter caput 7. & 12.
bri inferendam esse: in Græcis Codicibus, Synopsi Athanasij, & ver-
tabica describitur, capite, ac videri eam fuisse primam Danielis prophe-
siquidem iudicio de Sufanna peracto, Daniel factus est magnus in conspectu
lib. 2. de illa & deinceps, v. 64. quando vero ea præstitit, quæ præcedunt

tibus capitalis consignata sunt, iam erat in magna apud omnes æstimatione. At quoniam præcisè tempore gesta sint, quæ hic de Susanna referuntur, non constat.

Verf. 65. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & suscepit Cyrus Perses regnum suum. Theodoretus hæc refert ad finem cap. præcedentis, Pererius ad calcem cap. 9. nonnulli arbitrantur his verbis significari historiam Susannæ tempore Astyagis contigisse. Sed communior sententia censet hæc verba nullam habere cum præcedentibus connexionem: solum autem esse titulum eorum, quæ sequenti capite referuntur, ut intelligamus sequentes historias, de Bel, & Dracone, post obitum Astyagis contigisse. Ita Lyranus, Hugo, Carthusianus, Sanctius, Tornellus, Cornelius. Favent translationes, Græca & utraque Arabica, scilicet Antiochena & Alexandrina, quæ hunc versiculum non attexunt fini capitis antecedentis, sed illo caput decimum quartum auspicantur.

Utea quæ apud Daniele, capite præsertim 11. & 12. legimus, clare intelligantur, fateor equidem, apprime utilem ne dicam necessariam videri Chronographiam regum Persarum, Alexandri Magni, eiusque tum in Ægypto, tum in Syria successorum: eam nihilominus hic non trado, quandoquidem de Persarum Monarchis egi 2. Paralipom. q. 3. 1. Esdræ q. 2. 3. 4. De regibus Ægypti & Syriæ, qui Alexandrum Magnum secuti sunt, agam Deo favente, ad initium lib. 1. Machabæorum, unde sine labore poterunt, quæ ad hæc prophetias spectare videntur.

Quando id contigerit.

NOTÆ

P.
H. Philipp

Chronologia
vet. Testam

A IV

17 a

NOTÆ ET QVÆSTIONES
CHRONOLOGICÆ,

IN PROPHETAS MINORES.

QVÆSTIO PRIMA.

*Quinam, & quibus sub Regibus vaticinati
Propheta.*

1. **B**ENE aduertit Ribera præludio 2. in minores
Hebræos agnosere quidem Moylen & Dauid
gnes fuisse prophetas, horum tamen duorum libros
recenseri inter monumenta cæterorum prophetarum
Nam Pentateuchum Moylis ipsi Thora, id est
appellant, quæ est pars prima Bibliorum Hebræorum
quam conijciunt etiam Cantica Cantecorum, &
mentationes Jeremiæ, Ecclesiasten, & volumen Ezechielis. *Secundam partem*
cant Prophetas priores, quæ continet libros Iudicum, Samuelem
totidem Regum. *Tertia parte,* quam Prophetas posteriores indigunt
ctuntur Isaiam, Ieremiam, Ezechielem, & eos duodecim qui nobis
tæ minores appellantur. *Quarta pars* illis completitur Psalmos David
uectia Salomonis, Iobum, Danielem, Esdram, Nehemiam, & Verba
hoc est, duos libros Paralipomenon. Vide Prologum Galeatum S. Hieronimi
ad calcem Bibliorum Latinorum Sixtinæ editionis, in quo fuit & cetera
cententur libri apud Hebræos Canonici.

Prima
pars Bi-
blicorum
apud He-
bræos.

- 2.
- 3.
- 4.

2. Nos autem minores Prophetas eos nominamus, quorum cetera

decim libellis signata habemus, & hoc ordine in Latinis & Hebraeis codicibus disponuntur.

Latinis & Hebrais.

1. Osee.
2. Ioel.
3. Amos.
4. Abdias.
5. Ionas.
6. Michæas.
7. Nahum.
8. Habacuc.
9. Sophonias.
10. Aggeus.
11. Zacharias.
12. Malachias.

Apud 70. verò.

1. Osee.
2. Amos.
3. Michæas.
4. Ioel.
5. Abdias.
6. Ionas.
7. Nahum.
8. Habacuc.
9. Sophonias.
10. Aggeus.
11. Zacharias.
12. Malachias.

Ordinem quem 70. Seniores exhibent, non solum in editione Sixti V. videmus: sed etiam apud S. Hieronymum prologo in Ioel legimus, & apud S. Gregorium Nazianzenum, in Carmine de Veris libris &c. nisi quod hic Ionam Abdiaz præponat.

3. Nec obstat prædictis quod S. Hieronymus præfatiuncula in 12. Prophetas scribit: non est, inquit, idem ordo duodecim prophetarum, apud Hebræos, qui est apud nos. Ibi enim non de sua translatione, quæ est nostra vulgata, loquitur: sed de versione Septuaginta, & Latinis codicibus ex ea redditus, ut bene Ribera & alij monuerunt.

4. S. Augustinus lib. 18. ciuit. cap. 27. dum agit de diebus siue temporibus Ozia, Ioatham, Achaz, Ezechia, sub quibus prophetauerunt, Osee, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, tenduntur, inquit, hi dies à rege Latinorum Phocæ, siue superiore Auentino, vsque ad regem Romulum, vel etiam vsque ad regni primordia successoris eius Numæ Pompilij. Quæ cum meis ratiocinijs fatis congruunt: constat enim primum regem Iudæ, sub quo minorum prophetarum primi suauincina sunt auspici Oziam, siue Azariam fuisse. Vltimum verò principem sub quo postremus horum vatum Malachias prophetauit, pleiçq; Artaxerxem Longimanum putant. Opinor autem Oziam regnare cœpisse, circa annum 7. Phocæ: Ezechiam vero excessisse ad annum 14. aut 15. Numæ Pompilij.

5. Reges, quorum temporibus suas prophetias hi 12. sancti Vates notauerunt, sunt Ieroboam, Ozias, Ioatham, Achaz, Ezechias, Manasses, Iosias, Darius Hystaspis, & Artaxerxes Longimanus, quorum duo postremi Persis, reliqui Iudæis imperarunt, excepto Ieroboam, qui fuit rex Israël. Quoto autem

Quæst. Chron. P. 3.

ff

mundi,

Latina
Biblia dicitur
plurima.

- 1.
- 2.

Ante Romulum
multum quidam
prophetarum.

Quis Rex
Latinorum
tempore
Ozia regis
Iudæ.

Reges sub
quibus 12
propheta
clarauerunt.

mundi, quoto ante vulgarem æram Christi, singuli suum regnum ab
quot annos Chronologicos regnaverint; sequens indiculus ostendit
mez tabulæ eos annos probabili & bona fide representant.

*Indiculus regum. sub quibus Propheta minores
vaticinati sunt.*

Ordo & nomina Regum.	Regnatis annos Chronologicos.	Ab anno ante Christum.	Ab anno Mundi.
1. Jeroboam II, Rex Israel.	41	827	3214
2. Ozias rex Iuda.	52	812	3229
3. Ioatham rex Iuda.	16	760	3281
4. Achaz rex Iuda.	15	744	3297
5. Ezechias rex Iuda.	29	729	3312
6. Manasses rex Iuda.	55	700	3341
7. Iosias rex Iuda.	31	643	3398
8. Darius rex Persarum.	36	521	3520
9. Longimanus rex Persarum.	40	464	3577

6. Habito mundi anno, vt aliarum ærarum annos, ex mea supputa
colligas, sic procedes.

Tolle de an- nis mundi.	vt habeas annos à
1656	Diluuiio transacta.
2038	Nato Abrahamo.
2113	Promissione Abrahæ facta.
2138	Nato Isaac.
2198	Nato Iacob.
2328	Descensu Israel in Ægyptum.

P.
H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A IV

17 a

Tolle de annis mundi.	vt habeas annos à
2463	Nato Moysè.
2543	Exodo, Manna, lege Hebræis data.
2583	Ingressu in terram promissionis.
2856	Excidio Troiæ.
2979	Regno Dauidis, mortuo Saule.
3022	Templo Salomonis ædificari cœpto.
3059	Initio regni Israel, mortuo Salomone.
3254	Restauratis ab Iphito Olympiadibus.
3287	Urbe condita.
3432	Seruitute Babylonica, anno 1. Nabuchod. inchoata.
3450	Excisa à Nabuchodonosore Ierofolyma.
3481	Regno Cyri apud Persas.
3503	Inita à Cyro Monarchia.
3520	Templo Ierofolymis instaurato, tempore Darij Hystaspis.
3531	Exactis regibus. Primis Coss. Romæ creatis.

7. Hinc colliges v.g. Iotham filium Oziæ regis Iuda regnare cœpisse anno mundi 3281. à diluuiò 1625. à Natali Abrahæ 1243. à Promissione 1168. ab Exodo 738. Hi enim numeri resultant, si prænotata fiat subtractio ab anno m. cui primordia Iothami adscribo. Eadem est ratio de annis aliorum regum ad hæc æras legitimè, vt puto, reducendis.

8. Cyrus apud Persas anno 1. Olympiad. 55. ante Christum 559. regnare quidem cœpit; sed non ante 22. istius regni annum laxauit Iudæorum captiuitatem, vt alibi disputabam. Quibus animaduertis, facile intelligitur, & cum nostris rationibus conferentur, quæ Ribera illo præludio 2. latè disputat, & perstringit Cornelius hic in Harmonia Chronologica. Vide Tabulas annorum expansorum, & Epochas nobiliores ad calcem Manualis Chronologici V. T. declaratas.

Quando Iotham regnare cœperit.

P.
H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A 1 V
17

NOTE ET QVÆST. CHRONOL.
IN PROPHETIAM OSEE

Diu prophetauis Osee.

CAP. I. v. 1. Verbum Domini quod factum est ad Osee, filium Beai Ozia, Ioatham, Achaz, Ezechia regum Iuda. Hinc bene colliguntur interpretes, prophetias Osee, quantumuis sermonibus breuibus, nihilominus tempore editas, & per interualla distindas. Quod quidem Ozias regnauit annos 52. Ioatham 16. Achaz etiam ad 16. regni sui annum. Ezechias ad 29. Non tamen hisce omnibus annis Osee regnauit, cum prius aliquanto tempore Ozias regnauerit, quam Osee regnauit, & verisimile sit regem Ezechiam huic prophetæ superstitem fuisse.

Es in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel. Rex iste fuit pronepos Ierocari solet Ieroboam II. longè diuersus ab illo Ieroboamo filio Nabu mortuo Salomone, decem tribus Israel à domo Dauid abstraxit, & ceteris Israel, regnum adeptus anno fundati à Salomone templi 38. Ieroboam II. cuius Osee meminit, patri suo Ioaso successit anno 192.

Verf. 2. Principium loquandis Domino in Osee. Quidam, vt Lyranus, Hieronimus, Sa, putant his verbis solum significari ea quæ hic referuntur per prophetam diuinitus accepisse, quam sequentia ipsi reuelarentur. Alij autem cum eponymico censent indicari Deum prius per Osee locutum, quam per alios prophetas, atque adeo ipsum Oseam esse primum Prophetarum, quod eorum vaticinia, quæ proprijs codicibus exarata habemus. Non est mirandum, quin Moyses, Samuel, Nathan, Gad, Elias, Helisæus, & aliquot alij eorum libri Regum meminerunt, ante hunc Oseam floruerint. Ita Cornelius datus in hæc sententiam Ruperto, Haymone, Alberto, Hugone, Dionysio, & alij in hunc vers. Basilio & Rufino in cap. 1. Ise. quibus ad de Bellarmino, & alij Eccl. Et hic sensus Menochio ac mihi potior videtur. Rationem præbet fert Cornelius: quia iuxta priorè sensum ceteri prophetæ simili exordio profert vt, quod cum solus Osee fecerit, signum est eum indicare voluisse proprium esse ræquam primo omnium prophetarum, sensu iam declarato etiam innuere videtur ij, qui dū prophetas recensent, primū locum dicit Osee in textu sacrorum Biblior. Hebræus, Latinus, Græcus, Eusebius, Falsus Petauus ad annum periodi Iulianæ 3919. Osee, inquit, Ioel, Amos, & alij Isaias prophetarunt sub Ozia, rege Iuda. Fauent recentiores, vt Robertus & alij, qui duplicem hic literalem sensum admittunt: quod nimirum

Quidam propheta Osee præcesserunt.

Cur Osee primus Prophetarum dici possit.

Prophetas illius temporis primum Osee locutus sit Dominus, deinde ceteris: & quod Dominus, quando Osee loqui cepit, hinc exorsus fuerit, Abdiam fuisse priorem Osee quidam opinati sunt, existimantes Abdiam illum, qui tempore Achab floruit, eundem fuisse cum eo, qui inter minores Prophetas quartum locum habet. Quem errorem suo loco refellemus.

QVÆSTIO II.

Quando Osee prophetare cœperit.

1. Certum est Oseam prophetandi initium fecisse annis plusquam 12. ante mortem Ozia: anno enim regni istius 38. Zacharias rex Iuda mortuo Ieroboamo successit. 4. Reg. 15. v. 8. Tolle hos 38. annos de 52. quibus regnavit Ozias, remanebunt 14. quibus, ut minimum Ozias Ieroboamo superstes fuit. At qui ante mortem Ieroboami iam vaticinabatur Osee, ut ipse in exordio suæ prophetiæ testatur. Quot autem annis sub Ieroboamo, quot sub Ozia, Vatis functiones obierit, non est vna omnium auctorum sententia.

Osee vltra 12. annos sub Ozia prophetauit.

2. Quidam putant, regni Ozia primos tantum 24. annos, cum vltimis 14. annis Ieroboam concurrisse, ac proinde Oseam & Amos intra hoc tempus prophetare cœpisse. Annos autem circiter denos quaternos fuisse istis duobus regibus communes probant ex 4. Reg. 15. v. 1. vbi dicitur: Anno vigesimo septimo Ieroboam regis Israel, regnavit Azarias (qui & Ozias appellabatur) filius Amasæ regis Iuda. Ieroboam autem iste regnum administravit, vno & quadraginta annis: quibus si 27. detrahantur, residui erunt 14. quorum decursu Ozias in Iudæa, Ieroboam in Israelitide, rerum potiebatur, Lyrauus, Ribera, Arias, philosophantur, rati Roboamum hic ab Osee idcirco nominatum, ut intelligeremus Oseam, non extremo, nec medio tempore, sed eius initio ad prophetandum accessisse. Hanc opinionem hic proponit Cornelius: sed refutat Amos 1. v. 1. & Isaïæ 7. vers. 8.

Quidam tantum annos putant Ozia & Ieroboamo fuisse communes.

3. Ex hac sententia deducit Cornelius excidium Samariæ 90. ferè annis ab Osee prius denunciarum, quam illud contingeret: quia totidem anni colliguntur ab Ozia enthronismo, vsque ad annum 6. Ezechia, quo eversa est Samaria. Deinceps autem vsque ad Sedecia: casum, ait computari annos 134. quibus ad istos iam memoratos appositis, consunt anni 224. ab Azaria primordio vsque ad incensam à Nabuzardane Ierosolymam supputati. Inculcat idem auctor Osee, quem ait fuisse primum prophetarum vaticinari cœpisse, sub initio regni Ozia, additque (in Chronotaxi) Isaïam sua vaticinia exorsum post Osee, sub annum 17. Ozia, ut habet, inquit, Eusebius in Chronico, ante Christum, ut ipse opinatur 797.

Ab initio Ozia vsque ad casum Samariæ, quot annis.

ff 3 4. Hæc

Quandiu
Oziæ &
Ieroboam
fuerit reg-
nauerint.

4. Hæc ut illustriora fiant, expedit recollere, quæ de annis Oziæ & Ieroboami II. disputabam in libros Regum, & succindè annotabam in annorum expansionum circa annum ante Christum 838. & 812. Amasia regnum adiit anno 2. Iosæ regis Israel, & annos 29. regni habere co- raturus est. 4. Reg. 14. v. 2. nempe 14. annos regnante Iosæ in Israël. Ibid. v. 15. eodem Iosæ mortuo. Ibidem v. 17. His 15. annis posterioribus, Ieroboam II. principatum gerebat, quem anno 15. Amasia suscepit. Ibid. v. 23. Expe- nus decimus sextus Ieroboami, in primum regni Oziæ incurtebat, ma- mathia imperantis, ut nostræ tabulæ repræsentant. Quo fit, ut non 14. anni fuerint Oziæ cum Ieroboamo communes: sed 26. anni post- boam concurrerint, cum 26. primis Azariæ siue Oziæ, intra quos annos prophetantis Osee quærenda sint.

Duplex
initium
regni Ie-
roboam.

5. Mortuo Ieroboamo II. inter regnum 12. circiter annorum fuit interregnum tunc demum Zacharias regnum paternum semestri spatio delibavit, cum Azariæ regis Iuda. 4. Reg. 15. v. 1. Ex spatio huius interregni & 14. annis primis Ieroboami exurgit *duas* annorum 26.

6. Ieroboam duplex habuit regnandi initium: alterum viuo suo patre, quod alluditur 4. Reg. 15. v. 1. Vbi Azarias anno 27. Ieroboami dicitur regnum prouectus: alterum post parentis obitum, de quo intelligitur illud 4. Reg. 14. v. 23. Anno quindécimo Amasia filij Iosæ regis Iuda regnavit Ieroboam regis Israel in Samaria quadraginta & vno anno. Ab hoc posteriori exordio cepit Ieroboam annos 41. à priori verò 52. quorum vndécim quos cum Ieroboam rene suo communes habuit, non sunt Chronologici, ac idcirco à scriptoribus non supputantur.

Quot an-
nos regna-
vit Iero-
boam.

7. Excidium Ierosolymitanum puto fuisse annis ante Christum 590. cui si addantur 222. peruenietur ad annum 812. ante eandem æram, in confero enthronismum Oziæ. Anno ante Chr. 724. auspicio Ezechia in ruina Samariæ nobilitatum: tum addo annos 88. ut perueniam ad annum ante Chr. quo Azarias regni gubernacula accepit. Sic biennio tantum inter- nibus Cornelij mea supplicatio distat; quia Achazo 15. annos Chærologis attribuo; ille 16. Ananiam euerfionis Ierosolymitanæ ex hac summa ætate quem ille fortassis includit. Denique annum 17. Oziæ cum 796. ante Christum pocham; ille cum 797. ante Christum componit.

Anno an-
te Chr. 812
vignas
Oziæ,
Anno 724
Ezechia.

8. Eusebius in Chronico ad annum 17. Oziæ: *prophetabant*, inquit, *prophætae Osee, Amos, Isaias & Ionas prophetae.* Eusebium in hisce prophetis occurrunt referendos sequitur Freculphus, & ante hunc Nicephorus Const. qui loco quinto loco subiungit. Verum hi duo auctores annum certum Oziæ non signant, sicut neque Honorius Augustod. qui sub Oziæ scribit: *Osee, Ionas,*

Sensentia
Eusebij.

Freculphi.
Nicephori.

P.
H. Philipp
Chronolo
gic: Testan
A IV
17

Abdias, Ionas, Michas prophetant. At verò Chronicum Alexandrinum ad annum 17. Ozia hæc notat. Osee Beeris filius, Amos, & Ionas Amasbi ex Gopher vaticinabantur.

9. Quæ cum animo complector, dubius hæsit, quoniam potissimum anno regis Ozia cœperit Osee vaticinari: mihi enim persuadere non possum, omnes illos quos recenset Eusebius, vno illo anno 17. Ozia sua vaticinia exorsos. Verba autem Eusebij altero è duobus modis accipi possunt. 1. Illos quatuor prophetas anno isto 17. prophetasse quidem, sed vnum aut plures eorum citius incepisse. 2. Tunc Osee suas prophetias auspiciatum fuisse, reliquos verò annis sequentibus vaticinatos. Et hic posterior modus mihi saavius arridet: siquidem ex communi sententia, non ante 25. Ozia annum cœpit Amos prophetare. Et si verò fieri poterit, ut Osee ante annum 17. Azariae promeret oracula: id tamen nec asserit Eusebius, nec aliunde certa coniectura deprehendimus. Itaque ex æquo & bono primordia Osee vaticinantis ad 17. annum regni Ozia vel non procul inde reuocari posse autumo.

10. Ex dictis patet, eam opinionem, quam iam num. 2. referebam, ex falso argumento natam: siquidem Ieroboam non 14. sed 26. annos ab Ozia enthronismo regnavit in Israel. Hinc Amos, in diebus Ieroboam prophetavit duobus annis ante terræ motum, qui fuit anno 27. Azariae. Vide notata q. 1. in Isaiam, & infra in Amos q. 4.

Honorij Fast. Sicil. Ierusalem. Explicatur Eusebii.

Ozia & Ieroboam 26. annos simul regnarunt.

QVÆSTIO III.

Quando Ioel prophetaverit.

1. Rabbi Salomon, quem laudat & sequitur Lyranus (sine tamen præiudicio contrariæ sententiæ, ut ipse fatetur) Ioelis prophetiam refert ad Ioram regem Israel: quia sicut Heliseus prænuñciauit famem futuram; ita iste expressit modum, quo famas inducta est, nimirum per corrosionem erucae, bruchi &c. Quam opinionem merito explodunt recentiores huius loci interpretes, ut Ribera & Cornelius, famas enim ab Helisæo prædicta, mox evenit viuo adhuc Helisæo, ut patet 4. Reg. 2. Ioel autem non fuit synchronos Helisæo, ut ipsius Hebræi fatentur, qui Ioelem ad Manassæ tempora differunt. Iure itaque absolute negatur, quod Lyranus cum paucis sine ratione producit, siue dicamus Ioel vaticinante reuera erucas, locustas, bruchos, & auruginem fruges Hebræorum devorasse, siue potius per has agrorum pestes intelligamus varias cladés, quas Hebræo populo sui hostes intulerunt. Addit Ribera Rab. Salomonem locurum non tam ex proprio sensu, quam Auctoris Seder Olam; qui tamen hac in re sibi non constat, cum tradat Ioelem sub Manassæ vaticinatum.

1. Opinio sub Ioram. Resoluitur.

2. Ali-

P.
H. Philipp

Chronolo
g. Testan

A 1 V

17

2 Opinio
sub Ma-
nasse.

- 1.
- 2.

2. Aliqui temporibus Manassæ Ioelem prophetasse volunt, probant quia in duas tantum tribus inuehitur: ergo verisimile est, 10. tribus tantum fuisse. Quod contigit anno 6. Ezechia. *Probat 2. ex 4. Reg. 21. v. 10. 23. v. 26.* vbi Deus Prophetas misisse dicitur, qui impendentes, propheciæ Manassæ regno Iudæ calamitates denunciarent. Huc accedit, quod in 70. Sixti V. Ioelem post Micheam ponatur, & ipse Ioelem Ierololymorum ætate graphicè depingat, vt illud quasi vicinissimum cernere videatur. Hæc opinio est Hebræorum in Seder Olam, Rab. David, Genebrardi, Moroni, & c. quæ quam valde probabilem esse dicit Cornelius, Argumento in Ioelem Iodolphus Gualterus ad annum 14. Ezechia, notat Ioelem eo tempore prophetasse.

Ante Ma-
nassen pro-
phetas
Ioelem.

3. Eorum tamen rationibus malo subscribere, quicquid, quam sub Ioelem prophetasse autumant. Est S. Hieronymi *Isa. 1. Vno*, inquit, volumine tempore *Isaiam, Osee, Ioelem, Amos* prophetasse, ex regibus, qui ponuntur in titulo, cognoscitur Ioelem 1. Tempore in quibus prophetas eadem debemus accipere, quæ in Osee diebus *Ozia, Ioatham & Achaz, & Ezechia regum Iudæ, & in diebus Ierololymæ regis Israel.* Quam explicationem Lyranus probabilem esse tateretur Ioelem. Huius rei generalem dat regulam idem Hieronymus *Præf. in 1. Ierem.* dum ait, in quibus tempus non præfertur in titulo, sub illis eos regibus prophetasse, & hi, qui ante eos habent titulos prophetarum. Eiusdem sententiæ est S. Theodoretus, Remigius, Bellarminus, Ribera, Cornelius, Menochius, & S. Augustinus 28. *Ciuit. 27.* dum asserit Ioelem sub Ioatham prophetasse magis Emmanuel Sa, qui ad initium Osee sic scribit: *Osee æque uisus est Ioelem, Abdæ, Amos, Ionæ, & Michæ scilicet eodem ferè tempore, hæc prophetarum.*

Regula
notanda.

Ad 1. Opi-
nionis 2.

4. Primæ rationis in contrarium consecutionem facile negabunt etiam laudati, dicentque non pauciora fortasse apud *Isaiam* aliosque prophetas vaticinia stante adhuc regno *Israel*, contra duas tribus edita fuisse, quæ apud Ioelem reperiantur. Aliæ prophetiæ sat multæ alijs prophetis inspiratæ fuerunt contra *Israel*, idque tempore Ioelem, ac idcirco non est hic in 10. tribus detonsaret.

Ad 2.

5. Ad secundam rationem facile dictum est, Ioelem sub *Ozia* capisse, sed sicut *Isaiam* vsque ad *Manassæ* regnum sua vaticinia produxisse, & Ioelem in eorum prophetarum numero non fuisse, de quibus est *Isa. 21. Reg. 21.* Quæ verò cap. 23. narrantur, nec ad Ioelem, nec ad *Manassæ* tempora spectare videntur.

Ad confir-
mationem.

6. Nec refert, quod editio Romana 70. Seniorum Ioelem Michæ ponat: illa enim editio non est maioris, imò nec æqualis auctoritatis cum

eiusdem Sixti V. & Hebræa, quæ loelem Michææ præponunt. Adhæc si 70. interpretēs temporis ordinem sequerentur, & loel primum sub Manasse prophetasset: Ionas Manassen non præcessisset: quod nec aduersarij concesserint. Denique S. Vates affluente prophetico splendore, potuit æquè clarè Ierolimorum euerisionem, ante cladem Samariæ, quam posteam præuidere, & ad viuam repræsentare. Itaque arbitror loelem sub Ozia, viuo adhuc Ieroboamo II, ante Amos vaticinari cœpisse, vt iam num. 3. ex S. Hieronymo referrebam.

QVÆSTIO IV.

De tempore, quo prophetauit Amos.

1. Errum est eum prophetaſſe, in diebus Ozia regis Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Iſrael ante duos annos terra motus. Amos 1. v. 1. Et rarus de Ieroboam dubitare vetat cap. 6. v. 10. Sed quæſtio eſt, quoto anno regni Ozia, quoto Ieroboam hic terræ motus contigerit. Arias, Ribera, & alij nonnulli contendunt hunc terræ motum, fuiſſe ante annum XV. Ozia, ob rationem ſupra allatam q. 1. num. 2. & aiunt, interregnum 13. annorum fuiſſe in Iuda, Amaſia interim vel viuente, & in in Lachis commorante, vel potius eo mortuo, antequam Ozias ad regni ſaſtigium eucleretur. Iosephum & Eusebium ſibi aduerſari fatentur quidem; at nos, inquit Ribera, veritatem & concordiam rœmur, cuius nullam habuerat rationem.

2. Veram & nos cum Iosepho & Eusebio alijsque mox citandis veritatem atque concordiam, ſed aliter propugnauimus ad 4. Reg. idque varijs quæſtionibus de annis Amaſiæ, Ozia, Iorami propoſitis & diſcuſſis, tum Iſa. 7. q. 3. nec non patulo ante q. 2. de Oſec. Quam ad rem appoſitè hunc locum interpretatur Cornelius dum itum terræ motum tribuit anno 27. & ex conſequenti Amos hęc vaticinatum anno 25. eiusdem Ozia, quo adhuc in viujs degebat Ieroboamus II. rex Iſrael. Vnde vsque ad Samariæ regniſque Iſraelitici excidium annos 70. ſupputat Iſaias cap. 7. v. 8. Et bene monet Cornelius hanc ſententiam eſſe communem Doctorum & interpretum, pura Hebræorum, S. Hieronymi, Cyrilli, Procopij, Remigij, Ruperti, Hugonis, Lyrani, Clarij & aliorum. Quod etiam Faſti Siculi tradunt.

3. Huius terræ motus meminit Iosephus lib. 9. Antiq. cap. 11. vbi refert Oziam regem Iuda ſecundis rebus elatum, munus ſacerdotale uſurpare, & in altari thymiamatis incenſum adolere voluiſſe. cui cum ſacerdotes obſiſterent, mortem eis minarabatur. Et ecce tibi, inquit, terra vehementer concutitur, fiſſoque ſupernè templo radius Solis os regis improbum ſerit, quod è veſtigio lepra conſectum eſt. Quod eo tempore lepra fuerit infectus, quo ſibi functionem ſacerdotalem arrogare

Quæſt. Chron. P. 3.

22

præſu-

Auct. v. i. tas Biblica rum Lacinorum.

Sub Ozia Ios. ſ. ruit & ius Ieroboamo.

Quando fuerit iſta terra motus.

1. Opinio.

1. Opinio.

Iſte motus terra fuit anno 27. Ozia.

præsumebat, fidem facit liber 2. Paralip. cap. 26. v. 19. Iratusque Ozias manu iheribulum, vt adoleret incensum, minabatur sacerdotibus, statimque a fronte eius coram sacerdotibus. Et vers. 21. Fuit igitur Ozias leprosus propter mortis suæ. Interea, ioatham filius eius rexit domum regis, & iudicabit populum, vt ibidem legimus & 4. Reg. 15. v. 5. Tunc regnare cepit ioatham huc parente suo, eratque viginti quinque annorum, & sedecim annis regnavit. 2. Paralip. 27. v. 1. subacti mortuo Azaria. Anni verò illi 27, quibus ipse perstitit regnabat ioatham, Scriptura silentio præterit, quia Chronographi sunt, sed annis 57. Ozias absorbentur.

Corollarium.

4. Hinc colligo i. communis sententiæ auctores non solum Iosephum iam S. Hieronymo iure merito assentiri, qui in cap. 14. Zachariae in contextatur. Terra motus autem in diebus Ozia regis Iuda illius temporis tractatur, qui alio nomine Azarias dicitur, illicitum sibi sacerdotium vendicare conatus, & iustus in fronte est. De quo terra motus & in Amos principio legimus. Neque habetorem vllam ab auctoribus propositam memini, quæ per suaderet eorum traditionem esse falsam, qua multis Christianorum assensum terræ motum ad annum 27. Ozia referendum putant.

Corollarium 2.

5. Colligo secundo, nec Oziam lepra percussum anno 38. regni sui, sed finem anni 14. quicquid aliqui velint. Tertio, ioatham nec post mortem patris sui nec trium duntaxat annorum, quando patens eius in lepra incidit, sed anno 16. ætatis suæ patre suo leproso vitam priuam agente, palatium suscepit gubernandum. Quarto, Interregnum 13. annorum non fuit Amasiam & Oziam; alias enim diceret quispiam, alijs etiam in locum regio ponendum esse aliquod subinde interuallum in enumeratione regum & Israel, quo mirum in modum Chronologiæ filum intricaret, vt de hoc argumentatur. Sufficit autem, si Anarchia 12. circiter annorum inter Amasiam & Zachariam reges Israel inseratur, serie regum Iuda nunquam interrupta.

QVÆSTIO V.

An Hebraei per annos 40. diuinis sacrificijs abstinuerint in deserto.

Hebraei aliqua sacrificia Deo obtulerunt in deserto.

1. Hoc indicare videtur Amos cap. 5. v. 25. numquid hostias & sacrificia offeretis mihi in deserto, quadraginta annis domus Israel: E conitatio verò, non nisi 40. annos fuerunt in deserto, vt suis locis probatum est, & tamen non primo Exodi ad Pentecosten, edificauit Moyses altare ad tractus montis Sinai, & obtulerunt holocausta, immolaueruntque vitulum, &

P.
H. Philipp

Chronologia
vet. Testam.

A IV
17 a

Domino vitulos. Exodi 24. v. 5. Rursus anno 2. Exodi in deserto oblata sunt sacrificia. Exodi 40. Leuit. 9. & 10. & latè refertur Num. 7. quando Principes sua munera per 12. dies in dedicatione altaris obtulerunt. Post quas oblationes non sunt in deserto nisi 39. annis peregrinati, iisque non integris. Quonam igitur modo eos Deus redarguit, quod 40. annos legitimis sacrificijs abstinerint?

2. Responder S. Hieronymus in hunc locum. Ex eo, inquit, tempore, quo aurum in caput vituli transformarunt, dicentes: *Isti sunt Dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Aegypti*, omnia quæ fecerunt, non Deo, sed idolis fecisse monstrantur. Et quod postea quædam Domino eos legimus obtulisse, non voluntate, sed pernarum fecerunt metu, & eorum interfectione, qui propter idola corruerunt. Deus autem non ea quæ offeruntur, sed voluntatem respicit offerentium. Denique vbiicumque occasio fuit, semper corde reuertii sunt in Aegyptum, desiderantes allia & cæpe, & cucumeres & carnes Aegyptias, & manna quod de cælo datum est, contemnentis. Quod ipsam exaggerat S. Stephanus Act. 7. quia nimirum toros illos 40. annos, quibus Hebræi per desertum vagi fuerunt, tam exiguum apud eos sacrificiorum studium & exercitium erat, ut æstimatione morali pro nihilo reputari possit, ut præter alios, hîc exponit Lyranus. Quæ expositio videtur esse etiam Chrysolomi & Bedæ Act. 7. Alberti, Hugonis, Menochij, Harzi in hunc locum, & meo iudicio minimè contemnenda est.

3. Respondent Ribera, Cornelius & alij plures, hos annos de rigore Mathematico fuisse 38. imò ferè 39. vulgari tamen & sacris literis vsitata computatione, dici 40. quia integri duntaxat numeri quandoque exprimentur, licet aliqui deis, aut desit, aut superfit. Ut Iud. 9. v. 5. *Et occidit fratres suos, filios Terobaal septuaginta viros super lapidem vnum.* Et tamen, inquit Ribera, huic numero defuit loachan natus minimus, & ipse Abimelech, qui occidebat, ut ibi videmus. Fuerunt igitur 68. omnes enim filios Gedeonis legimus cap. 8. fuisse septuaginta. Hæc ille. Similia referebam alibi, & habet S. Augustinus q. 47. in Exodum, & 15. Ciuit. 24. alijque passim. Vide notas Num. 14. & Ios. 5. v. 6.

Paucula sacrificia pro nulla reputantur.

Aliquam do numerus rotundus ponitur ommissa fractione.

QVÆSTIO VI.

De tempore Abdia Propheta.

1. Hieronymus in Abdia cap. 1. sic præfatur: *Hunc aiunt esse Hebræi, qui sub rege Samaria Achab, & impiissima Iezabel, pavit centum prophetas in specubus.* Quam Hebræorum traditionem Eusebius & Lyranus expressè, alij saltè tacitè

1. Opinio

sequuntur, Dorotheus de vita & morte prophetarum, Epiphanius, Rupertus, Hugo, Sanctius, Castrius, vt norant Ribera & Cornelius. Vt Epiphanius putant hunc S. Vatem fuisse tertium illum Pentateuchum qui cum supplex Eliam ad Ochoziam regem filium Achab accesserat, tum effugit, in quem præcedentes Quinquagenarij miserè incurserat.

*Comunis
& vera
sententia.*

*Abdias
sub Ozia
propheta-
uit.*

2. Alij communem regulam secuti censent Abdiam, cum in titulo tempus præferat, sub illis regibus prophetaſſe, sub quibus præcedere prophetauerat, nempe in diebus Ozia regis Iuda & (forte) didus Iroham regis Israel. Ita Bellarminus, Ribera, Sa, Cornelius, qui bene in hanc sententiam laudant Theodoretum & Cyrillum, sed & Hieronymum, qui hoc abbraorum opinionem recenset, suam autem declarat, ad initium Osee & Osee, Isaiam, Ioelem, Amos, Abdiam, & Ionam, fuisse synchronos. Abdiam qui Remigius, prophetauit eodem tempore & sub iisdem regibus, quibus Amos quoque & Michaas. Quam doctrinam opinioni præcedenti longè nendam arbitror: quia Osee primus prophetarum habetur, iuxta illud scriptum loquendi Domino in Osee. Abdias autem ille, quem historia regis Achab memorat, non exiguo temporis interuallo præcedit Oseam. Confirma- qui 1. Nam si Abdias propheta fuisse regis Achab Pentateuchus dicitur, id nullo vel in Scriptura indicio, vel apud Iosephum indicari. Abdiam solum Idumææ cladem minatur, quam intulerunt Chaldeis: si vero Abdiam prophetaſſet, eam calamitatem, quæ fuit sub Amasia, quippe viciniore relictuisset, de qua 4. Reg. 14. v. 7. Ipse percussit Edom in valle Salimæ & apprehendit petram in pralio. Menochius ait, Abdiam prophetaſſe sub Achab, Achaz, & Ezechia: quod non de initio, sed progressu prophetarum potest.

Obiecti.

Adi.

3. Brito apud Lyræm hæc in prologum S. Hieronymi, fatenti hunc 2. ctorem retulisse Abdiam ad tempus prophetantis Amos, secundam regulam, quæ monet, vt ij prophetæ, in quibus tempus non præferatur, sub illis regibus prophetaſſe censeantur, sub quibus præcedentes quæ notis Chronologicis insignitos habeant, prophetauerunt. Hoc, inquit, tur, sed duo opponit. Alterum; S. Hieronymum videri non tam exactè quam ex Iudæorum traditione locutum. Alterum, dici posse, quod Abdiam Achab, fuerit valde iuuenis, sub Ieroboam autem valde senex. Etiam ex sacris codicibus supputat, Ochozias filius Achab regnavit annos 12. Iehu 28. Ioachaz 17. Ioas 16. quem proximè securus est Ieroboam. Illis bus colligitur numerus annorum 75.

4. Hæc Britonis oppositio mihi parum idonea videtur. Nam quod effugium spectat, S. Hieronymus istam regulam sæpius adhibet, tanquam hanc

P.
H. Philipp

Chronolo
gicæ Testam

A IV

17

ad ineundas temporis rationes de hisce 12. prophetis. Vide in Ioelem, q. 3. num. 2. Alteram autem effugium, et si non aperte periculosum: attamen minus tutum videtur. Abdias enim ille, qui sub Achab floruit, erat patronus prophetarum, & dispensator domus regie. 4. Reg. 18. ver. 3 & 4. quæ duo officia in æratem valde inuenientem non cadunt. Illis 75. annis addendi sunt aliquot alij, quibus Abdias sub Ieroboam II. vaticinatus est, nisi fortè ariolando dicamus Abdiam sub initium regni Ieroboam è vita excessisse: quod probari non potest, si negeretur. Denique regula prædicta maximè intelligitur, de tempore illius regis, qui vltimus regnavit, quando plurium regum tempora signavit præcedens propheta. Cum igitur Amos prophetaverit, non solum sub Ieroboam rege Israel, sed etiam sub Ozia rege Iuda, oportet ad annos prædictos 75. addere 15. siquidem antequam Ozias regnaret, vixit Amasias rex Iuda, postquam mortuus est Ioas parens Ieroboami, quindecim annis. 4. Reg. 14. v. 17. Istis autem 15. annis regnabat Ieroboam II. ita vt annus 16. istius, cum primo Ozia congreneret. & à morte Achabi, vsque ad initium regni Ozia, 90. anni numerandi sunt. Vide tabulas annorum expanforum, quæ enthronismum Ozia ostendunt anno ante vulgarem æram Christi 812. Ad hunc annum appone 90. & exurgat annus ante Christum 902. qui cum anno vltimo regni Achab concurrat.

5. Bene autem aduertit Bellarminus de Script. Eccles. Abdiam ita in sua propheta loqui de bello Chaldæorum contra Ierusalem, & Urbis captiuitate, ac sitis iam esset peracta: non quod post Michæam, & Ionam, & Urbis excidium prophetauerit; sed quod more prophetarum per verba præteriti temporis, futuram certò præcinit calamitatem.

5. Vates aliquando tempus præteritū profuturo v. supranro

Q V Æ S T I O VII.

De tempore, quo Ionas de Ninive prophetauit.

1. Rvdolphus Gualtherus in Chronologia, quam præfixit homilij in 12. minores Prophetas, ad annum ante Christum 823. Ozia 6. Ieroboami 32. circa hæc tempora, inquit, Ionas Niniven mittitur. Annis deinde sequentibus, nota Oseam, Isaiam, & alios prophetare cœpisse. Quod ipsum facit Chytræus & Alstedius: à qua Chronographia, non parum dissentio. Nam anno ante æram Christi 827. ordior 19. Amasie, & quintum Ieroboami: anno verò ante eandem æram 807. ordior Ozia sextum & Ieroboami 21. vt latius declarauit lib. 4. Reg. vbi ostendi annum primum regni Ozia concurrere cum sexto decimo Ieroboami.

1. Opinio.

2. Melius philosophantur alij, dum afferunt Ionam contra Ninuen vaticinatum, post Oseam, vt Ribera, Cornelius & complures alij interpretes in

Conclusio.

Ozia
tenti

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Olee, ut ibidem annotavi. Quod sub Ieroboamo Deus per Ionam
 euerfionem Niniues, eaque contigerint, quæ hic referuntur, probatur
 ex illo 4. Reg. 14. v. 25. Ipse (Ieroboam) restituit terminas Israel, ab Iordanibus
 usque ad mare solitudinis, iuxta sermonem Domini Dei Israel, quem locuta est pro
 suum Ionam filium Amathi. Hæc tamen ratio mihi parum efficax videtur
 nim potuit, ut Ionas aliquot annis prius victorias Ieroboami præciseret
 subuerfionem Niniues minitaretur. In hac autem quæstione, de patre
 contra Niniuen disputamus, quam editam esse, eo ferè tempore, quod
 res prophetæ, nempe Amos & Abdias prophetauerunt, docent S. Hieronymus
 hic in prologo, Eusebius in Chronico & lib. 10. de præp. Euang. cap. 17. & Iulianus
 gustinus lib. 18. de ciuit. cap. 27. Bellarminus de Script. Eccl. Sa. ad Ieroboam
 ius prophetiæ.

3. Eorum ratiocinia non probo, qui Ionæ historiam & vanciam
 tuordecim primos annos Ozia adstringunt, persuasi Ieroboam octo
 annis cum Rege Ozia regnasse, idque probare nituntur ex illo 4. Reg.
 vers. 23. Anno quinto decimo Amasia filij Ioas regis Iuda, regnauit Ieroboam
 regis Israel in Samaria quadraginta & vno anno. Et cap. 15. Anno viginti
 regis Israel regnauit Azarias filius Amasie regis Iuda. Eorum, inquam,
 non probo: siquidem ut alibi dicebam, Ieroboamus in patris regna
 tum successit anno 15. Amasie, ut colligitur ex illo 4. Reg. 14. vers. 17. Ieroboam
 tem Amasias filius Ioas rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius Iachaz rex
 quindecim annis. His 15. annis Ieroboam mortuo suo parente regnauit
 ita Ozias mortuo patre suo Amasia regno potitus est anno 16. Ieroboam
 tea verò idem Ozias cum parente suo, alios vndecim annos regnauit
 circa primordia regni Ozia tribuuntur anno 16. Ieroboami post
 obitum regnantis: hic autem annus 16. erat 27. eiusdem Ieroboami
 patre suo superstitite regis titulos adeptus fuerat, & de hoc postea
 intelligitur initium cap. 15. lib. 4. Regum. Idem docet Cornelius à Lapide
 mos 1. cum Caietano, Castrio, Torniello, quibus assentitur Perizonius, lib.
 ro 41. quibus Ieroboam regnasse dicitur, à morte parentis ipsius conueniunt
 sunt, nempe ab anno ante æram Christi 827. vsque ad 786. ante æram
 ram, quando Ieroboamus fatis concessit, Ozia annum regni sui 27. agens
 que Ieroboamus non tantum 14. annos Ozia regnante regnauit, sed 27.
 anni Ozia fuerunt ipsi cum Ieroboamo communes. Hinc Amos propheta
 duobus annis ante terræ motum, hoc est, circa annum 25. Ozia, & quæ
 Ieroboam Amos 1. v. 1.

4. Ratio probabilis, ob quam Ionæ prophetiam de Niniue ad Ieroboam
 & Ieroboam refero, ducitur ex illa regula, quam plerique cum S. Hieronymo

*Ionas pro
 phetauit
 de Niniue,
 non 14.
 primis an-
 nis Ozia,
 sed 17. annis*

P.
 H. Philipp

Chronolo
 vet. Testam

A IV
 17

vsurpant, vt nimirum prophetia, quæ certis temporum notis caret, reuocetur ad tempus ab alio vate antecedente proximè notatum: proximè autè Amos 1. v. 1. exprimitur biennium ante tertæ motum, (qui contigit anno 27 Ozia) quædo adhuc in viuis degebat Ieroboamus. Vnde bene concludunt sacri interpretes Amos prophetare cœpisse anno 25. Ozia, in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel. Itaq; nõ video, cur Ionas cõtra Ninium in tonuisse putetur ante 25. annum Ozia, licet fortè prius de restitutione terminorum Israel sit vaticinatus. Quod tamen valde incertum est, cum non constet, vtrum Ieroboamus illos terminos Israeli assèruerit ante annum regni sui quadragesimum, Ozia vicefimum quintum.

5. Si Ionas iste, qui inter 12. minores prophetas locum habet, fuit Sarpaz filius, ab Elia ad vitam reuocatus, vt nonnulli putarunt; necesse est, eum valde grandæuum fuisse, vt palam faciunt ea, quæ referēbam q. 6. num. 4.

QVÆSTIO VIII.

De tempore, quo euersa est Niniue.

1. **H**Ac de re latè disputat Cornelius Amos 2. & alij, quos laudabam in Tobiam q. 4. Quibus adde primò, iuxta meas rationes ab vltimo anno Ioatham regis Iuda, vsque ad decimum tertium Iosia, colligi annos 115. non tamè ideo cõsiderari, Ninium anno 13. Iosia destructam. Nahum enim fuit synchronus Michææ, ad quem sermo Domini factus est, in diebus Ioatham, Achaz, Ezechia regum Iuda. At vero non constat, vtrum sub Ioatham, an verò sub Achaz, aut potius sub Ezechia, contra Ninium prophetauerit, ac proinde Iosephi auctoritas de interitu Niniues, non est magni ponderis, vt cum Petauio dicebam q. 4. in Tobiam. Imò Cornelius ait Iosepham errare, dum ait Nahum cœpisse prophetare sub Ioatham, cum cœperit sub eius nepote Ezechia. Vide notas in Nahum.

2. Adde 2. Annos 70. captiuitatis non esse supputandos ab anno 13. Iosia aut vltimo Ioatham: sed à primo Nabuchodonosoris, vt latè declarauit sub finem lib. 2. Paralip.

3. Adde tertio, illam supputationem mihi videri cæteris probabiliorē, quæ Cyrum anno 21. quàm in Perside regnauerat, cœpisse Babylonem, ita vt annus primus Monarchiæ Cyri Babylonicæ esset vigesimus secundus regni Persici.

4. Adde quarto, ex multorum auctoritate præstantium, ab euersis Ierusalem, vsque ad annum 2. Darij Hystaspis colligi annos 70. vt latè alibi reuocatus. Vnde fit, vt anni 70. captiuitatis, quam Cyrus anno 1. suæ Monarchiæ laxauit, non proueniant ab anno vltimo, sed quarto Ioachimi. Itaque

Ionas cõtra Ninium nõ ante ann. 25. Ozia prophetauit.

Latè tempus quo de terminis Israel vaticinatus est. Non videtur fuisse filius Sarpaz.

Annus 13. Iosia fuit 115. aut 116 ab obitu Ioatham.

Vnde computantur anni 70. captiuitatis Bab. De annis Cyri.

Excisa Ierusalem ante ann. 2. Darij Hystaspis.

anni 21. Cyri: 35. Astyagis, & 14. vltimi Cyaxaris, adæquate respondet 70. Babylonicæ seruitutis.

Explicatur Euseb.

5. Adde *quintò*, Eusebium non satis sibi constare (vt bene videtur in cap. 2. Nahum) dum primordia Cyaxaris refert, ad annum expugnationem Niniue inchoatè ad annum 28. eiusdem Iosia: computat, ad annum quartum Ioakimi filij Iosia: Sic enim Cyaxares Niniue ingressus, anno regni sui decimo tertio, aut saltem vicefimo circiter, teste Herodoto, elapsi sunt anni 28. inter obsidionem Niniue, & expugnationem eiusdem, regnante Cyaxare: quo annorum intervallo Scythæ Asia: vsurpabant.

Niniue nõ est eversa à Cyaxare anno 24. Nabuch.

6. Adde *sexto*, calculos eorum non videri legitimè dispositos, quæ Nabuchodonosoris, Ægypto iam subiugata, putant Niniuen ab ipso regnante Cyaxare: Cyrus enim anno ante Christum 560. aut postea regnum Persarum adiit, cui si adicias annos 35. Astyagis, consurgit ante Christianam epocham, quo iniit annus 15. Nabuchodonosoris ante Christianam epocham, quo pridem obierat. Adhuc anno 27. rionis Iechonia:, qui erat 33. aut 34. Nabuchodonosoris, Ægypti vltimè prædicit Ezechiel cap. 29. v. 17. Ergo necdum eam subiugauerat Nabuchodonosor anno regni sui 24.

An Alexandria prius vastata fuit quàm Niniue.

7. Nec obstat, quod Nahum 3. v. 7. & 8. Niniue dicatur subverti, ut Alexandria, Nam in primis vtraque ciuitas sæpius capta est. Denique aperte Propheta fore, vt prius à Nabuchodonosore Alexandria vastata, Niniue destruatetur Aprie à Chaldæis deuicta: sed fortè solum destruatur melius actum iri cum Niniue, quàm cum Alexandria. Denique certum tempore, quo Nahum ista vaticinabatur, Alexandriam à Nabuchodonosore captam non fuisse, ac idcirco S. Vatem aut de aliqua vastatione Alexandria: quæ tempora Nabuchodonosoris præcesserat, locutum, aut solutum, Alexandria: & Niniuen pari calamitate affectum iri, siue illa antea vastata fuerit, siue non.

QVÆSTIO IX.

Quo tempore Michæas prophetauerit.

Quando regnare ceperint, Iosiam, Achaz, Ezechias.

1. **H**anc ipse quæstionem in genere soluit initio suæ prophetiæ, Verbum Domini ad se factum in diebus Iotham, Achaz, & Ezechias: quod vidit super Samariam & Ierusalem. Iotham regnare cepit anno Christi 760. Achaz 744. Ezechias 729. quem anno 700. ante Christum obiisse puto. Itaque si toto istorum regum intervallo Michæas prophetauerit,

P.
H. Philipp
Chronolo
vet. Testam
A IV
17

eius prophetiæ ad annos fere 600. erunt protendendæ. Est autem incertum, quoto anno Ioatham incepit, quoto Ezechia propheta defierit: ac proinde non constat, quoto annos prophetæ munus obierit. Bellarminus initio regni Ioatham Michææ vaticinia adferibit. Quod de quibusdam intelligi potest. Quædam etiam ultra annum 6. Ezechia differti non possunt, quibus nimirum Samariæ calamitas denunciatur, cum illo ipso anno 6. Samaria excisa, atque adeo regnum Israel euersum. Anno sexto Ezechia, id est, nono anno Osee, regis Israel capta est Samaria, & translata rex Assyriorum Israel in Assyrios. 4. Reg. 18. vers. 11.

2. Hinc bene notant recentiores huius prophetiæ interpretes, istum Michæam esse diuersum ab illo Michæa, qui Achab regi impio cladem & interitum prædixit. 4. Reg. 22. vers. 17. Interempto enim Achabo, regnavit Ochozias filius eius annos 2. Ioram 12. Iehu 28. Ioachaz 17. Iofias 15. Ieroboam 41. tum e lapsu annorum circiter 12. interuallo regnavit Zacharias 6. menses, Sellum mensium vnum, Manahem annos 10. Phaceia 2. Huic successit Phacee, cuius anno 2. regnare cæpit Ioatham, 4. Reg. 15. vers. 32. Sic annis 140. & eo amplius Michæas filius Ieremia præcessit Ioathamum, sub quo Michæas Morasthites vixit 12. minoribus prophetis in Samariam & Ierusalem detonare cæpit. Itaque diuersi omnino Vates fuerunt communi Michææ nomine appellati, quorum posterior paulo post Oseam, Ioelem, Abdiam, & Ionam vaticinari agere susest, & cum eis idem postea munus usurpauit, vt bene monent Cornelius & Menochius, contra Epiphanium & Dorotheum in vita Michææ, qui scribunt eum sub rege Achab clariuisse. Cornelio præiuit Ribera præludio 2. in minores Prophetas numer. 22. vbi obseruat Michæam initio suæ prophetiæ subtraxisse nomen Oziæ: sed tantum nominasse Ioatham, Achaz & Ezechiam, vt indicaret se post Osee, Amos & reliquos, qui ad eorum tempora referuntur ad vaticinandum accessisse. in quo perspicue cernimus, inquit, ordinem temporis fuisse seruatum, vt idem fieri intelligamus in cæteris, qui prophetie sua tempora tacentur.

Hic Michæas est diuersus à Michæa filio Ieremia

QVÆSTIO X.

De tempore quo Nahum prophetauit.

1. Certum est Nahum, post Ionam vaticinatum esse: siquidem Niniuitæ ad Ionæ prædicationem penitentiam egerunt, & miseratus est Deus super malitiam quam locutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit. Ionæ 3. v. 10. Sed cum postea in peccata proxima relapsi essent, & immani crudelitate, tum in alios, tum verò maxime in Israelitas sæuissent, post Ionam, imminens ipsis interitus per Nahum denunciatur.

Ionas fuit ante Nahum

Quæst. Chron. P. 3.

h h

2. Sub

P.
H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A IV
17^a

Non pre-
stavit
Nahū post
Ezechielē.

Sed sub
Ezechia.

Quor an-
nis Nahū
sit Iona
pessior.

2. Sub quo autem potissimum rege prophetauerit, non est una sententia. Apud Clementem Alexandrinum lib. 1. Strom. Nahum prophetaem prophetasse legitur. Verum id passim ab auctoribus negatur. Lib. 9. Antiq. cap. 11. sub Ioatham id factum existimat, Hebræi in Seder Arias, Genebrardus, Vatablus sub Manasse, sed eius utpote regis in partem tacuisse.

3. Alij probabilius Ezechia temporibus hanc prophetiam habere. S. Hieronymus, Theophylactus, Remigius, Haymo, Albertus, quos sequuntur Neoterici, Ribera, Bellarminus, Sa, Castrus, Cornelius & Tullius ad ann. m. 3521. opinatur Nahum prophetare cepisse anno vno ante fam ab Sennacherib Ierosolymam, nempe anno 13. Ezechia, Cornelius ad annum 6. eiusdem. Annum illum quo primum suas prophetias Nahum valde incertum puto: esto plures & melioris notæ auctores, etiam inter se constituant, inter annum sextum Ezechia quo 10. tribus abductæ sunt. Annum quartum, quo Sennacherib Iudæam inuasit: quia inter causas eius dicitur excidenda, assignatur scinitia Assyriorum, qua in 10. tribus bacchati. Hinc S. Hieronymus præf. in Nahum: Post Ionam Michæam tur, & post Michæam Nahum, qui interpretatur consolator. iam etiam tribus deductæ fuerant in captiuitatem, sub Ezechia rege Iuda, sub quo etiam in consolationem populi transmigrati aduersus Niniuen visio cernitur. Quæ rat parua consolatio, tam his, qui iam Assyrijs seruebant, quam reliquis sub Ezechia rege de tribu Iuda & Benjamin ab iisdem hostibus obducentibus vt audirent Assyrios à Chaldæis esse capiendos.

4. Cornelius censet ab initio Ionæ, vsque ad Nahum fluxisse etiam, aut 97. contra Hebræos, qui non nisi 40. numerate volunt: initium autem Ionæ prophetantis componit cum exordio regni Ozia, qui regnavit ante Ioatham 16. Achaz 16. Ezechias ante vaticinia Nahum 6. vel forte 12. quæ prædictus annorum numerus conflatur. Mihi vero Ionas contra Niniue haud videtur prophetaesse ante Amos, cuius prophetiarum exordia ad annum 25. Ozia reuoco: quicquid sit de tempore, quo Ionas de vaticinijs leuonem vaticinatus est. Regi Achab non nisi 15. annos Chronologicos impendit, sed num 6. Ezechia completum arbitror anno ante Christum 722. cui appropinquatum puto. Cum autem nos lateat, quoto anno Ozia Ionas, quoto Ezechia Nahum prophetandi initium dederit, idcirco non ausim horum prophetarum diastema certo annorum numero definire, sicuti, nec a se ferere quot annos Nahum prædixerit Niniues excidium antequam eueniret. Si Nahum cepisset anno 6. Ezechia, & Niniue anno 5. ab euerfis Ierosolymis deleta esse: non

Corn
tion
num a
ritæ l
asares
ciscen
nieuen
5
scribir
pular
ditio c
de pri
uentu
transl
chia, v

H
phetic
vt quo
Habac
bus, q
luiboc
2.
gro,
cunia
3.
tio li
excid
futura
futura
ram &
Et ve
verbi
genti
git,

Cornelius isto intervallo supputat annos 133. Annus enim quintus à destructione Ierusalem, oritur mihi anno ante Chr. 586. cui additi 138. conficiunt annum ante Chr. 724. in quem sextum Ezechiaz conijcio: at vero anno illo 5. diruta Ierosolyma Cyaxare iam vita functo regnabat Astyages, ac proinde Cyaxares non evertisset Niniuen, nisi inchoatè, quando necem parentis sui vlciscens, copias Assyriorum deleuit, annis vt minimum octo & viginti ante Niniueuersionem.

5. Dictis non aduersatur, quod ex S. Hieronymo Glossa ordinaria transcribit, videlicet, Nahum prophetam ante aduentum regis Assyriorum, qui populum Israel captiuum in suam regionem transtulerat fuisse Hebræorum traditio confirmat. Non enim id intelligitur de eodem rege numero; sed tantum de principe eiusdem regni, q. d. Prophetam Nahum oracula fudisse ante aduentum regis Assyriorum Sennacheribi in Iudæam anno 14. Ezechiaz, post translata à Salmanasare 10. tribus rege eorundem Assyriorum anno 6. Ezechiaz, vt scitè monet Ribera prælud. 2. num. 14.

Explicatur Glossa.

QVÆSTIO XI.
De prophetia Habacuc.

1. Habacuc nullam temporis notam suæ prophetiæ imprimit, sed hæc solum verba præmittit: *Onus quod vidit Habacuc propheta.* Ex ipso vero prophetiæ decursu bene plerique colligunt, hic prædici Chaldæorum euerfionem, vt quomodo prior propheta Nahum, inquit S. Hieronymus in huius prologo, quem Habacuc sequitur vaticinium habuit contra Niniuen & Assyrios, qui vastauerunt 10. tribus, quæ vocabantur Israel, ita Habacuc prophetiam habeat aduersus Babylonem & Nabuchodonosor, à quibus Iuda & Ierusalem templumq; subuersa sunt.

Habacuc vaticinium eius est contra Babylonem.

2. Vnde certo colligimus hunc prophetam longe antiquiorem fuisse Aggezo, Zacharia, Malachia, qui post euerfionem Chaldæorum imperium sua vaticinia ediderunt.

Præcessit Aggeum.

3. Benè etiam aduertunt, Ribera, Bellarminus, Cornelius cum Epiphaniolib. de vita & interitu Prophetarum, Habacuc ante Vitis Ierosolymitanæ excidiū prophetasse. Neq; enim solent prophetae præteritas historias per verba futuri temporis attexere: sed è contrario verbis præteriti temporis denunciare futura, quod hic facit Habacuc cap. i. v. 6. *Ecce ego suscitabo Chaldaeos. gentem agram & velocem ambulantem super latitudinem terra, vt possideat tabernacula non sua.* Et vers. 10. *Et ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi eius erunt.* Quibus verbis prædicit Chaldæorum potentiam & victorias ab illis de Iuda, alijsque gentibus reportandas. Neque enim Habacuc de vno Babyloniorum casu agit, sed etiam de gentibus, quas ipse Nabuchodonosor in suam potestatem

Stante adhuc Ierosolyma claruit.

hh 2

reda

P.
H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A IV

17 a

redacturus erat. Sic nempe læta quædam tristibus admisceat, in confidenda
duarum tribuum, non quod iam captæ essent, inquit Ribera, sed quia
manus hostium venissent, contolarentur sese, videntes euenisse liberum
de se Dominus per Prophetam prædixerat, nec dubitarent de eorum
Chaldæorum imperio, suaque libertate, ac futuro in patriam reditu, per
dem Vatem prænunciato.

*Foris sub
Manasse
propheta
uit: sed in-
terit sub
Ezechia.*

4. Ast, sub quo. aut quibus regibus Habacuc propheta partes
Nonnulli absolute asserunt sub Manasse, paulo post Nahum, & hinc
norem esse sententiam tradit Cornelius, consentientibus Hebraei. Ceterum
à Castro, Aria, Vatablo & alijs arbitrantibus hunc prophetam, videntur
fuisse qui Manasse impietatem redarguebant. 4. Reg. 21. v. 10. Ego autem
uo meliori iudicio, hæc vaticinia ad illud tempus referenda puto, quod
fuit propheta indicat Michæas, ubi ait, factum esse ad se Verbum Domini
diebus Ioachim, Achaz, & Ezechia regum Iuda, ita ut ad minimum sub
rum regum, nempe Ezechia ortus fuerit vaticinari. Esto etiam sub
prophetandi officium non deseruerit.

*Alii fuit
Habacuc
tempore
Danielis
propheta.*

5. Hinc colligimus istum, quo de agimus Habacuc diuersum ab
pheta fuisse, qui Danieli in lacum Leonum deiecto prandium & ludibri-
lonem detulit. Dan. 14. v. 33. Hæc enim Danielis historia, post excedentem
solymitanum accidit, vaticinia autem hoc libello descripta, eadem sunt
zechia, aut saltem sub Manasse, qui regnavit annos 55. Amos 2. Iohann.
kim. 3. tum secuta est captiuitas 70. annorum: ac proinde Habacuc ad
lis tempora non pertigit, eo præsertim vigore, quo messoribus eorum
Esto aliqui, vt Remigius, Albertus, Hugo, Lyranus vnum eundemque
cuc fuisse putauerint. Quibus fauere videtur S. Hieronymus hoc
verum non tam ex suo, quam aliorum sensu hanc refert opinionem. Sed
enim: si quis recipit scripturam illam, siue non recipit, vtrumque pro nullo est, aut
cipit, & iam post factam rem liber Habacuc texitur, aut non recipi, & quod
bit qua ventura cognoscit.

Conclusio.

6. Quocirca sicuti duo fuerunt Abdia, & duo propheta Michæa
filius Iemla, de quo, 3. Reg. 22. ver. 8. alter qui vnus est è duodecim
prophetis: ita duo diuersi vates communi nomine Habacuc diuersis
bus florere. Nec video cur senior Habacuc ad Ezechiam non referatur
xra regulam iam sæpius usurpatam, de prophetis, qui nullam in suis
pus assignant.

*Habacuc
non fuit
filius Su-
namisidii.*

7. Ex dictis colligimus 2. hunc vatem non fuisse illum Sonamisidii
quem Helisæus ad vitam reuocauit, 4. Reg. 5. Id enim si verum esset, Hæc
sub Iosaphat cum Helisæo vixisset. Atqui post Iosaphat regnavit Iota

Chronologicos, & octauum eiusdem annum compleuit Ochozias, Athalia 6. Ioaas 40. Amasias 29. Ozias 52. Ioatham 16. Achaz vt minimū 15. Ezechias 29. ex quibus facile conuincuntur anni 195. ab obitu Iosaphat, vsque ad initia regni Manassæ. Si ergo Habacuc ad Manassæ tempora peruenit, vt fert communis auctorum sententia, idem ad annos circiter 200. vitam produxit, quod creditur non est procliuē.

QVÆSTIO XII.
De Sophonia.

1. Sophonias clarè præfatur, *verbum Domini ad se factum, in diebus Iosie, filij Amon regis Iuda.* Primordia regni Iosie, qui 31. annis regnauit, refero ad annum ante Chr. 645. Cornelius ad 644. Aliqui vt Ribera Sophoniam i. numer. 3. purant Sophoniam vaticinatum ante annum 18. regni Iosie, & suæ coniecturæ hanc afferunt rationem: quia Sophonias inuocatur in idololatriam duarum tribuum: Iosias autem anno 18. regni sui hortatus est Iudæos, vt abiectis idolis, Deum patrum suorum sequerentur, ac quicquidque populus monitis, contracta sunt omnia idola. Verum hanc rationem certo concludere, bene negat Cornelius in Argumento huius prophetiæ. Nam Ieremias ab anno 13. Iosie, cepit, nec sequentibus annis deititit in idola detonare: quia licet publicis idolorum cultus ab Iosia sublatus esset, non deerant tamen, qui priuatim ea detinerent, & colerent. Itaque non constat quoto anno regni Iosie Sanctus hic Propheta suis vaticinijs dederit initium.

2. Opportunè autem occasione huius loci monent aliqui cum S. Hieronymo sub initium cap. 1. Sophon. hinc non fieri mentionem regum Israel: sed tantum regis Iudæiam enim 10. tribus deductæ erant in captiuitatem, sub rege Ezechia, qui fuit parens Manassæ, auus Amonis, proanus Iosie.

3. Bene quidam monent 2. sub eodem rege Iosia vaticinatum Ieremiam, ab anno regni illius decimo tertio. Ierem. 1. v. 2. idcirco Sophoniam & Ieremiam fuisse synchronos. Quod verò Sophonias ordine temporis præponendus sit Barucho, Ezechieli, Danieli, Aggæo, Zachariæ, Malachiæ, demonstrant ea, quæ de ratione temporum cuiuslibet prophetæ suis locis in medium attuli. Baruch scriba Ieremiæ librum suum legit anno 5. ab euerfis Ierosolymis. Ezechiel primum suorum oraculorum fudit, anno 5. transmigrations Iechonia. Ezech. 1. v. 2. Daniel abductus est anno 3. Ioakim: idem ætate adhuc iuuenili existens Sulfannam calumnijs seniorum eripuit, primum somnium Nabuchodonosori interpretatus est, anno 2. non regni sed Monarchiæ ipsius, qua non tantum Chaldæis, sed Ægypto, & multis alijs nationibus imperabat. vt ex Hieronymo, & Iosepho notat Ribera illo prælud. 2. Denique Aggæus, Zacharias, & Malachias

bb 3

post

Sophonias
sub Iosie
propheta
uit.

Regno Is-
raelis iam
destru-
to.

Fuit syn-
chronus
Ieremiæ.

Præfatio
Baruchii.
Danielis.
Aggæi.
Zachariæ.
Malachiæ.

post relaxatam captiuitatem Babylonicam floruerunt; Sophonias ante inchoaram.

Ansi casu
Vrbis 9.
propheta
vnt post
reliqui
srs.

4. Nouem primi è minoribus prophetis, nempe Osee, Joel, Amos, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, ante Templi & Vrbis prophetauerunt. Vrbis enim ac Templum conflagrarunt incurrent Nabuchodonosoris; vltimus verò illorum 9. prophetarum, propheta Iosia, qui triennio ante Nabuchodonosoris enthronitimum occidit.

IN PROPHETIAM AGGAI

IN anno secundo Darij regis in mense sexto, in die vna mensis, factum est Verbum in manu Aggai Prophete ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iuda, & ad Iosedech sacerdotem magnum. Agg. i. v. 1.

QVÆSTIO XIII.

Quisnam fuerit hic Darius.

Non fuit
Darius
Medus.

1. Prima opinio est Philonis apud Annium, Genebrardi, Mercatoris Chronologij, Cyrilli Ierosolymitani Catechisi 12. Tertulliani in Iudæos tit. de Passione Domini, qui falso errore decepti, putauerunt sub quo prophetauit Aggæus fuisse Darium Medum. Secus autem ferbere constat ex 1. Esdræ 4. v. 24. tunc intermissum est opus domus Domini Ierusalem, & non fiebat, vsque ad annum 2. regni Darij regis Persarum certum est sermonem esse, de eo Dario rege, qui Cyro iam pridem è throno post Cambysen regnabat; at verò Darius Medus Cyrum & Cambysen est secutus, sed Baltasarem proximè excepit. Nam nocte interfectus est a sarre Chaldæus, & Darius Medus successit in regnum annos natus sex duos. Dan. 5. v. 30. Adhæc Darius sub quo templum reauratum est, tantum annis Cyro superstes fuit (imo 36. regnauit) anno enim 6. templum fuit absolutum: quod Dario Medo minime conuenit.

Neq; Longimannus.

3. Secunda opinio est Iansenij Conc. Euang. cap. 9. qui sine idonea ratione hunc Darium arbitratur fuisse Artaxerxem Longimanum; quia alia regebat ratio explicandi dictum illud Iudæorum, Ioan. 3. v. 30. Quando templum hoc edificatum est templum hoc. Verum quomodo hoc intelligendum sit, non notis ad lib. 1. Esdræ.

Neq; Darius Nabuchodonosorus.

3. Tertia est Sulpitij, Scaligeri, Sehi & quorundam aliorum maximè recentiorum, qui volunt regem istum fuisse Darium Nothum: sed haec opinio Etenim Cyrus, qui anno 1. suæ Monarchiæ soluit captiuitatē imperatoris Iudæorum.

P.
H. Philipp

Chronologia
v. Testam

A IV

17

3. Cambyfes & Smerdis 3. Darius Hyftaspis 36. Xerxes, vt minimum 20. Artabanus menses 7. Artaxerxes Longimanus annos 40. Xerxes II. & Sogdianus menses 9. & tum demum Darius Nothus capeffuit imperium: ac proinde fupra modum longæui fuiffent Zorobabel & Iofue filius Iofedec, quorum meminit Aggæus, vt paulo poft, clarius oftendam.

4. Alftedius prædictam opinionem Chronologia 17. quæ eft Monarchia Perfarum, templi inftaurationem Dario Notho attribuit, nec aliter probat, quam locis aliquot è libro 1. Efdrà citatis. In fundamentis fui thefauri Chronologi, loco 27. hoc conftituit. *A primo anno Gyri ad 2. annum Darij Nothi, feu à folutione captiuitatis Babylonica, ad inftaurationem templi Zorobabelis, effe annos 107.* Huius interualli captiuitatem fateatur in facris codicibus nõ exprimi: ex notatione tamen *alijfium, apud Ptolomæum per annos Nabonaffaris, indubitato erui poffe veritatem.* Triplex autem regnandi exordium tribuit Cyro. *Primum regni Perfici, quod omnes ad vnum, inquit, referunt ad primum annum Olymp. 55. Secundum ait effe Babyloniam expugnatam anno Nabonaffari 207. regni Perfici Cyri 21. Tertium initium vocat Monarchiam Babylonicam, & putat fuiiffe trigefimum fecundum regni Cyri in Perfia, illoque captiuitatem folutam, & ad hoc initium refpexiffe Dancielem dum meminit anni primi & tertij regis Cyri.*

5. Hæc Alftedij fupplicatio mihi non probatur, *primò*, quia fcripturæ testimonia quæ ad fuam opinionem adftuendam ex libro Efdrà producit, regem filium non afferunt fuiiffe Nothum: fed tantum vocant Darium. *Secundò*, quia reclamant infiniti propemodum auctores, antiqui & recentes, qui ab excidio Ierofolymitano ad templi Zorobabelis reftitutionem fub Dario factam, non nifi 70. annos enumerant, vt latè recèfui, q. 1. in libros Paralipomenon. *Tertiò*, fi à foluta captiuitate Babylonica vsque ad reftaurationem templi fecundi intereurrent anni 107. nõ paucioribus annis Zorobabel genti fuæ præfuiiffet, & fic facile ad annum ætatis 130. circiter accèffiffet. Ipfe enim fub Cyro populum è captiuitate reduxit, & reftaurationi fecundæ Domus præfuit, vt ex diuinis literis colligimus. Imò ipfe Alftedius initio 9. Chronologiæ, quæ eft *Ducum apud Iudæos poff. captiuitatem Babylonicam, triginta duos duntaxat annos Zorobabeli impu- tar, foluta captiuitate, eosque deducit ab anno fuo mundi 3421. vsque ad 3453.* Chronologiæ verò 17. initium Darij Nothi refert ad annum 3527. Ergo Zorobabelis obitus plurimis annis enthronifmũ Darij Nothi antecèffit. Adhæc Iofephus lib. 11. Antiq. cap. 4. & auct. or libri 3. Efdrà cap. 3. v. 4. referuat tres illos, qui coram Dario templi reftauratore perorarunt, fuiiffe iuuenes & corporis illius custodes: horum autem fatellitum vnus erat Zorobabel ib. cap. 4. v. 13. Præterea Iofue filius Iofedec iam fummum Pontificatũ gerebat, quando Cyrus Iudæis in partiam reditum indulgebat, nec eft verifimile eum ante 30. ætatis fuæ

Supplicatio Alftedij

Refutatio

- 1.
- 2.
- 3.

Zorobabel obiit ante regnari Darij Nothi,

P.
H. Philipp

Chronologia
vet. Testam.

A 14

17

annum ad eam dignitatem euēctum. Sic anno 6. Darij Nothi
quam 140. annorum. Denique Alstedius *Chronologia* 14. nempe
deorum scribit hunc Iosue pontificatum iniisse, anno m. 3400. et
50. successisse Ioachim anno m. 3450. Ioachimo Eltasibum an. m. 3450.
autem Nothi signat an. m. 3527. Qua ratione non solū Iosue, sed etiam
multis annis obierunt ante imperium Darij Nothi, itaque huiusmodi
cum veritate pugnat, dum templi Zorobabelis restorationem
tur vsque ad annum 2. Darij Nothi.

*Nec bene
digerit an-
nos Nabon-
assari.*

6. Quare, mihi persuadeo, veritatem ab Alstedio indubitanter
notatione eclipsium, apud Ptolomæum expressa: siquidem *Fundam.*
ait aras Olympiadum, Urbis condita & Nabonassari, ritè connectas cum
columnas Chronologie sacre & prophane. Quod unanimi consensu
rum verum esse existimo. At ille ipse Alstedius, isto *Fundam.* XXXI.
bonassari cum ara Christi non apte componit, dum anno primo
Dionysianæ copulat annum Nabonassareum 747. contra conuen-
ram Iharum ærarum concordiam, qua annus 749. Nabonassari
ara Christiana labente anno omnium Mathematicorum, suffragij, excepto
Heluico) qui ponit isto loco annum 748. vt totidem verbis ibidem con-
pondet nihilominus epilogismum captiuitatis soluar, & 70. heb-
Danielis causam esse, cur non retineat connexionem anni 749. cum
cum primo æræ Dionysianæ. Denique ingenue fateor, inquit, me non
facere, in hac mea connexion. Hebdomadas autem Danielis, ab anno
thi, vsque ad excidium templi secundi protendit. Nempe et factum
suis & annorum Nabonassari ignorantia accidit, vt nec ipse scire, nec
rum rerum peritis satisfaciat. Præterea *Fundam.* XXXV. qua
Nabonassari à Ptolomæo ad annos Domitiani, Traiani, Adria-
plicatis, aitque ibi esse nodum à diāvov & concludit ego itaque
solutionem. Vnde colligimus hunc auctorem, ex notatione eclipsium
veritatem indubitata: quod tamen *Fundam.* XXVII. fieri posse
nodus iste quem insolubilem asserit, facile expeditur, huiusmodi
tabam *Opusc. de annis Domini, Nabonassari &c.* sub finem cap. 11.

*Male sup-
puit an-
no: Cyri.*

7. Quinto mihi non arident, quæ adnectit de initio tertio pontificatus
nempe annum 32. regni illius Persici, esse primum imperij Mosaicum
regni Persici, secundum & vltimum imperiorum & vitæ ipsius. Nam
hoc pugnat cum scitis antiquorum, qui Cyro vniuersè non vltimo
cedunt. Imò falsitas doctrinæ Alstedij deprehenditur, apud Ptolomæum
notatione eclipsis Lunaris, quæ fuit anno 7. Cambysis, Nabonassari
Phamenothe, hoc est, 16. Iulij, anno ante Christi æram 523. Cuius

annos Cambyſis proximè elapſos, & ex Alſtedij ratiocinijs 33. integros regis Cyri, conſurget annus ante Chriſtum 562. quo iniit tertius Olymp. 55. & bien-
 mo poſt aſta ſit Olympias 55. ad cuius annum primum omnes ad vnum referunt exor-
 dia Cyri vt fatetur Alſtedius.

8. Hanc poſitionem declinare conatur *Chronologia IV. eclipſum*, vbi pag. 55. (2. editionis) §. Eclipſis X. iſtum Lunæ defectum notat cyclo ſolis 21. Lunæ 13. eumque pag. 65. reuocat ad annum 4193. Periodi Iulianæ, qui eſt ante æram Chriſti Dionyſianam 521. conatur, in quâ, ſed conatu proſus irrito. Hæc enim Lunaris defectio incidit in 16. Iulij, fer. 4. vt omnes teſtantur, ipſo Alſtedio aſ- ſentiente, illa pag. 65. Anno autem Periodi Iulianæ 4193. fuit quidem cyclo ſolis 21. lit. Dom. C. B. & cyclo Lunæ 13. Sed hoc modo dies 16. Iulij incurrit in ſabbatum aliquot diebus ante plenilunium. Aſt anno Periodi Iulianæ 4191. ante Chriſtum 523. dies 16. Iulij fulgente Auteo numero 11. cyclo Solis 19. lit. Dom. E. paſſa 25. dies 16. Iulij fer. 4. plenilunio colluſtrabatur. Huic anno ante æram Chriſti 523. adijce 6. annos Cambyſis, & 30. Cyri: ſic deprehendes an- no ante eandem ærâ 559. primum Cyri regis exordium habente anno 1. Olymp. 55. Annum 2. Darij Nothi opinor cepiſſe anno ante Chriſti epocham 473. quo pariter aperiebatur annus 137. à primo Cyri regnantis initio: de his 137. annis tolle 21. quibus ante captam Babylonem Cyrus Perſis regnauerat & colliges annos 116. ab anno 1. captæ à Cyro Babylonis vſque ad annum 2. Darij Nothi. Verum ab anno 1. Monarchiæ Cyri, quo Iudæos libertati aſſeruit vſque ad tem- pli Zorobabelis inſtaurationem anno 2. Darij Hyſtaſpis reſumptam ſupputo annos 19. in cluſiue. Atque hæc dicta ſunt in gratiam eorum, qui templi ſecundi reſtitutionem vſque ad Darium Nothum protrudunt, & Cyro plures annos regni quam 30. impendunt.

9. S. Hieronymus prologo in Aggæum, cum dixiſſet anno 2. Darij regis Perſarum filij Hyſtaſpis ſeptuageſimum annum deſolationis templi fuiſſe ex- pletum, & tunc temporis, prophetantibus Aggæo, & Zacharia templum de- nuo ædificatum, addit: quo tempore apud Romanos, ſeptimus à Romulo regnabat Tarqui-
 nus Superbus, habens annum imperij vicesimum ſeptimum, qui poſt octo annos expulſus eſt à Bruto, ac deinde Rempublicam per annos quadringentos ſexaginta quatuor, vſque ad Lu-
 lum Caſarem Conſules adminiſtrauerunt.

10. Qua de Chronographia, mihi in primis legitima videtur ea computatio qua annum 70. à casu templi completum aſſerit anno 2. Darij Hyſtaſpis. Tunc etiam apud Romanos Tarquinium Superbum regnaſſe, non inſicior: quomodo autem annus 27. Tarquinij cum 2. Darij congruat, & poſt octen- nium Tarquinius à Bruto ſit expulſus, non aſſequor. Nam hoc modo regnaſſet annos 35. cum vicesimum quintum ex communiori ſententia delibauerit

Queſt. Chron. P. 3.

ii

tan-

*Nec bene
 notat e-
 clipſin Lu-
 na.*

*Darius
 Nothus
 quando
 regnare
 cepit.*

*Sententia
 S. Hiero-
 nymi.*

Explicat.

P.
H. Philipp

Chronolo
g. Testam

A IV

17

*Quot an-
nos regna-
verint re-
ges Roma-
norum.*

tantum Romulus 37. annos ut minimum regnavit: tum post duodecim annorum interregnum, Numa Pompilius annos 43. Tullus Hostilius 35. Tarquinius Priscus 38. Servius Hostilius 44. quibus 163. anni ferè 254. cum non nisi 244. soleant numerari. Deinde annus 2. Olympiadum concurrat cum 1. Olymp. 65. qui est Iphici 251. cui si 8. anni super addantur, confluet annus 1. Olymp. 67. Urbis 242. At vero in 2. Bruto expulsus est, instante anno Urbis 245. habete anno 4. Olympiadum autem annus 2. Darij Hystaspis componendus sit cum 1. Olympiadum 68. lib. 1. Esdræ, cum annus huius Darij supputarem, idque conueniat Lunares eclipses, quarum prior commissa est anno 20. Darij Nabonassar 502. Altera visa est anno 31. Darij, Nabon. 257. ante Chr. 4. ubi sapius inculcaui. Vide Opusc. de anno Nabon. cap. 9. Et de Olymp. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Dua eclipses Luna sub Darij Hyst.

Quando reges Vrbe annti.

11. Anno 5. ab exactis regibus celebratam esse Olympiadem 65. annis, anno nimirum ante Chr. 504. Itaque reges exacti sunt anno 509. qui erat 13. Darij Hystaspis, cuius annum 2. memorat Aggepheta. Quod fateri debent omnes, qui ad tempora Longimanii referunt & Nehemize aduentum in Iudæam: quia tunc iam stabat fabrica templi, ut inquit Nehemias cap. 6. v. 10.

Esdras fons fons fons tempio 2.

12. Gloriam templi restaurati Darij Hystaspis filio discretè tribuunt Alexand. Hieronymus, Theodoretus, Albertus, Iosephus, Eusebius, Gregorius, Ribera, Mariana, Sa, Cornelius, Menochius, Tornellus, Salmasius. Vide in lib. 1. Esdræ q. 3. Quando igitur Aggeus vaticinium primo scriptum cecinit, curtebat, ut supputo, annus mundi 3521. ante Christum epocham 520. Periodi Iulianæ 4194. instabat annus 212. mundi Græcæ Iudaici computi 3242. Semitæ primus. Transierant à primo cœramonico 64. Olympiades in solidum, ab Vrbe cond. 233. ab exactis Iudaicis 70. ab initio Monarchiæ Cyni & Tarquinij Superbi 23.

*Templum inaugura-
tum sub Darij F. Hystaspis.*

13. Anno 10. ab exactis regibus celebratam esse Olympiadem 65. annis, anno nimirum ante Chr. 504. Itaque reges exacti sunt anno 509. qui erat 13. Darij Hystaspis, cuius annum 2. memorat Aggepheta. Quod fateri debent omnes, qui ad tempora Longimanii referunt & Nehemize aduentum in Iudæam: quia tunc iam stabat fabrica templi, ut inquit Nehemias cap. 6. v. 10.

IN CAPVT I. AGGÆI.

Verf. 1. Anno secundo Darij regis in mensi sexto in die vna mensis &c. Tria hic disputari solent. 1. Quisnam fuerit iste Darius. 2. Vnde computetur apud Hebræos sextus iste mensis. 3. Quomodo hæc notatio temporis cum annis & mensibus Romanis congruat: de primo actum est q̄ præcedenti, de reliquis q̄ sequenti agendum.

QVÆSTIO XIV.

Quis hic mensis sextus sit Hebræis, quis Romanis.

1. Vidam vt Lyranus initio cap. 2. Aggæi, & Varablus ad calcem cap. 1. Q̄ hunc sextum mensẽ putant esse anni ciuiliis Adar dictum, ac proinde à Tisri numerandum. Rationem afferunt, quod ad fabricas inchoandas mensis Adar aptissimus sit, vt per æstatem possit opus promoueri.

Quidam putant fuisse Adar.

2. Alij numero & auctoritate longe superiores, ad meliorem libellam huius temporis momenta exigunt, & censent hunc mensẽ esse anni sacri ordine sextum à Nisan. Ita Remigius, Albertus, Hugo, quos laudant & sequuntur Ribera atque Cornelius. Consentiunt Mariana, Sa, Menochius, in hunc locum.

Set fuit elul.

Salianus ad an. m. 3533 n. 30. Fauet Glossa ordinaria, dum ait hunc mensẽ non habere sollemnitates, sicut habet septimus, nempe Tisri. Ratio est, quia numerus mensium quem sacra Scriptura præfexit in minoribus prophetis, exprimit de mensibus anni sacri solet intelligi, nisi forte aliunde contrarium probetur. Enim uero menses à Nisan computantur, apud Zachariam, cap. 1. v. 7. & cap. 7. v. 1. vbi vndecimus mensis vocatur Sabar, & nonus Casleu. Imò Lycanos & Varablus menses apud Zachariam à Nisan deducunt, sicut & mensẽ nonum ab Aggæo cap. 2. v. 11. notatum. Nulla autem subest causa cur à diuersis originibus horum mensium fluxum deriuent, præsertim cum fateantur Aggæum & Zachariam eodem anno prophetare cœpisse: illum mense 6. hunc 8. Vide comp. Eccl. cap. 16. num. 3.

Ratio.

3. Commodè autem Propheta mense Elul Iudæos ad templi ædificationẽ excitabat, vt hic monet nonnulli sacrorum interpretum. Nam tunc experiebatur, quod iam ieiunia messis, quam pauca fruges essent, cuius rei causam explicat Aggæus, quia nimirum Domo Dei neglecta, quisque rerum tantum suarum sapte reseratio.

Cur mense Elul per sua ieiunia templi reseratio.

4. De tercio nõ est magna difficultas, si memori mente ea repetantur, quæ dicta sunt mibi erit. Non erat igitur aptior ad hoc negotium mensis Adar, quam Elul. Quoto anno ante Christ.

Quoto anno ante Christ. quo mense.

P.
H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A 1 V
17

quo die
Romanis.

282

QVÆST. CHRONOLOG. XIV.

eum annum fuisse 520. ante Christi Epocham, & ex Epacta inquirendos
les Iudaicos populari supputatione. Tunc autem erat cyclus Solis 2820.
A. cyclus Lunæ 14. litera æquationis H. Epacta 28. quæ ostendit Nonis
6. mensis non procul abfuisse à 27. Augusti, stylo Iuliano, scilicet, quod
inerepabat Aggeus, quod sprete templi fabrica, suas ædes & procuratorem
curarent sine fractu. Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum portum.

IN. CAPVT. II. AGGAI.

V 1. In die vigesima & quarta mensis in anno secundo Darii regis. Hæc ratio ad hunc capitulum præcedentis referenda est, vix doctrinam
nymi docent hinc plerique recentiores interpretes & Sallianus ad annum
31. præcipientibus Theodoro, Ruperto, Haymone, Renato, verum
populum Iudaicum templo restaurando manum adhibuisse, quod ad
ptimi capituli sacer textus his verbis exprimit: *Et ingressi sunt, & fabrica
domo Domini exercituum Dei sui.* Nempe montem ascendebant, Iulianus
cazlo cum considerabant fundamenta sub Cyro iacta, præterea Iudæorum
nio reuersis anno 2. sui reditus de quibus 1. Elsdæ 3. v. 8 & 10. Iugna cæteris
pides conuehere incipiebant. Fundamenti verò superstruendis incipere
re. mense nono, die 24. vt legimus hoc cap. v. 19. oraculo autem præce
tis præcedentis descripto. Vires erigit animos Iudæorum, præsentem
affore prædicens, cuius monitis audientes Hebræi res fabricæ tempore
rias congerere incipiunt.

Corollarij:

1.

2. Ex dictis hoc & præcedenti capite deducimus primo, ex quo dicitur
hortatus est Iudæos ad templum rursus ædificandum, vique ad diem
quo populus id facere aggressus est, transiisse 22. dies seipsum
nis, nimirum à prima die mensis Elul, vsque ad 24. eiusdem mensis.

2.

3. Deducimus 2. hanc diem 24. sexti mensis non procul abfuisse à
temb. Iuliani ad ea tempora reuocari: siquidem huius mensis origo
27. diem Augusti.

3.

4. Colligimus 3. confirmari ea, quæ dicebam in Ierem. cap. 27. præ
6. Similem etiam distolen reperiri Ierem. 28. v. 11. monet Corollarij
huius capituli.

In vna die mensis, hoc est, prima die mensis Elul.

Verf. 2.

Menses
Iyri.

In septimo mense, vigesima & prima mensis, factum est verbum Domini dicitur
1. Hunc mensem septimum à Nisan accersio, Tifri appellatum cum
& alijs auctoribus cap. præced. v. 1. num. 2. laudatis, contra Lyranum
blum, Aduertit nonnulli, hoc oraculum vno ferè mense tardius dicitur

materia templi ædificandi cœpisset congeri. Pius contigit 24. sexti mensis, posterius 21. septimi.

2. Celeberrima est hæc prophetia; qua Christus venturus prædicitur, & sua præsentia effecturus, ut templum secundum gloriosius sit templo Salomonis. Et veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, v. 8. Magna erit gloria domus istius novissima quam prima, ver. 10. Hoc vaticinium puto editum anno ante Christum 520. circa 16. Octobris, quæ tunc in fer. 2. incidit, vt ex dictis cap. 1. liquet.

Editur hoc oraculum anno ante Christum 520. circa 16. Octob.

Verf. 17.

An vigesima & quarta noni mensis, in anno secundo Darij regis. Hic mensis erat Castellus, nonus annus iacti à Niran inchoati, vt dicitur tradit S. Hieronymus in v. 19. huius cap. Quod ipsum indicare videtur S. Vates, dum canit: A die vigesima & quarta noni mensis, à die qua fundamenta iacta sunt templi Domini, ponite super cor vestram: nunquid iam semen in germine est, & adhuc vinea & ficus, & malgranatum, & lignum oliuæ non floruit? ex die ista benedicam. Quæ verba consentientibus alijs interpretibus sic exponit S. Hieronymus: vtque nono mense, vt diximus Decembri, futurarum nulla sunt signa frugum. Nè igitur dicatis, hoc me prudenti ratione coniecit, & futuram fecunditatem de floribus arborum, herbitque segetum suspicari: ecce nulla signa sunt, & tamen prædico vobis, qui cœpistis edificare templum in eum frugum omnium fecunditatem. Cum S. Hieronymo sentiunt Ribera, Cornelius, Menochius, Ex quibus consi mantur ea, quæ annotabam ad cap. præced. ver. 1. num. 1. Sicut enim hic mensis nonus est Castellus, & à Nitan locum nonum habet; ita mensis sextus & septimus, quorum iste propheta meminit, suum numerum ab eodem principio sortiuntur. Sic dies ista 24. mensis noni mihi incidit in 17. (aut circiter) Decembris, quæ tunc erat dies Solis siue Dominica; ann. ante Chr. 520. quando post resumptam fabricam, propheta pollicitus est; commodè actam iri cum Iudæis, quorum acta non erant Deo accepta, quamdiu noui templi structuram non curabant.

Mense Castellus

Circa 17. Decemb.

Verf. 19.

A die vigesima & quarta noni mensis, à die, qua fundamenta iacta sunt templi Domini. Quatuor diebus inchoata dici potest secundæ domus fabrica. Primo, sub Cyro, quando Iudæi post suam à captiuitate reditum, necessariam templo extruendo materiam præparabant. Quo spectat illud 1. Eldra 3. ver. 7. & 8. Porro templum Dei necdum formatum erat. Dederunt autem pecuniam latomis & cementarijs, cibum quoque & potum & oleum Sidonijs, Tyrijsque; vt deferrent ligna cedrina de Libano, ad mare Ioppe. Secundo sub eodem Cyro, quando locata fuerunt primæ partes fundamenti, vt refertur ibidem v. 8. Anno autem secundo aduentus

Resumptio fabrica primæ

eorum ad templum Dei in Ierusalem mense secundo ceperunt Zorobabel filius
 & Iosue filius Iosedec. &c. & constituerunt Leuitas à viginti annis & supra, ut
 opus Domini. Tertiò, quando resumptum secundæ domus induratum
 Dario Hystaspis, anno imperij eius secundo die 24. mensis Elul, resumptæ
 fabricæ opportunas comparabantur: quo de initio Aggæus cap. i. v. 1. hinc
 sunt, inquit, & faciebant opus in domo Domini, nempe fodiendo, antiqua
 4. menta detegendo, ligna, lapides, cæteraque id genus congregando. Quæ
 quando eodem anno die 24. Casleu fundamentis sub Cyro ante annos
 ter 17. inceptis, superstruere ceperunt, ut hoc 2. cap. v. 19. legitur, ubi
 iacta templi Domini fundamenta, subaudi, quoad eas partes, quæ antea
 necdum fuerant collocatæ.

Verf. XXI.

Et factum est verbum Domini secundo ad Aggæum, in vigesima & quarta
 subaudi Casleu: quo die Propheta sub nomine Zorobabelis de Media
 cinatur; nimirum aliquando fore, ut regna gentium subuerterentur, & de
 Christi sit cura Deo singulariter, sicuti annalis signatorius esse solet libe-
 bus. Sic ista die Aggæus bina reddidit oracula, & fundamentorum tem-
 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Iniitii & finis prophetiæ Aggæi.

NOTÆ ET QVÆST. CHRONOL.

IN PROPHETIAM ZACHARIÆ

Duerrunt plerique cum S. Hieronymo in cap. i. Zachariæ, ut
 Aggæum fuisse synchronos, ita ut Aggæus Zachariam duodecim
 tum mensibus præcesserit. Ille enim prophetare cepit mensibus
 hic octauo: vterque anno 2. Darij Hystaspis. Quod si apud Aggæum
 mensis à Tisti; apud Zachariam à Nisan computareatur, ut Lyranus
 tablus opinati sunt, magna æquiocatio fingenda hoc loco foret, quod
 tur: Aggæus vaticinari cepit sexto mense, anni prophætiæ, Zachariæ
 mense octauo anni sacri. Vnde sequeretur, quod Aggæus Zachariam
 mensibus aut circiter præcessisset, aut, cum 4. ferè mensibus fuisset
 Aut enim eodem anno periodi Iulianæ, (hoc est, à Calendis Ianuariæ
 pro) vterque Vates prophetare cepit; aut diuerso. Si eodem: Aggæus
 Februarium, Zacharias circa Octobrem fecisset initium vaticinandi. Si
 diuerso anno Iuliano suas prophetias auspiciati sunt; dicendum erit quod
 Zacharias circa Octobrem, tum Aggæus circa Februarium anni sequentis

Aggæus 2. ferè mensibus præcessit Zachariam.

H. Philipp

Chronolo
vet. Testam

A IV
17

ante adhuc anno 2. Darij, prophetare sit adorsus. Ego verò ex communi sententia in eundem annum Iulianum vtriusque Prophetæ exordia conijcio, & bimestri ferè spatio Aggæum Zachariæ antepono.

IN CAP. I. ZACHARIE.

Verf. 1. In mense octavo, in anno 2. Darij regis, factum est verbum Domini ad Zachariam. Hic mensis erat Marchesuan, ordine octauus à Nilan, vt fert communis sententia, cui subscribunt Lyranas & Vatablus. Hortatur populum Zacharias ne prauos suorum parentum mores imitetur, qui cum Prophetas audire nolissent, iustas Deo pœnas exsoluerunt.

Mense
Marche-
suan-

Verf. 7. In die vigesima & quarta vndecimi mensis Sabat, in anno secundo Darij. Hinc apparet Prophetam vsurpare menses anni sacri; in anno enim profano, mensis vndecimus est Ab, Octauus, Iar. Cum autem dies 24. noni mensis incidit in, vel prope 17. Decembris, vt notabam Agg. 2. ver. 11. consequens est, vt hoc oraculum differatur in annum sequentem Iuhanum, qui fuit ante Christum 519. cyclo Solis 23. lit. Dom. G. Cyclo Lunæ 15. lit. æquat. H. Epacta 9. quæ initium mensis Sabat conijcit ad diem circiter 22. Ianuarij, diem autem 24. Sabat ad 14. Februarij, fer. 4. Tunc Zachariæ ostensa sunt, quæ hic, à verf. 8. describuntur. Vidi per noctem, & ecce vir ascendens super equum rufum &c. Hæc propheta duas continet visiones. Prior est equitis stantis in myrteto: hoc est Angeli conquerentis, necdum miseris Iudzorum finem esse impositum, anno septuagesimo: cui bona verba & consolatoria diuini responsi adiunguntur de templi & Vrbs instauratione. Posterior visio est quatuor cornuum & totidem fabricorum, significantium opem cœlestem Iudzis affuturam.

Anno ante
Chr. 519.
circa 147
Febr.

Verf. 12. Domine exercituum, vsquequo tu non misereberis Ierusalem & Vrbs Iuda, quibus iratus es? Iste iam septuagesimus annus est.

Q V Æ S T I O XV.

Quodnam istorum 70. annorum initium, quis finis.

1. Certum est, hæc verba: iste iam septuagesimus annus est, prolata fuisse ab Angelo, labente anno 2. Darij, vt indicat verf. 7. huius capituli, decimo, vt notat, ab obitu Cyri, qui anno 1. suæ Monarchiæ laxauit annorum 70. captiuitatem. Quo fit vt annus secundus Darij, non sit septuagesimus captiuitatis Iudzorum, quam soluit Cyrus, vt fidem facit liber 2. Paralip. cap. vltimo, & exordium primi Esdræ. Quanam igitur ratione dicitur hoc loco iam septuagesimus annus iræ Domini in Ierusalem & Vrbs Iuda?

Hæc prolata
sunt
anno 100.
ab obitu
Cyri.

2. Prima opinio est eorū, qui nō distinguūt hosce annos ab annis 70. seruitutis Babylonicæ, de qua vaticinatus est Ierem. c. 25. eosq; anno 1. Cyri finitos esse confa-

1. Opinio

confa-

P.
H. Philippi

Chronolo.
vet. Testam.

A IV

17

confitentur: hunc autem Zachariæ textum per admirationem, vel in-
tentionem legendum putant, q. d. Domine Virtutum, nunquid iste est an-
tuagesimus seruitus populi tui, à Ieremia prædictus: Imo iam prædictus
est, nec tamen miseratus Ierusalem, & Urbium Iuda, nec vllus eorum
paret nostrarum miseriarum finis. Ita Albertus, Hugo, Lyranus, Alanus
lianus. Quibus fauere videntur ij, qui S. Hieronymum secuti in præloquio
& ad initium cap. 1. Zachariæ sic scribentem: Secundo anno Darij
septuagesimum desolationis templi annum qui ab Ieremia prædictus
completum ipse Zacharias testis est, dicens: Domine exercituum, respice
miserere veru Ierusalem, &c.

2. Opinio
probabili-
or.

3. Altera opinio, cui adhæreo est eorum qui fatentur quidem anno-
tationis templi, cum annis captiuitatis aliquando confundi: proprie
ab illis distinctos. De annis captiuitatis, intelligendum esse illud Ierem.
25. v. 11. Et seruient omnes gentes ista regi Babylonis septuaginta annis. De anno-
tationis templi Angelum apud Zachariam locutum asserunt, & hoc
excidio Ierosolymitano. In hanc sententiam conspirant è Neotericis
Christophorus à Castro, Sanctius, Mariana, Sa. Cornelius, Varro,
Clementem Alex. Hieronymum, Augustinum, quibus adde alios, quo-
sebam in lib. Paralip. q. 1. cum enim Iudæi 70. annos templo carerent,
Deus Ierusalem & Urbibus Iuda dicebatur iratus, quod nullum in
templum diuinis officijs celebrandis ædificatum esset. Sic enim eorum
iacente, eueniebant illa, quæ Aggæus exaggerat, cap. 1. v. 6. Semper
intulisti parum, comedisti, & non estis satiati: bibistis, & non estis
& non estis calefacti: & qui mercede congregauit, misit eam in sacculum
per, & huic interpretationi Zacharias cap. 7. v. 5. dum anno 4. Darij de-
gens, cum ieiunaretis, ait, & plangeretis in quinto & septimo, per
particula demonstratiua hos, respexisse videtur ad annos hand prædictos

Opinio
Tornielli
partim ac-
ceptatur,
partim re-
ijcitur.

4. Torniellus ad annum m. 3462. cum prædictis auctoribus
annos 70. desolationis, quos hic promit Zacharias, ab annis 70.
anno 1. Cyri absolutis. In eo verò ipsi non assentior, quod annos
diatur ab anno 27. transmigrations Iechoniæ, qui fuit 16. ab ente
lymorum. Nam ideo, à casu templi vsque ad annum 1. Darij esse
contra auctoritatem tot tantorumque Scriptorum, qui 70. annos
isto temporis interuallo computarunt. Nec inuat Torniellam, quod
27. transmigrations, Ægyptus à Nabuchodonosore vastata fuit,
rum reliquæ, quæ eo confugerant, in Babyloniam deportata: Angelus
apud Zachariam loquitur, non de Iudæis vltimo Babylonem traditis
Ierusalem & Urbibus Iuda, quæ ab eo tempore, quo ciuitas &

concederant, grauem offensi numinis iram veteres incolæ sentiebant, non minus ante populationem Ægypti, quàm post eam.

5. Ad testimonium S. Hieronymi pro priori opinione allatum respondet Ribera in c. 1. Zachariæ nu. 44. S. Hieronymum post explanationem 12 prophetarum, Isaiæ, Danielis, & Ezechiels scripsisse commentarios in Ierem. ut ipse in prologo Ieremiæ præfatur, & ibi correxisse, quod in Zachariam dixerat. Duo autem dixerat, *primum* 70. annos desolationis templi, anno 2. Darij expletos fuisse: alterum, de hisce annis prophetaisse Ieremiam, & hoc tantum postea videtur correxisse, non autem prius. Reliqui auctores, qui tradunt 70. annos Ieremiæ esse eosdem cum ijs, qui apud Zachar. exprimuntur, id ex S. Hieronymo transcripsisse, verisimile est, nec attendisse ad commentarios eiusdè in Ieremiam. Ego verba illa, *iste iam annus septuagesimus est.* lego simpliciter sine vlla vel admirationis, vel interrogationis nota, & opinor ab Angelo prolata fuisse, anno 70. ab euersione Ierosolymorum expleto. Sic Gen. 11. v. 10. Arphaxad dicitur genitus, biennio post diluuium, siue altero anno, ut trãstulerunt 70. nẽpe cõpleto, ut fert communis auctorum sententiã. Prior nihilominus interpretatio meæ Chronographiæ non aduertatur, cũ solum asserã, à templo diruto, vsq; ad annũ 2. Darij, de currisse annos 70. siue hi anni fuerint à Ierem. prædicti, siue nõ.

6. Ieremias c. 25. v. 11. ita cecinit: *Et erit vniversa terra hæc in solitudinem & in sterilitatem, & seruient omnes gentes istæ regi Babylonis, 70. annis.* Dubitauerit forte quispiã, verum hoc oraculum possit in sensu diuiso bis accipi de 70. annis, q. d. terra hæc erit in solitudinem & in sterilitatem 70. annis, & gentes istæ seruient regi Babylonis, etiam 70. annis, non omnino iisdem, sed ex parte diuersis. Si quis hanc interpretationem sequi volet, solitudinem terræ, non tam ad hominum corpora, quàm ad Religionem & loca Deo sacra spectare dicit. Stupendum enim erat, cernere regnum Iuda, post euersum Salomonis templum toto orbe celebrissimũ, sic ædificijs Religionis dicatis, per annos 70. desitutum, ut bestiarum potius quàm ludzi, illã terrã, quasi solitudinẽ aliquã occupare viderentur. Si hic sensus admittatur, Zacharias poterit nõ incõrõdè intelligi de annis 70. prioribus à Ierem. prædictis. Vtrũ autè hic sensus admitti debeat, aliorũ prudentũ & peritorum esto iudiciũ, nõ ignorantũ, vnus S. Scripturæ loci, plures quãdoq; sensus dari, etiã literales, ne hinc aliq; bonorũ auctorũ interpretationes excludantur.

7. Ut clarius meam opinionem proponam, meminere lector, eorum supplicationem mihi probari, qui à templo incenso, vsq; ad annum 1. Olymp. 55. quolabente Cyrus apud Persas regnum adijt, numerant annos 30. & imperio eiusdè Cyri tribuunt nouenniũ, Cãbyli septenniũ & 7. menses. Magis 5. menses, qui bus 8. annus Cambysis expletus est, ut cum Herodoto lib. 3. circa medium, plures docent, quorum nonnullos recitat & sequitur Ribera in hunc locum n. 32. Magis interemptis, mox Darius Hystaspis ad imperium euectus est.

Quæst. Chron. P. 3.

kk

IN

S. Hiero.
nyni do-
ctrina ex-
plicatur.

Opinio
auctoris.

Declara-
tur vasi-
cinium
Ieremia.

Per 70.
annos re-
gũ Iuda
omni tẽplo
caruit.

Quot anni
à casu tẽ-
pli vsque
ad initũ
Cyri.

Vers. 1. Et factum est, in anno 4. Darij regis, factum est verbum Domini in Jerusalem, in 4. mensis noni, qui est Casleu. Nota 1. hunc mensem esse computari à Nisan computati. 2. hæc contigisse, anno ante vulgarem æram. Cyclo Solis 24. lit. Dom. F. cyclo Lunæ 16. lit. AE. Equar. H. Epacta 10. Neomenia mēsis Casleu incidit, in vel prope 2. Nouemb. ser. 7. Quæ in 5. Nouemb. Iuliani. 3. apud Aggæum & Zachariam non fieri expositione anni 3. principatus Darij: anno verò 2. adscribi aliquot prædicationes

- Oracula anno 2. Darij. edita.*
1. Fuit sexti mensis die 1. Aggæi 1. v. 1.
 2. Die 24. eiusdem mensis. Ibid. v. 13. & cap. 2. v. 1.
 3. Die 21. septimi. Agg. 2. v. 2.
 4. Octauo mense. Zachariæ 1. v. 7.
 5. Mense nono die 24. Agg. 2. v. 11.
 6. Eiusdem mensis, eodem die. Ibid. v. 21.
 7. Die 24. vndecimi mensis Zach. 1. v. 7.

IN CAP. VIII. ZACHARIÆ.

Vers. 19. Ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium noni, erit domui Iuda, in gaudium & letitiam, & in sollemnitates prædicationis sunt anni sacri, & suo quisque ordine procedit à mense Nisan, in mensis sit Tamuz, quintus Ab, septimus Fisi, decimus Tebeth.

QVÆSTIO XVI.

Quanam sint ista ieiunia.

- Ieiunia 4. mensis. siue Tamuz.*
1. **D**ie 9. quarti mensis statum erat Hebræis ieiunium, eo quod hæc die prædicta fuerit ciuitas à Chaldeis, ler. 52. v. 6. & 7. Rufus die 17. prædicationis rat, de quo S. Hier. in hunc locum: Cogimur, inquit, ad Hebræos recurre scientiæ veritatem, de fonte magis, quam de riuis quætere, prædicationis prophetia aliqua de Christo, ubi tergiversari solent, & veritatem recedendo, sed historia ex præcedentibus & consequentibus ordo recitari. 4. mensis, qui apud Latinos vocatur Iulius, die 7. & 10. eiusdem mensis bitrantur quando descendens Moyses de monte Sina tabulas legis ab eo que confregerit. Hoc die fractas fuisse tabulas cum S. Hier. doceret dicit Cornelius hic: ac proinde eorum auctoritate confirmantur ea, que dicitur c. 32. Exodi de prima & tertia Moysis quadragesima, quoad tempus prædicationis, contra nonnullos, qui die 25. Tamuz, fractas tabulas committunt. *Mensis Ab*
 2. Mensis quinti die 1. ieiunium erat, quod eo die Moyses excelsit Num. 33. v. 38. Similiter die 6. ob raptas à Beniaminitis 400. puellas. In 5. mense qui apud Latinos appellatur Augustus, inquit S. Hier. contra exploratores terre sanctæ, seditio orta esset in populo, iussu sacre monitionis

P.
H. Philippus

Chronolo
vet. Testam

A IV
17 a

ascendere, sed per 40. annos longis ad terram sanctam circuire dispendijs, vt exceptis duobus Caleb & Iosue, omnes in solitudine caderent. In hoc mense, & à Nabuchodonosor, & multa post sæcula à Tito & Vespasiano templum Ierosolymis incensum est, atque destructum: capta Vrbs Bethel, ad quam multa millia confugerant Iudæorum, aratum templum, in ignominiam gentis oppressæ à T. Annio Rufo. Hebraei seditionem exploratorum referunt ad diem 9. quinti mensis illis eam ob causam esuriam. Plerique etiam die 10. eiusdem signant ieiunium, quia tunc incensum templum à Nabuzardan, palatium & omnes domus magna. Ierem. 52. v. 8. Die item 18. huius mensis annua recurrebat observatio ieiunij, ob extinctam lucernam, in diebus Achaz regis, vt quidam autumant: alij hoc tribuunt diei 17. Torniellus die 26. notat ieiunium, ob causam de exploratoribus allatam.

3. Factum est autem in mense septimo, venit Ismael filius Nachanæ, filij Elisama de semine regio, & decem viri cum eo, percusseruntque Godoliam, qui & mortuus est: sed & Iudæos & Chaldæos, qui erant cum eo in Matpha. 4. Reg. 25. v. 25. Ob eam rem Iudæis solemne ieiunium erat die 3. Tisri, & aliud 5. die ob casus 20. Israelitas. Die 10. erat Scippur siue expiationis festum, de quo Leuit. 16. v. 29. *afflugetis animas vestras.*

4. Ezechielis cap. 33. v. 21. *Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigrationis nostræ, venit ad me, qui fugerat de Ierusalem dicens: vasa est ciuitas.* Ideo nonnulli tradunt indictum fuisse ieiunium die 5. mensis Tebeth, & huc respexisse Zachariam. Die octaua ieiunabant quod illo die lex in Græcum translata sit à 70. interpretibus. Certum autem est, hoc loco non fieri mentionem istius ieiunij, quippe quod longo post Zachariam tempore institutum est. Dies 10. esurialis erat, eo quod tunc inchoata fuerit obsidio Ierosolymitana à Nabuchodonosore anno 9. Sedeciæ. 4. Reg. 25. v. 1. Ierem. 39. v. 1. & cap. 52. v. 4. Ezech. 24. v. 1.

5. Quæritio autem inter authores mouetur, vtrum Propheta de quolibet horum ieiuniorum (quæ hæc tempora præcesserunt vaticinetur?) Quidam, vt Cornelius in c. 8. Zach. v. 19. censent hæc agi, non de antiquis ieiunijs, sed de nouis & recenter institutis: tum quia nonnulla ex ijs erant à Deo indicta, vt festum expiationis: quæ hoc loco aboleri, non est facile affirmare. Tum quia Iudæi c. 7. tantum quærebant, vtrum quarti & quinti mensis, ob Vrbs & Templi casum sancita, post vtriusque instauracionem essent obseruanda: quibus diuino oraculo responderetur, non seruanda, sed in solemnitates præclaras & lætas commutanda. Itaque Cornelius ieiunium quarti mensis interpretatur illud, quod in diem nonam incidebat, ob murum Ierosolymorum à Chaldæis tunc interruptum, ieiunium quinti ait fuisse, die 10. Ab. quo templum conflagrauit. Ieiunium septimi putat illud quod ob necem Godoliæ decretum fuerat, ieiunium decimi

P.
H. Philippus

Chronolo
vet. Testam

A IV

17

asserit fuisse die 10. Tebet, quia tunc Chaldaeus Ierusalem cinxit. Hisce diebus ieiunij assignandis Cornelio assentiuntur, Mariani, S. I. chius: qui tamen fatentur Hebræos alijs etiam diebus ieiunasse.

Opinio 2.

6. In alia sententia videtur esse S. Hieronymus, quia ieiunium quartis intelligit illud, quod statutum erat die 17. Tamuz ob fractam legem. Ieiunium quinti refert ad eam seditionem, quæ reuertis ad Moysen etiam ribus, fuit excitata, & in causa, cur seditiosi prius in deserto perirent, quam pulus in terram promissionis induceretur. Ieiunium septimi refert ad Godolix, & dissipatas Iudæorum reliquias. Ieiunium decimi ad eorum nuncium, quo Ezechiel à fugituo Vrbe diruram accepit.

Soluitur ratio prioris opinionis.

7. Haræus S. Hieronymi doctrinam refert, eandem sequitur Reticulatè propugnat Ribera, aitque Prophetam interrogatum quidem habere de ieiunio quinti mensis: sed inde sumpta occasione, de alijs etiam respondisse. Idem sentit Salianus ad an. m. 3535. Cum enim prius Zachariæ fuisset, ieiunia Hebræorum Deo non placuisse, quia mandatis eius temperabant, ac ideo patres eorum grauissimis affe&tos calamitatibus dem concludit, si legis præcepta diligenter obseruauerint, fore aliquando ea conuertantur in gaudium & lætitiã & solemnitates præclaras. Hæc controversia magis ad S. Scripturæ interpretes, quam ad Chronologos pertinet: ac proinde suffecerit, hoc loco eam delibasse potius, quam eam

IN IX. X. ET RELIQUA CAPITA HVIVS PROPHETIÆ.

His capitibus varia continentur oracula, nullis temporum clarè designata: ac ideo non constat quando edita fuerint. Chronologus à Castro lib. 8. de Prophetis, vaticinia cap. 9. descripra, ad annum 6. deducit reducenda, quæ 10. capite habentur, ad annum sextum, quæ redduntur annum nonum, quæ duodecimo, & decimo tertio leguntur, ad decimum duodecimum, quæ denique 14. capite contextuntur ad annum 14. Quæ coniectura diligentiam quidem redolet, sed certo fundamentum non habet, ut aduertit Salianus ad an. m. 3535. num. 13.

IN PROPHECIAM MALACHIAE QVÆSTIO XVII.

De tempore huius prophetiæ.

An sub annum 5. Longimani.

1. SVb annum 6. aut 7. Longimani propheta esse Malachiam, nota. Ceterum Harmonia: quia inter populi & sacerdotum facinora maxime redemptorum cum mulieribus alienigenis connubia: quæ Eldras egregie dilibuit.

annum 7. Artaxerxis Longimani, vt latè describit ipse Esdras lib. 7. cap. 10. v. 10. Et surrexit Esdras sacerdos & dixit ad eos: Vos transgressi estis, & duxistis vxores alienigenas, vt adderetis super delictum Israel. Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & facite placitum eius, & separamini à populo terra, & ab vxoribus alienigenis. Et respondit vniversa multitudo, dixitque voce magna: iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat.

2. Sathanus ad annum 7. Artax. Longimani, occasione eorū quæ de repudio vxorum alienigenarum præstiterat Esdras, agit de hac prophetia, ex æquo & bono, licet forte dubitauerit de anno quo hæc Malachias prophetarit.

3. Si hæc momenta temporis accuratius ad libellam exigantur: eorum trutinæ æquior esse mihi videtur, qui censent Malachiam paulo post Zachariam vaticinari cœpisse, vt bene aduertit Ribera, nempe sub Dario Hystaspis, ac deinceps in officio Vatis perseuerasse, vt diligentius ponderat Cornelius argumento in Malachiam, idque ex auctoritate S. Hieronymi, qui Hebræos secutus vsurpat canonem illū de Chronographia horū prophetarum iam sæpius à nobis inculcatum. In quibus (Prophetis) tempus non præfertur in titulo, sub illis eos regibus prophetaffe, sub quibus & hi, qui ante eos habent titulos prophetarunt. Atqui ante Malachiam Zacharias Darij tempus præfert in titulo; sub eodem igitur principe Dario, sua vaticinia exorsus est Malachias, vt disertè tradunt Fasti Siculi, & notat Menochius. Quamdiu verò postea Vatis functiones obiuerit, non constat. Non incommode fieri potuit, vt quæ de coniugio cum veteris fœminis hîc narratur, ea sub annum 5. 6. aut 7. Longimani. S. Vates Iudeis obijceret. Remigius proæm. in Malach. Hic, inquit, prophetauit eo tempore, quo & Aggeus & Zacharias, nec tempus ponitur in titulo.

5. Enimverò Malachias aliqua saltem docuit, templo iam reparato, vtpote ea quibus castigat impietatem sacerdotum, non ritè suis muneribus in templo fungentium. Quis est in vobis, qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? cap. 1.

v. 10. Quæ spectant ad illicita matrimonia, etsi longè probabilissimum sit ea ante finem an̄ni septimi Artaxerxis pronunciata fuisse: id tamen certò confirmare non ausim. Forsitan Hebræi, post reformationem illam anno 7. vel 8. Longimani factam, vt canes ad vomitū reuersi, ad sceleratas illas nuptias redierunt. Quo in facinore eos postea deprehensos castigauit Nehemias sub finē imperij Artaxerxis qui annos 40. principatum administravit. Anno, inquit Nehemias, trigesimo secundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem, & in fine dierum rogavi regem, & veni in Ierusalem. 2. Esdræ 13. v. 6. Et subdit v. 23. Sed & in diebus illis vidi Iudeos ducentes vxores Azotidas, Ammonitidas, & Moabitidas, & filij eorum media ex parte loquebantur Azotiè, & nesciebant loqui Iudaicè, & loquebantur iuxta linguam populi & populi. Et obiurgavi eos, & maledixi, & cecidi ex eis viros, & decaluauit eos. Itaq; nō liquet, quot annis post Aggeum & Zach. prophetijs suis, aut initium dederit, aut finem imposuerit Malachias, què inter Sanctos Eccles. tabulæ representant die 14. Ianu.

Virum anno 7. eiusdem

Cœpiis Malachias sub Dario

Canon vsus in his 12. prophetijs

Quadam stâta templo adidit Malach.

Iudai in veteris nuptias reciderunt.

sent à nonnullis obijci. *Alterum* est, de Iona, qui Ieroboami II. victorias, prius occinuit, quam euenirent. Huic autem obiectioni occurrebam, cum de Iona esset disputatio. q. 7. *Alterum*, de Ioele, quem aliqui sub Ioramio rege Israel constituntur; de quo reuolue, quæ supra de Ioele tempore notata sunt, q. 3.

Dua obiectiones alibi soluta.

5. Huc spectant quatuor illa corollaria, quæ in Manuali de minoribus prophetis atrehebam. pag. 269. *Primum* est Prophetas omnes tam maiores, quam minores eodem ordine sua vaticinia his libris consignata aggressos, quo sunt in Hebraea, & vulgata nostra editione, si maiores cum maioribus, minores cum minoribus conferantur. *Secundum*, si tempora omnium Prophetarum velimus complecti à primo Osee, vsq; ad vltimum Malachiam, trecentos circiter annos in computum venturos. Initium regni Ozia, sub quo, Osee & aliquot alij prophetauerunt appono ad annum ante æram Christi 812, finem Darij sub quo Zacharias vaticinatus est, ad annum 485, quibus terminis anni ferè 327. continentur. Communis verò sententia est, Osee incepisse anno 17. Ozia, Zachariam ad annum 4. Darij, se peruenisse indicat cap. 7. Quanto postea temporis spatio Malachias annum 4. Darij Hystaspis superauerit, non constat. Putant nonnulli eum ad annum ferè 7. Artaxerxis Longimani peruenisse. *Tertium*, ex Prophetis quosdam floruisse ante 10. tribuum abductionem. Osee, Isaiam, Ioelem, Amos, Abdiam, Ionam, Michæam: quosdam cepisse prophetare, posteam quidem captiuitatem, sed ante excidium regni Iuda, puta Nahum, Habacuc, Sophoniam, Ieremiam, Ezechielem: quosdam in ipsa captiuitate sublato Sedecia, vt Baruch, Danielem: alios denique soluta iam à Cyro captiuitate, nimirum Aggeum, Zachariam, Malachiam. Hinc mirum non est, eadem à varijs prophetis inculcari, quia vel plures eodem tempore facti Vates, vel contra eadem crimina alijs atque alijs temporibus detonabant. *Quartum* non solum Samuelem (vt de Moyse nihil dicam) Gad, Nathan & alios prophetas, quorù oracula non extant, sed illos etiam quorum vaticinia legimus, antiquiores esse sapientibus & philosophis à prophana gentilitate celebratis. Siquidem inter *septem*, qui dicebantur *Sapientes*, primus fuit Thales Milesius, nec ante Romulum floruit. Pythagoras autem qui sibi primus philosophi nomen adscipuit, Cyri demum temporibus claruit, qui regnum adeptus est apud Persas anno post eueria à Chaldeis Ierololyma trigesimo, vt cum S. Hieronymo alibi dicebam.

INDICVLVS LOCORVM HIC EX

professo declaratorum.

- 1. *V*erbam Domini quod factum est ad Osee filium Beeri, in diebus Ozia, Iosabam, Achaz, Ezechia regu Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regu Israel. Osee 1. v. 1 f. l. 228
- 2. *P*incipium loquendi Domino in Osee. ibid. v. 2. *ibid.*
- 3. *N*u quid hostia & sacrificium obtulisti mihi in deserto 40. annis Amos 5. v. 25. 234
- 4. *V*a-

P.
H. Philippi

Chronologia
vet. Testam

A IV
17 a

I N D E X Q V Æ S T.

4. Verbum Domini quod factum est ad Michæam Morastibem, in diebus Iosias & Ezechia regum Iuda. Mich. i. v. 1.
5. Verbum Domini, quod factum est ad Sophoniam &c. in diebus Iosias regis Iuda. Sophon. i. v. 1.
6. In anno secundo Darij regis, in mense sexto, in die vna mensis. Agg. i. v. 1.
7. In die vigesima & quarta mensis in sexto mense &c. Agg. 2. v. 1.
8. In septimo mense vigesima & quarta mensis. Ibid. v. 2.
9. In vigesima & quarta noni mensis. Ibid. v. 11.
10. A die vigesima & quarta noni mensis, à die qua fundamenta iacta sunt templi. Ibid. v. 19.
11. Et factum est verbum Domini secundo ad Aggeum, in vigesima & quarta mensis. Ibid. v. 21.
12. In mense octavo, in anno secundo Darij regis &c. Zachar. i. v. 1.
13. In die vigesima & quarta vndecimi mensis Sabat, in anno secundo Darij regis. Ibid. v. 12.
14. Iste iam septuagesimus annus est. Ibid. v. 12.
15. Et factum est in anno quarto Darij regis, &c. in quarta mensis noni, quod est cap. 7. v. 1.
16. Ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimum, in Iuda, in gaudium & letitiam. Ibid. c. 8. v. 19.

I N D I C V L V S Q V Æ S T I O N V M.

- I. Quinam fuerint, & quibus sub regibus vaticinati sint hi 12 prophetae.
- II. Quando Osee prophetae cepit.
- III. Quando Ioel prophetae cepit.
- IV. De tempore, quo prophetauit Amos.
- V. An Hebraei per 40. annos in deserto, diuinis officijs abstinerint.
- VI. De tempore Abdæ prophetae.
- VII. Quonam tempore Ionas de Niniue sit vaticinatus.
- VIII. De tempore, quo eversa est Niniue.
- IX. Quo tempore Michæas prophetae cepit.
- X. De tempore quo Nahum vaticinia edidit.
- XI. De tempore Habacuc.
- XII. De Sophonia.
- XIII. Sub quo Dario prophetae cepit Aggeus & Zacharias.
- XIV. Quis fuerit mensis ille sextus Hebraei, quis Latinis, de quo Agg. 1. v. 1.
- XV. Quod initium, quis finis 70. annorum, de quibus Zach. 1. v. 12.
- XVI. Quanam fuerint illa ieiunia, de quibus Zachar. 8. v. 19.
- XVII. De tempore Malachia.
- XVIII. De ordine temporis horum 12. prophetarum.

F I N I S.

INDEX
 LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,
 IN LIB. TOBIÆ, IVDITH, ESTHER, ET
 Prophetas Maiores.

EX LIB. TOBIÆ.

Cap. I. v. 1. Cum captus esset, in diebus Salmanasar.	fol. 1.
v. 2. 4. Post dies vero 43. occiderunt regem filij ipsius.	ibid.
VIII. v. 23. Et adiuravit Raguel Tobiam, vt duas hebdomadas moraretur apud se.	2
XIV. v. 1. 2. 3. Postquam illuminatus est Tobias, vixit annis 42. &c.	4
v. 16. Completis annis 99. in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum.	6

EX LIB. IVDITH.

Cap. I. v. 1. Arphaxad itaque Rex Medorum subiugauerat multas gentes.	12
v. 5. Anno 12. regni sui Nabuchodonosor pugnauit contra Arphaxad, &c.	16
II. v. 1. Anno 13. Nabuchodonosor regis 22. die mensis primi.	17
IV. v. 2. Tremor & horror inuasit sensus eorum, ne hoc faceret Ierusalem, & templo Domini quod fecerat ceteris ciuitatibus, & templis earum.	ibid.
v. 5. Sacerdos etiam Eliacim scripsit ad vniuersos, qui erant contra Esdrelon.	ibid.
V. v. 7. Hic primam in Mesopotamia habitauit.	21
v. 9. Descenderunt in Aegyptum illicque per 400. annos sic multiplicati sunt.	ib.
XV. v. 28. Mansit autem in domo viri sui, annos centum quinque.	22
XVI. v. 30. In omni spatio vite eius, non fuit, qui perturbaret israel.	ibid.

EX LIB. ESTHER.

Cap. I. v. 1. In diebus Assueri, qui regnauit ab India vsque Aethiopiam.	23
v. 3. Tertio igitur anno imperij sui fecit grande conuiuium.	32
II. v. 1. 6. ducta est ad cubiculum Assueri, mense Tebeth, anno 7. regni eius &c.	ibid.
III. v. 7. Mense 1. (cuius vocabulum Nisan) ann. 12. regni Assueri, missa est sors in vranam &c.	33
v. 12. Vocatique sunt scribe regis, mense primo Nisan &c.	ibid.
v. 13. Vno die, hoc est tertiodecimo mensis duodecimi.	ibid.
VIII. v. 9. Accitusque scribis & librarijs regis &c.	ibid.
v. 12. Et constituta est per omnes prouincias, vna vltionis dies, id est, tertiadecima mensis duodecimi Adar.	ibid.
XI. v. 1. Anno quarto, regnantibus Ptolemao & Cleopatra.	34
v. 2. Anno secundo regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan vidit somnium Mardocheus.	ibid.
XIII. v. 6. Nullus eorum misereatur, quartadecima die duodecimi mensis Adar.	34

EX ISAIA.

I. v. 1. Visio Isaia, filij Amos, quam vidit super Iudam &c.	34
II	VI. v. 1.

P.
H. Philippi

Chronologia
vet. Testam

A 1 V

17 a

LOC. S. SCRIPT.

- VI. v. 1. In anno, quo mortuus est Ozias, vidi Dominum.
VII. v. 1. Et factum est in diebus Achaz &c. ascendit Rasin rex Syria.
v. 8. Et adhuc sexaginta & quinque anni, & desinet Ephraim esse populus.
v. 14. Ecce Virgo concipiet & pariet filium.
XIV. v. 28. In anno quo mortuus est rex Achaz &c. Ne lateri Philistea.
XVI. v. 14. In tribus annis quasi anni mercenarij, auferetur gloria blati.
XX. v. 1. In anno, quo ingressus est Tharshan in Azotum.
v. 7. Trium annorum signum & portentum erit super Aegyptum.
XXI. v. 16. Quasi in anno mercenarij, auferetur omnis gloria Cedar.
XXIII. v. 15. In oblivione eris, O Tyre septuaginta annis.
XXXII. v. 10. Post dies enim & annum, vos conturbabimini confidentes.
XXXVI. v. 1. In 14. anno Regis Ezechia ascendit Sennacherib &c.
XXXVII. v. 30. Comede hoc anno, quae sponte nascuntur, & in anno secundo
cere, & in anno tertio seminare & metite.
XXXVIII. v. 1. In diebus illis aegrotavit Ezechias.
EX IEREMIA.
I. v. 2. In diebus Iosiae filij Amon regis Iuda, in 13. anno regni eius.
v. 2. Et factum est in diebus Ioakim.
II. v. 2. Vade & clama in auribus Ierusalem.
X. v. 2. Iuxta vias gentium nolite discedere.
XI. v. 1. Verbum quod factum est ad Ieremiam.
XIII. v. 1. Vade & posside tibi lumbare.
v. 18. Dic regi & Dominatrici.
XVII. v. 1. Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo.
XXI. v. 2. Nabuchodonosor rex Babylonis praeliatur adversum nos.
XXII. v. 2. Audi verbum Domini rex Iuda.
v. 24. Si fuerit Iechonias filius Ioakim regis Iuda annulus in manu dexterae
enellam eum.
XXIV. v. 1. Ecce duo calathi pleni fici.
XXV. v. 1. In anno 4. Ioakim regis Iuda (ipse est annus primus Nabuchodonosor)
v. 3. An. 13. anno Iosiae &c. vsq; ad diem hanc; iste tertius & vigesima annus.
v. 11. Et servient omnes gentes ista regi Babylonis 70. annis.
v. 12. Cumque impleti fuerint 70. anni visitabo super regem Babylonis.
XXVII. v. 2. Fac tibi vincula & catenas.
v. 7. Et servient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius.
XXVIII. v. 1. In principio regni Sedecia regis Iuda, in anno quarto in quarto
v. 17. Et mortuus est Hananias propheta in illo anno, mense septimo.
XXIX. v. 1. Haec sunt verba libri.

I N D E X

v. 10. Cum ceperint impleri in Babylone, septuaginta anni, visitabo vos.	ibid.
XXX. v. 1. Hoc verbum quod factum est ad Ieremiam à Domino.	74
XXXI. v. 1. In tempore illo.	ibid.
XXXII. v. 1. In anno decimo Sedecia regis Iuda, ipse est annas 18. Nabuchodonosoris.	75
XXXIII. v. 1. Factum est verbum Domini ad Ieremiam secundò, cum adhuc esset in atrio carceris.	ibid.
XXXIV. v. 8. Ve dimitteret vnusquisque seruum suum, & vnusquisque ancillam suam Hebraum &c.	ibid.
XXXV. v. 1. In diebus Ioakim, filij Iosia regis Iuda.	79
XXXVI. v. 1. In quarto anno Ioakim &c. tolle volumen libri.	ibid.
v. 9. In an. 5. Ioakim &c. filij Iosia regis Iuda, in mense 9. predicauerunt ieiunium.	82
XXXVII. v. 3. Misi rex Sedecias Iuchal filium Selemia & Sophoniam.	84
v. 10. Cum recessisset exercitus Chaldeorum, egressus est Ieremias de Iersalem.	85
XXXVIII. v. 2. Quicumque manserit in ciuitate hac, morietur &c.	ibid.
XXXIX. v. 1. Anno nono Sedecia regis Iuda, venit Nabuchodonosor.	ibid.
v. 2. Undecimo autem anno Sedecia, mense quarto, quinta mensis aperta est ciuitas.	ib.
XL. v. 1. Sermo qui factus est ad Ieremiam, à Domino, &c.	85
XLI. v. 1. Et factum est in mense septimo, venit Ismaël.	86
XLII. v. 7. Cum autē completi essent decem dies, factū est verbum Domini ad Ierem.	ib.
XLIII. v. 1. Cum compleisset Ieremias loquens ad populum.	ibid.
XLIV. v. 1. Verbum quod factum est per Ieremiam ad omnes Iudeos, &c.	ibid.
XLV. v. 1. Cum scripisset verba hæc in libro ex ore Ieremie anno 4. Ioakim.	86. & 87
XLVI. v. 2. Quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioakim	87
v. 13. Verbum quod locutus est D. &c. super eo, quod venturus esset Nabuchodonosor.	88
XLVII. v. 1. Contra Palestinos, antequam percuteret Pharao Gazam.	89
XLVIII. v. 1. Ad Moab, hæc dicit Dominus exercituum.	91
XLIX. v. 34. Verbum Domini &c. aduersus AElam in principio regni Sedecia.	93
L. v. 59. Verbum quod praecepit Ieremias Propheta &c.	ibid.
LII. v. 28. Iste est populus, quem transfudit Nabuchodonosor in anno septimo &c.	94
E X B A R V C H.	
Lv. 2. In anno 5. in 7. die mensis, in tempore, quo ceperunt Chaldaei Ierusalem.	99
v. 8. Cum acciperet vasa templi &c. reuocare in terrā Iuda, 10. die mensis Sivan.	101
LV. 1. Exemplar epistola, quam misit Ieremias ad abducendos captiuos.	ib.
v. 2. Breuis ibi annis plurimis, & temporibus longis &c.	102
E X E Z E C H I E L E.	
Lv. 1. Et factum est, in tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis.	108. 115
LV. v. 4. Et tu dormies super latus tuum sinistrum, &c.	117
v. 5. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero 390. dies.	ibid.
112	v. 6. Assu-

P.
H. Philippi

Chronologia
vet. Testamenti

A IV

17 a

INDEX LOC. S. SCRIPT.

- v.6. Assumes iniquitatem domus Iuda, quadraginta diebus.
VIII. v.1. Et factum in anno 6. in 6. mense, in 5. mensis ego sedebam in domo.
XX. v.1. Et factum est, in anno 7. in 5. in 10. mensis venerunt viri.
XXIV. v.1. Et factum est verbum Dom. ad me, in an. 9. in mense 10. decimo.
XXVI. v.1. Et factum est, in undecimo anno, prima mensis &c.
XXIX. v.1. In anno 10. decimo mense, 11. die mensis factum est &c. contra Iuda.
v.12. Et erunt desolata quadraginta annis.
v.17. Et factum est, in vicefimo & septimo anno, in primo, in vna mensis.
XXX. v.1. Fili hominis propheta, & dic &c. & veniet gladius in Aegyptum.
v.20. Et factum est, in undecimo anno, in primo, in vna mensis.
XXXI. v.1. Et factum est, in anno undecimo, tertio mense, vna mensis.
XXXII. v.1. Duodecimo anno in mense duodecimo, in vna mensis.
v.17. In duodecimo anno, in quinta decima mensis.
XXXIII. v.21. In duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis.
XL. v.1. In vigesimo quinto anno transmigrationis nostrae.
EX DANIELE.
I. v.1. Anno tertio Ioaqim regis Iuda, venit Nabuchodonosor rex Babiloniae, & obsedit eam, & tradidit Dominus in manu eius Ioaqim regem.
v.21. Fuit autem Daniel vsque ad annum primum Cyri regis.
II. v.1. In anno secundo regni Nabuchodonosor, vidit Nabuchodonosor sermone.
III. v.1. Nabuchodonosor rex fecit auream statuam.
IV. v.2. Somnium vidi, quod perterritum me.
v.20. Donec septem tempora mutantur super eum.
v.26. Post finem mensium duodecim.
VII. v.1. Anno primo Baltassaris regis.
v.3. Quatuor bestiae grandes ascendeant de mari.
v.25. Ad tempus & tempora, & dimidium temporis.
VIII. v.22. Quatuor reges de gente eius consurgent.
IX. v.2. Ut complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni.
v.25. Ab exitu sermonis, ut iterum adificetur Ierusalem, vsq. ad Christum.
domades septem, & hebdomades sexaginta duas erunt.
v.26. Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus.
v.27. In dimidio hebdomadis deficiet hostia.
XI. v.2. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, & quartus dimabitur episcopus.
XII. v.1. Erat vir habitans in Babilone.
v.65. Et suscepit Cyrus Perses regnum eius.

F I N I S.